

СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Број 67

Год. LX

Понеделник, 4 октомври 2004

Цена на овој број е 390 денари

www.slvesnik.com.mk

contact@slvesnik.com.mk



СОДРЖИНА

	Стр.		Стр.
1259. Закон за изменување и дополнување на Законот за средното образование....	1	1268. Решение за именување заменик на директорот на Државниот завод за индустриска сопственост.....	112
1260. Закон за заштита на природата.....	14	1269. Решение за именување директор на ЈП за извршување на водостопански дејности ХС „Злетовица“ – Пробиштип.....	113
1261. Закон за квалитетот на амбиентниот воздух.....	72	1270. Решение за именување директор на ЈП за набавка, транспорт и дистрибуција на природен гас „ГА-МА“ - Скопје.....	113
1262. Закон за пожарникарството.....	97	1271. Решение за разрешување и именување член на Управниот одбор на ЈП Македонска информативна агенција – МИА – Скопје.....	113
1263. Одлука за начинот на наплата на износот за „Детска недела“ во времето од 4 до 10.10.2004 година.....	111	1272. Одлука за определување највисоки цени на одделни нафтени деривати утврдени согласно Методологијата.....	113
1264. Решение за разрешување и именување член на Управниот одбор на Јавното претпријатие за просторни и урбанистички планови Скопје од редот на вработените.....	112	1273. Одлука на Уставниот суд на Република Македонија, У. бр. 199/2003 и У. бр. 44/2004 од 15 септември 2004 година.....	114
1265. Решение за разрешување од функцијата директор на ЈП за набавка, транспорт и дистрибуција на природен гас „ГА-МА“ – Скопје.....	112		
1266. Решение за именување на директорот на Дирекцијата за безбедност на класифицирани информации.....	112	Огласен дел.....	1-44
1267. Решение за разрешување од функцијата директор на ЈП за извршување на водостопански дејности ХС „Злетовица“ – Пробиштип.....	112		

1259.

Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија, издаваат

У К А З ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА СРЕДНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Се прогласува Законот за изменување и дополнување на Законот за средното образование,

што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 15 септември 2004 година.

Бр. 07-3761/1
15 септември 2004 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Бранко Црвенковски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
д-р Љупчо Јордановски, с.р.

ЗАКОН ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА СРЕДНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Член 1

Во Законот за средното образование (“Службен весник на Република Македонија” број 44/95, 24/96, 34/96, 35/97, 82/99, 29/2002, 40/2003 и 42/2003) во членот 2 ставот 2 се менува и гласи:

“Средното образование се остварува во средни училишта кои се организираат како јавни средни училишта (средно општинско училиште, односно средно училиште на Градот Скопје и државно средно училиште) и приватно средно училиште.”

По ставот 2 се додава нов став 3, кој гласи:

“Државните средни училишта се основаат само за остварување на планови и програми за средно образование на одредени категории на ученици за кои државата има посебен интерес.”

Ставовите 3 и 4 стануваат ставови 4 и 5.

Член 2

Во членот 4 ставот 2 се менува и гласи:

“За припадниците на заедниците кои следат настава на јазик различен од македонскиот јазик и неговото кирилско писмо, воспитно-образовната дејност во јавните средни училишта се изведува на јазикот и писмото на соодветната заедница на начин и под услови утврдени со овој закон.”

Член 3

Во членот 6 зборовите: “Министерството за образование и наука” се заменуваат со зборовите: “министерството надлежно за вршење на работите од областа на образованието”.

Член 4

Во членот 7 по ставот 2 се додава нов став 3, кој гласи:

“Во средното училиште е забрането истакнување на партиски и верски обележја.”

Член 5

Членот 10 се менува и гласи:

“Средно општинско училиште може да основа општината.

Одлука за основање на средно општинско училиште донесува советот на општината по претходно прибавено мислење од Владата на Република Македонија (во натамошниот текст: Владата).

Средно училиште на Градот Скопје може да основа Советот на Градот Скопје.

Одлука за основање на средно училиште на Градот Скопје донесува Советот на Градот Скопје по предлог на советот на општината, а по претходно прибавено мислење од Владата.

Државно средно училиште основа Владата.

Приватно средно училиште може да основа домашно и странско правно и физичко лице врз основа на одобрение, согласно со овој закон.”

Член 6

Во членот 11 став 1 зборот “државно” се заменува со зборот “средно”.

Во алинејата 1 по зборот “на” се додаваат зборовите: “општината, Градот Скопје, односно”.

Ставот 2 се менува и гласи:

“Условите наведени во ставот 1 алинеи 2, 3 и 4 на овој член важат и при основање на приватни средни училишта.”

Во алинејата 4 и во ставот 4 зборот “педагошките” се заменува со зборот “утврдените”.

Во ставот 4 зборовите: “министерот за образование и наука” се заменуваат со зборовите: “министерот надлежен за вршење на работите од областа на образованието”.

Член 7

Во членот 12 став 1 зборовите: “став 2” се заменуваат со зборовите: “став 6”, а зборовите: “државното училиште” се заменуваат со зборовите: “јавното средно училиште”.

Член 8

Членот 17 се менува и гласи:

“Мрежата на јавните средни училишта ја утврдува Владата на Република Македонија, по предлог на општините и на Градот Скопје.”

Член 9

Во членот 19 став 3 пред зборот “регистар” се додава зборот “Централен”.

По ставот 3 се додаваат два нови става 4 и 5, кои гласат:

“Секоја општина за своето подрачје води регистар на општински средни училишта.

Податоците од регистрите на општините се доставуваат до Централниот регистар.”

Во ставот 4 кој станува став 6 зборот “регистар” се заменува со зборот “регистрите”.

Член 10

Во членот 20 став 2 зборот “средното” се заменува со зборовите: “државното средно”, а по зборот “Министерството” точката се заменува со запирка и се додаваат зборовите: “на предлог на Државниот просветен инспекторат”.

По ставот 2 се додава нов став 3, кој гласи:

“Постапката за престанување на работа на општинското средно училиште ја покренува и води општината, односно Градот Скопје, на предлог на Државниот просветен инспекторат и со согласност од Министерството.”

Во ставот 4 кој станува став 5 зборот “регистар” се заменува со зборот “регистрите”.

Во ставот 5 кој станува став 6 по зборот “Македонија” точката се заменува со запирка и се додаваат зборовите: “а за општинските средни училишта и во службениот гласник на општината, односно Градот Скопје”.

Се додава нов став 7, кој гласи:

“Основачот по донесувањето на актот за престанување со работа на средното училиште, во рок од три дена од денот на донесувањето на актот, го известува надлежниот регистарски суд за бришење на училиштето од судскиот регистар.”

Член 11

Во членот 21 ставот 1 се менува и гласи:

“Со наставните планови (во натамошниот текст: планови) и наставните предмети (во натамошниот текст: предмети) се уредуваат целите, наставните подрачја, теми и содржини, образовните стандарди и профилот на наставникот што ја реализира наставата.”

По ставот 1 се додаваат два нови става 2 и 3, кои гласат:

“Образовните стандарди на предлог на Државниот испитен центар ги донесува министерот.

Програмите се изработуваат според модел на програми кој го донесува министерот на предлог на Бирото за развој на образованието. Во моделот се утврдува и флексибилноста во реализација на наставните подрачја и теми.”

Ставот 2 станува став 4.

Член 12

Во членот 22 став 2 по зборот “предлагаат” се додаваат зборовите: “општините, односно Градот Скопје”.

Член 13

Во членот 25 зборот “Министерството” се заменува со зборовите: “основачот, а во согласност со Министерството”.

По ставот 1 се додава нов став 2, кој гласи:

“Во случај на прекин на воспитно-образовната работа, во училиштето се обезбедуваат минимални услови за работа кои се утврдуваат со упатство што го донесува министерот.”

Член 14

Во членот 26 по ставот 2 се додава нов став 3, кој гласи:

“Припадниците на заедниците кои следат настава на јазик различен од македонскиот јазик го прославуваат традиционалниот ден на просветата на соодветната заедница со културни и други манифестации.”

Ставот 3 станува став 4.

Член 15

Во членот 28 став 3 зборот “Министерството” се заменува со зборот “основачот”.

Член 16

Во членот 29 став 2 зборовите: “до 1 септември, а” се бришат.

Член 17

Во членот 30 став 1 зборот “државно” се заменува со зборовите: “јавно средно”.

Во ставот 2 зборот “државни” се заменува со зборовите: “јавни средни”.

Член 18

Во членот 31 ставот 2 се менува и гласи:

“Припадниците на заедниците кои наставата ја следат на јазик различен од македонскиот јазик употребуваат учебници на јазикот на соодветната заедница.”

Член 19

Членот 31-а се менува и гласи:

“Учебникот се изработува согласно со планот и програмата за соодветниот предмет и концепцијата за учебник што на предлог на Бирото за развој на образованието ја донесува министерот.”

Член 20

Во членот 31-в по ставот 3 се додава нов став 4, кој гласи:

“На конкурсот можат да учествуваат и издавачи од други држави, кои се регистрирани за вршење на издавачка дејност во матичната држава.”

Член 21

Членот 31-ѓ се менува и гласи:

“Министерот формира комисија за стручно вреднување на ракописи на учебник за соодветен предмет, согласно со методологијата што ја изработува Бирото за развој на образованието, а ја донесува министерот.

Педагошката служба, врз основа на рецензираните ракописи за учебник, стручното мислење на Бирото за развој на образованието за усогласеноста на ракописот за учебник со концепцијата за плановите и програмите и стручното мислење на комисијата за вреднување на ракописи за учебник, на министерот му предлага ракопис на учебник за одобрување и употреба.

Решението за одобрување и употреба на учебникот го донесува министерот.

Против решението на министерот, во рок од 15 дена од денот на приемот може да се поднесе жалба до надлежната комисија на Владата на Република Македонија.

По конечното на решението за одобрување и употреба на учебникот, Министерството го објавува решението во “Службен весник на Република Македонија”.

Член 22

Во членот 31-е зборовите: “на два или повеќе” се заменуваат со зборовите: “до три”.

По ставот 1 се додава нов став 2, кој гласи:

“За употреба на учебниците од ставот 1 на овој член во средните училишта одлучува наставничкиот совет, по доставен образложен писмен предлог од стручниот актив на соодветниот наставен предмет.”

Член 23

Членот 31-з се менува и гласи:

“По измените и дополнувањата на наставните планови и програми, Министерството може да објави конкурс за издавање на нов учебник по соодветните предмети.

За перманентно унапредување на квалитетот на одобриениот учебник и негово осовременување, после пет години од првото издание, Министерството може да објави нов конкурс.

Министерот, по извршена анализа од стручна комисија, може да повлече од употреба одобрен учебник.

Стручната комисија од ставот 3 на овој член ја формира министерот.”

Член 24

Во членот 31-и став 1 зборовите: “хендикепирани ученици” се заменуваат со зборовите: “ученици со посебни образовни потреби”.

По ставот 1 се додава нов став 2, кој гласи:

“Министерството дава согласност за употреба на стручна литература, списанија и публикации кои имаат придонес во развојот на воспитанието и образованието по предлог на комисија формирана од министерот.”

Во ставот 3 кој станува став 4 зборовите: “од ставот 2” се заменуваат со зборовите: “од ставот 3”.

Член 25

Во членот 31-ј точката 8 се брише.

Точките 9, 10, 11 и 12 стануваат точки 8, 9, 10 и 11.

Член 26

Во членот 33 по ставот 1 се додава нов став 2, кој гласи:

“Во гимназиско образование, во втора, трета и четврта година на образование, може да се запише и вонреден ученик од оправдани причини утврдени во статутот на училиштето.”

Ставот 2 се менува и гласи:

“Учениците во гимназиското образование полагаат државна матура или училишна матура.”

Ставовите 2, 3 и 4 стануваат ставови 3, 4 и 5.

Член 27

Членот 35 се менува и гласи:

“По завршувањето на последната година на јавното стручно образование се полага државна матура или завршен испит.

По завршувањето на јавното стручно образование со четиригодишно траење учениците полагаат државна матура или завршен испит.

По завршувањето на јавното стручно образование со тригодишно траење учениците полагаат завршен испит.”

Член 28

Во членот 37 пред зборот “матура” се додава зборот “училишна”.

Член 29

Членот 38 се менува и гласи:

“Испитните програми за полагање на испитите во државна матура, училишна матура, завршен испит и меѓународна матура ги донесува министерот, на предлог на Бирото за развој на образованието.

Начинот на полагањето и оценувањето на резултатите на учениците на испитите во државната матура, училишната матура и завршниот испит од ставот 1 на овој член се уредуваат со Концепцијата за матура и завршен испит во јавното средно образование и со посебен пропис што го донесува министерот.

Концепцијата за матура и завршен испит во јавното средно образование, на предлог на Државниот матурски одбор, ја донесува министерот.

Државниот матурски одбор кој се состои од 15 члена го формира министерот од редот на стручни и компетентни лица.

Мандатот на Државниот матурски одбор е четири години.”

Член 30

Во членот 39 по зборот “занимања” се додаваат зборовите: “односно образовни профили”.

По ставот 1 се додава нов став 2, кој гласи:

“Во зависност од следењето на сообразените програми за соодветни занимања, односно образовни профили учениците со посебни образовни потреби можат да полагаат државна матура или завршен испит.”

Член 31

Во членот 42 ставот 2 станува став 1 и гласи:

“Запишувањето во општинските средни училишта, односно средните училишта на Градот Скопје се врши по пат на конкурс кој го објавува Министерството во средствата за јавно информирање најдоцна до 31 март, по претходно доставени предлози од општините и Градот Скопје.”

Ставот 1 станува став 2.

По ставот 2 се додава нов став 3, кој гласи:

“Конкурсите од ставовите 1 и 2 на овој член се објавуваат во средствата за јавно информирање што се издаваат на македонски јазик и во средствата за јавно информирање што се издаваат на јазик различен од македонскиот јазик, а на кои се изведува наставата во средното образование.”

Ставовите 3, 4, 5, 6, 7 и 8 стануваат ставови 4, 5, 6, 7, 8 и 9.

Член 32

Во членот 59 став 1 зборовите: “социјален работник” се бришат.

По ставот 2 се додаваат два нови става 3 и 4, кои гласат:

“Наставници во средното образование можат да бидат лица кои завршиле соодветни додипломски студии на факултет и стекнал звање “Bachelor” и имаат положено стручен испит.

Наставници во средното образование можат да бидат и лица кои завршиле додипломски студии на факултет, стекнал звање “Bachelor” и педагошка, психолошка и методска подготовка на соодветни факултети и имаат положено стручен испит.”

По ставот 10 се додава нов став 11, кој гласи:

“Видот и степенот на стручната подготовка на лицата кои остваруваат воспитно-образовна дејност се утврдуваат со норматив за наставен кадар во средното образование, што го донесува министерот.”

Ставовите 10, 11 и 12 стануваат ставови 13, 14 и 15.

Член 33

Во членот 60 зборовите: “и ученички дом” се бришат.

Член 34

Во членот 64 став 1 по зборовите: “до почетокот на учебната година” точката се заменува со запирка и се додаваат зборовите: “на секои три години”.

Член 35

Во членот 69 став 1 зборот “две” се заменува со зборот “четири”.

Ставот 2 се брише, а ставот 3 станува став 2.

Во ставот 4 кој станува став 3 зборовите: “училишниот одбор” се заменуваат со зборот “Министерството”.

Ставот 5 станува став 4.

Член 36

Во членот 73 кој станува член 74 ставот 2 се менува и гласи:

“За припадниците на заедниците кои наставата ја следат на јазик различен од македонскиот јазик, педагошката документација се води и издава на македонски јазик со употреба на неговото кирилско писмо и на јазикот и писмото на кој се изведува наставата.”

По ставот 2 се додава нов став 3, кој гласи:

“Дневникот на паралелка се води на јазикот и писмото на кој се изведува наставата.”

Ставовите 3 и 4 стануваат ставови 4 и 5.

Член 37

Членот 74 станува член 73.

Во членот 74 став 1 зборовите: “и дневник на паралелката” се бришат.

Член 38

Во членот 85 по ставот 1 се додава нов став 2, кој гласи:

“Против решението за одбивање на нострификација, односно еквиваленција, може да се поднесе жалба до надлежната комисија на Владата на Република Македонија.”

Член 39

Членот 88 се менува и гласи:

“Орган на управување во јавното средно училиште е училишниот одбор.

Училишниот одбор во јавното средно училиште е составен од 12 члена, и тоа: четири претставника од наставниците, три претставника од родителите, односно старателите на учениците, три претставника од основачот и по еден претставник од Министерството и од деловната заедница.

Претставникот од деловната заедница учествува во работата на училишниот одбор, но нема право на учество при гласањето и донесувањето на одлуките.

Претставниците од родителите, односно старателите на учениците, од основачот и од Министерството не можат да бидат именувани, односно избирани од редот на вработените во училиштето.

Претставниците на основачот за државните средни училишта ги именува и разрешува Владата на Република Македонија, а за општинските и училиштата на Градот Скопје, советот на општината, односно Советот на Градот Скопје.

Претставниците од родителите, односно старателите на учениците ги именува и разрешува советот на родителите, претставниците на наставниците ги именува и разрешува наставничкиот совет на училиштето, претставниците на Министерството ги именува и разрешува министерот, а претставниците на деловната заедница Стопанската комора на Република Македонија.

Членовите на одборот освен претставниците од родителите на учениците се именуваат за период од четири години, со право на уште еден избор.

Претставниците од родителите на учениците се именуваат за периодот до завршувањето на средното образование на нивното дете.

Училишниот одбор од редот на своите членови избира претседател.

Одлуките на училишниот одбор се донесуваат со мнозинство гласови од вкупниот број членови на одборот.”

Член 40

Членот 89 се менува и гласи:

“Училишниот одбор на државното средно училиште:

- донесува статут;
- предлага годишна програма за работа и извештај за работа до Министерството;
- предлага годишен финансиски план до Министерството;
- предлага завршна сметка до Министерството;
- објавува јавен оглас за избор на директор;
- врши интервју со кандидатите за директор;
- врши избор на директор од пријавените кандидати на објавен јавен оглас за именување на директор;
- поднесува предлог до директорот за престанок на работниот однос на лицата од членот 81 став 1 на овој закон;
- одлучува по приговорите и жалбите на вработените во училиштето;
- одлучува по жалбите на ученици, родители, односно старатели на ученици и
- разгледува и други прашања утврдени со статутот на државното училиште.”

Член 41

По членот 89 се додава нов член 89-а, кој гласи:

“Член 89-а

Училишниот одбор на општинското средно училиште, односно средното училиште на Градот Скопје:

- донесува статут;
- предлага годишна програма за работа и извештај за работа до советот на општината;
- предлага годишен финансиски план до основачот;
- предлага завршна сметка до основачот;
- објавува јавен оглас за именување на директор;
- врши интервју со кандидатите за директор;
- од пријавените кандидати на објавениот јавен оглас за именување на директор, му предлага на градоначалникот на општината еден кандидат;
- поднесува предлог до директорот за престанок на работниот однос на лицата од членот 81 став 1 на овој закон;
- одлучува по приговорите и жалбите на вработените во училиштето;
- одлучува по жалбите на ученици, родители, односно старатели на ученици и
- разгледува и други прашања утврдени со статутот на општинското училиште.”

Член 42

Членот 91 се менува и гласи:

“Директорот е раководен орган на јавното средно училиште и одговорен за законитост во работата и за материјално-финансиското работење на училиштето.

За директор на јавно средно училиште се избира лице кое покрај општите услови утврдени со закон ги исполнува условите за наставник, педагог или психолог во средно училиште, има високо образование, пет години работно искуство во установа за воспитно-образовна работа верифицирана од Министерството и положен испит за директор.

По исклучок, доколку нема пријавено кандидат со положен испит за директор, за директор може да биде избрано и лице кое не положило испит за директор, но е должно истиот да го положи во рок од една година од денот на изборот за директор.

Доколку избраниот директор не го положи испитот за директор во рокот утврден во ставот 3 на овој член, му престанува мандатот на директор.

Испитот за директор од ставот 2 на овој член се полага пред стручна комисија формирана од министерот, составена од претставници на стручните органи на Министерството и универзитетите.

Стручната комисија на кандидатот кој го положил испитот му издава уверение за положен испит за директор.

Мандатот на комисијата е две години со право на уште еден избор.

Програмата за полагање на испит за директор ја донесува министерот, на предлог на комисијата од став 5 на овој член.

Мандатот на директорот на јавното средно училиште трае четири години.

Директорот на општинското средно училиште се избира и разрешува од градоначалникот на општината, согласно со овој закон.

Директорот на средното училиште на Градот Скопје се избира и разрешува од градоначалникот на Градот Скопје, согласно со овој закон.

Директорот на државното средно училиште се избира и разрешува од училишниот одбор, по претходна согласност од Министерството, согласно со овој закон.

Постапката и начинот на полагањето на испитот за директор, како и формата и содржината на уверението, со посебен акт ги пропишува министерот.”

Член 43

Во членот 92 став 2 алинеи 3 и 5 се додаваат зборовите: “и друг административно-технички кадар”.

Во алинејата 4 зборовите: “и работници и врши оценување во согласност со резултатите од нивната работа” се заменуваат со зборовите: “и друг административно-технички кадар”.

Во алинејата 7 по зборот “Министерството” се додаваат зборовите: “а за општинските училишта и до општината, односно Градот Скопје”.

Член 44

По членот 92 се додава нов член 92-а, кој гласи:

“Член 92-а

Градоначалникот, за општинските средни училишта, односно средни училишта на Градот Скопје, три месеци пред истекот на мандатот на постојниот директор донесува одлука училишниот одбор да распише јавен оглас за избор на директор.

За државните средни училишта училишниот одбор три месеци пред истекот на мандатот на постојниот директор донесува одлука да распише јавен оглас за избор на директор.

Во објавениот јавен оглас во јавните гласила се утврдуваат условите кои треба да ги исполнува кандидатот за директор, потребната документација, времето на траење на јавниот оглас и рокот во кој ќе се изврши изборот.

Пријавените кандидати ги доставуваат потребните документи согласно со огласот до училишниот одбор.

Пристигнатите документи ги прегледува тричлена комисија избрана од училишниот одбор чија надлежност се утврдува со статутот на училиштето.

Комисијата е должна во рок од пет дена по завршувањето на огласот да ги разгледа пристигнатите документи.

На кандидатите кои не ги исполнуваат условите предвидени во огласот им се враќаат документите со образложение.

Училишниот одбор може да побара дополнителни документи од кандидатите кои ги исполнуваат условите согласно со одредбите во статутот на училиштето.

Членовите на училишниот одбор и претставник од Бирото за развој на образованието вршат интервју со кандидатите кои ги исполнуваат условите за директор.

Училишниот одбор на општинското средно училиште, во рок од седум дена од извршениот разговор со кандидатите, до градоначалникот предлага еден кандидат за избор на директор.

Училишниот одбор на државното средно училиште, во рок од седум дена од извршениот разговор со кандидатите му предлага на министерот кандидат за избор на директор и врши избор на директор.

Градоначалникот, во рок од 15 дена од денот на добивањето на предлогот, врши избор на директор.

Доколку градоначалникот во рокот утврден во ставот 10 од овој член не избере директор, должен е во рок од три дена да го извести училишниот одбор со писмено образложение за причините.

Училишниот одбор во рок од седум дена од денот на приемот на известувањето од ставот 13 на овој член, на градоначалникот му доставува еден предлог за избор на директор.

Градоначалникот е должен во рок од пет дена од денот на добивањето на предлогот да го избере кандидатот предложен од училишниот одбор.

Кандидатите кои не се избрани, во рок од осум дена од денот на приемот на одлуката на градоначалникот, имаат право на жалба по однос на спроведувањето на постапката за избор на директор на Второстепена комисија на Владата на Република Македонија надлежна за решавање на прашања од областа на работните односи.

Против одлуката на Комисијата од ставот 16 на овој член кандидатот има право на тужба до надлежниот основен суд.”

Член 45

Во членот 93 се додава нови алинеи 5 и 6, кои гласат:

“- ако дозволи исплаќање на средства кои не се утврдени во годишниот финансиски план на училиштето;

- ако дозволи организирање на дејности и активности што се во спротивност со плановите и програмите”.

Член 46

Членот 93-а се менува и гласи:

“Директорот кој не е повторно избран на јавен оглас или е разрешен не по своја вина пред истекот на мандатот за времето за кое е избран се распоредува на соодветно работно место во училишта на подрачјето на општината, односно општините на Градот Скопје.”

Член 47

По членот 93-а се додаваат два нови члена 93-б и 93-в, кои гласат:

“Член 93-б

Доколку постојат одредени сознанија за постапување на директорот согласно со одредбите од членот 93 на овој закон, училишниот одбор свикува седница на која се донесува заклучок во писмена форма кој се доставува до директорот.

Директорот има право во рок од седум дена од приемот да се изјасни за наводите во заклучокот.

Доколку училишниот одбор не го прифати изјаснувањето на директорот, свикува седница во рок од три дена и во присуство на претставник од Државниот просветен инспекторат врши интервјуирање на директорот. Претставникот од Државниот просветен инспекторат дава мислење за оправданоста на разрешувањето на директорот.

Доколку училишниот одбор оцени дека е неопходно доставува предлог за разрешување на директорот до градоначалникот.

Разрешениот директор во рок од 15 дена од денот на приемот на одлуката на градоначалникот има право на жалба по однос на спроведувањето на постапката за разрешување на Второстепена комисија на Владата на Република Македонија надлежна за решавање на прашања од областа на работните односи.

Против одлуката на Комисијата од ставот 5 на овој член кандидатот има право на тужба до надлежниот основен суд.”

Член 93-в

Градоначалникот во рок од три дена од денот на разрешувањето на директорот именува вршител на должноста директор од редот на вработените во училиштето кој ги исполнува условите за директор.

Вршителот на должноста директор ги врши работите до именувањето на нов директор, но не подолго од шест месеца од денот на неговото именување.”

Член 48

Членот 101 се менува и гласи:

“Средствата за финансирање на јавното средно образование се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија, на начин и по постапка утврдени со Законот за буџетите на Република Македонија, Законот за извршување на Буџетот на Република Македонија и Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа.

Средствата од ставот 1 на овој член се распределуваат на општините по пат на блок дотации и наменски дотации согласно со Уредбата за методологијата за утврдување на критериумите за распределба на блок дотациите и Уредбата за методологијата за распределба на капиталните и наменските дотации утврдени во Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа.

Општината средствата од ставот 2 на овој член ги распределува на средните училишта на својата територија за обезбедување на реализација на воспитно-образовниот процес, во согласност со утврдените стандарди и нормативи.

Со уредбите од ставот 2 на овој член се уредува распределбата на средствата од блок дотацијата и од наменската дотација која се врши врз основа на формула и согласно со фазите за фискалната децентрализација утврдени во Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа.

Формулата од ставот 4 на овој член за распределба на средствата се изведува основно од бројот на учениците во средните училишта на своето подрачје.

Врз изведувањето на формулата можат да имаат влијание и следниве објективни фактори: возраста на учениците, планот и програмите кои се реализираат во училиштето, типот на училишниот објект, локацијата на училиштето и друго.”

Член 49

По членот 101 се додаваат два нови члена 101-а и 101-б, кои гласат:

“Член 101-а

Општината може да ја дополни добиената блок дотација, односно наменска дотација за образование со средства од сопствени извори, освен за платите на вработените во училиштата.

Член 101-б

Податоци од годишниот финансиски план и од вршната сметка на јавните средни училишта, општината објавува во своето службено гласило. Министерството утврдува кои податоци ќе бидат објавени.”

Член 50

Насловот на главата "XI. НАДЗОР НА РАБОТАТА НА СРЕДНИТЕ УЧИЛИШТА" се менува и гласи "XI. НАДЗОР".

Во членот 108 ставот 2 се менува и гласи:

"Инспекциски надзор врши Државниот просветен инспекторат и овластени инспектори на општината, односно Градот Скопје на начин утврден со закон."

Член 51

По членот 108 се додаваат два нови члена 108-а и 108-б, кои гласат:

"Член 108-а

При вршењето на надзорот над работата на организациите на општината и Градот Скопје, Министерството ги врши следниве работи:

- ја следи законитоста на работата на организациите на општината и Градот Скопје, презема мерки и активности и поднесува иницијативи за остварување на надлежностите на општината во согласност со овој закон;
- оценува дали организациите на општината и Градот Скопје обезбедуваат надлежностите на општината да се извршуваат согласно со стандардите и постапките утврдени со овој закон;

- им укажува на организациите на општината и Градот Скопје на пречекорувањето на нивните надлежности утврдени со овој закон и друг пропис и им предлага соодветни мерки за надминување на таквата состојба;

- укажува на определени материјални и процедурални недостатоци во работата на организациите на општината и Градот Скопје кои би можеле да го оневозможат вршењето на работите од областа на средното образование од локално значење;

- дава препораки за доследно спроведување на надлежностите на општината и Градот Скопје во рамките на овој закон на барање на организациите на општината;

- го следи навременото донесување на прописите на општината и Градот Скопје предвидени со овој закон;

- ја следи законитоста на решенијата што градоначалникот ги донесува во решавањето на поединечните права, обврски и интереси на физичките и правните лица и презема мерки во согласност со овој закон;

- дава мислење и стручна помош по предлог прописите на општината и Градот Скопје предвидени со овој закон, на барање на организациите на општината, односно Градот Скопје;

- го следи остварувањето на јавноста на работата на организациите на општината и Градот Скопје, во остварувањето на нивните надлежности утврдени со закон, а особено од аспект на редовно, навремено, вистинито и потполно известување на граѓаните;

- го следи остварувањето на претходниот надзор на прописите на општините и

- навремено ги известува организациите на општината и Градот Скопје за констатираните состојби во нивната работа и за преземените мерки при вршењето на надзорот.

За преземените мерки и активности од алинеите 6 и 7, Министерството го информира Министерството за локална самоуправа.

Член 108-б

Доколку и покрај укажувањата и преземените мерки и активности, организациите на општината и Градот Скопје не го обезбедат извршувањето на работите кои со закон се утврдени како нивна надлежност и за чие извршување се одговорни општината и Градот Скопје, по сила на овој закон им се одзема вршењето на соодветната надлежност.

Вршењето на одземените работи го презема Министерството, но најмногу до една година од денот на нивното преземање.

Министерството вршењето на работите од надлежност на општината и Градот Скопје ги врши во име и за сметка на општината, односно Градот Скопје.

За одземањето на работите од ставот 1 на овој член се известува органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на локалната самоуправа и органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на финансиите."

Член 52

Во членот 109 став 1 алинеја 1 по зборот "образование" се додаваат зборовите: "и се истакнат партиски и верски обележја".

По ставот 2 се додава нов став 3, кој гласи:

"Со парична казна од ставот 2 на овој член ќе се казни директорот на средното училиште ако дозволи исплаќање на средства кои не се утврдени во годишниот финансиски план на училиштето."

Ставот 3 станува став 4.

Член 53

Членот 111 се менува и гласи:

"Постојните јавни средни училишта на територијата на Република Македонија продолжуваат со работа како општински училишта, односно училишта на градот Скопје, согласно со одредбите на овој закон, од денот на конституирањето на советите на општините и на градот Скопје и изборот на градоначалниците на општините и градоначалникот на градот Скопје по спроведувањето на првите наредни локални избори согласно со Законот за локалните избори ("Службен весник на Република Македонија" број 46/96, 12/2003, 35/2004, 52/2004 и 60/2004), освен следниве училишта: Државното училиште за применета уметност "Лазар Личеноски" Скопје, Државното училиште за физичка култура "Методија Митевски Брицо" Скопје, Музичко-балетскиот училишен центар "Илија Николовски Луј" Скопје, Училишниот центар за музичко образование Штип, Училишниот центар за музичко образование Битола, Центарот за рехабилитација и образование "Партенија Зографски" Скопје, Центар за средно образование "Св. Наум Охридски" Скопје, Државното училиште за деца и младици со оштетен вид "Димитар Влахов" Скопје и Центарот за специјално средно образование "Искра" Штип, кои продолжуваат со работа како државни средни училишта."

Член 54

Членот 112 се менува и гласи:

"Основачките права и обврски спрема средните училишта од членот 111 на овој закон ги преземаат општините, односно градот Скопје за училиштата на своето подрачје, од денот на конституирањето на советите на општините и на градот Скопје и изборот на градоначалниците на општините и градоначалникот на градот Скопје по спроведувањето на првите наредни локални избори согласно со Законот за локалните избори ("Службен весник на Република Македонија" број 46/96, 12/2003, 35/2004, 52/2004 и 60/2004).

Сопственоста на училишните објекти и имотот на средните училишта од ставот 1 на овој член, со одлука на Владата на Република Македонија ги презема општината, односно градот Скопје за училиштата на своето подрачје, од денот на конституирањето на советите на општините и на градот Скопје и изборот на градоначалниците на општините и градоначалникот на градот Скопје по спроведувањето на првите наредни локални избори согласно со Законот за локалните избори ("Службен весник на Република Македонија" број 46/96, 12/2003, 35/2004, 52/2004 и 60/2004)."

Член 55

Членот 114 се менува и гласи:
 "Одредбите од членовите 26 став 2, 27, 28, 29 ставови 1, 2 и 3 и 30 став 2 на овој закон, кои се однесуваат на државната матура, училишната матура и завршниот испит ќе се применуваат од влегувањето во сила на новите планови и програми."

Член 56

Во членот 115 бројот "37/92" се заменува со бројот "18/93".

Член 57

Постојните директори се должни во рок од една година од почетокот на примената на членот 42 од овој закон да положат испит за директор.

Доколку постојните директори не го положат испитот за директор во рокот утврден во ставот 1 на овој член, им престанува мандатот на директор.

Член 58

Поблиските прописи предвидени со овој закон, министерот ќе ги донесе во рок од една година од денот на неговото влегување во сила.

Програмата за полагање на испит за директор, посебниот акт за постапката и начинот на полагањето на испитот за директор, како и формата и содржината на уверението предвидени во членот 42 од овој закон, министерот ќе ги донесе во рок од шест месеца по влегувањето во сила на овој закон.

Член 59

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија", а членовите 1, 5, 6, 8, 9, 10, 12, 13 став 1, 15, 17, 31, 39, 40, 41, 42, 43 став 3, 44, 47, 48, 49, 50 и 51 од овој закон ќе се применуваат од денот на конституирањето на советите на општините и на градот Скопје и изборот на градоначалниците на општините и градоначалникот на градот Скопје по спроведувањето на првите наредни локални избори согласно со Законот за локалните избори ("Службен весник на Република Македонија" број 46/96, 12/2003, 35/2004, 52/2004 и 60/2004).

L I G J I PËR NDRYSHIMIN DHE PLOTËSIMIN E LIGJIT PËR ARSIMIN E MESËM

Neni 1

Në ligjin për arsimin e mesëm ("Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr. 44/95, 24/96, 34/96, 35/97, 82/99, 29/2002, 40/2003 dhe 42/2003) në nenin 2 paragrafi 2 ndryshon si vijon:

"Arsimi i mesëm realizohet në shkollat e mesme, të cilat organizohen si shkolla të mesme publike (shkollë e mesme komunale, përkatësisht shkollë e mesme e Qytetit të Shkupit dhe shkollë e mesme shtetërore) dhe shkollë e mesme private."

Pas paragrafit 2 shtohet paragrafi i ri 3 si vijon:

"Shkollat e mesme shtetërore themelohen vetëm për realizimin e planeve dhe programeve për shkollim të mesëm të kategorive të caktuara të nxënësve për të cilat shteti ka interes të posaçëm."

Paragrafët 3 dhe 4 bëhen paragrafë 4 dhe 5.

Neni 2

Në nenin 4 paragrafi 2 ndryshon si vijon:

"Për pjesëtarët e bashkësive, të cilët ndjekin mësim në gjuhë që ndryshon nga gjuha maqedonase dhe alfabeti i saj cirili, puna edukative-arsimore zhvillohet në gjuhën dhe alfabetin e bashkësisë përkatëse në mënyrë dhe nën kushte të përcaktuara me këtë ligj".

Neni 3

Në nenin 6 fjalët "Ministria e Arsimit dhe Shkencës" zëvendësohen me "ministra kompetente për kryerjen e punëve nga lëmi i arsimit".

Neni 4

Në nenin 7 pas paragrafit 2 shtohet paragrafi i ri 3 si vijon:

"Në shkollën e mesme ndalohet vendosja e shenjave partiake dhe fetare."

Neni 5

Neni 10 ndryshon si vijon:

"Shkollë të mesëm komunale mund të themelojë komuna.

Vendim për themelimin e shkollës së mesme komunale merr këshilli i komunës me mendimin të marrë paraprakisht nga Qeveria e Republikës së Maqedonisë (në tekstin e mëtejshëm: Qeveria).

Shkollë të mesme të Qytetit të Shkupit mund të themelojë këshilli i Qytetit të Shkupit.

Vendim për themelimin e shkollës së mesme të Qytetit të Shkupit merr këshilli i Qytetit të Shkupit me propozimin e këshillit të komunës, kurse pas mendimit të marrë paraprakisht nga Qeveria.

Shkollë të mesme shtetërore themelon Qeveria.

Shkollë të mesme private mund të themelojë personi juridik dhe personi fizik i huaj dhe i vendit në bazë të lejes, në pajtim me këtë ligj."

Neni 6

Në nenin 11 në paragrafin 1 fjala "shtetërore" zëvendësohet me fjalën "e mesme",

Në alinenë 1 pas fjalës "të" shtohen fjalët "komunës", Qytetit të Shkupit, përkatësisht",

Paragrafi 2 ndryshon si vijon:

"Kushtet e theksuara në paragrafin 1 alinetë 2, 3 dhe 4 të këtij neni vlejnjë edhe gjatë themelimit të shkollave të mesme private."

Në alinenë 4 dhe në paragrafin 4 fjala "pedagogjike" zëvendësohet me fjalën "të përcaktuara".

Në paragrafin 4 fjalët "ministri i Arsimit dhe Shkencës" zëvendësohen me fjalët "ministri kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i arsimit".

Neni 7

Në nenin 12 në paragrafin 1 fjalët: "paragrafi 2" zëvendësohen me fjalët: "paragrafi 6", kurse fjalët: "shkollë shtetërore" zëvendësohen me fjalët: "shkollë e mesme publike".

Neni 8

Neni 17 ndryshon si vijon:

"Rrjetin e shkollave të mesme publike e përcakton Qeveria e Republikës së Maqedonisë, me propozimin e komunave dhe të Qytetit të Shkupit".

Neni 9

Në nenin 19 në paragrafin 3 para fjalës "regjistër" shtohet fjala "qëndror".

Pas paragrafit 3 shtohen dy paragrafë të rinj 4 dhe 5 si vijon:

"Çdo komunë për rajonin e vet mban regjistrin e shkollave të mesme komunale.

Të dhënat nga regjistrat e komunave i paraqiten regjistrin qëndror".

Në paragrafin 4 i cili bëhet paragraf 6 fjala "regjistër" zëvendësohet me fjalën "regjistrat".

Neni 10

Në nenin 20 në paragrafin 2 fjala "e mesme" zëvendësohet me fjalët "e mesme shtetërore", kurse pas fjalës "Ministria" pika zëvendësohet me presje dhe shtohen fjalët "me propozimin e Inspektoratit arsimor shtetëror".

Pas paragrafit 2 shtohet paragraf i ri 3 si vijon:

"Procedurën për ndërprerjen e punës së shkollës së mesme komunale e ngrën dhe zhvillon komuna, përkatësisht Qyteti i Shkupit, me propozimin e Inspektoratit shtetëror arsimor dhe me pëlqimin e Ministrisë."

Në paragrafin 4 i cili bëhet paragraf 5 fjala "regjistër" zëvendësohet me fjalën "regjistrat".

Në paragrafin 5 i cili bëhet paragraf 6 pas fjalës "Maqedonia" pika zëvendësohet me presje dhe shtohen fjalët "kurse për shkollat e mesme komunale edhe në fletoren zyrtare të komunës, përkatësisht të Qytetit të Shkupit".

Shtohet paragraf i ri 7 si vijon:

"Themeluesi pas marrjes së aktit për ndërprerjen me punë të shkollës së mesme, në afat prej tri ditësh nga dita e miratimit të aktit, e informon gjykatën kompetente të regjistrimit për shlyrjen e shkollës nga regjistri i gjykatës."

Neni 11

Në nenin 21 paragrafi 1 ndryshon si vijon:

"Me planet mësimore (në tekstin e mëtejme: plane) dhe lëndët mësimore (në tekstin e mëtejme: lëndë) rregullohen qëllimet, lëmenjtë, temat dhe përmbajtjet mësimore, standardet arsimore dhe profili i arsimtarit që e realizon mësimin.

Pas paragrafit 1 shtohet paragrafë të rinj 2 dhe 3 si vijon:

"Standardet arsimore me propozimin e Qendrës shtetërore për provime, i miraton ministri.

Programet përpunohen sipas modelit të programeve të cilat i miraton ministri me propozimin e Byrosë për zhvillimin e arsimit. Në model përcaktohet edhe fleksibiliteti në realizimin e lëmenjëve dhe temave mësimore."

Paragrafi 2 bëhet paragraf 4.

Neni 12

Në nenin 22 në paragrafin 2, para fjalës "propozojnë" shtohet fjala "komunat, përkatësisht Qyteti i Shkupit".

Neni 13

Në nenin 25 fjala "Ministria" zëvendësohet me fjalën "themeluesi, kurse në pajtim me Ministrinë".

Pas paragrafit 1 shtohet paragraf i ri 2 si vijon:

Në rast të ndërprerjes së punës edukative-arsimore, në shkollë sigurohen kushte minimale për punë, të cilat përcaktohen me udhëzimin që e miraton ministri."

Neni 14

Në nenin 26 pas paragrafit 2 shtohet paragraf i ri 3, si vijon:

"Pjesëtarët e bashkësive, të cilët ndjekin mësim në gjuhë që ndryshon nga gjuha maqedonishte, e kremtojnë ditën tradicionale të arsimit të bashkësisë përkatëse me manifestime kulturore dhe të tjera."

Paragrafi 3 bëhet paragraf 4.

Neni 15

Në nenin 28 paragrafi 3 fjala "Ministria" zëvendësohet me fjalën "themeluesin".

Neni 16

Në nenin 29 paragrafi 2 fjalët "deri më 1 shtator, kurse" fshihen.

Neni 17

Në nenin 30 në paragrafin 1 fjala "shtetërore" zëvendësohet me fjalët "e mesme publike",

Në paragrafin 2 fjala "shtetërore" zëvendësohet me fjalët "të mesme publike".

Neni 18

Në nenin 31 paragrafi 2 ndryshon si vijon:

"Pjesëtarët e bashkësive, të cilët mësimin e ndjekin në gjuhë që ndryshon nga gjuha maqedonishte, përdorin tekste mësimore në gjuhën e bashkësisë përkatëse."

Neni 19

Neni 31-a ndryshon si vijon:

"Teksti përpunohet në pajtim me planin dhe programin për lëndën përkatëse dhe konceptin për tekst të cilin me propozimin e Byrosë për zhvillimin e arsimit e miraton ministri."

Neni 20

Në nenin 31-v pas paragrafit 3 shtohet paragrafi i ri 4, si vijon:

"Në konkurs mund të marrin pjesë edhe botues të shteteve të huaja, të cilët janë të regjistruar për kryerjen e veprimtarisë botuese në shtetin amë."

Neni 21

Neni 31-gj ndryshon si vijon:

"Ministri formon komision për vlerësim profesional të dorëshkrimeve të tekstit mësimor për lëndë përkatëse, në pajtim me metodologjinë të cilën e përpunon Byroja për zhvillimin e arsimit, ndërsa e miraton ministri.

Shërbimi pedagogjik, në bazë të dorëshkrimeve të recenzuara për tekst, mendimit profesional të Byrosë për zhvillimin e arsimit për harmonizimin e dorëshkrimit për tekst me konceptin për planet dhe programet dhe mendimin profesional të komisionit për vlerësimin e dorëshkrimeve për tekst, ia propozon ministrit dorëshkrimin e tekstit për miratim dhe përdorim.

Vendimin për lejimin dhe përdorimin e tekstit e merr ministri.

Kundër vendimit të ministrit, në afat prej 15 ditësh nga dita e pranimit, mund t'i ushtrohet ankesë komisionit kompetent të Qeverisë së Republikës së Maqedonisë.

Pas fuqiplotshmërisë së vendimit për lejimin dhe përdorimin e tekstit, Ministria e shpallë vendimin në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë."

Neni 22

Në nenin 31-e fjalët "në dy ose më shumë" zëvendësohen me fjalët "deri më tre"

Pas paragrafit 1 shtohet paragraf i ri 2 si vijon:

"Për përdorimin e teksteve nga paragrafi 1 i këtij neni në shkollat e mesme vendos këshilli i arsimtarëve, pas propozimit të arsyetuar me shkrim të paraqitur nga aktivi profesional i lëndës përkatëse mësimore".

Neni 23

Neni 31-z ndryshon si vijon:

"Pas ndryshimeve dhe plotësimeve të planeve dhe programeve mësimore, Ministria mund të shpallë konkurs për botimin e tekstit të ri për lëndët përkatëse.

Për përparimin e përhershëm të cilësisë së tekstit të lejuar dhe modernizimit të tij, pas pesë vjetësh nga botimi i parë, Ministria mund të shpallë konkurs të ri.

Ministri, pas analizës së bërë nga komisioni profesional, mund ta tërheqë nga përdorimi tekstin e lejuar.

Komisionin profesional nga paragrafi 3 të këtij neni e formon ministri."

Neni 24

Në nenin 31-i dhe në paragrafin 1 "nxënës të hendikepuar" zëvendësohen me fjalët "nxënës me nevoja të posaçme arsimore".

Pas paragrafit 1 shtohet paragraf i ri 2 si vijon:

"Ministri jep pëlqim për përdorimin e literaturës profesionale, revistave dhe publikimeve, të cilat kanë kontribut në zhvillimin e edukimit dhe arsimit me propozimi e komisionit të formuar nga ministri."

Në paragrafin 3 i cili bëhet paragraf 4 fjalët "nga paragrafi 2" zëvendësohen me fjalët "nga paragrafi 3".

Neni 25

Në nenin 31-j pika 8 fshihet.

Pikat 9, 10, 11 dhe 12 bëhen pika 8, 9, 10 dhe 11.

Neni 26

Në nenin 33 pas paragrafit 1 shtohet paragraf i ri 2 si vijon:

"Në arsimin gjimnazist, në vitin e dytë, të tretë dhe të katërt të arsimit, mund të regjistrohet edhe nxënës i çrregullt nga shkaqe të arsyeshme të përcaktuara në statutin e shkollës."

Neni 2 ndryshon si vijon:

"Nxënësit në arsimin e mesëm gjimnazist e japin provimin e maturës shtetërore ose të maturës shkollore."

Paragrafët 2, 3 dhe 4 bëhen paragrafë 3, 4 dhe 5.

Neni 27

Neni 35 ndryshon si vijon:

"Pas mbarimit të vitit të fundit të arsimit profesional publik jipet provimi i maturës shtetërore ose provimi përfundimtar.

Pas mbarimit të arsimit profesional publik me kohëzgjatje prej katër vjetësh, nxënësit japin provimin e maturës shtetërore ose provimin përfundimtar.

Pas mbarimit të arsimit profesional publik me kohëzgjatje prej tri vjetësh nxënësit japin provim përfundimtar."

Neni 28

Në nenin 37 para fjalës "maturë" shtohet fjala "shkollore".

Neni 29

Neni 38 ndryshon si vijon:

"Programet e provimeve për dhënien e provimeve të maturës shtetërore, maturës shkollore, provimit përfundimtar dhe provimit ndërkombëtar, i miraton ministri, me propozimin e Byrosë për zhvillimin e arsimit.

Mënyra e dhënies dhe vlerësimi i rezultateve të nxënësve në provimet e maturës shtetërore, maturës shkollore dhe provimin përfundimtar nga paragrafi 1 i këtij neni, rregullohen me Konceptin për maturë dhe provimin përfundimtar në shkollimin e mesëm publik dhe me dispozitë të veçantë që e miraton ministri.

Konceptin për maturë dhe provim përfundimtar në arsimin e mesëm publik, me propozimin e Këshillit shtetëror të maturës, e miraton ministri.

Këshillin shtetëror të maturës, i cili përbëhet prej 15 anëtarësh e formon ministri nga radhët e personave profesionalë dhe kompetentë.

Mandati i Këshillit shtetëror të maturës është katër vjet."

Neni 30

Në nenin 39 pas fjalës "profesione" shtohen fjalët "përkatësisht profile arsimore".

Pas paragrafit 1 shtohet paragraf i ri 2 si vijon:

"Varësisht nga përcjellja e programeve të përshtatura për profesione përkatëse, përkatësisht profile arsimore, nxënësit me nevoja të posaçme arsimore, mund ta japin provimin e maturës shtetërore ose provimin përfundimtar."

Neni 31

Në nenin 42 paragrafi 2 bëhet paragraf 1 si vijon:

"Regjistrimi në shkollat e mesme komunale, përkatësisht në shkollat e mesme të Qyitetit të Shkupi, bëhet me anë të konkursit, të cilin e shpall Ministria në mjetet për informim publik më së voni deri më 31 mars, me propozimet të paraqitura paraprakisht nga komunat dhe Qyteti i Shkupi."

Paragrafi 1 bëhet paragrafi 2.

Pas paragrafit 2 shtohet paragraf i ri 3 si vijon:

"Konkurset nga paragrafi 1 dhe 2 të këtij neni shpallen në mjetet për informim publik që botohen në gjuhën maqedonishte dhe në mjetet për informim publik që botohen në gjuhë që ndryshon nga gjuha maqedonishte, kurse në të cilat realizohet mësimi në arsimin e mesëm.

Paragrafët 3, 4, 5, 6, 7 dhe 8 bëhen paragrafë 4, 5, 6, 7, 8, dhe 9.

Neni 32

Në nenin 59 paragrafi 1 fjalët "punëtor social" fshihen.

Pas nenit 2 shtohen dy nene të reja 3 dhe 4 si vijon:

"Arsimtarë në arsimin e mesëm mund të jenë persona të cilët kanë kryer studime përkatëse paradiplome në fakultet dhe kanë fituar titullin "Bachelor" dhe kanë dhënë provimin profesional.

Arsimtarë në arsimin e mesëm mund të jenë edhe persona të cilët kanë mbaruar studime paradiplome në fakultet, kanë fituar titullin "Bachelor" dhe me përgatitje pedagogjike, psikologjike dhe metodike në fakultete përkatëse, dhe kanë dhënë provimin profesional.

Pas paragrafit 10 shtohet paragraf i ri 11 si vijon:

"Lloji dhe shkalla e përgatitjes profesionale të personave, të cilët realizojnë veprimtari edukative-arsimore, përcaktohet me normë për kuadrin mësimor në arsimin e mesëm të cilën e miraton ministri."

Paragrafët 10, 11 dhe 12 bëhen paragrafë 13, 14 dhe 15.

Neni 33

Në nenin 60 fjalët "edhe konvikti i nxënësve" fshihen.

Neni 34

Në nenin 64 paragrafi 1 pas fjalëve: "deri në fillimin e vitit shkollor" pika zëvendësohet me presje dhe shtohen fjalët: "çdo tre vjet".

Neni 35

Në nenin 69 paragrafi 1 fjala "dy" zëvendësohet me fjalën "katër"

Paragrafi 2 fshihet dhe paragrafi 3 bëhet paragraf 2.

Në paragrafin 4 i cili bëhet paragraf 3 fjalët "këshilli shkollor" zëvendësohen me fjalën "Ministria".

Paragrafi 5 bëhet paragraf 4.

Neni 36

Në nenin 73 i cili bëhet nen 74 paragrafi 2 ndryshon si vijon:

"Për pjesëtarët e bashkësive, të cilët mësimin e ndjekin në gjuhë që ndryshon nga gjuha maqedonishte, dokumentacioni pedagogjik mbahet dhe lëshohet në gjuhën maqedonishte me përdorimin e alfabetit të tij cirilik dhe në gjuhën dhe alfabetin në të cilën zhvillohet mësimi".

Pas paragrafit 2 shtohet paragraf i ri 3 si vijon:

"Ditari i paraleles mbahet në gjuhën dhe alfabetin në të cilën zhvillohet mësimi".

Paragrafët 3 dhe 4 bëhen paragrafë 4 dhe 5.

Neni 37

Neni 74 bëhet nen 73.

Në nenin 74 paragrafi 1 fjalët "edhe ditar të paraleles" fshihen.

Neni 38

Në nenin 85 pas paragrafit 1 shtohet paragraf i ri 2 si vijon:

"Kundër vendimit për refuzimin e nostrifikimit përkatësisht akuivalencës, mund t'i ushtrohet ankesë komisionit kompetent të Qeverisë së Republikës së Maqedonisë."

Neni 39

Neni 88 ndryshon si vijon:

"Organ drejtues i shkollës së mesme publike është këshilli i shkollës.

Këshilli i shkollës në shkollën e mesme publike përbëhet prej 12 anëtarësh dhe atë: katër përfaqësues nga arsimtarët, tre përfaqësues nga prindërit e nxënësve, përkatësisht nga kujdestarët e nxënësve, tre përfaqësues nga themeluesi, dhe nga një përfaqësues nga Ministria dhe nga bashkësia afariste.

Përfaqësuesi nga bashkësia afariste merr pjesë në punën e këshillit shkollor, por nuk ka të drejtë të marrë pjesë gjatë votimit dhe marrjes së vendimit.

Përfaqësuesit e prindërve të nxënësve, përkatësisht të kujdestarëve të nxënësve, themeluesit dhe të Ministrisë nuk mund të emërohen, përkatësisht të zgjedhen nga radhët e të punësuarve në shkollë.

Përfaqësuesit e themeluesit për shkollat e mesme shtetërore i emëron dhe shkarkon Qeveria e Republikës së Maqedonisë, kurse për shkollat komunale dhe shkollat e Qytetit të Shkupit, këshilli i komunës, përkatësisht këshilli i Qytetit të Shkupit.

Përfaqësuesit e prindërve të nxënësve, përkatësisht të kujdestarëve të nxënësve, i emëron dhe shkarkon këshilli i prindërve, përfaqësuesit e arsimtarëve i emëron dhe shkarkon këshilli i arsimtarëve, përfaqësuesit e Ministrisë i emëron dhe shkarkon ministri, ndërsa përfaqësuesit e bashkësisë afariste, Oda Ekonomike e Republikës së Maqedonisë.

Anëtarët e këshillit, përveç përfaqësuesve të prindërve të nxënësve, emërohen për një periudhë prej katër vjetësh, me të drejtë edhe për një zgjedhje.

Përfaqësuesit e prindërve të nxënësve emërohen për periudhën deri në përfundimin e arsimit të mesëm të fëmijës së tyre.

Këshilli i shkollës nga radhët e anëtarëve të vet zgjedh kryetar.

Vendimet e këshillit të shkollës merren me shumicë votash nga numri i përgjithshëm i anëtarëve të këshillit."

Neni 40

Neni 89 ndryshon si vijon:

Këshilli i shkollës së mesme shtetërore:

- miraton statut;
- i propozon program vjetor për punë dhe raport për punë Ministrisë;
- i propozon plan financiar vjetor Ministrisë;
- i propozon llogari përfundimtare Ministrisë;
- boton shpallje publike për zgjedhjen e drejtorit;
- bën intervistë me kandidatët për drejtor;
- bën zgjedhjen e drejtorit nga kandidatët e paraqitur në konkursin e shpallur për emërimin e drejtorit.
- nga kandidatët e paraqitur në shpalljen e botuar publike për emërimin e drejtorit, bën zgjedhjen për drejtor;
- i paraqet propozim drejtorit për ndërprerjen e marrëdhënies së punës së personave nga neni 81 paragrafi 1;
- vendos për kundërshtimet dhe ankesat e të punësuarve në shkollë;
- vendos për ankesat e nxënësve, prindërve, përkatësisht kujdestarëve të nxënësve;
- shqyrton edhe çështje tjera të përcaktuara me statutin shkollës shtetërore."

Neni 41

Pas nenit 89 shtohet nen i ri 89-a si vijon:

"Neni 89-a

Këshilli shkollor i shkollës së mesme komunale, përkatësisht shkollës së mesme të Qytetit të Shkupit:

- miraton statutin;
- i propozon program vjetor për punë dhe raport për punë këshillit të komunës;
- i propozon plan vjetor financiar themeluesit,
- i propozon llogari përfundimtare themeluesit;
- boton shpallje publike për emërimin e drejtorit;
- bën intervistë me kandidatët për drejtor;
- nga kandidatët e paraqitur në shpalljen e botuar publike për emërimin e drejtorit, i propozon prefektit të komunës një kandidat;
- i paraqet propozim drejtorit për ndërprerjen e marrëdhënies së punës të personave nga neni 81 të këtij ligji;
- vendos për kundërshtimet dhe ankesat e të punësuarve në shkollë;
- vendos për ankesat e nxënësve, prindërve, përkatësisht kujdestarëve të nxënësve;
- shqyrton edhe çështje tjera të përcaktuara me statutin e shkollës komunale."

Neni 42

Neni 91 ndryshon si vijon:

"Drejtori është organ udhëheqës i shkollës së mesme publike dhe përgjegjës për ligjshmërinë në punë dhe për punën materiale-financiare të shkollës.

Drejtor i shkollës së mesme publike zgjedhet personi i cili, përveç kushteve të përgjithshme të përcaktuara me ligj, i plotëson kushtet për arsimtar, pedagog ose psikolog në shkollë të mesme, ka arsimin sipëror, pesë vjet përvojë pune në institucion për punë edukative-arsimore të verifikuar nga Ministria dhe provimin e dhënë për drejtor.

Me përjashtim, nëse nuk është paraqitur kandidat me provimin e dhënë për drejtor, drejtor mund të zgjedhet personi i cili nuk ka dhënë provim për drejtor, por është i obligueshëm të njëjtin ta japë në afat prej një viti nga dita e zgjedhjes për drejtor.

Nëse drejtori i zgjedhur nuk e jep provimin për drejtor në afatin e përcaktuar në paragrafin 3 të këtij neni, i ndërpritet mandati i drejtorit.

Provimi për drejtor nga paragrafi 2 i këtij neni jepet para komisionit profesional të formuar nga ministri, i përbërë nga përfaqësues të organeve profesionale të Ministrisë dhe Univerziteteve.

Komisioni profesional, kandidatit i cili e ka dhënë provimin i jep vërtetim për provimin e dhënë për drejtor.

Mandati i komisionit është dy vjet me të drejtë edhe për një gjedhje.

Programin për dhënien e provimit për drejtor e miraton ministri, me propozimin e komisionit nga paragrafi 5 i këtij neni.

Mandati i drejtorit të shkollës së mesme publike zgjat katër vjet.

Drejtori i shkollës së mesme komunale zgjedhet dhe shkarkohet nga prefekti i komunës, në pajtim me këtë ligj.

Drejtori i shkollës së mesme të Qytetit të Shkupit zgjedhet dhe shkarkohet nga prefekti i Qytetit të Shkupit, në pajtim me këtë ligj.

Drejtori i shkollës së mesme shtetërore zgjedhet dhe shkarkohet nga këshilli i shkollës, me pëlqimin paraprak të Ministrisë, në pajtim me këtë ligj.

Procedurën dhe mënyrën e dhënies së provimit për drejtor, si dhe formën dhe përmbajtjen e vërtetimit, me akt të veçantë i rregullon ministri. "

Neni 43

Në nenin 92 në paragrafin 2 në alinenë 3 dhe 5 shtohen fjalët "edhe kuadër tjetër teknik-administrativ".

Në alinenë 4 fjalët "edhe punëtorë dhe bën vlerësim në pajtim me rezultatet e punës së tyre" zëvendësohen me fjalët "kuadër tjetër administrativ-teknik".

Në alinenë 7 pas fjalës "Ministria" shtohen fjalët: "kurse për shkollat komunale edhe komunës, përkatësisht Qytetit të Shkupit".

Neni 44

Pas nenit 92 shtohet nen i ri 92-a si vijon:

"Neni 92-a

Prefekti, për shkollat e mesme komunale, përkatësisht shkollat e mesme të Qytetit të Shkupit, tre muaj para kalimit të mandatit të drejtorit ekzistues, merr vendim që këshilli i shkollës të botojë shpallje publike për zgjedhjen e drejtorit.

Për shkollat e mesme shtetërore, këshilli shkollor tre muaj para kalimit të mandatit të drejtorit ekzistues, merr vendim të botojë shpallje publike për zgjedhjen e drejtorit.

Në shpalljen e botuar publike në mjetet publike, përcaktohen kushtet të cilat duhet t'i plotësojë kandidati për drejtor, dokumentacioni i nevojshëm, kohëzgjatja e shpalljes publike dhe afati në të cilin do të bëhet zgjedhja.

Kandidatët e paraqitur ia paraqesin dokumentet e nevojshme, në pajtim me shpalljen, këshillit të shkollës.

Dokumentet e arritura i shqyrton komisioni treanëtarësh i zgjedhur nga këshilli i shkollës, përbërja dhe kompeteca e të cilit përcaktohen me statutin e shkollës.

Komisioni është i obliguar që në afat prej pesë ditësh pas mbarimit të shpalljes t'i shqyrtojë dokumentet e arritura.

Kandidatëve të cilët nuk i plotësojnë kushtet e parapara në shpallje, u kthehen dokumentet me arsyetim.

Këshilli drejtues mund të kërkojë dokumente plotësuese nga kandidatët, të cilët i plotësojnë kushtet në pajtim me dispozitat e statutit të shkollës.

Anëtarët e këshillit drejtues dhe përfaqësuesi i Byrosë për zhvillimin e arsimit bëjnë intervistë me kandidatët të cilët i plotësojnë kushtet për drejtor.

Këshilli drejtues i shkollës së mesme komunale, në afat prej shtatë ditësh nga biseda e bërë me kandidatët, i propozon prefektit një kandidat për t'u zgjedhur drejtor.

Këshilli drejtues i shkollës së mesme shtetërore, në afat prej shtatë ditësh nga biseda e bërë me kandidatët, i propozon ministrit kandidat për zgjedhjen e drejtorit dhe bën zgjedhjen e drejtorit.

Prefekti, në afat prej 15 ditësh nga dita e marrjes së propozimit, bën zgjedhjen e drejtorit.

Nëse prefekti në afat të përcaktuar në paragrafin 10 të këtij neni nuk zgjedh drejtor, është i obliguar që në afat prej tri ditësh ta informojë këshillin e shkollës me arsyetim me shkrim për shkaqet.

Këshilli i shkollës në afat prej shtatë ditësh nga dita e pranimit të informatës nga paragrafi 13 I këtij neni, i paraqet prefektit një propozim për zgjedhjen e drejtorit.

Prefekti është i obliguar që në afat prej 7 ditësh nga dita e pranimit të propozimit, ta zgjedhë kandidatin e propozuar nga këshilli i shkollës.

Kandidatët, të cilët nuk janë të zgjedhur, në afat prej tetë ditësh nga dita e pranimit të vendimit të prefektit, kanë të drejtë për ankesë sa i përket zbatimit të procedurës për zgjedhjen e drejtorit, në komisionin e shkollës së dytë të Qeverisë së Republikës së Maqedonisë kompetente për zgjidhjen e çështjeve nga lëmi i marrëdhënieve të punës.

Kundër vendimit të Komisionit nga paragrafi 16 i këtij neni, kandidati ka të drejtë për ankesë në Gjykatën themelore kompetente."

Neni 45

Pas nenit 93 shtohen aline të reja 5 dhe 6 si vijon:

"- nëse lejon pagimin e mjeteve të cilat nuk janë përcaktuar në planin vjetor financiar të shkollës;
- nëse lejon organizimin e veprimtarive dhe aktiviteteve që janë në kundërshtim me planet dhe programet."

Neni 46

Neni 93-a ndryshon si vijon:

"Drejtori, i cili nuk është rizgjedhur me shpalljen publike ose është shkarkuar para kalimit të mandatit për kohën për të cilën është zgjedhur, sistemohet në vend përkatës pune në shkolla në rajonin e komunës, përkatësisht të komunave të Qytetit të Shkupit."

Neni 47

Pas nenit 93-a shtohen dy nene të reja 93-b dhe 93-v si vijon:

Neni 93-b

Nëse ekzistojnë njohuri të caktuara për veprimin e drejtorit në pajtim me dispozitat e nenit 93 të këtij ligji, këshilli i shkollës thirrë mbledhje në të cilën miraton konkluzë me shkrim, e cila i paraqitet drejtorit.

Drejtori ka të drejtë që në afat prej shtatë ditësh nga pranimi, të deklarohej për kontsatimet në konkluzë.

Nëse këshilli i shkollës nuk e pranon deklarimin e drejtorit, thirrë mbledhje në afat prej tre ditësh dhe në prani të përfaqësuesit të Inspektoratit arsimor shtetëror, bën intervistimin e drejtorit. Përfaqësuesi i Inspektoratit arsimor shtetëror jep mendim për arsyeshmërinë e shkarkimit të drejtorit.

Nëse këshilli i shkollës vlerëson se është e domosdoshme, i paraqet prefektit propozim për shkarkimin e drejtorit.

Drejtori i shkarkuar në afat prej 15 ditësh nga dita e pranimit të vendimit të prefektit, ka të drejtë për ankesë sa i përket zbatimit të procedurës për shkarkimin e drejtorit në Komisionin e shkollës së dytë të Qeverisë së Republikës së Maqedonisë kompetent për zgjidhjen e çështjeve nga lëmi i marrëdhënieve të punës.

Kundër vendimit të Komisionit nga paragrafi 5 i këtij neni, kandidati ka të drejtë për padi në Gjykatën themelore kompetente."

Neni 93-v

Prefekti në afat prej tri ditësh nga dita e shkarkimit të drejtorit, emëron ushtrues të detyrës së drejtorit nga radhët e të punësuarve në shkollë, i cili i plotëson kushtet për drejtor.

Ushtruesi i detyrës drejtor i kryen punët deri në emërimin e drejtorit të ri, por jo më gjatë se gjashtë muaj nga dita e emërimit të tij."

Neni 48

Neni 101 ndryshon si vijon:

"Mjetet për financimin e arsimit të mesëm publik sigurohen nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë, në mënyrë dhe procedurë të përcaktuara me Ligjin për Buxhetin e Republikës së Maqedonisë, Ligjin për përmbushjen e Buxhetit të Maqedonisë dhe Ligjin për financimin e njësive të vetadministrimit lokal.

Mjetet nga paragrafi 1 i këtij neni u shpërndahen komunave me anë të bllok dotacioneve dhe dotacioneve të destinuara në pajtim me Urdhëresën për metodologjinë për përcaktimin e kritereve për shpërndarjen e bllok dotacioneve dhe Urdhëresën për metodologjinë për përcaktimin e dotacioneve kapitale dhe të destinuara të përcaktuara në Ligjin për financimin e njësive të vetadministrimit lokal.

Komuna mjetet nga paragrafi 2 i këtij neni ua shpërndanë shkollave të mesme në rajonin e vet për sigurimin e realizimit të procesit edukativ-arsimor, në pajtim me standardet dhe normat e përcaktuara."

Me urdhëresat nga paragrafi 2 i këtij neni rregullohet shpërndarja e mjeteve nga bllok dotacionet dhe dotacionet e destinuara, e cila kryhet në bazë të formulës dhe në pajtim me fazat për decentralizimin fiskal të përcaktuara në Ligjin për financimin e njësive të vetadministrimit lokal.

Formula nga paragrafi 4 i këtij neni për shpërndarjen e mjeteve nxirret në bazë të numrit të nxënësve në shkollat e mesme të rajonit të tij.

Ndaj nxjerrjes së formulës mund të kenë ndikim edhe faktorët objektivë vijues: mosha e nxënësve, plani dhe programet të cilat realizohen në shkollë, tipi i objektit shkollor, lokacioni i shkollës etj."

Neni 49

Pas nenit 101 shtohen dy nene të reja 101-a dhe 101-b si vijojnë:

"Neni 101-a

Komuna mund ta plotësojë bllok dotacionin e marrë, përkatësisht dotacionin e destinuar për arsim me mjete nga burimet personale, përveç për rogat e të punësuarve në shkollë.

Neni 101-b

Të dhënat nga plani financiar vjetor dhe llogaria përfundimtare e shkollave të mesme publike, komuna i shpallë në fletoren e vet zyrtare. Ministria përcakton se cilat të dhëna duhet të shpallen."

Neni 50

Titulli i kapitullit "XI. MBIKËQYRJA E PUNËS SË SHKOLLAVE TË MESME" ndryshon si vijon "XI. MBIKËQYRJA."

Në nenin 108 paragrafi 2 ndryshon si vijon:

"Mbiqëqyrje inspektuese bën Inspektorati arsimor shtetëror dhe inspektorët e autorizuar të komunave, përkatësisht të Qytetit të Shkupit në mënyrë të përcaktuar me ligj."

Neni 51

Pas nenit 108 shtohen dy nene të reja 108-a dhe 108-b si vijojnë:

“Neni 108-a

Gjatë mbikëqyrjes së punës së organeve të komunës dhe Qytetit të Shkupit, Ministria i kryen punët vijuese:

- përcjell ligjshmërinë e punës së organeve të komunës dhe të Qytetit të Shkupit, ndërmerr masa dhe aktivitete dhe paraqet iniciativa për realizimin e kompetencave të komunës në pajtim me këtë ligj;

- vlerëson se a sigurojnë organet e komunës dhe të Qytetit të Shkupit që kompetencat e komunës të zbatohen në pajtim me standardet dhe procedurat e përcaktuara me këtë ligj;

- i paralajmëron organet e komunës dhe të Qytetit të Shkupit për tejkalimin e kompetencave të tyre të përcaktuara me këtë ligj dhe rregull tjetër dhe u propozon masa përkatëse për tejkalimin e gjendjes së tillë;

- parajmëron organet e komunës dhe të Qytetit të Shkupit, të cilat do të mund ta pengonin kryerjen e punëve nga lëmi i arsimit të mesëm me rëndësi lokale;

- jep rekomandime për zbatimin konsekuent të kompetencave të komunës dhe Qytetit të Shkupit në kuadrin e këtij ligji me kërkesën e organeve të komunës;

- përcjell nxjerrjen me kohë të dispozitave të komunës dhe Qytetit të Shkupit të parapara me këtë ligj;

- përcjell ligjshmërinë e vendimeve që i merr prefekti në zgjidhjen e të drejtave, obligimeve dhe interesave individuale të personave fizikë dhe juridikë dhe ndërmerr masa në pajtim me këtë ligj;

- jep mendim dhe ndihmë profesionale për propozimdispozitat e komunës dhe Qytetit të Shkupit të parapara me këtë ligj, me kërkesën e organeve të komunës, përkatësisht Qytetit të Shkupit;

- përcjell realizimin e publikshërisë së punës së organeve të komunës dhe Qytetit të Shkupit, në realizimin e kompetencave të tyre të përcaktuara me ligj, e veçanërisht në aspekt të informimit të rregullt, me kohë, të vërtetë dhe të plotë të qytetarëve;

- përcjell realizimin e mbikëqyrjes paraprake të dispozitave të komunave;

- me kohë i informon organet e komunës dhe Qytetin e Shkupit për gjendjen e konstatuar në punën e tyre dhe për masat e ndërmarra gjatë kryerjes së mbikëqyrjes.

Për masat dhe aktivitetet e ndërmarra nga alinetë 6 dhe 7 Ministria informon Ministrinë e Vetadministrimit Lokal.

Neni 108-b

Nëse edhe përpos parajmërimeve dhe masave e aktiviteteve të ndërmarra, organet e komunës dhe Qytetit të Shkupit nuk e sigurojnë kryerjen e punëve të cilat me ligj janë përcaktuar si kompetencë e tyre dhe për kryerjen e së cilës është përgjegjëse komuna dhe Qyteti i Shkupit, me fuqinë e këtij ligji u merret kryerja e kompetencës përkatëse.

Kryerjen e punëve të marra e ndërmer Ministria, por më së shumti deri më një vit nga dita e marrjes së tyre.

Ministria kryerjen e punëve me kompetencë të komunës dhe Qytetit të Shkupit e kryen në emër dhe në llogari të komunës, përkatësisht Qytetit të Shkupit.

Për marrjen e punëve nga paragrafi 1 i këtij neni informohet organi i administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i vetadministrimit lokal dhe organi i administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi për financat."

Neni 52

Në nenin 109 paragrafi 1 në alineja 1 pas fjalës “arsim” shtohen fjalët, “dhe vendosen shenja partiake dhe fetare”.

Pas paragrafit 2 shtohet paragrafi i ri 3 si vijon:

"Me dënim me para nga paragrafi 2 i këtij neni do të dënohet drejtori i shkollës së mesme nëse lejon pagimin e mjeteve, të cilat nuk janë përcaktuar në planin financiar vjetor të shkollës."

Paragrafi 3 bëhet paragraf 4.

Neni 53

Neni 111 ndryshon si vijon:

"Shkollat e mesme publike ekzistuese në territorin e Republikës së Maqedonisë vazhdojnë me punë si shkolla komunale, përkatësisht shkolla të Qytetit të Shkupit, në pajtim me dispozitat e këtij ligji, nga dita e konstituimit të këshillave të komunave dhe të Qytetit të Shkupit dhe zgjedhjes së prefektëve të komunave dhe prefektit të Qytetit të Shkupit pas zbatimit të zgjedhjeve të para të ardhshme lokale (“Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë numër 46/96, 12/2003, 35/2004, 52/2004 dhe 60/2004), përveç shkollave vijuese: Shkolla shtetërore për art të zbatuar “Llazar Liçenoski” Shkup, Shkolla shtetërore për kulturë fizike “Metodija Miteski Brico” Shkup, Qendra e muzikës dhe baletit “Ilija Nikolovski Luj” Shkup, Qendra shkollore për arsim muzikor Shtip, Qendra shkollore për arsim muzikor Manastir, Qendra për rehabilitim dhe arsim “Partenija Zogravski” Shkup, Qendra për arsim të mesëm “Shën Naum Ohridski” Shkup, Shkolla shtetërore për fëmijë dhe të rinj me shikim të dëmtuar “Dimitar Vllahov” Shkup, Qendra për shkollim të mesëm special “Iskra” Shtip, të cilat vazhdojnë me punë si shkolla të mesme shtetërore."

Neni 54

Neni 112 ndryshon si vijon:

"Të drejtat themeluese dhe obligimet ndaj shkollave të mesme nga neni 111 të këtij ligji i ndërmarrin komunat, përkatësisht Qyteti i Shkupit për shkollat në rajonin e vet, nga dita e konstituimit të këshillave të komunave dhe të Qytetit të Shkupit dhe zgjedhjes së prefektëve të komunave dhe prefektit të Qytetit të Shkupit pas zbatimit të zgjedhjeve të para të ardhshme lokale (“Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë numër 46/96, 12/2003, 35/2004, 52/2004 dhe 60/2004).

"Pronësinë e objekteve shkollore dhe pronën e shkollave të mesme nga paragrafi 1 i këtij ligji, me vendimin e Qverisë së Republikës së Maqedonisë, i ndërmer komuna, përkatësisht Qyteti i Shkupit për shkollat në rajonin vet, nga dita e konstituimit të këshillave të komunave dhe të Qytetit të Shkupit dhe zgjedhjes së prefektëve të komunave dhe prefektit të Qytetit të Shkupit pas zbatimit të zgjedhjeve të para të ardhshme lokale (“Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë numër 46/96, 12/2003, 35/2004, 52/2004 dhe 60/2004)."

Neni 55

Neni 114 ndryshon si vijon:

"Dispozitat nga nenet 26 paragrafi 2, 27, 28, 29 paragrafi 1, 2 dhe 3 dhe 30 paragrafi 2 i këtij ligji, të cilët i dedikohen maturës shtetërore, maturës shkollore dhe provimit përfundimtar, do të zbatohen me hyrjen në fuqi të planeve dhe programeve të reja."

Neni 56

Në nenin 115 numrat “37/92” zëvendësohet me numrat “18/93”.

Neni 57

Drejtorët ekzistues janë të obliguar që në afat prej një viti nga fillimi i zbatimit të nenit 42 të këtij ligji, të japin provim për drejtor.

Nëse drejtorët ekzistues nuk e japin provimin për drejtor në afatin e përcaktuar në paragrafin 1 të këtij neni, u ndërpritet mandati i drejtorit.

Neni 58

Dispozitat më të afërta të parapara me këtë ligj, ministri do t'i nxjerrë në afat prej një viti nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Programin për dhënien e provimit për drejtor, aktin e posaçëm për procedurën dhe mënyrën e dhënies së provimit për drejtor, si dhe formën dhe përmbajtjen e vërtetimit, të parapara në nenin 42 të këtij ligji, ministri do t'i nxjerrë në afat prej gjashtë muajsh pas hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Neni 59

Ky ligj hyn në fuqi ditën e tetë nga dita e shpalljes në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë", ndërsa nenet 1, 5, 6, 8, 9, 10, 12, 13 paragrafi 1, 15, 17, 31, 39, 40, 41, 42, 43 paragrafi 3, 44, 47, 48, 49, 50 dhe 51 të këtij ligji do të zbatohen nga dita e konstituimit të këshillave të komunave dhe të Qytetit të Shkupit dhe zgjedhjes së prefektëve të komunave dhe prefektit të Qytetit të Shkupit pas zbatimit të zgjedhjeve të para të ardhshme lokale ("Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 46/96, 12/2003, 35/2004, 52/2004 dhe 60/2004).

1260.

Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија, издаваат

У К А З ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ЗАШТИТА НА ПРИРОДАТА

Се прогласува Законот за заштита на природата, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 15 септември 2004 година.

Бр. 07-3733/1 Претседател
15 септември 2004 година на Република Македонија,
Скопје Бранко Црвенковски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
д-р Љупчо Јордановски, с.р.

З А К О Н ЗА ЗАШТИТА НА ПРИРОДАТА

І ОПШТИ ОДРЕДБИ

Предмет на уредување

Член 1

(1) Со овој закон се уредува заштитата на природата преку заштита на биолошката и пределската разновидност и заштита на природното наследство, во заштитени подрачја и надвор од заштитени подрачја (во натамошниот текст: заштита на природата).

(2) Врз употребата на природните богатства за економски цели покрај одредбите на овој закон се применуваат и одредбите на посебните закони.

(3) Врз заштитата на природата се применува и Законот за животна средина, доколку со овој закон поинаку не е уредено.

(4) Врз заштитата на природата се применуваат и одредбите од другите закони кои се однесуваат на заштитата на природата.

(5) На постапките утврдени со овој закон се применува Законот за општа управна постапка, доколку со овој закон поинаку не е уредено.

Јавен интерес

Член 2

Заштитата на природата претставува дејност од јавен интерес.

Обем на заштита

Член 3

(1) Заштитата на биолошката разновидност се остварува преку воспоставување и спроведување на систем на мерки и активности за заштита на дивите видови, вклучувајќи го нивниот генетскиот материјал, жи-

веалиштата и екосистемите, со цел да се обезбеди одржливото користење на компонентите на биолошката разновидност и одржување на природната рамнотежа.

(2) Заштитата на пределската разновидност се остварува преку воспоставување и спроведување на систем на мерки и активности за зачувување и одржување на карактеристични вредности на пределот кои произлегуваат од неговата природна конфигурација и/или од видот на човековата активност.

(3) Заштита на природното наследство се остварува преку воспоставување на систем кој ги утврдува мерките, постапките и методите за стекнување на статус на природно наследство и спроведување на неговата заштита.

Цели на законот

Член 4

Цели на овој закон се:

1) утврдување и следење на состојбата на природата;

2) зачувување и обновување на постојната биолошка и пределска разновидност во состојба на природна рамнотежа;

3) установување на мрежа на заштитени подрачја поради трајна заштита на својствата врз основа на кои го стекнале статусот на природно наследство;

4) обезбедување на одржливо користење на природно богатство во интерес на сегашниот и идниот развој, без значително оштетување на деловите на природата и со што помали нарушувања на природната рамнотежа;

5) спречување на штетните активности на физички и правни лица и нарушувања во природата како последица на технолошкиот развој и извршување на дејности, односно обезбедување на што поповолни услови за заштита и развој на природата и

6) обезбедување на правото на граѓаните на здрава животна средина.

Остварување на заштитата

Член 5

Заштитата на природата се остварува особено со:

1) утврдување на компонентите на биолошката и пределската разновидност и нивната загрозеност;

2) создавање на услови и преземање на мерки за заштита на природата со цел зачувување и рационално управување со одредени компоненти на биолошката и пределската разновидност, како и одржливо и рационално користење на природното богатство;

3) планирање и уредување на просторот;

4) вградување на условите и мерките за заштита на природното богатство во плановите за стопанисување со природното богатство во одделни стопански дејности, и тоа: општи и посебни планови за стопанисување со шумите, општата ловно-стопанска основа, програма за стопанисување со пасиштата, стратегијата и планот за управување со водни ресурси, стратегија за развој на енергетиката, програма за геолошки истражувања и во другите дејности;

5) следење и подготвување на извештаи за состојбата на природата, известување на јавноста за состојбата на природата, како и овозможување на учеството на јавноста во донесувањето на одлуките за заштита на природата;

6) донесување и спроведување на стратегии, програми, акциони планови, планови за управување, услови и мерки за заштита на природата;

7) поттикнување и поддршка на заштитата на природата преку подигање на јавната свест, а посебно во воспитно-образовниот процес;

8) одржливо користење на природното богатство и доделување на статус на природно наследство;

- 9) воспоставување на систем на заштита и управување со природата;
- 10) поврзување и хармонизирање на националниот со меѓународниот систем за заштита на природата и
- 11) поттикнување на научно-истражувачката работа во областа на заштитата на природата.

Дефиниции

Член 6

Одделни изрази употребени во овој закон го имаат следново значење:

1. Природа е целокупната биосфера, вклучувајќи ги: компонентите на биолошката разновидност, живеалиштата, геолошките формации, минералите и фосилите, како и другите физичко-географски појави на Земјата;

2. Биолошка разновидност е севкупност на живите организми како составен дел на екосистемите, а го вклучува разнообразието внатре во видовите, меѓу видовите, како и разнообразието на екосистемите;

3. Компоненти на биолошка разновидност се видовите на растенија, габи и животни со нивните живеалишта, нивниот генетски материјал и екосистемите;

4. Пределска разновидност е просторна структурираност на природните и антропогените пределни составни делови (биолошки, геолошки, геоморфолошки и културни карактеристики);

5. Предел е топографски дефинирана територија што се состои од карактеристичен мозаик од меѓусебно зависни типови екосистеми коишто би можеле да бидат или биле предмет на специфични човекови активности. Развојот на пределот е под влијание на природни и/или антропогени фактори или комбинација од двата;

6. Пределски типови се меѓу себе блиски предели што се обединуваат заради сличните релјефни, хидролошки и климатско-вегетациски карактеристики;

7. Традиционални карактеристики на пределот се антропогено модифицираните природни карактеристики на пределот настанати како резултат на некогашниот традиционален начин на искористување на земјиштето; процесите што се одвиваат во овие предели се блиски до природните;

8. Природно наследство се делови на природата и локалитети кои се состојат од геолошки, физичко-географски или биолошки формации или група на такви формации, кои имаат исклучителна вредност од естетска, конзервациска или научна гледна точка. Природно наследство може да биде: заштитено подрачје, строго заштитен или заштитен див вид, карактеристични минерали и фосили или спелеолошки објекти;

9. Статус на природно наследство е посебен статус на заштита кој подразбира преземање на посебни мерки и активности за заштита на карактеристиките поради кои се стекнува статусот и се доделува согласно со одредбите на овој закон;

10. План за управување со заштитеното подрачје е плански документ во кој субјектот задолжен за работите на управување со заштитеното подрачје ги планира мерките и активностите за заштита на природното наследство;

11. Заштита на природата претставува секоја постапка во системот мерки што се извршува заради зачувување на биолошката и пределската разновидност и заштита на природното наследство;

12. Ex-situ заштита е зачувување на компонентите на биолошката разновидност надвор од нивните природни наоѓалишта на зоолошки градини, аквариуми, ботанички градини, дендрариуми итн. и, исто така, зачувување на геолошките појави надвор од природните наоѓалишта, главно минерали/стени и фосили во музејски или приватни збирки;

13. In-situ заштита е зачувување на природните екосистеми и живеалишта, како и одржување и ревитализација на видовите способни за опстанок во нивната природна средина, а во случај на култивирани растенија и домашни животни во средината во која што ги развиле своите специфични својства; зачувување на геолошките појави е заштита на местото на настанување или наоѓалиштето на минералите/стените и фосилите;

14. Живеалиште е карактеристична средина каде што одреден вид може да се сретне во рамките на своето природно распространување. Се состои и од нежива средина како почвен тип, клима и друго и од жива средина како видови коишто живеат со дадениот вид и можат да имаат важна функција во животниот циклус на тој вид;

15. Тип живеалиште е конкретно живеалиште, определено со специфичниот состав на видови, во кое се населени конкретни видови, а се однесува на природни живеалишта; одделен тип живеалиште не е определено од локалитетот;

16. Поволна состојба на вид или тип живеалиште претставува состојба која што во предвидлива иднина го обезбедува опстанокот на видот или типот живеалиште. Се смета дека состојбата е поволна кога:

- природното распространување на дадениот тип живеалиште или вид и подрачјата што ги опфаќа во рамките на тоа распространување се стабилни или се зголемуваат,

- се одликува со специфична структура и специфични функции што се неопходни за неговото/неговиот долгорочно одржување и кога е реално (веројатно) дека таквите функции и структура ќе продолжат да постојат и во догледна иднина и

- кога состојбата на зачуваност на неговите карактеристични видови (важи за живеалиште), според оваа дефиниција, е поволен;

17. Загрозен тип живеалиште е живеалиште што не се наоѓа во поволна состојба, или му се заканува опасност од исчезнување;

18. Екосистем е просторно, помалку или повеќе, ограничен динамичен комплекс на биоценозата и неживата средина што заемно влијаат еден на друг како функционална целина;

19. Биоценоза е функционален збир на сите популации на организми вклучувајќи микроорганизми, растенија и животни што населуваат определен биотоп;

20. Биотоп е неживиот дел од екосистемот и неговите карактеристики и процеси како почва, карпи, вода, воздух, клима, релјеф и друго;

21. Хабитуелни карактеристики се надворешните (морфолошки) карактеристики на примерок од одреден вид;

22. Плавени рамнини се рамнини што периодично, но редовно се поплавуваат и се карактеризираат со специфична вегетација и богата биолошка разновидност;

23. Природно богатство е секој изворен составен дел на природата, како растенија, габи, животни, минерали, фосили, вода, почва итн.;

24. Природен ресурс е секој составен дел на природата кој човекот го искористува за остварување на економски цели, во смисла на овој закон, тоа е природно богатство;

25. Природна рамнотежа е состојба на меѓусебно урамнотежени односи и влијанија на живите организми меѓу себе и со биотопот;

26. Див вид подразбира вид или подвид растение, габа или животно кој не настанал под влијание на човекот како последица на одгледување;

27. Автохтон вид е вид што природно се среќава во одреден екосистем на одредено подрачје;

28. Алохтон вид е туѓ, неизворен вид во одреден екосистем на одредено подрачје, туку, таму е намерно или ненамерно интродуциран, најчесто од страна на човекот;

29. Популација е збир на просторно и временски поврзани единки од ист вид коишто непречено можат да се вкрстуваат;

30. Истребен вид е таков вид чие присуство и постоење е докажано, но во меѓувреме и покрај интензивното проверување (барање) не е најден, па постои основано сомнение дека неговата популација исчезнала;

31. Загрозен вид од изумирање е вид чија големина и состојба на популацијата преку долготрајно и силно намалување предизвикано од нарушување на животните услови е доведена до критична големина;

32. Загрозен вид е вид на кој популацијата регионално, односно локално, се намалува или пак е локално исчезната;

33. Ранлив вид е вид којшто не е критично загрозен или е загрозен, но се соочува со голем ризик од истребување во природата во среднорочна иднина;

34. Ендемит подразбира вид или подвид чие распространување е ограничено на одредено подрачје;

35. Стеноендемит подразбира вид или подвид чие распространување е ограничено на многу тесно подрачје (врв на планина, клисура итн.);

36. Редок вид е вид застапен на помалку од пет локалитети во Република Македонија, обично со мали површини, во рамките на неговиот поширок ареал;

37. Реликтен вид е вид којшто се задржал на одредено подрачје (најчесто рефугиум) од некоја поранешна геолошка епоха (период), во која бил далеку пораспространет и покарактеристичен;

38. Мониторинг е мерење, следење, оценка и контрола на состојбата на природата, односно компонентите на биолошката и пределската разнообразност;

39. Деградација на почвата е секако дејство или влијание врз почвата што го намалува нејзиниот квалитет, односно нејзините производни потенцијали;

40. Деградирање на природата е состојба на природата, кога со човекова активност се променети природните процеси во толкава мера што е нарушена природната рамнотежа, намалена е биолошката разновидност или се уништени природните богатства;

41. Нарушување во природата се сите дејства или влијанија врз природата што предизвикуваат промени на структурата на елементите на природата, како и на процесите што се одвиваат во неа;

42. Животни услови се условите во животната средина (сите еколошки фактори) во одредено живеалиште/екосистем;

43. Интродукција е населување на некој алохтон вид или подвид на подрачје (екосистем/живеалиште) на коешто постојат приближно еднакви еколошки услови како во неговото природно живеалиште. Не се смета за интродукција одгледувањето на алохтони видови во контролирани услови кои оневозможуваат внесување во природата;

44. Реинтродукција е повторно населување на некој автохтон вид или подвид на подрачје (екосистем/живеалиште) од коешто бил порано исчезнат, а во екосистемот сè уште постојат приближно еднакви еколошки услови како и пред исчезнувањето;

45. Генетска разновидност е разновидноста на гение меѓу единките, популациите, видовите и вишите таксономски категории;

46. Еколошки коридор е еколошка врска или систем на еколошки врски кои овозможуваат движење на видовите од еден до друг локалитет/живеалиште;

47. Минерал е природно хомогено тело во кристализирана или аморфна форма со постојан хемиски состав кој може да се изрази со хемиска формула. Минералите, во смисла на овој закон, не се минерални суровини;

48. Фосил претставува остаток од животинско или растително потекло или воопшто траги од живот од поранешните геолошки времиња кои се сочувани во карпите и

49. Органот надлежен за вршење на стручни работи од областа на заштитата на природата е орган кој ги врши стручните работи на мониторинг, водење на евиденции од областа на заштитата на природата, како и други стручни работи и се основа со закон.

Начела на заштита на природата

Член 7

Заштитата на природата се темели на:

1. Начело на висок степен на заштита - секој е должен при преземањето на активности или вршењето на дејности да обезбеди висок степен на заштита на биолошката и пределската разновидност и природното наследство, како и зачувувањето на општополезната улога на природата;

2. Начело на интегрираност - мерките и активностите за заштита на природата се интегрираат во сите развојни стратешки, плански и програмски документи, плановите за уредување и користење на просторот, како и во плановите за управување и користење на природното богатство;

3. Начело на одржлив развој - заради задоволување на потребите за заштита на природата, како и социјалните и економските потреби на сегашните генерации, без притоа да се загрозат правата на идните генерации да ги задоволат сопствените потреби, необновливите природни богатства мора да се користат рационално, додека обновливите одржливо;

4. Начело на претпазливост - доколку врз основа на современи научни и техничко-технолошки сознанија се заклучи дека одредена активност или вршење на дејност би предизвикала штетни последици за природата ќе се преземат потребните мерки и активности и пред да се добијат научни докази дека штетните последици би можеле да настанат;

5. Начело на превенција - право и обврска на правните и физичките лица е да преземаат мерки и активности за заштита на природата пред да настанат штетните последици;

6. Начело корисникот плаќа - корисникот на природата е должен да ги надомести трошоците за одржување на природната рамнотежа при користењето на природата и за уживањето на природното наследство, како и за санација на деградацијата на природата која настанува со користењето на природата и уживањето на природното наследство;

7. Начело на учество на јавноста - јавноста има право на слободен пристап до информациите за состојбата на природата, право на навремено известување за настанатите штети во природата и преземените активности за отстранување на штетите, како и право на учество во одлучувањето во врска со заштитата на природата и

8. Начело на соработка - надлежните органи на државата и на единиците на локалната самоуправа и другите организации и институции при вршењето на работите од нивна надлежност се должни да постапуваат во согласност со начелата, целите, мерките и активностите за заштита на природата и притоа остваруваат целосна меѓусебна и меѓународна соработка.

II ЗАШТИТА НА ПРИРОДАТА

II 1. Општи мерки

Ограничување на правото на сопственост и други права кои произлегуваат од него заради заштита на природата

Член 8

Заради спроведување на предвидените мерки и активности за заштита на природата, сопственикот или корисникот на земјиштето е должен да дозволи непре-

чен премин на други лица и друга употреба на негово земјиште во согласност со одредбите на овој и друг закон.

Ограничување на заштитата на природата

Член 9

(1) Одредбите на овој закон кои се однесуваат на заштита на природата нема да се применуваат во следниве случаи:

- 1) отстранување на директна закана за животот и здравјето на луѓето;
- 2) спасување на луѓето и имотот или
- 3) спроведување на итни мерки поврзани со одбраната на Република Македонија.

(2) Одредбите на ставот (1) од овој член се применуваат само за времетраењето на состојбата.

Општа забрана за движење со моторни возила во природата

Член 10

(1) Забрането е движење со моторни возила во природата освен во населени места и на сите видови патишта, уредени патеки и полигони за возење, заради спречување на деградација на природата.

(2) Забраната од ставот (1) на овој член не се применува во случаи на: извршување на земјоделски, шумско-стопански, научни, стручни, конзервациски или други дозвољени дејности, кога е тоа во согласност со овој закон.

Ограничување на промена на користењето на земјиштето

Член 11

Заради заштита на природата, промена на користењето на земјиштето се дозволува под услови утврдени со овој и друг закон.

Забрана на користење на природата

Член 12

Забрането е користење на природата на начин кој предизвикува:

- 1) оштетување или уништување на биолошката и пределската разновидност;
- 2) деградација на почвата и губење на нејзината плодност;
- 3) оштетување на површинските или подземните геоморфолошки вредности;
- 4) загадување и промена на режимот на водата и
- 5) загадување на воздухот.

Забрана на употреба на средства за заштита на растенијата заради заштита на природата

Член 13

Заради заштита на живеалиштата и загрозените, ретките, ендемските и реликтните видови министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштита на природата може да му предложи на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на земјоделството да забрани употреба на одделни средства за заштита на растенијата на определено подрачје.

Ограничување или забрана за искористување на природен ресурс

Член 14

(1) Во случај на загрозеност на поволната состојба на зачуваност на некој вид или тип на живеалиште, поради несоодветното користење на природниот ресурс

министерот, кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштита на природата, ќе го ограничи или целосно ќе го забрани користењето на природниот ресурс, додека трае состојбата на загрозеност.

(2) За ограничувањето или забраната од ставот (1) на овој член, министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштита на природата ќе го известат министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за стопанисувањето со природниот ресурс чие користење е ограничено или забрането.

II 1.1. Оценка на влијанието врз природата од определени стратегии, планови и програми

Оцена на влијанието врз природата од определени стратегии, планови и програми

Член 15

(1) При подготвување на развојни стратешки, плански и програмски документи од страна на органите на државната власт или советите на општините, советите на општините во градот Скопје и Советот на градот Скопје, кои би можеле да имаат значителни ефекти врз природата, потребно е да се изврши оцена на влијанијата на мерките и активностите предвидени со овие стратегии, програми или планови што би можеле да го имаат врз природата.

(2) Оценување на влијанијата врз природата од ставот (1) на овој член се врши во согласност со одредбите на овој и друг закон.

Уредување и користење на просторот и оцена на влијанието врз природата

Член 16

(1) Уредувањето и користењето на просторот се спроведува во согласност со просторниот и урбанистичкиот план и условите, мерките и активностите за заштита на природата.

(2) Документите за уредување и користење на просторот при нивното донесување подлежат на постапка за оцена на влијанието врз природата и содржат мерки и услови за заштита на природата пропишани со овој закон.

(3) Заради заштита на природата, документите за уредување и користење на просторот покрај другото треба да содржат:

1) прегледна карта на заштитени подрачја, живеалишта на строго заштитени или заштитени видови, наоѓалишта на карактеристични минерали и фосили и спелолошки објекти кои имаат статус на природно наследство и еколошки значајните подрачја со нивните карактеристики и оцена на состојбата;

2) прегледна карта на објекти за кои се очекува да им биде доделен статус на природно наследство, како и начин на постапување при откривањето и доделувањето на статусот и

3) картографски приказ на природните живеалишта пропишана со овој закон.

(4) Документите од ставот (2) на овој член кои опфаќаат заштитени подрачја се донесуваат по претходно прибавено мислење од органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштита на природата.

Планови за управување со заштитени подрачја и оцена на влијанието врз природата од определени стратегии, планови и програми

Член 17

(1) За плановите за управување со заштитени подрачја се спроведува постапка за оцена на влијанието врз природата во согласност со Законот за животната средина.

(2) Годишните програми кои се донесуваат заради спроведување на плановите за управување со заштитените подрачја подлежат на постапка за оцена на влијанието врз природата, во случај кога програмата отстапува од планот за управување со заштитеното подрачје, во согласност со законот за животна средина.

II 1.2. Оцена на влијанието врз природата од одредени јавни и приватни проекти

Оцена на влијанието врз природата

Член 18

(1) За планираните активности во природата, кои при нивното спроведување, самостојно или во содејство со други активности можат да ја нарушат природната рамнотежа се утврдува влијанието врз природата согласно со одредбите на овој и друг закон.

(2) Постапката за оцена на влијанието врз природата за планираните активности во природата се спроведува со цел да се избегне или да се сведе на најмала мера деградацијата на природата.

(3) Како деградација на природата од ставот (2) на овој член се сметаат особено: истребување и проретчување на видови; менување на карактерот и составот на биоценозите; нарушување во функционирањето на екосистемите; конзервирање, кршење, оштетување, уништување, сечење, откорнување, насипување, експлоатација на камен, песок, чакал, земја и минерални суровини, загадување на воздухот, почвата и водата и други слични дејствија, како и интродукција на туѓи видови во природата на територијата на Република Македонија.

II 1.3. Компензаторни мерки

Компензаторни мерки

Член 19

(1) Во зависност од предвиденото или предизвиканото деградирање на природата, како и од можноста за негово надоместување се одредуваат компензаторни мерки.

(2) Компензаторни мерки се активности со кои се надоместува или ублажува деградацијата на природата.

(3) При изборот на компензаторните мерки предност има надоместувањето со ново подрачје (компензаторно подрачје) кое има исти или слични карактеристики како и деградираното подрачје за кое се спроведува постапка на компензација, а со кое се обезбедува поврзаност и целовитост на екосистемите.

(4) Видови на компензаторни мерки од ставот (1) на овој член, се:

1) утврдување на компензаторно подрачје, кое има исти или слични карактеристики како и деградираното подрачје;

2) утврдување на друго подрачје значајно за зачувување на биолошката и пределската разновидност, односно за заштита на природното богатство и

3) плаќање на паричен надомест во висина на проценетата и/или предизвиканата штета врз природата.

(5) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата донесува решение со кое се определуваат видот на компензаторните мерки, како и начинот на кои ќе се преземат.

(6) Жалба против решението од ставот (5) на овој член, се поднесува до Комисијата на Владата на Република Македонија за решавање на управни работи во втор степен од областа на заштитата на природата, во рок од осум дена од денот на доставувањето на решението. Жалбата не го одлага извршувањето на решението.

II 2. Заштита на биолошката разновидност

II 2.1. Видови

II 2.1.1. Општи мерки

Видови и подвидови

Член 20

Видовите и подвидовите на растенија, габи или животни ги сочинуваат:

- 1) живи и мртви примероци на самоникнати растенија, габи и животни;
- 2) нивни развојни облици;
- 3) нивни делови и
- 4) од нив добиени лесно препознатливи производи.

Забранети активности

Член 21

Забрането е:

- 1) истребување на автохтон див вид;
- 2) намалување на популациите на дивите видови, уништување на нивните живеалишта или менување на нивните животни услови во обем кој би предизвикал загрозеност;
- 3) намерно вознемирување на дивите животни, особено во текот на размножувањето, растењето или презимувањето, или нивно заробување, повредување или отстрел;
- 4) намерно отстранување на растенијата и габите од нивните живеалишта, намалување на нивната популација, или нивно уништување на кој било начин;
- 5) намерно оштетување или уништување на живеалиштата на дивите видови и
- 6) користење на неселективни средства за собирање и лов на диви видови.

Интеграција на мерки за заштита на природата во плановите за стопанисување со природните ресурси

Член 22

Ако користењето на растенијата, габите и животните се спроведува врз основа на планови за стопанисување со природните ресурси, одржливото стопанисување со дивите видови се обезбедува на тој начин што плановите содржат мерки за заштита на карактеристиките на екосистемот и биогеографските карактеристики на видот или бројноста и густината на популацијата кои се важни за одржување на поволниот статус на зачуваност на видот.

Собирање на загрозени, ретки, ендемични и реликтни видови

Член 23

(1) Собирањето на загрозени, ретки, ендемски и реликтни видови растенија, габи и нивни делови се врши по претходна дозвола од министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата.

(2) Отстрелот на диви животни се врши врз основа на претходно добиена дозвола од министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на ловството, а врз основа на претходно прибавено мислење од министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата.

(3) Постапката за издавање на дозволата од ставот (1) на овој член, износот на надоместокот, количеството и начинот на користење на загрозените, ретките, ендемските и реликтните видови, ги пропишува министе-

рот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата во согласност со министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на шумарството и ловството.

Спроведување на научни истражувања во природата

Член 24

(1) Научните истражувања во природата во Република Македонија се спроведуваат по претходно прибавена дозвола од министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштита на природата.

(2) За спроведување на научно истражување во природата, на територијата на заштитено подрачје, министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата ја издава дозволата од ставот (1) на овој член, во соработка со субјектот задолжен за управување со заштитеното подрачје.

(3) Спроведувањето на научно истражување во природата на територијата на заштитено подрачје се врши по претходна најава до субјектот задолжен за управување со заштитеното подрачје.

(4) Формата и содржината на барањето за издавање на дозвола, постапката за нејзино издавање, како и формата и содржината на образецот на дозволата од ставот (1) на овој член, ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата.

(5) За резултатите од спроведените истражувања од ставот (1) на овој член, физичките и правните лица, го известуваат органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата во рок од 60 дена од денот на завршувањето на истражувањето.

(6) Заради спроведување на научно-истражувачки работи растенијата, габите и животните, како и нивните делови, кои се прогласени за строго заштитени или заштитени диви видови, се извезуваат или увезуваат во Република Македонија со дозвола од министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата во согласност со овој закон.

II 2.1.2. Интродукција и реинтродукција

Интродукција на видови во природата

Член 25

(1) Забранета е интродукцијата на видови во природата на територијата на Република Македонија.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член, доколку интродукцијата е заснована на научно истражување и е прифатлива од аспект на заштитата на природата и одржливото користење, министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата по претходно прибавена согласност од министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на земјоделството, шумарството, ловството и рибарството и министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на културата, можат да издадат дозвола за извршување на интродукцијата.

(3) Дозволата од ставот (2) на овој член се издава по претходно спроведена постапка за оценка на влијанието врз природата од одредени јавни и приватни проекти од страна на органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата, согласно со Законот за животната средина.

(4) Формата и содржината на образецот на кој се издава дозволата од ставот (2) на овој член, како и дозволата од членот 27 став (1) на овој закон ја пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата.

(5) Трошоците за изработка на студијата за оценка на влијанието на интродукцијата паѓаат на товар на физичкото или правното лице кое побарало дозвола за интродукција.

(6) Владата на Република Македонија на предлог на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата, утврден во согласност со министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на земјоделството, шумарството, ловството и рибарството и министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на културата, ги пропишува видовите, постапката, целите на интродукција, критериумите и начинот на кој е дозволена интродукција согласно со ставот (2) од овој член.

Спечување на ненамерна и намерна интродукција

Член 26

(1) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата, во согласност со министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на земјоделството, шумарството, ловството и рибарството ќе ги пропише мерките за спечување на ненамерна интродукција на алохтони видови на територијата на Република Македонија и за превентивна заштита при одредени активности.

(2) Ако дојде до намерна интродукција на алохтони видови на територијата на Република Македонија, или ако постои основано сомнение дека ќе дојде до таква интродукција, министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата ќе нареди преземање на мерки и активности за уништување на интродуцираните видови и/или спечување на интродукција на нови видови.

Реинтродукција на видови во природата

Член 27

(1) Реинтродукцијата на видови во природата на територијата на Република Македонија може да се врши врз основа на дозвола која ја издава министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата по претходно прибавена согласност од министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на земјоделството, шумарството, ловството и рибарството и министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на културата.

(2) Дозволата за реинтродукција на диви видови се издава по претходно спроведена постапка за оценка на влијанието врз природата од страна на органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата, согласно со Законот за животната средина.

(3) Трошоците за изработка на студијата за оценка на влијанието врз природата паѓаат на товар на физичкото или правното лице кое побарало дозвола за реинтродукција.

II 2.1.3. Заштита на меѓународно заштитени диви видови

Заштита на меѓународно заштитени диви видови

Член 28

Поволната состојба на видовите животни, габи и растенија заштитени врз основа на меѓународни договори ратификувани од Република Македонија, се обезбедува преку спроведување на заштитата на природните живеалишта и мерките за заштита на одделни видови согласно со одредбите на овој закон.

II 2.1.4. Промет со загрозуени и заштитени диви видови

Промет со загрозуени и заштитени диви видови растенија, габи и животни

Член 29

(1) Промет со загрозуени и заштитени диви видови растенија, габи и животни, заштитени врз основа на меѓународни договори ратификувани од Република Македонија, се врши на начин, услови и во постапка определени со овој закон и во согласност со ратификуваните меѓународни договори.

(2) Промет со загрозуени и заштитени диви видови растенија, габи и животни, претставува секој увоз во Република Македонија, извоз, транзит и повторен извоз што произлегува од увозот, користењето, движењето и преносот на сопственоста во Република Македонија и во државата во која се извезува видот.

(3) Промет со загрозуени и заштитени диви видови растенија, габи и животни опфаќа промет со живи или мртви примероци, некој нивни дел или дериват, како и производ добиен со преработка на загрозуен и заштитен див вид.

Дозвола за промет со загрозуени и заштитени диви видови растенија, габи и животни

Член 30

(1) Промет со загрозуени и заштитени диви видови растенија, габи и животни, се врши само по претходна дозвола издадена од министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата.

(2) Формата и содржината на образецот за барање за издавање на дозвола за промет со загрозуени и заштитени диви видови растенија, габи и животни и формата и содржината на образецот на дозволата ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата.

Постапка за издавање на дозвола и постапка при трговија со диви видови

Член 31

(1) Владата на Република Македонија, на предлог од министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата ја пропишува листата на меѓународно загрозуени и заштитени видови усогласена со меѓународниот договор ратификуван од Република Македонија и систематизирана според царинската тарифа.

(2) Со актот од ставот (1) на овој член, Владата на Република Македонија ги пропишува условите, начинот и постапката за издавање на дозволата од членот 30 став (1) на овој закон.

(3) Со актот од ставот (1) на овој член, Владата на Република Македонија го пропишува постапувањето при промет со заштитени и загрозуени диви видови од страна на царинските органи, другите надлежни служ-

би на граничните премини и овластените научни и стручни установи, како и овластените депозитари на конфискуваните видови при недозволена трговија.

(4) Владата на Република Македонија ги определува граничните премини преку кои може да се врши прометот со заштитени и загрозуени диви видови.

(5) Увозот или извозот на одреден строго заштитен див вид на растенија, габи или животни за размена или јавно изложување се врши на начин и постапка утврдена со членот 30 од овој закон.

II 2.1.5. Чување и одгледување на диви животински видови

Услови за чување и одгледување на диви животински видови во заробеништво

Член 32

(1) Забрането е чување и одгледување на диви животински видови во несоодветни услови во заробеништво.

(2) Владата на Република Македонија по претходно прибавено мислење од Националниот совет за заштита на природата ги пропишува условите за чување на диви животински видови во заробеништво.

Чување и одгледување на диви животински видови во заробеништво заради јавно изложување

Член 33

(1) Физичко или правно лице може да чува и одгледува во заробеништво автохтони и алохтони диви животински видови со цел нивно јавно изложување за научни, едукативни или комерцијални цели, во зоолошки градини, аквариуми, терариуми или слични објекти по претходно прибавена дозвола од министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата.

(2) Дозволата од ставот (1) на овој член, се издава доколку се исполнети условите пропишани во членот 32 став (2) на овој закон.

(3) Формата и содржината на образецот на кој се издава дозволата од ставот (1) на овој член, ја пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата.

(4) Против решението со кое се одбива издавање на дозволата, од ставот (3) на овој член, може да се изјави жалба до Комисијата на Владата на Република Македонија за решавање на управни работи во втор степен од областа на заштитата на природата во рок од осум дена од денот на приемот на решението.

II 2.1.6. Посебна заштита на дивите видови

Црвена листа и црвена книга

Член 34

(1) Дивите растителни, габни и животински видови се распоредуваат согласно со следнава категоризација на нивната загрозуеност:

- 1) истребени видови;
- 2) загрозуени видови од истребување;
- 3) загрозуени видови;
- 4) ранливи видови и
- 5) ретки видови.

(2) Владата на Република Македонија на предлог на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата, а по претходно прибавено мислење од Националниот совет за заштита на природата, ги прогласува загрозуените видови од ставот (1) на овој член.

(3) Актот од ставот (2) на овој член, се состои од:

- 1) листа на видови според категоризацијата од ставот (1) на овој член (црвена листа) и
- 2) описи, распространување и други карактеристики на видовите од црвената листа, како и мерки за подобрување на состојбата на загрозените видови (црвена книга).

(4) Актот од ставот (2) на овој член, го составува и ажурира надлежниот орган за вршење на стручни работи од областа на заштитата на природата во согласност со резултатите од спроведените научни анализи.

Строго заштитени диви видови и заштитени диви видови

Член 35

(1) Загрозените диви видови можат да бидат прогласени за строго заштитени диви видови и заштитени диви видови.

(2) Со прогласување на загрозените диви видови за строго заштитени и заштитени се стекнуваат со статус на природно наследство.

(3) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата, врз основа на научна анализа на загрозеноста на одредени видови и обврските кои произлегуваат од меѓународните договори ратификувани од Република Македонија, а по претходно прибавено мислење од Националниот совет за заштита на природата ги определува строго заштитените диви видови и заштитените диви видови.

(4) На загрозените диви видови определени согласно со ставот (2) од овој член, се применуваат мерки и активности за заштита предвидени во актот од членот 34 став (2) на овој закон, како и други мерки и активности за заштита предвидени со овој закон.

(5) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата, во согласност со постапката пропишана врз основа на ставот (3) од овој член, може да ја укине заштитата на одреден див вид кој повеќе не е загрозен, или може да пренесе одреден вид од една во друга категорија на заштита.

Привремена заштита на загрозените диви видови

Член 36

(1) Дивите видови од членот 35 став (1) на овој закон, за кои се води постапка за нивно прогласување за строго заштитени и заштитени диви видови се ставаат под привремена заштита.

(2) Актот за ставање под привремена заштита на загрозените диви видови го донесува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата по претходно прибавено мислење од Националниот совет за заштита на природата.

(3) Привремената заштита трае до прогласувањето на загрозените диви видови за строго заштитени и заштитени диви видови или најмногу шест месеца од денот на донесувањето на актот за ставање под привремена заштита.

Строго заштитени диви видови

Строго заштитен див вид

Член 37

(1) Строго заштитен див вид е:

- 1) див вид на кој му се заканува исчезнување на територијата на Република Македонија;
- 2) стеноендемски вид и
- 3) див вид за кој режимот на заштита е пропишан со меѓународни договори ратификувани од Република Македонија.

(2) Одреден див вид може да биде строго заштитен на целата територија на Република Македонија или на одредени локалитети.

Забранети активности за строго заштитени диви видови

Член 38

(1) Забрането е уништување, сеча или копачење на строго заштитените растенија и габи.

(2) Забрането е постапување со строго заштитените животни, кое се однесува на:

- 1) нивно намерно заробување, чување и отстрел;
- 2) намерно оштетување или уништување на нивните развојни облици, гнезда, легла, како и нивните живеалишта или делови од живеалишта;
- 3) нивно намерно вознемирување, особено во времето на размножувањето, одгледување на малечките, миграција, презимување, ако таквото вознемирување го загрозува нивниот натамошен опстанок;
- 4) намерно уништување или земање на јајца од природата и чување на глуви јајца и
- 5) прикривање, чување, одгледување, продавање, купување и отуѓување или на кој било начин прибавување и препарирање.

Дозвола за спроведување на забранети активности за строго заштитени диви видови

Член 39

(1) По исклучок министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата може да дозволи извршување на активности забранети со членот 38 од овој закон, поради:

- 1) заштита на растенијата, габите и животните;
- 2) спречување на значителни штети на посевиите, сточниот фонд, шумите, рибниците, водите и другите облици на сопственост;
- 3) заштитата на безбедноста и здравјето на луѓето, како и друг повисок јавен интерес и
- 4) образованието и нужното размножување.

(2) Дозволата за вршење на активности забранети со членот 38 од овој закон, поради вршење на научно истражување, ја издава министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата.

(3) Заради одржување на поволна состојба на зачуваност на видот, министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата ги пропишува начинот и постапката под кои може да се врши ограничено и на селективна основа земање, чување и на друг начин користење на одредени строго заштитени диви видови во мали популации, во услови на строг надзор.

Дозволен активности за строго заштитени диви животински видови

Член 40

(1) Дозволено е да се отстранат од природата и да се предадат на овластени правни или физички лица:

- 1) пронајдени мртви примероци од строго заштитени диви животински видови и
 - 2) примероци од строго заштитени диви животински видови кои се болни или повредени, така што да не се способни да преживеат самостојно во природата.
- (2) Пронаоѓачот е должен веднаш да го пријави пронаоѓањето на мртви, болни и повредени единки од строго заштитени диви животински видови на надлежниот орган за вршење на стручни работи од областа на заштитата на природата.

(3) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од обла-

ста на заштитата на природата врз основа на пријавата од пронаоѓачот, одлучува за натамошното постапување со пронајдените единки на строго заштитени видови од ставот (2) на овој член.

Заштитени диви видови

Заштитен див вид

Член 41

Заштитени диви видови се:

- 1) автохтони диви видови кои се загрозиени или ретки, но не им се заканува изумирање на територијата на Република Македонија;
- 2) диви видови кои не се загрозиени, но поради нивниот изглед лесно можат да се заменат со некој загрозен див вид и
- 3) диви видови за кои соодветниот начин на заштита е предвиден со меѓународните договори ратификувани од Република Македонија.

Користење на заштитен див вид

Член 42

(1) Користењето на заштитените диви видови се врши на начин и во обем кој нема да ја доведе во опасност поволната состојба на нивната зачуваност.

(2) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата во согласност со министерот надлежен за вршење на работите од областа на шумарството, ловството и рибарството ги пропишува мерките и активностите за заштита и начинот и обемот на користење на заштитените диви видови во согласност со одредбите на овој или друг закон.

(3) Мерките и активностите определени во прописот од ставот (2) на овој член, се во согласност со одредбите за заштита на миграторните видови диви животни утврдени со меѓународни договори ратификувани од Република Македонија.

(4) Врз основа на податоците од евиденцијата која ја води надлежниот орган за вршење на стручни работи од областа на заштитата на природата во согласност со овој закон, министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата може да го забрани или ограничи користењето на определен заштитен див вид.

Неселективни средства за заробување или отстрел на заштитени диви животински видови

Член 43

Забранета е употребата на неселективни средства за заробување или отстрел на заштитени диви животински видови, како и на средства кои можат да предизвикаат локално исчезнување или сериозно вознемирување на популациите на тие видови, потоа средства забранети согласно со меѓународните договори ратификувани од Република Македонија, а особено:

- 1) стапици;
- 2) живи животни, ослепени или осакатени животни кои се користат како мамки;
- 3) електрични убиствени или зашметувачки направи;
- 4) вештачки светлечки тела;
- 5) леќи и други заслепувачки направи;
- 6) аудионаправи (магнетофони, касетофони и друго) кои емитуваат звуци на довикувања, болка или јавување;
- 7) направи за осветлување на целта;
- 8) оптички нишани за ноќен лов со можност за електронско зумирање;
- 9) експлозивни;

10) отрови и зашметувачки средства, како и отровни и зашметувачки мамки;

11) полуавтоматско или автоматско оружје со магазин кој може да содржи повеќе од две парчиња муниција и самострел;

12) летала;

13) моторни возила во движење и

14) други средства утврдени со меѓународни договори ратификувани од Република Македонија.

II 2.1.7. Генетска разнообразност

Земање на генетски и биолошки материјал од природата

Член 44

(1) Земањето на генетски и биолошки материјал од природата заради негова употреба не смее да го загрозува опстанокот на живеалиштата или видовите популации во нивните живеалишта.

(2) Генетски материјал е дел од растение, габа и животно или микроорганизам кој содржи наследни информации.

(3) Биолошки материјал се микороорганизми, вируси, клеточни култури и култури на ткиво.

(4) Владата на Република Македонија по предлог на министерот надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата, а по претходно прибавено мислење од Националниот совет за заштита на природата, ги пропишува условите, начинот и постапката за земањето и користењето на генетски и биолошки материјал од природата.

Генбанки

Член 45

(1) Заради зачувување на видовите или нивниот генетски материјал се установуваат генбанки, сочинети од контролираните или култивирани популации или делови од габи, животни или растенија, особено семе, спории, репродуктивни клетки и друг биолошки материјал.

(2) Генбанки можат да основаат и да водат акредитирани правни лица во согласност со закон.

II 2.1.8. Генетски изменети организми

Генетски изменети организми

Член 46

(1) Генетски изменет организам е организам, со исклучок на човечките суштества, во кој генетскиот материјал е изменет на начин што не се јавува во природата – со спарување и/или со природно реструктурирање.

(2) Заради спречување на негативното влијание на генетски изменетите организми врз зачувувањето и одржливото користење на биолошката разновидност, здравјето на луѓето и животната средина, се спроведуваат мерки и активности утврдени со закон.

II 2.2. Живеалишта и екосистеми

Остварување на заштитата на живеалиштата и екосистемите

Член 47

(1) Заштитата на екосистемите и живеалиштата се остварува преку спроведување на мерки и активности за заштита на природата, одржливото користење на природните богатства и планирањето и уредувањето на просторот.

(2) Надлежниот орган за вршење на стручни работи од областа на заштитата на природата ја следи состојбата со загрозените и значајните живеалишта во екосистемите согласно со одредбите на овој закон.

Поволна состојба на зачуваност

Член 48

(1) Заштитата на екосистемите се обезбедува со заштита на типовите живеалишта во поволна состојба на зачуваност.

(2) Типот на живеалиште е во поволна состојба на зачуваност, ако:

- 1) територијата на која е распространето и површината која ја покрива се стабилни или се зголемуваат;
- 2) постојат, односно во догледна иднина ќе се создаде специфична структура и функции потребни за неговиот долгорочен опстанок и
- 3) загарантирана е поволната состојба на неговите видови.

Следење на состојбата на типовите загрозуени живеалишта

Член 49

(1) Типовите загрозуени живеалишта се означуваат на карта, а нивната состојба на загрозуеност се утврдува, проценува и следи.

(2) Начинот на изготвувањето, одржувањето и означувањето на картата од ставот (1) на овој член, начинот на вршењето на процената на состојбата и загрозуеноста на типовите живеалишта, типовите живеалишта, како и загрозуените и ретки типови живеалишта ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата.

(3) Следењето на состојбата и загрозуеноста на живеалиштата го врши надлежниот орган за вршење на стручни работи од областа на заштитата на природата, а можат да го спроведуваат и акредитирани правни лица.

Мерки за зачувување на типовите живеалишта во поволна состојба на зачуваност

Член 50

(1) Мерките за зачувување на типовите живеалишта во поволна состојба на зачуваност ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата по претходно прибавено мислење од министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на земјоделството, шумарството, ловството и рибарството.

(2) Мерките за зачувување на типовите живеалишта во поволна состојба на зачуваност се вклучуваат во изработката на просторните и урбанистичките планови.

(3) Физичките и правните лица кои вршат дејности на подрачјето на распространување на типовите живеалишта се должни да ги спроведуваат пропишаните мерки од ставот (1) на овој член.

Еколошки значајно подрачје

Член 51

(1) Еколошки значајно подрачје е подрачје кое во голема мера придонесува за заштитата и зачувувањето на биолошката разновидност во Република Македонија.

(2) Еколошки значајни подрачја особено се:

- 1) подрачја со типови живеалишта кои се карактеризираат со особена биолошка разновидност и/или се добро зачувани;
- 2) подрачја на живеалишта со загрозуени или ендемични видови;
- 3) подрачја со типови живеалишта кои значително придонесуваат за зачувувањето на природната рамнотежа;

- 4) подрачја со ретки или загрозуени типови живеалишта;
 - 5) подрачја на зачувани шумски целини;
 - 6) подрачја на живеалишта на видови кои се заштитени врз основа на меѓународна конвенција ратификувана од Република Македонија;
 - 7) подрачја кои опфаќаат патишта и одморалишта на миграторни видови;
 - 8) подрачја кои придонесуваат за генетската поврзаност на популациите на одредени видови, односно еколошки коридори или
 - 9) подрачја кои на поинаков начин придонесуваат за зачувувањето на биолошката разновидност.
- (3) Еколошки значајните подрачја можат да бидат дел од еколошката мрежа.

Меѓународно еколошки значајно подрачје

Член 52

(1) Меѓународно еколошки значајно подрачје е она подрачје кое на меѓународно ниво е значајно за зачувување или постигнување на подобра состојба на видовите, нивните живеалишта или типови живеалишта.

(2) Владата на Република Македонија по предлог на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата ги утврдува меѓународно еколошки значајните подрачја и начинот на нивното управување на територијата на Република Македонија, во согласност со меѓународните договори за заштита на природата ратификувани од Република Македонија.

(3) Со начинот на управувањето со меѓународно еколошки значајните подрачја утврден со актот од ставот (2) на овој член, се обезбедува зачувување и подобрување на својствата значајни за зачувување на поволната состојба на типот на живеалиште или на дивниот вид.

Еколошка мрежа

Член 53

(1) Заради зачувување, одржување или обновување до поволна состојба на зачуваност на еколошки значајните подрачја се воспоставува кохерентна еколошка мрежа на посебни подрачја на зачувување.

(2) Еколошка мрежа го претставува системот на меѓусебно поврзани или просторно блиски еколошки значајни подрачја, кои со урамнотежена биогеографска распореденост значително придонесуваат за заштитата на природната рамнотежа и биолошката разновидност.

(3) Владата на Република Македонија ги утврдува еколошки значајните подрачја, еколошката мрежа и системот на еколошки коридори, како и меѓународно еколошки значајните подрачја и начинот на нивното управување на територијата на Република Македонија, во согласност со меѓународните договори ратификувани од Република Македонија од членот 52 став (2) на овој закон, на предлог од министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата, а по претходно прибавено мислење од Националниот совет за заштита на природата.

(4) Еколошката мрежа по своите карактеристики, принципи, мерки и обем на заштита во целост соодветствува со европската кохерентна еколошка мрежа "НАТУРА 2000".

Шумски живеалишта и екосистеми

Член 54

Зачувувањето на биолошката разновидност во шумските екосистеми се спроведува со заштита на шумите во рамките на заштитените подрачја, како и преку општите и посебните планови за стопанисување и заштита на шумите, во согласност со одредбите на овој закон и друг закон.

Води и водни живеалишта и екосистеми

Член 55

(1) Водите и водните живеалишта, во смисла на овој закон, претставуваат природно богатство и се зачувуваат во нивната природна состојба.

(2) Водните живеалишта ги вклучуваат езерата, акумулациите, барите, мочуриштата и други водни површини, како и извори, потоци, реки и други водотеци со крајбрежниот појас кој не е помал од 10 метра од бреговата линија утврдена при постоење на највисок водостој.

Биолошки минимум на водни живеалишта

Член 56

(1) Заради заштита на опстанокот на природното богатство и зачувувањето на биолошката и пределската разновидност во водните живеалишта е забрането преградување на водотеците на начин кој придонесува за деградирање на живеалиштето, намалување на количеството на вода под биолошкиот минимум, исушување, зазгруппување на изворите, мочуриштата и другите водни живеалишта.

(2) Биолошки минимум на водни живеалишта претставува најмала количина на површинска вода која мора да се обезбеди во текот на целата година, освен во случаите кога природниот проток е понизок од одредениот биолошки минимум, која овозможува зачувување на природната рамнотежа на водните живеалишта и својствата на водотеците што ги определуваат карактеристики на пределските типови и не ја намалуваат состојбата на еколошките параметри на површинската вода.

(3) Количеството на вода во водните живеалишта од ставот (2) на овој член, потребно за опстанокот на дивите видови чиешто живеалиште е, како и за зачувувањето на биолошката и пределската разновидност, се утврдува според методологија усвоена согласно со Законот за водите.

Спречување на загадување на водни живеалишта

Член 57

(1) Заради заштита на биолошката и пределската разновидност во водните живеалишта се преземаат мерки и активности за спречување на загадувањето на водните живеалишта и водите кои се влеваат во водните живеалишта, согласно со одредбите на овој или друг закон.

(2) Надлежните органи кои во рамките на својот делокруг утврден со закон, како и физичките и правните лица кои вршат стопанска или друга дејност, се должни да обезбедат прочистување на комуналните и индустриските отпадни води кои се влеваат во водите на водните живеалишта.

Забрана на изградба на објекти или стопанисување со крајбрежјето на водните живеалишта

Член 58

Забранета е изградбата на објекти или стопанисување со природните богатства крај природните извори, покрај брегот на природните водотеци, крајбрежјето на природните или вештачките езера, како и плавените рамнини на водотеците, освен ако тоа не е уредено со закон или друг пропис или е определено во планската документација.

Ограничување на риболов или друга употреба на водни живеалишта

Член 59

Заради заштитата на одредени строго заштитени видови или типови водни живеалишта министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за

вршење на работите од областа на заштитата на природата може, по претходно прибавена согласност од министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на рибарството, привремено или трајно да ги ограничи за риболов или друга употреба, деловите на водните живеалишта.

Живеалишта и екосистеми на пасишта

Член 60

(1) Заради заштита на биолошката и пределската разновидност со пасиштата и тревните површини се стопанисува преку нивно користење на традиционален начин.

(2) Начинот на користење и заштита на значајните или загрозуени типови живеалишта на пасишта го пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата во согласност со министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на земјоделството и шумарството.

Меѓни живеалишта и екосистеми

Член 61

(1) Заради заштита на биолошката и пределската разновидност на обработливите површини се заштитуваат значајните меѓни живеалишта на начин пропишан со овој закон.

(2) При арондација треба да се зачуваат постојните или да се создаваат нови живеалишта од ставот (1) на овој член, да се планира нивниот распоред и големина на начин со што се обезбедуваат значајните вредности на живеалиштата за биолошката и пределската разновидност.

Високопланински живеалишта и екосистеми

Член 62

(1) Заради заштита на биолошката и пределската разновидност на високопланинските живеалишта и екосистеми се забранува каква било антропогена активност освен онаа поврзана со традиционалното сточарство.

(2) Се забранува изградба на објекти, освен оние кои се потребни за спроведување на традиционалното сточарство, преградување или прокопување доводни или одводни канали, како и интродукција на алохтони видови на/во глацијалните високопланински езера.

(3) Се забранува експлоатација на карпи и минерали од карпестите високопланински живеалишта.

Живеалишта и екосистеми во урбано подрачје

Член 63

Заради заштита на биолошката и пределската разновидност на урбано подрачје, со изработката на урбанистичките планови, во зависност од видот на планот, се обезбедува меѓусебна поврзаност на истите типови живеалишта, зачувување на постојните и создавање на зелени површини, дрвореди, водотеци и стагнантни водни тела, како и други живеалишта, со давање предност на автохтоните видови и живеалишта.

Живеалишта и екосистеми во спелеолошки објекти

Член 64

(1) Спелеолошките објекти кои претставуваат живеалишта на ендемични видови можат да стекнат статус на природно наследство.

(2) Спелеолошки објекти, во смислата на овој закон, се природно формирани подземни простории по-

долги од 5 метра во кои може да влезе човек, а димензиите на влезот им се помали од длабочината и должината на објектот (пештери, јами, понори).

II 3. Заштитени подрачја

Систем на заштитени подрачја

Член 65

(1) Системот на заштитени подрачја се воспоставува заради заштита на биолошката разновидност во рамките на природните живеалишта, процесите кои се случуваат во природата, како и абнотичките карактеристики и пределската разновидност.

(2) Со прогласувањето на подрачјето за заштитено тоа се стекнува со статус на природно наследство.

(3) Системот на заштитени подрачја од ставот (1) на овој член, претставува дел од меѓународните мрежи на заштитени подрачја, во согласност со меѓународните договори ратификувани од Република Македонија.

II 3.1. Категории заштитени подрачја

Категоризација на заштитени подрачја

Член 66

(1) Категории на заштитени подрачја, во смисла на овој закон, се:

- 1) строг природен резерват;
- 2) национален парк;
- 3) споменик на природата;
- 4) парк на природата;
- 5) заштитен предел и
- 6) повеќенаменско подрачје.

(2) Заштитените подрачја од ставот (1) на овој член опфаќаат природни живеалишта, екосистеми, геолошки и физичко-географски формации кои се карактеристични на територијата на Република Македонија.

(3) Со прогласувањето на нови заштитени подрачја пред се треба да се воспостави репрезентативно покривање на типовите живеалишта и екосистеми кои опстојуваат на територијата на Република Македонија.

(4) Спомениците на културата во рамките на заштитените подрачја уживаат заштита соодветна на нивниот статус во согласност со закон.

Прекугранично поврзување на заштитени подрачја

Член 67

(1) Категориите на заштитени подрачја од членот 66 на овој закон, можат прекугранично да се поврзуваат со заштитени подрачја на териториите на соседните држави на Република Македонија.

(2) Плановите за управување со заштитени подрачја од ставот (1) на овој член ги донесуваат спогодбено субјектите надлежни за управување со заштитените подрачја на двете држави.

II 3.1.1. Строг природен резерват

Категорија строг природен резерват

Член 68

(1) Строг природен резерват е подрачје кое поради своите значајни или карактеристични екосистеми, геолошки или физичко-географски карактеристики и/или видови, како и изворно сочувана дивина, стекнува статус на природно наследство, првенствено заради спроведување на научни истражувања или мониторинг на заштитата.

(2) Пространоста на подрачјето на кое се протега строгот природен резерват обезбедува интегритет и остварување на целите поради кои го стекнало статусот на природно наследство.

(3) Зачувувањето на биолошката разновидност во рамките на строгот природен резерват се постигнува преку заштита без какво било свесно влијание врз природните процеси во живеалиштето или популациите на видовете.

План за управување со строг природен резерват

Член 69

За управување со строгот природен резерват, органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата го задолжува надлежниот орган за вршење на стручни работи од областа на заштитата на природата да изработи план за управување со строгот природен резерват.

Начин на управување со строг природен резерват

Член 70

Со строгот природен резерват се управува на начин со кој се обезбедува:

- 1) зачувување на живеалиштата, екосистемите и видовите во природна состојба;
- 2) одржување на генетските ресурси во динамична и еволутивна состојба;
- 3) одржување на природно воспоставените еколошки процеси;
- 4) заштита на структурните пределски карактеристики;
- 5) заштита на автентичната природа заради научни студии, мониторинг или образовни цели;
- 6) намалување на нарушувањата во природата преку грижливо планирање и спроведување на научни истражувања и други дозволени активности и
- 7) ограничување на пристапот на јавноста.

Забранети активности во строг природен резерват

Член 71

(1) Забрането е во строгот природен резерват преземањето на други активности, освен:

- 1) заштита и контрола во строгот природен резерват;
- 2) студиски посети во функција на остварување на научно истражување;
- 3) движење на луѓе по утврдени патеки во образовни цели и
- 4) собирање на семе и семенски материјал, дивни растенија, габи и животни заради научни истражувања, како и заради обновување на популациите на друго подрачје, на начин и во период кои нема да предизвикаат нарушување на екосистемот.

(2) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата издава дозвола за спроведувањето на активностите од ставот (1) точки 2, 3 и 4 на овој член.

II 3.1.2. Национален парк

Категорија национален парк

Член 72

(1) Националниот парк е пространо претежно неизменето подрачје на копно или вода со особени повеќекратни природни вредности, кое опфаќа еден или повеќе сочувани или незначително изменети екосистеми, а првенствено е наменет за зачувување на изворното природно, културно и духовно богатство.

(2) Националниот парк има научно-истражувачка, културна, воспитно-образовна и туристичко-рекреативна намена.

План за управување со национален парк

Член 73

(1) Јавната установа – Национален парк донесува план за управување со националниот парк, по претходна согласност од органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата.

(2) Во планот за управување со националниот парк се пропишани посебните мерки и активности за заштита на карактеристичните природни вредности и изворната состојба во која тие се наоѓаат, поради која се стекнува со статус на природно наследство.

Начин на управување со национален парк

Член 74

Со националниот парк се управува интегрално на целата територија на начин со кој се обезбедува:

1) заштита на природните подрачја од национално и меѓународно значење за културни, научни, воспитно-образовни и туристичко-рекреативни цели;

2) стабилност на еколошките процеси и разновидноста преку трајно зачувување на репрезентативните физичко-географски региони, биоценози, генетски ресурси и видови во автентична состојба;

3) создавање на услови за развој на туризмот во согласност со принципот на одржлив развој и

4) остварување на културни, научни, образовни и рекреативни цели, кое во исто време ја одржува природната состојба на подрачјето.

Забранети активности во национален парк

Член 75

(1) Забрането е спроведување на активности со кои се загрозува изворноста на природата во националниот парк, како и палење на огин на територијата на националниот парк, освен на посебно утврдени места дефинирани со планот за управување на националниот парк.

(2) Во националниот парк може да се вршат туристичко-рекреативни дејности, како и екстензивно земјоделство и рибарство на начин кој не го загрозува опстанокот на видовите и нивната природна рамнотежа, согласно со одредбите на овој закон.

II 3.1.3. Споменик на природата

Категорија споменик на природата

Член 76

(1) Споменик на природата е дел на природата со една или повеќе природни карактеристики и специфични, загрозени или ретки обележја, својства или форми и има посебна научна, културна, воспитно-образовна, духовна, естетска и/или туристичка вредност и функција.

(2) Споменици на природата се: езера, реки, клисури, водопади, извори, пештери, формации на карпи, геолошки профили, минерали и кристали, фосили, ретки или автохтони дрвја и грмушки кои се одликуваат со голема старост и специфични хабитуелни карактеристики, како и ограничени мали подрачја на ендемски и ретки животински или растителни заедници значајни по својата научна вредност.

(3) Во спомениците на природата и во нивната непосредна близина не се дозволени активности кои ги загрозуваат нивните обележја и вредностите, заради кои се прогласени за споменици на природата.

План за управување со споменик на природата

Член 77

(1) Субјектот кој согласно со актот за прогласување е задолжен за управувањето со споменикот на природата,

донесува план за управување со споменикот на природата во кој се утврдени посебните мерки и активности за заштита.

(2) Мерките и активностите за заштита на спомениците на природата, формата и содржината на образецот на дозволата за спроведување на посебните мерки и активности за заштита и обнова на споменикот на природата, ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата.

(3) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата во врска со актот од ставот (2) на овој член издава дозвола за спроведување на посебните мерки и активности за заштита и обнова на споменикот на природата.

Начин на управување со споменик на природата

Член 78

Со споменикот на природата се управува на начин со кој се обезбедува:

1) трајно зачувување и заштита на природните карактеристики и специфичните, загрозените или ретките обележја, својства или форми;

2) услови за спроведување на научни истражувања и воспитно-образовни активности поврзани со нивните природни карактеристики и

3) спречување на активности кои негативно влијаат врз неговите природни карактеристики.

II 3.1.4. Парк на природата

Категорија парк на природата

Член 79

(1) Парк на природата е подрачје кое поседува еден или повеќе изворни, ретки и карактеристични компоненти на природата (растителни, габни и животински видови и заедници, релјефни форми, хидролошки вредности и друго).

(2) Паркот на природата може да биде ботанички, зоолошки, геолошки, геоморфолошки и хидролошки.

План за управување со паркот на природата

Член 80

За управување со паркот на природата, субјектот кој согласно со актот за прогласување е задолжен за управувањето со споменикот на природата изработува план за управување со паркот на природата.

Начин на управување со паркот на природата

Член 81

Со паркот на природата се управува на начин со кој се обезбедува:

1) одржување на условите потребни за заштита на значајните видови, популации и заедници или физичко-географските карактеристики;

2) олеснето спроведување на научни истражувања и следење на состојбите како примарни активности поврзани со одржливото користење на ресурсите;

3) определување на посебни места во рамките на паркот на природата заради спроведување на воспитно-образовни активности за карактеристиките на подрачјето и управувањето со дивите видови и

4) елиминирање и спречување на експлоатација и деградација на природата во подрачјето прогласено за парк на природата.

Забранети активности во паркот на природата

Член 82

Забрането е преземање дејствија, на несоодветно искористување на земјиштето во паркот на природата, како и активности со несоодветен карактер и интензитет, кои можат да ги нарушат својствата заради кои подрачјето се прогласува за парк на природата.

Мерки и активности за заштита на паркот на природата

Член 83

(1) Субјектот задолжен за вршењето на работите на управување, согласно со актот за прогласување, во рамките на планот за управување со паркот на природата, утврдува мерки и активности за заштита на значајните видови, популации и заедници или физичко-географските карактеристики поради кои подрачјето стекнува статус на природно наследство.

(2) Мерките и активностите од ставот (1) на овој член ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата.

П 3.1.5. Заштитен предел

Категорија заштитен предел

Член 84

(1) Заштитен предел е подрачје каде што интеракцијата на луѓето со природата во текот на времето создала предел со особени карактеристики и естетско, еколошко, културно-историско или етнографско значење, карактеристични само за тоа подрачје, кое притоа поседува значително висока биолошка разновидност.

(2) Заштитата на интегритетот на традиционалниот начин на користење на земјиштето и организацијата на населените места, обичаите и верувањата е особено значајно за заштитата, одржувањето и еволуцијата на заштитениот предел.

План за управување со заштитен предел

Член 85

За управување со заштитениот предел, субјектот кој согласно со актот за прогласување е задолжен за вршење на работите на управувањето изработува план за управување со заштитениот предел.

Начин на управување со заштитениот предел

Член 86

Со заштитениот предел се управува на начин со кој се обезбедува:

1) одржување на хармоничната интеракција на природата и културата преку заштитата на пределот и продолжувањето на традиционалниот начин за користење на земјиштето, градба и општествени и културни манифестации;

2) поддршка на начинот на живот и економските активности кои се хармонизирани со природата и заштитата на социјалната и културната основа на заедниците кои живеат на тоа подрачје;

3) одржување на разновидноста на пределот и живеалиштата, како и на видовите и екосистемите;

4) спречување на активности за искористување на земјиштето кое не соодветствува на заштитата по својот обем, интензитет или карактер и

5) организирање на јавни посети, туристичко-рекреативни активности, како и воспитно-образовни и научно-истражувачки активности согласно со степенот на заштита, а во врска со постојните карактеристики на подрачјето.

Заштита на заштитени подрачја од други категории во заштитениот предел

Член 87

Заштитените подрачја од друга категорија кои се наоѓаат во рамките на подрачјето прогласено за заштитен предел уживаат заштита согласно со категоријата за која се прогласени.

П 3.1.6. Повеќенаменско подрачје

Категорија повеќенаменско подрачје

Член 88

(1) Повеќенаменското подрачје е подрачје кое вообичаено се распространува на релативно голема територија на копно и/или вода, кое е богато со води, шуми или ливади и може да биде искористено за лов, риболов или туризам, или за размножување на диви животни.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член, повеќенаменското подрачје како заштитено подрачје, во смисла на овој закон, е подрачје богато со води, шуми и ливади, а кое е од исклучително значење за потребите на одбраната.

(3) Повеќенаменското подрачје може да биде антропогенно изменето, како и да опфаќа населби.

(4) Повеќенаменското подрачје не мора да опфаќа еколошки значајни подрачја или други вредности од национален интерес.

Воспоставување на повеќенаменско подрачје

Член 89

(1) Повеќенаменското подрачје се воспоставува во согласност со потребите на заштитата на природата и спроведување на економски активности и користење на природното богатство, а особено заради обезбедување целовитост на еколошката мрежа, како еколошки коридор.

(2) Со цел да се обезбеди трајно и одржливо користење на природното богатство, во рамките на повеќенаменското подрачје, може да се дозволи заштита и зонирање во разумна мера.

(3) Остварувањето на активностите на одбраната во повеќенаменското подрачје од членот 88 став (2) на овој закон, се врши на начин кој обезбедува заштита на природата, спроведување на економските активности и користење на природното богатство.

План за управување со повеќенаменското подрачје

Член 90

За управување со повеќенаменското подрачје, план за управување со повеќенаменското подрачје изготвува субјектот кој согласно со актот за прогласување е задолжен за вршење на работите на управувањето.

П 3.1.7. Стекнување меѓународен статус на заштита

Стекнување на меѓународен статус на заштита

Член 91

(1) Заштитеното подрачје може да биде номинирано за стекнување на меѓународно признат статус на природно наследство согласно со меѓународните договори ратификувани од Република Македонија.

(2) Одлука за номинација, во смисла на ставот (1) на овој член, донесува Владата на Република Македонија по предлог на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата, а по претходно прибавено мислење на Националниот совет за заштита на природата.

II 3.2. Постапка за прогласување на заштитено подрачје

Начин на прогласување на заштитено подрачје

Член 92

(1) Строги природни резервати, национални паркови и споменици на природата се прогласуваат за заштитено подрачје со закон.

(2) Парковите на природата, заштитените предели и повеќенаменските подрачја за заштитени подрачја ги прогласува Владата на Република Македонија.

(3) Со прогласувањето на заштитено подрачје истото стекнува статус на природно наследство.

(4) Актот за прогласување на заштитено подрачје содржи: назив на заштитеното подрачје, категорија на заштита, географски карактеристики и други основни обележја, границите на распространување, зонирање на заштитеното подрачје, режим на заштита, субјект кој ќе управува и други прашања утврдени со актот за прогласување.

Зонирање на заштитено подрачје

Член 93

(1) Со актот за прогласување од членот 92 на овој закон, во заштитеното подрачје можат да се установаат особено следниве зони:

- 1) зона за строга заштита;
- 2) зона за активно управување;
- 3) зона за одржливо користење и
- 4) заштитен појас.

(2) Активностите и дејностите кои можат да се вршат во зоните кои се установаат согласно со ставот (1) на овој член, се определуваат со актот за прогласување за заштитено подрачје од членот 92 на овој закон и планот за управување со заштитеното подрачје.

Поднесување на предлог за прогласување на заштитено подрачје

Член 94

(1) Предлог за прогласување за строг природен резерват, национален парк и споменик на природата можат да дадат органите на државната управа, советот на општината, советот на општината од градот Скопје и Советот на градот Скопје на чие подрачје се наоѓаат научни установи, други органи, организации и институции.

(2) Предлог за прогласување на парк на природата, заштитен предел и повеќенаменско подрачје за заштитено подрачје покрај овластените предлагачи од ставот (1) на овој член, можат да дадат и физички и правни лица.

(3) Предлозите од ставовите (1) и (2) на овој член, се доставуваат до органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата и покрај другото содржат: основа за поднесување на предлогот, картографски приказ, како и стручна студија за основаноста на предлогот.

Прифатливост на предлогот за прогласување на заштитено подрачје

Член 95

(1) Органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата по разгледувањето на предлогот за прогласување заштитено подрачје и мислењето од Националниот совет за заштита на природата и предлага на Владата на Република Македонија донесување на одлука за прифатливоста на предлогот и за натамошната постапка за прогласување на заштитеното подрачје.

(2) Органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата по одлуката на Владата на Република Македонија ја спроведува јавната расправа по предлогот.

Одлучување по конечниот предлог за прогласување на заштитено подрачје

Член 96

(1) По завршената јавна расправа по предлогот, органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата го изработува конечниот предлог за прогласување на заштитено подрачје и го доставува до Владата на Република Македонија.

(2) Конечниот предлог за прогласување на заштитено подрачје особено содржи мислење од завршената јавна расправа и акт за прогласување за заштитено подрачје.

(3) Владата на Република Македонија го разгледува и усвојува предлогот за прогласување на заштитено подрачје и одлучува за прогласувањето, односно за натамошното постапување по предлогот.

Привремена заштита

Член 97

(1) Деловите на природата за кои се води постапка за нивно прогласување за заштитено подрачје, се ставаат под привремена заштита.

(2) Решение за привремена заштита на деловите на природата од ставот (1) на овој член, го донесува Владата на Република Македонија.

(3) Привремената заштита трае една година од денот кога е донесено решението од ставот (2) на овој член, или најдоцна до донесувањето на актот за прогласување на заштитено подрачје.

II 3.3. Планови за управување со заштитени подрачја

Донесување на планови за управување со заштитени подрачја

Член 98

(1) Заради остварување на заштитата на заштитените подрачја, субјектите надлежни за вршењето на активностите на управување и заштита донесуваат планови за управување и годишни програми за заштита на природата.

(2) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата ја пропишува содржината на плановите за управување со заштитените подрачја и годишните програми за заштита на природата.

(3) Плановите за управување со заштитените подрачја треба да се во согласност со Просторниот план на Република Македонија и одредбите на овој закон и да ги содржат сите пропишани мерки и активности за заштита на природата, а особено:

1) изготвување на преглед на заштитеното подрачје и еколошки значајните подрачја во него, со нивните карактеристики и оценка на состојбата;

2) заштитни мерки и развојни насоки за заштитеното подрачје и еколошки значајните подрачја;

3) мерки за заштита на биолошката разновидност, особено мерки за зачувување на природните живеалишта;

4) мерки за заштита на карактеристичните предели;

5) утврдување на систем на мерки и активности за заштита од пожари и други природни катастрофи и

6) изготвување на картографски приказ на природните живеалишта.

(4) Плановите за управување со заштитените подрачја од ставот (1) на овој член, ги донесува субјектот задолжен за вршењето на работите на управување и за-

штита, согласно со актот за прогласување, по претходно прибавена согласност од органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата.

(5) Годишните програми за заштита на природата од ставот (1) на овој член, ги донесува субјектот задолжен за вршењето на работите на управување и заштита, согласно со актот за прогласување, по претходно прибавена согласност од надлежниот орган за вршење на стручни работи од областа на заштитата на природата.

(6) На делот на плановите за управување од ставот (1) на овој член, со кој се уредува системот на мерки и активности за заштита од пожари и други природни катастрофи, согласност дава надлежниот орган на државната управа определен со закон.

Важност на плановите за управување со заштитени подрачја

Член 99

(1) Плановите за управување со заштитените подрачја се донесуваат за период од десет години, а најдоцна во рок од две години од денот на прогласување на заштитено подрачје.

(2) Субјектите кои, согласно со одредбите на овој закон и актите за прогласување, се задолжени за вршење на работите на управувањето со заштитените подрачја, вршат оценка на резултатите постигнати со примената на планот за управување најдоцна до истекот на седмата година од денот на донесувањето на планот.

(3) Субјектите од ставот (2) на овој член, се должни да отпочнат со изготвување на нови планови за управување со заштитените подрачја, најдоцна една година пред истекот на рокот за кој се донесени.

Хармонизирање на плановите за управување со мерките и активностите за заштита

Член 100

Плановите за управување со заштитените подрачја треба да се усогласени со целите, мерките и активностите за заштита и управување со заштитените подрачја утврдени со овој закон, актот за прогласување на заштитено подрачје, меѓународните стандарди и меѓународните договори ратификувани од Република Македонија, како и просторно планската документација.

Постапка за донесување на плановите за управување со заштитените подрачја

Член 101

(1) Во постапката за донесувањето на плановите за управување со заштитеното подрачје, органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата и субјектите кои управуваат со заштитеното подрачје се должни да организираат јавна расправа.

(2) Мислењата, предлозите и препораките изнесени на јавната расправа се земаат предвид при изготвувањето на плановите за управување со заштитено подрачје.

Контрола врз спроведувањето на плановите за управување со заштитените подрачја

Член 102

Контрола врз спроведувањето на плановите за управување со заштитени подрачја врши органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата.

II 3.4. Режим на заштита

Просторни планови за заштитени подрачја

Член 103

(1) Заради уредување и користење на просторот на категориите заштитени подрачја по потреба се донесува просторен план. За категоријата национален парк, обврзно се донесува просторен план.

(2) Просторниот план на заштитено подрачје, во согласност со одредбите на овој закон, содржи:

- 1) текстуален дел:
 - големина, граници и местоположба на паркот;
 - состојба на природната средина;
 - состојба на постојната просторна уреденост, организацијата и заштитата;
 - цели и задачи за просторен развој;
 - просторна разместеност на населението, населбите и туристичките локалитети;
 - просторна разместеност на инфраструктурни системи и
- 2) графички дел:
 - релјеф и геоморфолошки форми;
 - педолошка карта;
 - вегетациска карта;
 - хидрографија;
 - постојна просторна организација и
 - опременост и изграденост на просторот.

Зона за строга заштита

Член 104

(1) Зона за строга заштита претставува дел од заштитеното подрачје со највисок интерес за заштитата, што се карактеризира со изворни, неизменети карактеристики на екосистемите, или има сосема мали промени како резултат на традиционални управувачки практики.

(2) Во зоната за строга заштита може да се разграничат:

- 1) изворно природни простори, без никаква интервенција на човекот и
- 2) простори со ограничена интервенција, каде што традиционалниот начин на стопанисување (управување) е сè уште присутен и служи за одржување на природните вредности на зоната.

(3) Во зоната за строга заштита се дозволени научно-истражувачки активности, доколку тие не се во спротивност со примарните цели на заштита на подрачјето.

(4) Заради одржување на карактеристиките на зоната за строга заштита субјектот кој управува со природното наследство е должен да обезбеди постојан мониторинг.

Зона за активно управување

Член 105

(1) Зоната за активно управување претставува зона од висок интерес за заштита, во која се потребни поголеми управувачки интервенции со цел реставрација, ревитализација или рехабилитација на живеалиштата, екосистемите и другите елементи од пределот.

(2) Во зоната за активно управување може да се вршат активности на управување кои се однесуваат на:

- 1) манипулирање со живеалишта и
 - 2) манипулирање со видови.
- (3) Во зоната за активно управување се дозволени активности од економски карактер кои немаат негативно влијание на примарната цел на заштита, како екотуризам или традиционално екстензивно земјоделство.

(4) Успешното управување со оваа зона, како и нејзиното натамошно трајно одржување, може да доведе до стекнување карактеристики на зоната за строга заштита.

Зона за одржливо користење

Член 106

(1) Зоната за одржливо користење претставува значителен дел од заштитеното подрачје кој не поседува високи вредности за заштитата, каде што се наоѓаат инфраструктурни објекти, објекти на културното наследство, типови на шумски насади коишто не се карактеристични за подрачјето, како и населени места со околното земјоделско земјиште.

(2) Долготрајното преземање на интервенции и мерки, може да доведе до стекнување карактеристики на зоната за активно управување.

Заштитен појас

Член 107

(1) Заштитен појас по правило е површина надвор од природното наследство и има улога да ги заштити зоните од членовите 104, 105 и 106 на овој закон со интерес за заштита од закани што потекнуваат надвор од подрачјето на природното наследство.

(2) При вршењето на стопански дејности во рамките на заштитниот појас задолжително се применуваат мерките за заштита утврдени со овој закон.

(3) Заштитен појас се воспоставува и во рамките на заштитеното подрачје меѓу зоните чиј режим на заштита и управување меѓусебно се исклучува.

II 3.5. Спроведување на мерките на заштита

Непосредна заштита на заштитените подрачја

Член 108

(1) Непосредната заштита на заштитените подрачја ја спроведува чуварска служба основана или определена од субјектите кои, согласно со одредбите на овој закон и актите за прогласување, се задолжени за вршење на работите на управувањето со заштитените подрачја.

(2) Чуварите во националниот парк ги назначува раководниот орган на јавната установа која управува со националниот парк.

(3) За чувар на заштитено подрачје може да се назначи лице кое има средна стручна подготовка, во постапка и на начин пропишани од министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата во согласност со министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на внатрешните работи.

(4) По назначувањето за чувар на заштитено подрачје лицето полага стручен испит. Стручниот испит чуварот во заштитеното подрачје го полага согласно со програмата која ја пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата.

(5) Начинот и постапката на полагањето на стручниот испит од ставот (4) на овој член го пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата.

(6) Стручниот испит се полага пред тричлена комисија составена од двајца претставници од органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата и еден претставник од субјектот задолжен за вршење на работите на управувањето со заштитеното подрачје согласно со актот за прогласување.

Службена униформа и оружје на чуварската служба

Член 109

(1) Припадниците на чуварската служба при вршењето на службена должност носат службена униформа и оружје, а својот идентитет го докажуваат со службена легитимација.

(2) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата го пропишува изгледот на службената униформа и содржината и обликот на службената легитимација, како и начинот на издавањето и условите под кои може да се одземе легитимацијата.

(3) Начинот на користење и чување на огнено оружје кое го поседуваат припадниците на чуварската служба го пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата во согласност со министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на внатрешните работи во согласност со одредбите на овој и друг закон.

Остварување на непосредна заштита

Член 110

Непосредната заштита на заштитеното подрачје чуварската служба ја врши особено преку:

1) планирање, организирање и спроведување на почетни прошетки низ заштитено подрачје;

2) еколошка обука за посетителите на заштитеното подрачје и локалното население;

3) набљудување и следење на состојбата на растителните, габните и животинските видови, како и другите вредности на заштитеното подрачје;

4) соработка со водачите на научно-истражувачки и други дозволени проекти во заштитеното подрачје;

5) соработка со сопствениците и уживателите на правото на користење на недвижности во заштитеното подрачје заради заштита на природата;

6) надзор врз спроведувањето на дозволените активности во заштитеното подрачје и

7) грижа за одржувањето на инфраструктурните објекти во заштитеното подрачје.

Овластувања на чуварската служба при вршење на непосредна заштита

Член 111

При спроведувањето на заштитата припадниците на чуварските служби, меѓу другото, вршат:

1) заштита на живеалиштата и видовите од незаконска употреба и незаконски активности;

2) следење на спроведувањето на одредбите за управувањето со заштитеното подрачје од актот за прогласување, како и од плановите за управување;

3) контрола на сите дозволи за користење, други активности и движење во рамките на границите на заштитеното подрачје;

4) следење на спроведувањето на мерките за заштита од пожари и други природни катастрофи во рамките на границите на заштитеното подрачје;

5) следење на загадување со разни видови отпад на водите и почвата;

6) контрола на транспортот на дрва, шумски, земјоделски и други производи во рамките на границите на заштитеното подрачје;

7) придружување на групи посетители, обезбедување на информации, како и укажување на помош на посетителите;

8) учество во активности поврзани со ревитализација на живеалиштата и дивите видови и

9) вршат и други активности во согласност со актот за прогласување, со овој или друг закон.

Овластување на чуварската служба при вршење на службена должност

Член 112

(1) Во вршењето на службена должност припадниците на чуварската служба имаат право и должност меѓу другото:

- 1) да побараат лична карта или друга јавна исправа заради утврдување на идентитетот на лицата;
 - 2) да прегледаат багаж, како и превозно средство;
 - 3) привремено да го ограничат движењето на одредено подрачје;
 - 4) да наплатат мандатна казна;
 - 5) привремено да одземат противправно присвоен дел од живиот или неживиот свет, кои припаѓаат на заштитеното подрачје, како и средствата со кои е извршено присвојувањето;
 - 6) да побараат воспоставување на претходна состојба, односно да наредат спречување и отстранување на штетните последици и
 - 7) да поднесат прекршочна и кривична пријава.
- (2) Средствата кои се наплаќаат како казна од ставот (1) точка 4 на овој член, се приход на буџетот.

II 3.6. Ограничувања во правниот промет и ограничување на правото на сопственост

Должности на сопственикот, односно корисникот кон заштитеното подрачје

Член 113

(1) Носителот на правото на користење, односно сопственикот на имот во заштитено подрачје, е должен природното наследство да го чува, да се грижи за неговото одржување и навреме да ги презема пропишаните техничко-заштитни и други мерки потребни за заштита и одржување, во согласност со одредбите на овој закон.

(2) Носителот на правото на користење, односно сопственикот на имот во заштитено подрачје, е должен да побара согласност за сите инвестициони активности на користење, односно уживање на имотот во заштитеното подрачје од субјектот задолжен за вршење на работите на управувањето со заштитеното подрачје.

(3) Правата и обврските на носителот на правото на користење, односно сопственикот на имот во заштитеното подрачје се утврдуваат со актот за прогласување.

Надомест за ограничување на користењето

Член 114

Ако користењето на природното наследство во заштитеното подрачје на одреден начин е ограничено или забрането, сопственикот или корисникот има право на надомест за ограничувањето на користењето во согласност со пропишите за надомест на штета.

Овозможување мониторинг на природата

Член 115

Носителот на правото на користење, односно сопственикот на имот во заштитеното подрачје е должен да овозможи мониторинг, истражување и проучување на природното наследство во заштитеното подрачје за научни цели на лицето кое за тоа има добиено претходна дозвола од министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата.

Експропријација на приватен имот заради заштита на природата

Член 116

Заради спроведување на заштитата на природно наследство или дел од заштитено подрачје кое се наоѓа на имотот на приватен сопственик може да се спроведе постапка за експропријација во согласност со закон.

II 4. Заштита на пределот

Заштита на пределска разновидност

Член 117

(1) Активностите во природата се планираат и се изведуваат на начин кој ќе обезбеди заштита на пределската разновидност и карактеристичните обележја на пределот во најголема можна мера.

(2) Користењето на природното богатство и планирањето и уредувањето на просторот треба да обезбеди зачувување на карактеристичните обележја на пределот, како и одржувањето на биолошките, геолошките и културните вредности кои го одредуваат неговото значење и естетското доживување.

(3) Заштитата на пределот се обезбедува и преку заштитата на живеалиштата и екосистемите во согласност со одредбите на овој закон.

Пределски типови

Член 118

(1) Пределите согласно со своите карактеристики и вредности се класификуваат во пределски типови.

(2) Пределските типови се класификуваат според особените и карактеристичните обележја кои ја изразуваат разновидноста на културното и природното наследство.

(3) Пределските типови ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата.

Следење на состојбата на пределските типови

Член 119

(1) Пределските типови се проучуваат, нивните својства, чувствителност и загрозеност се анализира и следи, а промените на особените и карактеристичните обележја се регистрираат.

(2) Под особени и карактеристични обележја на пределот се подразбираат деловите на природата карактеристични за одредени пределски типови или антропогените компоненти на пределот кои имаат природна, историска, културна, научна или естетска вредност.

(3) Следењето на состојбата на особените и карактеристичните обележја на пределот го вршат акредитирани правни лица во соработка со надлежниот орган за вршење на стручни работи од областа на заштитата на природата.

Вреднување на пределските типови

Член 120

(1) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата ги вреднува пределските типови, земајќи ги предвид и посебните вредности кои им ги припишува населението, како и други заинтересирани физички и правни лица.

(2) Особено вредните предели, како и мерките за заштита на пределските типови ги утврдува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата во соработка со министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на земјоделството и шумарството и министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на културата.

(3) Особено вредните предели можат да бидат прогласени за заштитени подрачја со што се стекнуваат со статус на природно наследство согласно со одредбите на овој закон.

(4) Пределските типови, како и мерките од ставот (2) на овој член, се имплементираат во документите за просторно уредување, односно во планот за управување со заштитеното подрачје кое опфаќа определен предел.

Намалување на штетните последици на пределот

Член 121

(1) Истражувањето и експлоатацијата на минералните сировини и други активности кои можат да предизвикаат промени на пределот се вршат на начин кој обезбедува заштита на пределските вредности на просторот во најголема можна мера.

(2) Штетните последици на пределот, предизвикани со истражување и експлоатација на минералните сировини, се отстрануваат со санација на ископот, односно уредување на целокупното експлоатациско поле и враќање на пределот во природна состојба.

Заштита на спелеолошки објекти

Член 122

(1) Заради заштита на подземните форми, пештерската флора и фауна, археолошките и палеонтолошките наоди во спелеолошките објекти, спелеолошките објекти можат да бидат прогласени за заштитени подрачја или да стекнат друга форма на статус на природно наследство.

(2) Спелеолошките објекти се запишуваат во катастарот на заштитени подрачја.

(3) За спелеолошките објекти во катастарот се запишуваат следниве податоци:

- 1) податоци за богатството на подземните форми и биолошките карактеристики;
- 2) катастарска ознака;
- 3) податоци за сопственикот, односно управувачот;
- 4) вреднување од гледиште на заштитата на природата;
- 5) утврдување на состојбата и загроеноста;
- 6) заштитното надземно подрачје, како и ограничувањата кои се однесуваат на тие подрачја и
- 7) други карактеристики и податоци од значење за заштита на спелеолошкиот објект (опис на објектот, морфолошки тип, настанување, хидролошки одлики, хидрогеолошка функција, пристап до објектот, фотографска документација, основна литература и друго).

(4) Откривањето на секој нов спелеолошки објект и делови на веќе откриен спелеолошки објект се пријавува до министерството надлежно за вршење на работите од областа на заштитата на природата во рок од 15 дена.

Услови и мерки за заштита на спелеолошки објекти

Член 123

(1) Забрането е оштетување, уништување и изнесување на пештерски украси, подземниот жив свет, палеонтолошки и археолошки наоди од спелеолошките објекти.

(2) По исклучок на ставот (1) од овој член, заради спроведување на научно истражување, министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата може да дозволи изнесување на подземен жив свет, палеонтолошки и археолошки наоди од спелеолошките објекти.

(3) Дозволата за изнесување на подземен жив свет, палеонтолошки и археолошки наоди од спелеолошките објекти е дел од дозволата за спроведување на научно истражување во природата на Република Македонија од членот 24 став (6) на овој закон.

(4) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата ги пропишува мерките и активностите за заштита на спелеолошките објекти.

Спроведување на заштитата на спелеолошките објекти

Член 124

(1) Заради спроведување на заштитата на спелеолошките објекти или нивните делови министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата издава дозволи за:

- 1) користење или уредување на спелеолошки објект или негов дел;
- 2) затворање на влезот или некој дел од пештерата, како и за изградба, обновување или санација на какви било подземни објекти;
- 3) спроведување на истражувања, изведување на експерименти или собирање на растенија, габи и животни во спелеолошкиот објект или негов дел;
- 4) снимање филмови или фотографирање со електронска опрема во спелеолошкиот објект и
- 5) сите други активности кои на кој било начин влијаат врз темелните карактеристики, услови и природната флора и фауна во спелеолошкиот објект или неговото надземно заштитно подрачје.

(2) Решението со кое се дава дозволата од ставот (1) на овој член, ги содржи и условите и мерките за заштита.

Користење на спелеолошки објекти

Член 125

(1) Користењето на спелеолошките објекти за дозволени цели се спроведува по издадена дозвола од министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата.

(2) Дозволата се издава врз основа на претходно доставена програма за посетување и разгледување на спелеолошкиот објект, која ги содржи мерките за заштита на спелеолошкиот објект, условите за разгледување и мерките за заштита на посетителите.

Ограничување на правото на сопственост врз спелеолошки објекти

Член 126

(1) Забрането е сопственикот или корисникот со земјиштето на кое се наоѓа спелеолошки објект да го загрози или оштети спелеолошкиот објект, да го затвори влезот и да го попречува неговото користење на дозволен начин.

(2) Сопственикот или корисникот со земјиштето на кое се наоѓа спелеолошки објект е должен да дозволи пристап и разгледување на објектот во дозволени цели.

(3) Сопственикот на спелеолошкиот објект има право на надомест поради ограничувањата во користењето на спелеолошкиот објект сразмерно на изгубената добивка. Износот на надоместот се утврдува спогодбено, а во случај на спор одлучува надлежен суд. Надоместот се исплаќа од буџетот на Република Македонија.

II 5. Минерали и фосили

II 5.1. Општи мерки

Општа заштита на минерали и фосили

Член 127

(1) Минералите и фосилите се сопственост на Република Македонија.

(2) Се забранува уништувањето на минералите и фосилите, како и оштетувањето на нивните наоѓалишта.

(3) При вршење на дејности или изградба на објекти од јавен интерес, вршителот на работите е должен на свој трошок да ги преземе сите потребни мерки и активности за заштита на наоѓалиштето на минерали и фосили.

II 5.2. Заштитени минерали и фосили

Минерали и фосили како природно наследство

Член 128

(1) Минералите и фосилите кои се значајни поради својата реткост, исклучителна големина, изглед или вопрредното и универзалното образовно и научно значење, стекнуваат статус на природно наследство.

(2) Минералите и фосилите кои имаат статус на природно наследство ги утврдува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата.

Заштита на минерали и фосили

Член 129

(1) Минералите и фосилите кои стекнале статус на природно наследство се чуваат на местото на наоѓањето, а наоѓалиштето се прогласува за заштитено подрачје.

(2) Ако минералите и фосилите не можат да бидат заштитени на местото на наоѓалиштето се даваат на чување на институција која ќе обезбеди нивна стручна заштита и ќе овозможи нивна употреба во научни и воспитно-образовни цели, како и во целите на заштитата на природата.

(3) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата ги пропишува начинот и содржината на стручната заштита на минералите и фосилите, како и начинот на истражувањето на наоѓалиштето и начинот на заштита на наоѓалиштето, во согласност со министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на науката и министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на економијата.

Спроведување на заштита на минерали и фосили

Член 130

(1) Забрането е земање од природата минерали и фосили кои стекнале статус на природно наследство или се наоѓаат во заштитени подрачја.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член, министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата може да дозволи земање од природата на минерали и фосили кои имаат статус на природно наследство, или се наоѓаат во заштитено подрачје, во функција на научно и стручно истражување, образование и јавно изложување.

II 5.3. Пронаоѓање на минерали и фосили и истражување на наоѓалишта

Истражување на наоѓалиште на минерали и фосили

Член 131

(1) Минералите и фосилите од членот 128 став (1) на овој закон, пронаоѓачот е должен да ги пријави кај надлежниот орган за вршење на стручни работи од областа на заштитата на природата во рок од осум дена од пронаоѓањето.

(2) Надлежниот орган за вршење на стручни работи од областа на заштитата на природата е должен веднаш да го извести органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата за извршената пријава на минералите и фосилите од членот 128 став (1) на овој закон.

(3) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата одлучува за натамошното истражување на наоѓалиштето на минерали и фосили најдоцна во рок од 30 дена од денот на пријавувањето на наоѓалиштето. Со решението за спроведување на истражување на наоѓалиштето се пропишуваат и мерките за неговата времена заштита.

(4) Ако министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата не донесе решение за истражување во рокот од ставот (2) на овој член се смета дека истражување и заштита на наоѓалиштето не се потребни.

(5) Ако министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата поинаку не одреди пронаоѓачот не може на местото на наоѓалиштето да врши активности кои би можеле да доведат до уништување или оштетување на наодот.

(6) Сопственикот на земјиштето на кое е пронајден минерал или фосил или физичкото или правното лице кое ги изведува работите во текот на кои е пронајден, се должни да овозможат истражување на наоѓалиштето во согласност со решението на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата.

(7) Истражувањето на наоѓалиштето го спроведува овластено физичко или правно лице, врз основа на дозволата од министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата, на начин и во постапка пропишани со актот од членот 129 став (3) на овој закон.

(8) Ако постои веројатност за натамошни наоѓања на минерали или фосили, по завршувањето на одобрените истражувачки работи министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата, врз основа на спроведен надзор, одлучува за продолжување на работите.

Дозвола за истражување на наоѓалиште на минерали и фосили

Член 132

Ако правното или физичкото лице има намера да истражува наоѓалиште на минерали или фосили, е должно да побара дозвола од министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата, најдоцна 30 дена пред почетокот на планираното истражување.

III ОРГАНИЗАЦИЈА НА ЗАШТИТАТА НА ПРИРОДАТА

III 1. Надлежности од областа на заштитата на природата

Орган на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата

Член 133

Органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата, во согласност со одредбите на овој закон ги врши работите што се однесуваат на: водење и креирање на полити-

ката на заштита на природата, заштита на биолошката и пределската разновидност и заштита на природното наследство; управување со биолошката и пределската разновидност и природното наследство и контрола и надзор врз спроведувањето на одредбите на овој закон.

Надлежен орган за вршење на стручни работи од областа на заштитата на природата

Член 134

Надлежниот орган за вршење на стручни работи од областа на заштитата на природата, во согласност со одредбите на овој закон ги врши работите што се однесуваат на: водење катастар на заштитени подрачја, регистар на природно наследство и евиденција за промет и други активности со заштитените видови, мониторинг на состојбите во природата и врши други работи во согласност со одредбите на овој закон.

III 2. Управување со заштитени подрачја

Управување со заштитени подрачја

Член 135

(1) Управувањето, надзорот и заштитата на заштитените подрачја, освен строгите природни резервати и националните паркови, го вршат субјекти под услови и на начин утврдени со актот за прогласување и овој закон.

(2) Управувањето, надзорот и заштитата на строгите природни резервати го врши органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата согласно со одредбите на овој закон.

(3) Органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата може да одлучи да го додели управувањето со строгите природни резервати на друг орган, институција или организација.

(4) Управувањето и заштитата на националните паркови го вршат јавни установи – Национален парк согласно со одредбите на овој закон и актот за прогласување на националниот парк.

(5) Управувањето и заштитата со повеќенаменското подрачје од членот 88 став (2) на овој закон, го врши јавно претпријатие основано од Владата на Република Македонија, согласно со закон.

(6) Субјектите задолжени за управување со заштитеното подрачје, управуваат интегрално со целата територија на заштитеното подрачје. Заради остварување на интегралното управување субјектите задолжени за управување со заштитеното подрачје склучуваат спогодби за регулирање на меѓусебните права и обврски со субјектите кои вршат дејност во заштитеното подрачје, на кои согласност дава Владата на Република Македонија.

(7) Надзорот врз управувањето и заштитата на националните паркови го врши органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата.

III 2.1. Управување со национални паркови

Јавна установа – Национален парк

Член 136

(1) Заради вршење на работите на управување и заштита на националниот парк, Владата на Република Македонија основа јавна установа – Национален парк.

(2) Со актот за основање на јавната установа посебно се уредува:

1) начинот на вршење на дејноста од јавен интерес, меѓусебните права и обврски на Владата на Република Македонија и јавната установа – Национален парк;

2) правата кои ги има јавната установа;

3) условите под кои се обезбедува континуитет во вршењето на дејноста од јавен интерес;

4) условите за квалитетно вршење на дејноста од јавен интерес;

5) условите за извршување на сите предвидени обврски без оглед на можното настанување и влијание на кои било непредвидливи околности и состојби;

6) видот на корисниците и подрачјето на кое се врши дејноста;

7) условите под кои основачот може еднострано да ги измени условите по основањето поради остварување и заштита на јавниот интерес и

8) другите посебни услови и обврски кои јавната установа е должна да ги исполнува заради вршењето на дејноста од јавен интерес.

Управување со јавна установа – Национален парк

Член 137

(1) Управувањето со јавната установа - Национален парк се врши врз принципите на стручност и компетентност, во согласност со закон.

(2) Органи на јавната установа - Национален парк се: управен одбор, работоводен орган, стручен колегијален орган и одбор за контрола на материјално-финансиско работење.

Управен одбор на јавна установа – Национален парк

Член 138

(1) Орган на управување на јавната установа - Национален парк е управниот одбор, кој го сочинуваат пет члена, двајца претставници на основачот, претставник на општините на чие подрачје се наоѓа националниот парк и двајца претставници на стручниот орган.

(2) Членовите на управниот одбор ги именува и разрешува Владата на Република Македонија.

(3) Составот, начинот на избор на членовите на управниот одбор, неговата надлежност и начинот на одлучување се уредуваат со статутот на јавната установа - Национален парк.

(4) Функцијата член на управниот одбор на јавната установа - Национален парк или работоводен орган е неспоива со вршење на друга јавна функција.

(5) Членовите на управниот одбор за својата работа примаат надомест на дневни и патни трошоци за учество во работата на управниот одбор.

Надлежности на управниот одбор

Член 139

(1) Управниот одбор на национален парк ги врши следниве работи:

1) донесува статут на јавната установа – Национален парк;

2) донесува план за управување со националниот парк, како и други акти на установата и го следи нивното извршување;

3) од редот на своите членови избира претседател;

4) предлага на Владата на Република Македонија разрешување на работоводниот орган;

5) го утврдува финансискиот план и донесува завршна сметка и

6) врши и други работи утврдени со закон, актот за основање и со статутот на јавната установа - Национален парк.

(2) На статутот на јавната установа - Национален парк од ставот (1) точка 1 на овој член, согласност дава Владата на Република Македонија.

Директор на јавна установа – Национален парк**Член 140**

(1) Со јавната установа - Национален парк раководи раководен орган – директор.

(2) Директорот на јавната установа - Национален парк од ставот (1) на овој член го организира и раководи процесот на трудот и го води работењето на јавната установа - Национален парк, донесува одлуки, ја претставува и застапува јавната установа - Национален парк спрема трети лица и е одговорен за законитоста на работата на националниот парк.

Постапка за именување на директор**Член 141**

(1) Директорот го именува по пат на јавен конкурс Владата на Република Македонија во согласност со овој закон.

(2) За директор на јавната установа – Национален парк може да биде именувано лице, кое ги исполнува следниве услови:

1) да има завршено високо образование и стекнато звање: дипломиран биолог, дипломиран биолог-еколог, дипломиран географ, дипломиран геолог, дипломиран шумарски инженер, дипломиран инженер агроном, доктор по ветеринарна медицина, дипломиран економист, дипломиран правник и

2) да има најмалку десет години работно искуство во струката, од кои барем четири години во областа на заштитата на природата.

(3) Мандатот на директорот трае четири години.

(4) Исто лице може повторно да биде именувано за директор на јавната установа - Национален парк.

Одбор за контрола на материјално-финансиското работење на јавната установа – Национален парк**Член 142**

(1) Заради вршење на контролата на материјално-финансиското работење на јавната установа – Национален парк се формира Одбор за контрола на материјално-финансиското работење составен од претседател и три члена.

(2) Претседателот и членовите на Одборот од ставот (1) на овој член, ги именува и разрешува Владата на Република Македонија.

(3) За претседател и членови на Одборот од ставот (1) на овој член, може да се именуваат лица кои не се во работен однос во јавната установа – Национален парк и кои имаат високо образование и поседуваат знаење и искуство од областа на финансиското и сметководственото работење.

(4) Претседателот и членовите на Одборот од ставот (1) на овој член, за својата работа примаат надомест на дневни и патни трошоци за учество во работата на Одборот.

Стручен колегијален орган на јавната установа – Национален парк**Член 143**

(1) Јавната установа – Национален парк има стручен колегијален орган (во натамошниот текст: стручен орган).

(2) Составот, начинот на организирањето и надлежноста на стручниот орган се утврдуваат со статутот на јавната установа – Национален парк.

(3) Стручниот орган ги врши следниве работи:

1) одговорен е за стручната работа на јавната установа – Национален парк;

2) одлучува за стручните прашања во рамките на овластувањата утврдени со закон, статутот и другите акти на јавната установа – Национален парк;

3) утврдува стручни основи за програмата за работа и нејзиниот развој;

4) му дава мислење и предлози на раководниот орган во поглед на организацијата на работата и условите за работа и развој на дејноста;

5) предлага претставници во органот на управување на јавната установа – Национален парк според принципите на стручност и компетентност;

6) организира и обезбедува спроведување на програми за обука на чуварската служба за справување со пожари и други природни катастрофи и

7) врши други работи утврдени со закон и статутот на јавната установа - Национален парк.

Облици на заедничко вршење на одделни работи**Член 144**

(1) Заради остварување на рационално вршење на дејноста, јавните установи – Национален парк со согласност на Владата на Република Македонија можат да организираат различни облици на заедничко вршење на одделни работи или остварување на институционална или друг вид работа и соработка.

(2) Работите што ги извршува обликот кој го организираат јавните установи – Национален парк се утврдуваат со спогодбата за поврзување.

(3) Обликот кој го организираат јавните установи – Национален парк има својство на правно лице, ако со спогодбата за поврзување поинаку не е определено.

III 3. Национален совет за заштита на природата**Основање и состав на Националниот совет за заштита на природата****Член 145**

(1) Заради следење, остварување и унапредување на заштитата на природата и користењето на природното богатство се основа Национален совет за заштита на природата како советодавно тело на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата.

(2) Националниот совет за заштита на природата е составен од претседател и осум члена, кои ги именува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштита на природата.

(3) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата по функција е претседател на Националниот совет за заштита на природата.

(4) Во Националниот совет за заштита на природата се именуваат членови согласно со следнава структура:

1) еден претставник од здружението на општини;

2) двајца претставници од Македонската академија на науките и уметностите;

3) тројца претставници од редот на истакнати научни и стручни работници во областа на заштитата на природата од Република Македонија и

4) двајца претставници од здруженијата на граѓани кои се активни во областа на заштитата на природата.

(5) Членовите на Националниот совет за заштита на природата се именуваат за период од четири години и може повторно да бидат именувани.

(6) Националниот совет за заштита на природата донесува деловник за својата работа.

Надлежности на Националниот совет за заштита на природата**Член 146**

Националниот совет за заштита на природата дава мислење:

1) по однос на донесувањето на листата на меѓународно заштитени и загрозуени видови, постапката за издавање на дозволата и условите кои треба да се исполнат за нејзино издавање, како и постапувањето при увоз, извоз или транзит со заштитени и загрозуени диви видови од страна на царинските органи и другите надлежни служби на граничните премини;

2) по однос на условите за чување на диви видови во заработништво;

3) по однос на прогласувањето на загрозените видови, односно донесувањето на листата на загрозуени видови (црвена листа) и мерките за подобрување на состојбата на загрозените видови (црвена книга);

4) по актот за ставање под привремена заштита на загрозените видови за кои се води постапка за прогласување за строго заштитени и заштитени диви видови;

5) по однос на прогласувањето на строго заштитените и заштитените диви видови;

6) по однос на условите, начинот и постапката за земањето генетски материјал од природата;

7) по однос на утврдувањето, прогласувањето, начинот на управување и мерките и активностите за заштита на еколошки значајните подрачја, еколошката мрежа и системот на еколошки коридори;

8) по однос на прифатливоста на предлогот за прогласување на заштитено подрачје;

9) по однос на донесувањето на Националната стратегија за заштита на природата и

10) за други работи во согласност со овој закон.

Вршење на административни работи за Советот

Член 147

Административните работи на Националниот совет за заштита на природата ги врши органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата.

III 4. Вршење на научни и стручни работи за заштита на природата и мониторинг на состојбата на природата

Услови за доделување на вршење научни и стручни работи за заштита на природата и мониторинг на состојбата на природата

Член 148

(1) Вршењето на научните и стручните работи за заштита на природата и мониторинг на состојбата на природата, органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата може да ги довери на акредитирани правни лица.

(2) Акредитираните правни лица од ставот (1) на овој член, треба да имаат вработено или ангажирано најмалку пет лица со високо образование, од кои барем еден со научен степен доктор на науки, со следниве звања: дипломиран биолог, дипломиран биолог-еколог, дипломиран географ, дипломиран геолог, дипломиран шумарски инженер, дипломиран инженер агроном, доктор по ветеринарна медицина.

(3) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата ги пропишува условите во поглед на опремата и деловните простории, кои треба да ги исполнуваат акредитираните правни лица.

IV ЕВИДЕНЦИИ ОД ОБЛАСТА НА ЗАШТИТА НА ПРИРОДАТА

IV 1. Катастар на заштитени подрачја

Катастар на заштитени подрачја

Член 149

(1) Заштитените подрачја се запишуваат во катастар на заштитени подрачја.

(2) Катастарот од ставот (1) на овој член го води надлежниот орган за вршење на стручни работи од областа на заштитата на природата.

(3) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата ги пропишува податоците кои се запишуваат во катастарот на заштитените подрачја, начинот на водење и формата на образецот на катастарот на заштитените подрачја.

(4) Со актот од ставот (3) на овој член се утврдуваат начинот и можностите за користење на податоците од катастарот.

(5) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата ја утврдува тарифата за користење и издавање на изводи од катастарот на заштитени подрачја.

(6) Податоците од катастарот на заштитени подрачја се дел од Информативниот систем за животна средина.

IV 2. Регистар на природно наследство

Регистар на природно наследство

Член 150

(1) Строго заштитените и заштитените видови, фосилите и карактеристичните минерали се запишуваат во регистар на природно наследство.

(2) Регистарот од ставот (1) на овој член го води надлежниот орган за вршење на стручни работи од областа на заштитата на природата.

(3) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата со посебен пропис ги пропишува податоците кои се запишуваат во регистарот на природно наследство, начинот на водење и формата на образецот на регистарот на природно наследство.

(4) Со актот од ставот (3) на овој член се утврдуваат и можностите за користење на податоците од регистарот.

(5) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата ја утврдува тарифата на надоместоците за користење и издавање на изводи од регистарот на природно наследство.

(6) Податоците од регистарот на природно наследство се дел од Информативниот систем за животна средина.

Упис во регистарот

Член 151

(1) Строго заштитените и заштитените диви видови, карактеристичните минерали и фосили или спелеолошките објекти кои стекнуваат статус на природно наследство, се запишува во регистарот на природно наследство.

(2) Податоците за примероците и збирките на зоолошките градини, ботаничките градини, научните и другите слични установи се запишуваат во регистарот на природно наследство како целини, според книгата на инвентарот на тие предмети, односно збирки врз основа на пријавата што до надлежниот орган за вршење на стручни работи од областа на заштита на природата ја поднесува соодветната установа.

(3) Во регистарот на природно наследство се запишува стекнувањето и промената на статусот на природно наследство.

(4) Укинувањето на статусот на природно наследство предизвикува бришење на видот од регистарот.

IV 3. Евиденција на промет и други активности со заштитените видови

Евиденција на промет и други активности со заштитените видови

Член 152

(1) За заштитените видови се води евиденција за прометот и другите активности со заштитените видови.

(2) Евиденцијата од ставот (1) на овој член ја води надлежниот орган за вршење на стручни работи од областа на заштитата на природата.

(3) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата со посебен пропис ги пропишува податоците кои се запишуваат во евиденцијата на промет и други активности со заштитени видови, начинот на водење и формата на образецот на евиденцијата на промет и други активности со заштитени видови.

(4) Со актот од ставот (3) на овој член се утврдуваат и можностите за користење на податоците од евиденцијата.

(5) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата ја утврдува тарифата за користење и издавање на изводи од евиденцијата на промет и други активности со заштитени видови.

(6) Податоците од евиденцијата на промет и други активности со заштитени видови се дел од Информативниот систем за животна средина.

IV 4. Доставување на информации за податоците од евиденциите за заштита на природата до Информативниот систем за животна средина

Доставување на Информации за податоците од евиденциите

Член 153

Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата ги пропишува начинот, постапката и образецот за доставување на податоците од катастарот на заштитени подрачја, регистарот на природно наследство и евиденцијата за промет и други активности со заштитени видови до Информативниот систем за животна средина.

V МОНИТОРИНГ

Мониторинг на состојбата на природата

Член 154

(1) Надлежниот орган за вршење на стручни работи од областа на заштитата на природата ја следи и го организира мониторингот на состојбата на природата согласно со методологија за мониторинг на состојбата на природата.

(2) Методологијата за мониторинг на состојбата на природата ја пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата на предлог од надлежниот орган за вршење на стручни работи од областа на заштитата на природата.

(3) Мониторинг на заштитата на природата можат да вршат и акредитирани правни лица кои ги исполнуваат условите пропишани со одредбите на овој закон.

(4) Мониторингот на состојбата на природата се спроведува преку:

1) мерење, следење, оценка и контрола на состојбата на видовите, нивните живеалишта, типовите на живеалишта, еколошки значајните подрачја, екосистемите, како и пределските типови;

2) мерење, следење, оценка и контрола на промената на геолошките вредности (појави на свлечишта, ерозија, нови извори и слично), што опфаќа и изработка на посебни геолошки карти како основа за спроведување на натамошни истражувања и следења и

3) следење на состојбата со природното наследство.

(5) Податоците од мониторингот се јавни, освен за случаите утврдени со закон.

Пристап до информации во врска со заштитата на природата и пристап до правдата во врска со пристапот до информации за заштитата на природата

Член 155

Пристапот до информации во врска со заштитата на природата и пристапот до правдата во врска со пристапот до информации за заштита на природата се обезбедува согласно со Законот за животната средина.

Учество на јавноста во одлучувањето за прашања од областа на заштитата на природата

Член 156

(1) Се обезбедува учество на јавноста во изготвувањето на прописите и документите кои произлегуваат од одредбите на овој закон, а особено за: актите за прогласување заштитено подрачје, просторно планската документација за заштитено подрачје, плановите за управување со заштитено подрачје, плановите и проектите за користење на природното богатство кои имаат влијание врз природата.

(2) Јавноста се известува со јавен оглас или поединечно известување до заинтересираните субјекти за актот или дејноста кои можат да влијаат на состојбата на природата.

(3) Известувањето на јавноста е задолжително во случаите пропишани со овој закон.

Воспитно-образовни активности за заштита на природата

Член 157

(1) Република Македонија е должна да обезбеди поволни услови за спроведување на воспитно-образовни активности за заштитата на природата, на сите нивоа на воспитно-образовниот систем.

(2) Воспитно-образовните активности за заштита на природата се спроведуваат и преку вршењето на дејности на ex-situ заштита, како што се музејската дејност, дејностите на зоолошките градини, ботаничките градини, дендролошките градини, аквариумите и други институции.

Активности за информирање на јавноста за заштита на природата

Член 158

(1) Органите, институциите, установите и организациите надлежни за вршење на управните, стручните и другите работи од областа на заштитата на природата, согласно со одредбите на овој и друг закон, се должни да ја информираат јавноста за заштитата на природата и нејзиното зачувување преку медиуми, предавања и издавачка дејност, како и да ја известат јавноста за постоење на природно наследство и можноста за негово посетување со цел воспитување, разгледување и рекреација.

(2) Јавните установи – Национален парк, како и институциите кои вршат музејска, воспитно-образовна и научна и стручна дејност, се должни да оспособуваат кадри за вршење на работите предвидени во ставот (1) на овој член.

VI НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА ЗА ЗАШТИТА НА ПРИРОДАТА

Донесување на Национална стратегија за заштита на природата

Член 159

(1) Владата на Република Македонија, на предлог од министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата, а по претходно прибавено мислење од Националниот совет за заштита на природата донесува Национална стратегија за заштита на природата.

(2) Националната стратегија за заштита на природата се донесува за период од десет години и содржи долгорочни основи на политиката на заштитата на природата.

(3) Националната стратегија за заштита на природата се донесува во постапка која обезбедува учество на јавноста во одлучувањето.

(4) Стратегиите за заштита и користење на природното богатство и природното наследство се усогласуваат со Националната стратегија за заштита на природата.

(5) Средства за изработка на Националната стратегија за заштита на природата се обезбедуваат од буџетот на Република Македонија.

Спроведување на Националната стратегија за заштита на природата

Член 160

(1) Во рамките на Националната стратегија за заштита на природата, а заради нејзина целосна имплементација, се донесуваат петгодишни планови и едногодишни програми за реализација на овие планови за заштита на природата.

(2) Петгодишните планови за заштита на природата ги донесува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштита на природата, во постапка која обезбедува учество на јавноста, а по претходно прибавено мислење на Националниот совет за заштита на природата.

(3) Едногодишните програми за заштита на природата ги носи надлежниот орган за вршење на стручни работи од областа на заштитата на природата, во постапка која обезбедува учество на јавноста, а по претходно прибавена согласност од органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата.

VII ФИНАНСИРАЊЕ

Средства за заштита на природата

Член 161

Средства за заштитата на природата се обезбедуваат од:

- 1) буџетот на Република Македонија;
- 2) надомест за влез и посета на заштитено подрачје;
- 3) надомест за паркирање во заштитеното подрачје;
- 4) надомест за посета на посебни објекти во заштитеното подрачје;
- 5) надомест за отстрел на диви видови животни и собирање диви видови растенија и габи и други шумски плодови;
- 6) надомест за престој во заштитено подрачје;
- 7) средства стекнати со вршење на активности согласно со членот 105 од овој закон и
- 8) други извори (донации, грантови, кредити, подароци, легати и друго).

Средства од буџетот на Република Македонија

Член 162

(1) Во буџетот на Република Македонија се определуваат средства за заштита на природата според програма што ја донесува министерот надлежен за вршење на работите во областа на заштитата на природата.

(2) Средствата од ставот (1) на овој член се користат заради реализација на целите определени во Националната стратегија за заштита на природата, за изработка и спроведување на плановите и програмите за заштита на природата, плановите за управување со заштитените подрачја, како и другите планови и програми кои се донесуваат врз основа на овој закон.

Обврзници за плаќање на надоместоци

Член 163

(1) Обврзници за плаќање на надоместокот за влез и посета на заштитено подрачје се сите правни и физички лица кои заради спроведување на јавна посета, научно-истражувачки, воспитно-образовни и туристичко-рекреативни активности влегуваат во заштитеното подрачје.

(2) Обврзници за плаќање на надоместокот за паркирање во заштитеното подрачје се сите правни и физички лица кои заради спроведување на јавна посета, научно-истражувачки, воспитно-образовни и туристичко-рекреативни активности, влегуваат во заштитеното подрачје, како и лицата кои заради вршењето на своите работи минуваат преку заштитеното подрачје.

(3) Обврзници за плаќање на надоместокот за посета на посебни објекти во заштитеното подрачје се сите правни и физички лица кои заради спроведување на јавна посета, научно-истражувачки, воспитно-образовни и туристичко-рекреативни активности влегуваат во посебните објекти во заштитеното подрачје.

(4) Обврзници за плаќање на надоместокот за отстрел на диви видови животни и собирање диви видови растенија и габи и други шумски плодови се сите правни и физички лица кои собираат диви видови во заштитеното подрачје, односно во природата на територијата на Република Македонија.

(5) Обврзници за плаќање на надоместокот за престој во заштитено подрачје се физичките лица кои престојуваат во заштитено подрачје.

Обврска за плаќање на надоместоци

Член 164

(1) Обврската за плаќање на надоместокот за влез и посета на заштитено подрачје настанува при влегувањето на територијата на заштитеното подрачје.

(2) Обврската за плаќање на надоместокот за паркирање во заштитеното подрачје настанува при влегувањето на територијата на заштитеното подрачје.

(3) Обврската за плаќање на надоместокот за посета на посебни објекти во заштитеното подрачје настанува при влегувањето во посебниот објект на територијата на заштитеното подрачје.

(4) Обврската за плаќање на надоместокот за собирање диви видови животни, растенија, габи и други шумски плодови настанува со денот на издавањето на дозволата од членот 23 на овој закон.

(5) Обврската за плаќање на надоместокот за престој во заштитено подрачје настанува со денот на пријавувањето на престојот кај лицето кое врши угостителска дејност на сместување во заштитеното подрачје, а ќе се плаќа секој петнаесетти ден во месецот, од страна на физичките и правните лица кои вршат угостителска дејност на сместување на територијата на заштитеното подрачје.

Намена на средствата од надоместоците**Член 165**

(1) Средствата од надоместоците од членот 161 точки 2, 3, 4 и 7 на овој закон, се приход на буџетот на Република Македонија, а се користат за вршењето на работите на заштитата и управувањето со природата во заштитеното подрачје во кое се наплатени.

(2) Средствата од надоместокот од членот 161 точка 5 на овој закон, се приход на буџетот на Република Македонија, а се користат за вршењето на работите на заштитата и управувањето со природата во согласност со програмата од членот 162 став (1) на овој закон.

(3) Средствата од надоместокот од членот 161 точка 6 на овој закон, се приход на буџетот на Република Македонија, а се користат на следниов начин:

1) 80% од вкупниот наплатен надомест за престој во заштитено подрачје, во тековната година, за вршењето на работите на заштитата и управувањето со природата во заштитеното подрачје во кое се наплатени и

2) 20% од вкупниот наплатен надомест за престој во заштитеното подрачје, во тековната година, за вршењето на работите на заштитата и управувањето со природата во согласност со програмата од членот 162 став (1) на овој закон.

Определување на висината на надоместоците**Член 166**

(1) Владата на Република Македонија на предлог од министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата ја пропишува висината на надоместоците пропишани со членот 161 точки 2, 3, 4 и 7 на овој закон.

(2) Владата на Република Македонија на предлог од министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата пропишува ценовник за висината на надоместокот од членот 161 точка 5 на овој закон, врз основа на следниве критериуми:

1) вид, број и тежина за отстрелани диви видови животни, односно

2) вид и количество за собрани диви видови, растенија и габи и други шумски плодови.

(3) Владата на Република Македонија на предлог од министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата утврдува ценовник за наплата на надоместокот од членот 161 точка 6 на овој закон, врз основа на следниве критериуми:

1) категоријата на заштитеното подрачје во кое се врши угостителската дејност на сместување и

2) видот и категоријата на објектот во кој се врши угостителската дејност на сместување.

Овластени лица за наплата**Член 167**

(1) Наплатата на средствата од надоместоците од членот 161 точки 2, 3, 4 и 7 на овој закон, ја вршат субјектите задолжени за вршење на работите на управување со заштитените подрачја.

(2) Наплатата на средствата од надоместокот од членот 161 точка 5 на овој закон, ја врши надлежниот орган за издавање на дозволата од членот 23 на овој закон.

(3) Наплатата на средствата од надоместокот од членот 161 точка 6 на овој закон, ја врши органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на јавните финансии – Управа за јавни приходи.

VIII НАДЗОР**VIII 1. Надзор над примената****Надзор над примената****Член 168**

Надзор над примената на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, врши органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата.

VIII 2. Инспекциски надзор**Инспектори за заштита на природата****Член 169**

(1) Инспекциски надзор над примената на овој закон и на прописите донесени врз основа на овој закон го врши Државниот инспекторат за животна средина, преку инспектори за заштита на природата.

(2) Инспекторите за заштита на природата при преземање на активности за вршење на инспекцискиот надзор можат да побараат соработка од претставници на органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на внатрешните работи.

Лица кои можат да бидат назначени за инспектори**Член 170**

За инспектори за заштита на природата можат да бидат назначени лицата кои ги исполнуваат следниве услови:

1) да имаат високо образование и стекнато звање: дипломиран биолог, дипломиран биолог-еколог, дипломиран географ, дипломиран геолог, дипломиран шумарски инженер, дипломиран инженер агроном, дипломиран инженер по хортикултура, доктор по ветеринарна медицина и

2) да имаат најмалку три години работно искуство во струката.

Права и должности на инспекторите**Член 171**

Инспекторите за заштита на природата имаат право и должност, при вршење на инспекцискиот надзор во согласност со одредбите на овој закон, да врши преглед на природното наследство, како и друго природно богатство кое ужива заштита во согласност со овој закон, соодветната документација, работните списи, работните простории и простори и опремата.

Надлежности на инспекторите**Член 172**

Во вршење на надзор над примената на мерките за заштита на природата, во согласност со одредбите на овој закон, инспекторите за заштита на природата се овластени да утврдат:

1) состојба на зачуваност на природата;

2) користење и употреба на природното наследство и природното богатство;

3) примена на условите и мерките за заштита на природата утврдени со овој закон, како и со другите прописи донесени врз основа на овој закон;

4) спроведување на просторните и урбанистичките планови и плановите за користење на природното богатство во делот кој се однесува на мерките и условите за заштита на природата;

5) спроведување на плановите за управување и програмите за заштита, зачувување и користење на природното богатство;

6) изведување на активности кои можат да предизвикаат промени и оштетувања на природното наследство или природното богатство;

7) спроведување на непосредна заштита, зачувување и користење на природното богатство;

8) спроведување на мерки за заштита на заштитените растителни, габни и животински видови и друго природно богатство;

9) извоз, увоз и транзит на растенија, габи и животни кои се ограничени или забранети со овој закон;

10) интродукција и реинтродукција на диви видови во природата;

11) информирање на јавноста за состојбата на зачуваност на природата;

12) примена на условите за чување на диви животински видови во заробеништво и

13) примена на другите пропишани услови и мерки за заштита на природата утврдени со овој закон и врз основа на него донесените прописи.

Овластувања на инспекторите

Член 173

Во вршењето на работите согласно со одредбите на овој закон, инспекторите за заштита на природата се овластени да:

1) забранат собирање на заштитени растителни и габни видови и нивни делови;

2) забранат растерување, заробување, чување, отстрел и препарирање на заштитени животни и нивни развојни облици;

3) наплатат мандатна казна;

4) забранат отстранување на гнезда и легла на заштитените диви видови;

5) забранат интродукција и реинтродукција;

6) забранат промет со природно богатство;

7) забранат промет со примероци на растителни, габни или животински видови заштитени врз основа на меѓународни договори ратификувани од Република Македонија;

8) забранат увоз, извоз и транзит на природно богатство;

9) забранат научни истражувања во заштитени подрачја;

10) забранат научни истражувања врз одредени заштитени видови и

11) одземат примероци на растителни, габни или животински видови, нивни делови и производи добиени со преработка на некој вид кои се предмет на кривично дело или прекршок.

Постапка за вршење на инспекциски надзор

Член 174

Инспекторите за заштита на природата, постапката на инспекциски надзор ја водат во согласност со одредбите на Законот за животната средина.

IX КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ

IX 1. Кривични дела против природата

Истребување на автохтон див вид

Член 175

(1) Тој којшто со непридржување кон одредбите на овој закон, преземе дејствија со кои ќе отстрела, пресеке, ископачи или на друг начин уништи примероци или популации од автохтон див вид и со тоа ќе предизвика истребување на автохтон див вид на територијата на Република Македонија,

ќе се казни за кривично дело истребување на автохтон див вид со затвор од една до три години.

(2) Ако со делото од ставот (1) на овој член сторителот ќе предизвика загрозување од истребување на автохтон див вид на територијата на Република Македонија,

ќе се казни со казна затвор од шест месеца до една година.

Интродукција на диви видови во природата

Член 176

(1) Тој којшто спротивно на одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, без дозвола изврши интродукција на диви видови во природата на територијата на Република Македонија,

ќе се казни за кривично дело интродукција на диви видови во природата со затвор од шест месеца до една година.

(2) Ако со делото од ставот (1) на овој член дошло до сериозни нарушувања на природната рамнотежа или нарушувања во биолошката разновидност на Република Македонија,

сторителот ќе се казни со затвор од една до три години.

(3) Ако делото од ставот (1) на овој член било сторено на тој начин што сторителот не се придржувал до мерките за превентивна заштита при одредени активности,

ќе се казни со парична казна од 150.000 до 250.000 денари

или со казна затвор од шест месеца до една година.

(4) Тој којшто го подготвува делото од ставот (1) на овој член ќе се казни со парична казна од 100.000 до 150.000 денари.

Реинтродукција на диви видови во природата

Член 177

Тој којшто спротивно на одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, без дозвола изврши реинтродукција на диви видови во природата на територијата на Република Македонија,

ќе се казни за кривично дело реинтродукција на диви видови во природата со парична казна од 50.000 до 100.000 денари или

казна затвор од шест месеца до една година.

Незаконско земање и користење на генетски и биолошки материјал

Член 178

(1) Тој којшто спротивно на одредбите на овој закон зема или користи генетски и биолошки материјал, ќе се казни за кривично дело незаконско земање и користење на генетски и биолошки материјал со парична казна од 150.000 до 250.000 денари или со казна затвор од една до три години.

(2) Со иста казна ќе се казни и сторителот на делото од ставот (1) на овој член кој земал генетски и биолошки материјал со намера да го складира и натаму да постапува со него.

Недозволено оштетување и уништување на спелеолошки објекти

Член 179

Тој којшто спротивно на одредбите на овој закон, преземе дејствија со кои ќе предизвика оштетување или уништување на спелеолошки објекти, како и активности за изнесување на пештерски украси, подземен жив свет, палеонтолошки и археолошки наоди од спелеолошките објекти,

ќе се казни за кривично дело недозволено оштетување и уништување на спелеолошки објекти со парична казна од 150.000 до 250.000 денари или со казна затвор од шест месеца до една година.

Оштетување или уништување на наоѓалиште на минерали и фосили

Член 180

Тој којшто спротивно на одредбите на овој закон ќе преземе активности со кои ќе оштети или уништи наоѓалиште на минерали или фосили,

ќе се казни за кривично дело оштетување или уништување на наоѓалиште на минерали и фосили со парична казна од 100.000 до 150.000 денари

или со казна затвор од шест месеца до една година.

IX 2. Прекршоци

Член 181

(1) Со парична казна од 200.000 до 300.000 денари за прекршок ќе се казни правно лице, ако:

1) презема активности за користење на природните ресурси чие користење е ограничено или забрането (член 14);

2) презема активности за користење на природните ресурси во обем кој не соодветствува на ограничувањето пропишано од министерот за животна средина и просторно планирање (член 14);

3) внесува во прометот примероци без соодветна дозвола (член 30);

4) внесува во прометот примероци со лажна, фалсификувана или неважечка дозвола (член 30);

5) внесува во прометот примероци со дозвола која била изменета без согласност на органот кој ја издал (член 30);

6) превезува живи примероци кои се неправилно подготвени за да се минимизира ризикот од повреда, нарушување на здравјето или сурово однесување (член 31);

7) користи примероци кои ги внел во прометот за поинаква цел од онаа која била наведена во дозволата (член 31);

8) чува автохтони диви животински видови во заробеништво (член 32);

9) чува алохтони диви животински видови кои можат да предизвикаат опасност по животот и здравјето на луѓето (член 32);

10) недоволно чува автохтони и алохтони диви видови во заробеништво со цел нивно јавно изложување, за научни, едукативни или комерцијални цели, во зоолошки градини, аквариуми, терариуми или слични објекти (член 33);

11) презема активности за сеча и копачење или на друг начин уништува строго заштитени растенија и габи (член 38 став (1));

12) презема активности кои се однесуваат на намерно заработување, чување и отстрел на строго заштитени диви животински видови (член 38 став (2) точка 1);

13) презема активности кои можат да доведат до оштетување или уништување на развојните облици на строго заштитени диви животински видови (член 38 став (2) точка 2);

14) презема активности кои можат да доведат до оштетување или уништување на гнезда, легла, живеалишта и делови од живеалишта на строго заштитени диви животински видови (член 38 став (2) точка 2);

15) презема активности кои се однесуваат на намерното вознемирување на строго заштитените диви животински видови (член 38 став (2) точка 3);

16) презема активности кои се однесуваат на намерното вознемирување на строго заштитените диви животински видови во времето на размножувањето, одгледувањето на малечките, миграција или хибернација (член 38 став (2) точка 3);

17) уништува или зема јајца од природата или чува глуми јајца од строго заштитени диви животински видови (член 38 став (2) точка 4);

18) прикрива, чува, одгледува, продава, купува или отуѓува или на кој било начин прибавува и препарира строго заштитен див животински вид (член 38 став (2) точка 5);

19) користи заштитени диви видови на начин и во обем кој ја доведува во опасност поволната состојба на нивната зачуваност (член 42);

20) користи неселективни средства за заработување или отстрел на заштитени диви животни, како и средства кои можат да предизвикаат локално исчезнување или сериозно вознемирување на популациите (член 43);

21) презема активности за изградба на објекти крај природните извори, покрај брегот на природните водотеци, крајбрежјето на природните и вештачките езера, како и плавените рамнини на водотеците спротивно на одредбите на овој закон (член 58);

22) презема активности за користењето на природните богатства крај природните извори, покрај брегот на природните водотеци, крајбрежјето на природните и вештачките езера, како и плавените рамнини на водотеците спротивно на одредбите на овој закон (член 58);

23) врши риболов или друга употреба на деловите од водните живеалишта спротивно на пропишаното привремено или трајно ограничување (член 59);

24) недоволно организира студиски посети во функција на остварување на научно истражување (член 71 став (1) точка 2);

25) недоволно организира движење на луѓе надвор од утврдените патеки во недоволени цели во подрачјето на строгиот природен резерват (член 71 став (1) точка 3);

26) запали оган во подрачјето на строгиот природен резерват (член 71 став (1) точка 4);

27) недоволно собира семе и семенски материјал, диви растенија, габи и животни заради научни истражувања (член 71 став (1) точка 5);

28) недоволно собира семе и семенски материјал, диви растенија, габи и животни заради обновување на популациите на друго подрачје (член 71 став (1) точка 5);

29) недоволно собира семе и семенски материјал, диви растенија, габи и животни заради обновување на популациите на друго подрачје на начин и во период кои можат да предизвикаат нарушување на екосистемот (член 71 став (1) точка 5);

30) презема активности со кои се загрозува изворноста на природата во националниот парк (член 75 став (1));

31) запали оган во подрачјето на националниот парк на места кои не се утврдени како места за палење оган во планот за управување со националниот парк (член 75 став (1));

32) врши туристичко-рекреативни дејности, како и екстензивно земјоделство и рибарство на начин со кој се загрозува опстанокот на видовите и нивната природна рамнотежа (член 75 став (2));

33) презема активности кои ги загрозуваат обележјата и вредностите, заради кои определено подрачје е прогласено за споменик на природата (член 76);

34) презема активности на несоодветно искористување на земјиштето во паркот на природата (член 82);

35) презема активности со несоодветен карактер и интензитет кои можат да ги нарушат својствата заради кои подрачјето било прогласено за парк на природата (член 82);

36) недоволно користи или уредува спелеолошки објект или негов дел (член 124 став (1) точка 1);

37) недоволно затвори влез или некој дел од пештера (член 124 став (1) точка 2);

38) недоволно врши изградба, обнова или санација на какви било подземни објекти (член 124 став (1) точка 2);

39) спроведува недозволени истражувања или изведува експерименти во спелеолошки објекти (член 124 став (1) точка 3);

40) недозволено собира растенија, габи или животни од спелеолошки објекти или негов дел (член 124 став (1) точка 3);

41) преземе активности за затворање на влезот, попречување на користењето или други активности кои можат да го загрозат или оштетат спелеолошкиот објект кој се наоѓа на имот во приватна сопственост (член 126 став (1));

42) при вршење на дејности или изградба од јавен интерес не ги преземе сите потребни мерки и активности за заштита на наоѓалиште на минерали и фосили (член 127 став (2)) и

43) недозволено зема од природата минерали или фосили кои стекнале статус на природно наследство или се наоѓаат во заштитено подрачје (член 130).

(2) За прекршоците од ставот (1) на овој член ќе се казни и физичко лице со парична казна од 30.000 до 50.000 денари.

(3) За прекршоците од ставот (1) на овој член ќе се казни и одговорното лице во правното лице со парична казна од 30.000 до 50.000 денари.

(4) За прекршоците од ставот (1) точки 1, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 23, 26, 31, 36 и 37 на овој член, на физичко лице може да му се изрече и казна затвор.

(5) За прекршоците од ставот (1) точки 1, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 23, 26, 31, 36 и 37 на овој член, на одговорното лице во правното лице може да му се изрече и мерка на безбедност, забрана за вршење на должност или дејност во траење од шест месеца до една година.

(6) За прекршоците од ставот (1) точки 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 20, 21, 22, 27, 28, 29, 40 и 41 на овој член, на правното лице може да му се изрече и мерка на безбедност одземање на предмети.

(7) За прекршоците од ставот (1) точки 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 20, 21, 22, 27, 28, 29, 40 и 41 на овој член, на физичкото лице може да му се изрече и мерка на безбедност одземање на предмети.

Член 182

(1) Со парична казна од 100.000 до 200.000 денари за прекршок ќе се казни правно лице, ако:

1) не дозволи непречен премин на други лица и друга употреба на земјиштето кое го има во сопственост, заради спроведување на предвидените мерки и активности за заштита на природата (член 8);

2) организира движење со моторни возила или се движи со моторни возила во природата освен во населени места и сите видови патишта, уредени патеки и полигони за возење (член 10);

3) недозволено изврши промена на користењето на земјиштето кое го има во сопственост (член 11);

4) презема активности за користење на природата на начин кој предизвикува оштетување или уништување на биолошката разновидност (член 12 точка 1);

5) презема активности за користење на природата на начин кој предизвикува деградација на почвата и губење на нејзината плодност (член 12 точка 2);

6) презема активности за користење на природата на начин кој доведува до оштетување на површинските или подземните геоморфолошки формации (член 12 точка 3);

7) користи забранети средства за заштита на растенијата (член 13);

8) не преземе активности за спроведување на утврдените компензаторни мерки (член 19);

9) недозволено собира загрозени, ретки, ендемски и реликтни видови растенија, габи и нивни делови (член 23);

10) недозволено врши заробување и отстрел на животни (член 23);

11) недозволено спроведува научно истражување во природата на територијата на Република Македонија (член 24);

12) спроведува научно истражување во природата на подрачјето на национален парк без претходна најава (член 24);

13) не го извести Министерството за животна средина и просторно планирање за добиените резултати од спроведеното истражување (член 24);

14) не пријави пронаоѓање на мртви, болни и повредени единки од строго заштитени диви видови животни во Министерството за животна средина и просторно планирање (член 40);

15) преградува водотеци или го намалува количеството на вода под биолошкиот минимум или ги исушува или затрупува изворите, мочуриштата и другите водни живеалишта (член 56);

16) презема активности за стопанисување со пасишта и тревни површини кое не е на традиционален начин (член 60);

17) при арондација уништи или оштети меѓни живеалишта (член 61);

18) не го чува, односно не се грижи за природното наследство кое се наоѓа на имот кој е во негова сопственост (член 113);

19) не овозможи спроведување на дозволено истражување, проучување или мониторинг на природното наследство кое се наоѓа на имот кој е во негова сопственост (член 115);

20) при спроведување на истражување и експлоатација на минералните сировини или при спроведување на други активности кои можат да предизвикаат промени на пределот не ги отстрани или намали во најголема можна мера штетните последици на пределот (член 121);

21) организира снимање филмови или фотографирање, односно снима филмови или фотографира со електронска опрема во спелеолошки објект, без дозвола (член 124 став (1) точка 4);

22) презема активности кои на кој било начин можат да влијаат врз темелните карактеристики, условите и природната флора и фауна во спелеолошкиот објект или неговото надземно заштитно подрачје (член 124 став (1) точка 5);

23) не дозволи пристап и разгледување на спелеолошкиот објект кој се наоѓа на имот кој е во негова сопственост, за дозволени цели (член 126) и

24) не пријави пронаоѓање на минерали и фосили кои имаат стекнато статус на природно наследство (член 131).

(2) За прекршоците од ставот (1) на овој член ќе се казни и физичко лице со парична казна од 10.000 до 30.000 денари.

(3) За прекршоците од ставот (1) на овој член може да се казни и одговорното лице во правното лице со парична казна од 10.000 до 30.000 денари.

(4) За прекршоците од ставот (1) точки 4, 5, 6, 9, 10, 16 и 20 на овој член, на одговорното лице во правното лице може да му се изрече и мерка на безбедност забрана на вршење на дејност или должност во траење од три до шест месеца.

(5) За прекршоците од ставот (1) точки 2, 7, 9, 10, 11, 12 и 21 на овој член, на правното лице може да му се изрече и мерка на безбедност одземање на предмети.

(6) За прекршоците од ставот (1) точки 2, 7, 9, 10, 11, 12 и 21 на овој член, на физичкото лице може да му се изрече и мерка на безбедност одземање на предмети.

Член 183

(1) Со мандатна казна во износ до 100.000 денари за прекршок може да се казни правно лице, ако:

1) не дозволи непречен премин на други лица и друга употреба на земјиштето кое го има во сопственост, заради спроведување на предвидените мерки и активности за заштита на природата (член 8);

2) организира движење со моторни возила или се движи со моторни возила во природата освен во населени места и сите видови патишта, уредени патеки и полигони за возење (член 10);

3) презема активности за користење на природните ресурси чие користење е забрането (член 14);

4) презема активности за користење на природните ресурси во обем кој не соодветствува на ограничувањето пропишано од министерот за животна средина и просторно планирање (член 14);

5) спроведува научно истражување во природата на подрачјето на национален парк без претходна најава (член 24);

6) не го известува Министерството за животна средина и просторно планирање за добиените резултати од спроведеното истражување (член 24);

7) користи неселективни средства за заробување или отстрел на заштитени диви животни, како и средства кои можат да предизвикаат локално исчезнување или сериозно вознемирување на популациите (член 43);

8) недоволно организира студиски посети во функција на остварување на научно истражување (член 71 став (1) точка 2);

9) недоволно организира движење на луѓе надвор од утврдените патеки во недоволени цели во подрачјето на строгиот природен резерват (член 71 став (1) точка 3);

10) запали оган во подрачјето на строгиот природен резерват (член 71 став (1) точка 4);

11) недоволно собира семе и семенски материјал, диви растенија, габи и животни заради научни истражувања (член 71 став (1) точка 5);

12) недоволно собира семе и семенски материјал, диви растенија, габи и животни заради обновување на популациите на друго подрачје (член 71 став (1) точка 5);

13) недоволно собира семе и семенски материјал, диви растенија, габи и животни заради обновување на популациите на друго подрачје на начин и во период кои можат да предизвикаат нарушување на екосистемот (член 71 став (1) точка 5);

14) презема активности со кои се загрозува изворноста на природата во националниот парк (член 75 став (1));

15) запали оган во подрачјето на националниот парк на места кои не се утврдени како места за палење оган во планот за управување со националниот парк (член 75 став (1));

16) врши туристичко-рекреативни дејности, како и екстензивно земјоделство и рибарство на начин со кој се загрозува опстанокот на видовите и нивната природна рамнотежа (член 75 став (2));

17) презема активности кои ги загрозуваат обележјата и вредностите, заради кои определено подрачје е прогласено за споменик на природата (член 76);

18) презема активности на несоодветно искористување на земјиштето во паркот на природата (член 81);

19) презема активности со несоодветен карактер и интензитет, кои можат да ги нарушат својствата заради кои подрачјето било прогласено за парк на природата (член 82);

20) не го чува, односно не се грижи за природното наследство кое се наоѓа на имот кој е во негова сопственост (член 113);

21) не овозможи спроведување на дозволено истражување, проучување или мониторинг на природното наследство кое се наоѓа на имот кој е во негова сопственост (член 115);

22) недоволно користи или уредува спелеолошки објект или негов дел (член 124 став (1) точка 1);

23) недоволно затвори влез или некој дел од пештера (член 124 став (1) точка 2);

24) недоволно врши изградба, обнова или санација на какви било подземни објекти (член 124 став (1) точка 2);

25) спроведува недоволни истражувања или изведува експерименти во спелеолошки објекти (член 124 став (1) точка 3);

26) недоволно собира растенија, габи или животни од спелеолошки објекти или негов дел (член 124 став (1) точка 3);

27) организира снимање филмови или фотографирање, односно снима филмови или фотографира со електронска опрема во спелеолошки објект, без дозвола (член 124 став (1) точка 4) и

28) презема активности кои на кој било начин можат да влијаат врз темелните карактеристики, условите и природната флора и фауна во спелеолошкиот објект или неговото надземно заштитно подрачје (член 124 став (1) точка 5).

(2) За делата од ставот (1) на овој член може за прекршок да се казни и физичко лице со мандатна казна од 10.000 денари.

X ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 184

(1) Заштитените подрачја заштитени пред денот на влегувањето во сила на овој закон, како природни реткости, продолжуваат да ја уживаат заштитата на заштитени подрачја согласно со одредбите на овој закон.

(2) За решенијата за ставање под привремена заштита кои се донесени пред денот на влегувањето во сила на овој закон, рокот од членот 97 на овој закон, почнува да тече од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 185

(1) Установите за заштитата на природата чие основање е предвидено со овој закон ќе се основаат најдоцна во рок од шест месеца од денот на отпочнувањето на примената на овој закон.

(2) Со основањето на установите од ставот (1) на овој член и нивниот упис во регистарот, постојните организации на здружен труд „Управа на национален парк“ престанува со работа и се бришат од соодветниот регистар.

(3) Со денот на уписот во регистарот и со отпочнувањето со работа на установите, според овој закон, новооснованите установи ги преземаат средствата и опремата, а вработените од постојните субјекти ги преземаат согласно со актите за внатрешна организација и систематизација на работите и задачите.

(4) Јавното претпријатие од членот 135 став (5) на овој закон, ќе се основа во рок од еден месец од денот на отпочнувањето на примената на овој закон.

Член 186

(1) Со денот на отпочнувањето на примената на овој закон Управата за национални паркови и ловишта се брише од регистарот и престанува со работа. Средствата, просториите и опремата на Управата за национални паркови и ловишта ги презема органот на државната управа надлежен за вршење на работите во областа на заштитата на природата, а вработените согласно со актите за внатрешна организација и систематизација на работите и задачите.

(2) Со денот на отпочнувањето на примената на овој закон надлежностите кои се однесуваат на управување и стопанисување со ловиштата ќе продолжи да ги врши органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на земјоделството, шумарството, ловството и рибарството.

(3) Средствата, просториите и опремата на управата на шумскиот резерват "Јасен" како ООЗТ на Управата за национални паркови и ловишта ги презема јавното

претпријатие од членот 135 став (5) на овој закон, а вработените согласно со актите за внатрешна система-тизација и организација на јавното претпријатие.

Член 187

(1) Во рок од три години од денот на отпочнување-то на примената на овој закон, надлежниот орган за вршење на стручни работи за заштитата на природата ќе изврши ревалоризација на заштитените подрачја, заштитени пред денот на отпочнувањето на примената на овој закон и ќе изготви нови акти за прогласување во согласност со одредбите отпочнувањето на примената на овој закон.

(2) До донесувањето на плановите за управување, субјектите задолжени за вршење на работите на управувањето со заштитените подрачја, донесуваат акти, кои ги содржат основите на планот за управување, за привремено регулирање на управувањето.

Член 188

(1) Донесувањето на прописите предвидени со овој закон ќе се изврши најдоцна во рок од една година од денот на отпочнувањето на примената на овој закон.

(2) До донесувањето на прописите предвидени со овој закон ќе се применуваат постојните прописи.

(3) Листата на загрозуени видови (црвена листа) и мерките за подобрување на состојбата на загрозените видови (црвена книга) од членот 36 на овој закон ќе се донесат во рок од три години од денот на отпочнувањето на примената на овој закон.

(4) Националната стратегија за заштита на природата од членот 159 на овој закон ќе се донесе во рок од пет години од денот на отпочнувањето на примената на овој закон.

Член 189

(1) Стратегиите, програмите и плановите кои се однесуваат на развојот на одделни сектори на стопанските и општествените дејности ќе се усогласат со одредбите на овој закон најдоцна во рок од три години од денот на отпочнувањето на примената на овој закон.

(2) Во рокот утврден во ставот (1) на овој член, со одредбите на овој закон ќе се усогласи и Просторниот план на Република Македонија и посебните просторни планови.

Член 190

(1) Во рок од една година од денот на отпочнување-то на примената на овој закон, сите субјекти кои вршат дејност во заштитено подрачје со дозвола, ќе се усогласат со одредбите на овој закон и ќе ги склучат спогодбите за регулирање на меѓусебните права и обврски од членот 135 став (4) на овој закон, со субјектот кој согласно со одредбите на овој закон и актот за прогласување е задолжен за вршење на работите на управување со заштитеното подрачје.

(2) На субјектите од ставот (1) на овој член, кои вршат дејност на територијата на заштитеното подрачје кои нема да се усогласат со одредбите на овој закон ќе им биде одземена дозволата за вршење на дејноста.

Член 191

Со денот на отпочнувањето на примената на овој закон престануваат да важат Законот за заштита на природните реткости ("Службен весник на Република Македонија" број 41/73, 42/76, 10/90 и 62/93) и Законот за заштита на националните паркови ("Службен весник на Република Македонија" број 33/80, 10/90 и 62/93).

Член 192

Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро ќе престане да важи во рокот утврден со членот 187 став (2) на овој закон, а најдоцна со донесувањето на актот за нивно прогласување како заштитени подрачја.

Член 193

(1) Со денот на отпочнувањето на примената на овој закон престануваат да важат одредбите од членовите 4, 11, 12, 15, 16, 17 и 55 на Законот за ловство.

(2) Со денот на отпочнувањето на примената на овој закон престануваат да важат одредбите од членовите 34, 40 и 44 на Законот за рибарство.

(3) Со денот на отпочнувањето на примената на овој закон, одредбата на членот 15 став (1) во делот што се однесува на националните паркови и одредбата на ставот (2) од Законот за шумите, престануваат да важат.

Член 194

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија", а ќе се применува од денот на конституирање-то на советите на општините и на градот Скопје и изборот на градоначалниците на општините и градоначалникот на градот Скопје по спроведувањето на првите наредни локални избори согласно со Законот за локалните избори ("Службен весник на Република Македонија" број 46/96, 12/2003, 35/2004, 52/2004 и 60/2004).

L I G J I PËR MBROJTJEN E NATYRËS

I. DISPOZITAT E PËRGJITHSHME

Lënda e rregullimit

Neni 1

(1) Me këtë ligj rregullohet mbrojtja e natyrës përmes ruajtjes së shumëllojshmërisë biologjike dhe viseve dhe ruajtjes së trashëgimisë natyrore, në teritore të mbrojtura dhe jashtë teritoreve të mbrojtura (në tekstin e mëtejme: mbrojtja e natyrës).

(2) Ndaj përdorimit të pasurive natyrore për qëllime ekonomike përveç dispozitave të këtij ligji, zbatohen edhe dispozitat e ligjeve të veçanta.

(3) Ndaj mbrojtjes së natyrës zbatohet edhe Ligji për mjedisin jetësor, nëse me këtë ligj nuk është përcaktuar më ndryshe.

(4) Ndaj mbrojtjes së natyrës zbatohen edhe dispozitat e ligjeve tjera të cilat i dedikohen mbrojtjes së natyrës.

(5) Ndaj procedurave të përcaktuara me këtë ligj zbatohet Ligji për procedurë të përgjithshme administrative, nëse me këtë ligj nuk është rregulluar më ndryshe.

Interesi publik

Neni 2

Mbrojtja e natyrës paraqet veprimtari me interes publik.

Vëllimi i mbrojtjes

Neni 3

(1) Mbrojtja e shumëllojshmërisë biologjike realizohet përmes vendosjes dhe zbatimit të sistemit të masave dhe aktiviteteve për mbrojtjen e ujërave të egra, duke përfshirë materialin e tyre gjenetik, vendbanimet dhe ekosistemet, me qëllim që të sigurohet shfrytëzimi i qëndrueshëm i komponenteve të shumëllojshmërisë biologjike dhe qëndrueshmëria e barazpeshës natyrore.

(2) Mbrojtja e shumëllojshmërisë së viseve realizohet përmes vendosjes dhe zbatimit të sistemit të masave dhe aktiviteteve për mbrojtje dhe qëndrueshmërisë së vlerave karakteristike të visit të cilët dalin nga konfiguracioni i saj natyror dhe/ose nga lloji i aktivitetit njerëzor.

(3) Mbrojtja e trashëgimisë natyrore realizohet përmes vendosjes së sistemit që i përcakton masat, procedurat dhe metodat për fitimin e statusit të trashëgimisë natyrore dhe realizimit të mbrojtjes së saj.

Qëllimet e ligjit

Neni 4

Qëllimet e këtij ligji janë:

- 1) përcaktimi dhe përcjellja e gjendjes së natyrës;
- 2) mbrojtja dhe ripërtëritja e shumëllojshmërisë ekzistuese biologjike dhe viseve në gjendje të barazpeshës natyrore;
- 3) vendosja e rjetit të territoreve të mbrojtura përshkak të mbrojtjes së përhershme të cilësive në bazë të së cilave kanë fituar statusin e trashëgimisë natyrore;
- 4) sigurimi i shfrytëzimit të qëndrueshëm të pasurisë natyrore në interes të zhvillimit të tanishëm dhe të ardhshëm, pa dëmtimin e konsiderueshëm të pjesëve të natyrës dhe me dëmtime sa më të vogla të barazpeshës natyrore;
- 5) pengimi i aktiviteteve të dëmshme të personave fizikë dhe juridikë dhe çrregullimeve në natyrë si pasojë e zhvillimit teknologjik dhe kryerjes së veprimtarive, përkatësisht sigurimi i kushteve sa më të volitshme për mbrojtjen dhe zhvillimin e natyrës;
- 6) sigurimi i të drejtës së qytetarëve për mjedis të shëndoshë jetësor.

Realizimi i mbrojtjes

Neni 5

Mbrojtja e natyrës realizohet veçanërisht me:

- 1) përcaktimin e komponenteve të shumëllojshmërive biologjike dhe të viseve dhe rrezikimi i tyre;
- 2) krijimin e kushteve dhe marrjen e masave për mbrojtjen e natyrës me qëllim të mbrojtjes dhemenaxhims racionale me komponenta të caktuara të shumëllojshmërisë biologjike dhe të viseve, si dhe shfrytëzimit të qëndrueshëm dhe racionale të pasurisë natyrore;
- 3) planifikimin dhe rregullimin e hapësirës;
- 4) zbatimin e kushteve dhe masave për mbrojtjen e pasurisë natyrore në planet për ekonomizim me pasurinë natyrore në degë të caktuara ekonomike edhe atë: planet e përgjithshme dhe të veçanta për ekonomizim me pyjet, bazës së përgjithshme të ekonomisë së gjahut, programit për ekonomizim me kullosat, startegjisë dhe planit për ekonomizim me resurset e ujërave, strategjisë për zhvillimin e energjetikës, programit për hulumtime gjeologjike edhe në veprimtaritë tjera;
- 5) përcjelljes dhe përgatitjes së raporteve për gjendjen e natyrës, informimin e publikut për gjendjen në natyrë si dhe mundësimi i pjesëmarrjes së opinionit në marrjen e vendimeve për mbrojtjen e natyrës;
- 6) miratimin dhe zbatimin e strategjive, programeve, planeve aksionare, planeve për menaxhim, kushteve dhe masave për mbrojtjen e natyrës;
- 7) nxitjen dhe përkrahjen e mbrojtjes së natyrës përmes ngritjes së ndërgjegjes publike, veçanërisht në procesin edukativo-arsimor;
- 8) shfrytëzimin e qëndrueshëm të pasurisë natyrore dhe dhënien e statusit të trashëgimisë natyrore;
- 9) vendosjen e sistemit për mbrojtje dhemenaxhim me natyrën;
- 10) lidhjen dhe harmonizimin e sistemit nacional me sistemin ndërkombëtar për mbrojtjen e natyrës;
- 11) nxitjen e punës shkencore-hulumtuese në lëmin e mbrojtjes së natyrës.

Definicionet

Neni 6

Shprehje të veçanta të përdorura në këtë ligj e kanë këtë kuptim:

1. Natyrë është biosfera e përgjithshme, duke i përfshirë: komponentët e shumëllojshmërisë biologjike, vendbanimet, formacionet gjeologjike, mineralet dhe fosilet, si dhe dukuritë tjera fizike-gjeografike të Tokës;
2. Shumëllojshmëri biologjike është tërësia e organizmave të gjalla si pjesë përbërëse e ekosistemeve, ndërsa e inkuadron llojloshëmërinë brenda në lloje, midis llojeve, si dhe llojloshëmërinë e ekosistemeve;

3. Komponentë të shumëllojshmërisë biologjike janë llojet e bimëve, kërpudhave dhe kafshëve me vendbanimet e tyre, materiali i tyre gjenetik dhe ekosistemet;

4. Shumëllojshmëri e viseve është hapësira strukturore e viseve natyrore dhe antropogjene pjesë të përbëra (karakteristika biologjike, gjeologjike, gjeomorfologjike dhe kulturore);

5. Vis është territori i definuar topografik që përbëhet nga mozaiku karakteristik nga tipet e ekosisteneve të varura mes tyre, të cilat do të mund të ishin ose kanë qenë lëndë e veçantë e aktiviteteve njerëzore. Zhvillimi i visit është nën ndikimin e faktorëve natyrorë dhe/ose antropogjenë ose kombinim i të dyjave;

6. Tipe të viseve në mes vetes janë vise të afërta që bashkohen përshkak të karakteristikave të ngjashme rejlefi, hidrologjike dhe klimatike-vegjetative;

7. Karakteristika tradicionale të visit janë karakteristikat natyrore antropogjene e modifikuara të visit të krijuara si rezultat i mënyrës së dikurshme tradicionale të shfrytëzimit të tokës; proceset që zhvillohen në këto vise janë të afërta me natyrorët;

8. Trashëgimi natyrore janë pjesë të natyrës dhe lokalitete të cilat përbëhen nga formacionet gjeologjike, fizike-gjeografike ose biologjike ose grupe të formacioneve të tilla, të cilat kanë vlerë të jashtëzakonshme në pikëpamje estetike, konzervative ose pikëpamja shkencore. Trashëgimi natyrore mund të jetë: territori i mbrojtur, i mbrojtur rreptësisht ose lloj i egër i mbrojtur, minerale karakteristike dhe fosile ose objekte speleologjike;

9. Status i trashëgimisë natyrore është statusi i veçantë i mbrojtjes që nënkupton marrjen e masave dhe aktiviteteve të veçanta për mbrojtjen e karakteristikave përshkak të së cilave fitohet statusi dhe ndahet në pajtim me dispozitat e këtij ligji;

10. Plan për admintrim me territoin e mbrojtur është dokumenti planor në të cilin subjekti i obliguar për çështjen emenaxhims me territorin e mbrojtur i planifikon masat dhe aktivitetet për mbrojtjen e pasurisë natyrore;

11. Mbrojtje e natyrës paraqet secila procedurë në sistemin e masave që bëhet për shkak të mbrojtjes së llojlojshmërisë biologjike dhe të viseve dhe mbrojtjen e trashëgimisë natyrore;

12. Mbrojtje Ex-situ është ruajtja e komponenteve të shumëllojshmërisë biologjike jashtë vendzbulimeve të tyre natyrore në kopshte zoologjike, akuarume, kopshte botanike, dendrariume, etj.; gjithashtu, ruajtja e dukurive gjeologjike jashtë vendzbulimeve natyrore, kryesisht minerale/shkëmbinj dhe fosile në koleksione muzesh ose private;

13. Mbrojtje in-situ është ruajtja e ekosistemeve natyrore dhe venbanimeve, si dhe qëndrueshmëria dhe rivalizimi i llojeve të afta për ekzistencë në mjedisin e tyre natyror, ndërsa në rastin e bimeve të kultivuara dhe kafshëve shtëpiake në mjedisin në të cilin i kanë zhvilluar cilësitë e tyre specifike; ruajtja e dukurive gjeologjike dhe ruajtja e vendit të krijimit ose vendzbulimin e mineraleve/shkëmbinjëve dhe fosileve;

14. Vendbanim është mjedisi karakteristik ku një lloj i caktuar mund të takohet në suazat e shtrirjes së saj natyrore. Përbëhet edhe nga mjedisi jo i gjallë si tip i tokës, klima etj. dhe nga mjedisi i gjallë si lloje të cilat jetojnë me llojin e dhënë dhe mund të kenë funksion të rëndësishëm në ciklusin jetësor të atij llojit;

15. Tip i vendbanimit është vendbanimi konkret, i përcaktuar me përbërjen specifike të llojeve, në të cilin janë vendosur lloje konkrete ndërsa u dedikohet vendbanimeve natyrore; një lloj i caktuar i vendbanimit që nuk është përcaktuar nga lokaliteti;

16. Gjendje e volitshme i një lloji ose tipi të vendbanimit paraqet gjendje e cila në një të ardhme të paraparë e siguron ekzistencën e llojit ose tipit të vendbanimit. Konsiderohet se gjendja është e volitshme kur:

- Shpërndarja natyrore e tipit të dhënë të vendbanimit ose llojit dhe territorit që i përfshin në suazat e asaj shpërndarje janë stabile ose smadhohen;

- Veçohet me strukturë specifike dhe funksione specifike që janë të domosdoshme për qëndrueshmërinë e saj afatgjate edhe kur është reale (me siguri) se struktura dhe funksionet e tilla do të vazhdojnë të ekzistojnë edhe në një të ardhme të afërt;

- Kur gjendja e ruajtjes të llojeve të saja karakteristike (vlen për vendbanimet), sipas këtij definicionit, është e volitshme;

17. Tip i vendbanimit të rrezikuar është vendbanimi që nuk është në gjendje të volitshme, ose i kërcënohet rreziku i zhdukjes;

18. Ekosistem është kompleksi dinamik i kufizuar hapësinor, më shumë ose më pak, i biocenozës dhe mjedisit jo të gjallë që mes vete ndikojnë njëri me tjetrin si tërësi funksionale;

19. Biocenozë është përmbledhja funksionale e të gjitha popullacioneve të organizmave duke përfshirë mikroorganizma, bimë dhe kafshë që popullëzojnë biotop të caktuar;

20. Biotop është pjesa jo e gjallë e ekosistemit dhe proceset dhe karakteristikat e saja si toka, karpët, uji, ajri, klima, rejlefi etj.;

21. Karakteristika habituale janë karakteristikat e jashtme (morfologjike) të ekzemplarit të llojit të caktuar;

22. Fushore të vërshuara janë fushoret që periodikisht, por regullisht vërshohen; karakterizohen me vegetacion specifik dhe shumëllojshmëri të pasur biologjike;

23. Pasuri natyrore është çdo pjesë përbërëse burimore e natyrës, si bimë, kërpudha, kafshë, minerale, fosile, uji, toka etj.;

24. Resurs natyror është çdo pjesë e përbërë e natyrës të cilën njeriu e shfrytëzon për realizimin e qëllimeve ekonomike, në kuptim të këtij ligji ajo është pasuri natyrore;

25. Barazpeshë natyrore është gjendja e ndikimit të marrëdhënieve reciproke të barazpeshuara midis vete dhe ndikimit e organizmave të gjalla midis vete dhe me biotopin;

26. Lloj i egër nënkupton llojin ose nënlllojin e bimëve, kërpudhave ose kafshëve që nuk është krijuar nën ndikimin e njeriut si pasojë e kultivimit;

27. Lloj autokton është lloji që natyrisht haset në ekosistem të caktuar në territor të caktuar;

28. Lloj alohton është i huaj, lloj joburimor në një ekosistem të caktuar në territor të caktuar, atje këtu qëllimisht ose joqëllimisht është introdukuar, më shpesh nga ana e njeriut;

29. Popullacion është përmbledhja e njësisve të lidhura në kohë dhe hapësirë të të njëjtit lloj të cilat pandërprerë mund të kryqëzohen;

30. Lloj i shfarrosur është lloji i tillë prania dhe ekzistimi i të cilit është dëshmuar, por në ndërkohë edhe përkundër kontrollit intenziv (kërkesës) nuk është gjetur, dhe ekziston dyshim i bazuar se popullacioni i tij është zhdukur;

31. Lloj i rrezikuar nga vdekja është lloji madhësia e të cilit dhe gjendja e popullacionit përmes zvogëlimit afatgjatë dhe të fuqishëm të shkaktuar nga çrregullimi i kushteve jetësore është sjellë në gjendje kritike;

32. Lloj i rrezikuar është lloji, popullacioni i të cilit rajonalisht, përkatësisht lokalisht, zvogëlohet ose përsëri lokalisht është zhdukur;

33. Lloj i lënduar është lloji i cili nuk është rrezikuar në masë kritike ose është rrezikuar, por ballafaqohet me rrezik të madh nga përdorimi në natyrë në një të ardhme të afatmesme;

34. Endemit nënkupton llojin ose nënlllojin shtrirja e të cilit është kufizuar në territor të caktuar;

35. Stenoendemit nënkupton llojin ose nënlllojin shpërndarja e të cilit është kufizuar në territor shumë të ngushtë (maje, mal, grykë etj.);

36. Lloj i rrallë është lloji i përfaqësuar në më së pku 5 lokalitete në Republikën e Maqedonisë, kryesisht me sipërfaqe të vogla, në suazat e vendit të tij më të gjerë;

37. Lloj relikti është lloji i cili është ruajtur në një territor të caktuar (shpesh refugium) nga një epokë e kaluar gjeologjike (periudhë), në të cilën ka qenë dukshëm më i përhapur dhe më karakteristik;

38. Monitoring është matja, përcjellja, vlerësimi dhe kontrolli i gjendjes së natyrës përkatësisht komponentët e shumëllojshmërisë biologjike dhe të viseve;

39. Degradim i tokës është çdo lloj veprimi ose ndikimi mbi tokën që e zvogëlon kualitetin e saj, përkatësisht prodhimet e saja potenciale;

40. Degradim i natyrës është gjendja e natyrës, kur me aktivitetin e njeriut ndryshohen proceset natyrore në masë të tillë që është çrregulluar barazpesha natyrore, është zvogëluar shumëllojshmëria biologjike ose janë zhdukur pasuritë natyrore;

41. Çrregullime në natyrë janë të gjitha veprimet ose ndikimet mbi natyrën që shkaktojnë ndryshime në strukturën e elementeve të natyrës, si dhe të proceseve që zhvillohen në të;

42. Kushtet jetësore janë kushtet në mjedisin jetësor (të gjithë faktorët ekologjikë) në vendbanim të caktuar/ekosistem;

43. Introduksion është popullzimi i ndonjë lloji alohtoni ose nënllloji në territor (ekosistem/vendbanim) në të cilin ekzistojnë kushte përafërsisht të barabarta ekologjike si në vendbanimin e tij natyror. Nuk konsiderohet për introduksion ruajtja e llojeve alohtone në kushte të kontrolluara të cilat pengojnë bartje në natyrë;

44. Reintroduksion është ripopullzim i ndonjë lloji autokton ose nënllloji në territor (ekosistem/vendbanim) prej ku më parë është zhdukur, ndërsa në ekosistem ende ekzistojnë kushte përafërsisht të njëjta ekologjike si edhe para zhdukjes;

45. Shumëllojshmëri gjenetike është shumëllojshmëria e gjeneve midis njësisve, popullacioneve, llojeve dhe kategoritve të larta taksonome;

46. Korridor ekologjik është lidhja ekologjike ose sistemi i lidhjeve ekologjike të cilat mundësojnë lëvizjen e llojeve prej njërit në lokalitetin tjetër/vendbanim;

47. Mineral është trupi homogjen natyror në formë të kristalizuuar ose amorfe me përpërje të përhershme kimike që mund të shprehet me formulë kimike. Minerale të kuptim të këtij ligji nuk janë lëndë minerale;

48. Fosil paraqet mbeturinë me prejardhje kafshësh ose bimësh ose në përgjithsi gjurmë nga jeta e kohërave të mëparshme gjeologjike të cilat janë ruajtur në karpë;

49. Organ kompetent për kryerjen e punëve profesionale nga lëmi i mbrojtjes së natyrës është organ i cili i bën punët profesionale të monitoringut, menaxhimit të evidencave nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, si dhe punët tjera profesionale dhe themelohet me ligj.

Parimet e mbrojtjes së natyrës

Neni 7

Mbrojtja e natyrës themelohet në:

1. Parimi i shkallës së lartë të mbrojtjes - secili është i obliguar që gjatë ndërmarrjes së aktiviteteve ose kryerjes së veprimtarive të sigurojë shkallë të lartë të mbrojtjes së shumëllojshmërisë biologjike dhe të viseve dhe trashëgimisë natyrore, si dhe mbrojtjen e rolit të dobisë së përgjithshme të natyrës;

2. Parimi i integritetit - masat dhe aktivitetet për mbrojtjen e natyrës integrohen në të gjitha dokumentet zhvillimore strategjike dhe dokumentet planore dhe programore, planet për rregullimin dhe shfrytëzimin e hapësirës, si dhe në planet për menaxhim dhe shfrytëzimin të pasurisë natyrore;

3. Parimi i zhvillimit të qëndrueshëm - përshkak të kënaqjes së nevojave për mbrojtjen e natyrës, si dhe nevojave sociale dhe ekonomike të gjeneratave të tanishme, pa u rrezikuar paraprkishtë të drejtat e gjeneratave të ardhshme t'i kënaqin nevojat e tyre personale, pasuritë e papërtëritura natyrore doemos duhet të shfrytëzohen racionalisht, ndërsa të përtëritura të qëndrueshme;

4. Parimi i përkujdesjes - nëse në bazë të njohurive bashkëkohore teknike-teknologjike konstatohet se aktiviteti i caktuar ose kryerja e veprimtarisë do të shkaktojnë pasoja të dëmshme për natyrën do të ndërmerren masat dhe aktivitetet e nevojshme dhe para se të fitohen dëshmi shkencore se pasojat e dëmshme do të mund të paraqiten;

5. Parimi i prevencës - është e drejtë dhe obligim i personave juridikë dhe fizikë të ndërmarrin masa dhe aktivitete për mbrojtjen e natyrës para se të shkaktohen pasojat e dëmshme;

6. Parimi shfrytëzuesi paguan - shfrytëzuesi i natyrës është i detyruar t'i paguajë harxhimet për mbajtjen e barazpeshës natyrore gjatë shfrytëzimit të natyrës dhe të shfrytëzimit të trashëgimisë natyrore, si dhe për sanimin e degradimit të natyrës e cila shkaktohet me shfrytëzimin e natyrës dhe shfrytëzimin e trashëgimisë natyrore;

7. Parimi i pjesëmarrjes së publikut - publiku ka të drejtë për qasje të lirë në informacionet për gjendjen e natyrës, të drejtën e informimit në kohë për dëmet e shkaktuara në natyrë dhe aktivitetet e ndërmarrja për mënjanimin e dëmeve, si dhe të drejtë për pjesëmarrje në vendosje lidhur me mbrojtjen e natyrës;

8. Parimi i bashkëpunimit - organet kompetente të shtetit dhe të njëjstëve të vetadministrimit lokal dhe organizatat e institucionet tjera gjatë kryerjes së punëve nga kompetencat e tyre janë të detyruar të veprjnë në pajtim me parimet, qëllimet, masat dhe aktivitetet për mbrojtjen e natyrës dhe me këtë rast realizojnë bashkëpunim të plotë reciprok dhe bashkëpunim ndërkombëtar.

II. MBROJTJA E NATYRËS

II.1. MASAT E PËRGJITHSHME

Përkufizimi i të drejtës së pronësisë dhe të drejtat tjera, të cilat dalin nga kjo përshtak të mbrojtjes së natyrës

Neni 8

Përshtak të zbatimit të masave dhe aktiviteteve të parapara për mbrojtjen e natyrës, pronari ose shfrytëzuesi i tokës është i detyruar të lejojë kalim të papënguar të personave tjerë dhe përdorim tjetër të tokës së tij në pajtim me dispozitat e këtij ligji ose ligji tjetër.

Përkufizimi i mbrojtjes së natyrës

Neni 9

(1) Dispozitat e këtij ligji të cilat i dedikohen mbrojtjes së natyrës nuk do të zbatohen në këto raste:

- 1) mënjanimin e kërcënimit të drejtpërdrejtë për jetën dhe shëndetin e njerëzve;
- 2) shpëtimin e njerëzve dhe pronës; ose
- 3) zbatimin e masave urgjente lidhur me mbrojtjen e Republikës së Maqedonisë.

(2) Dispozitat e paragrafit (1) të këtij neni zbatohen vetëm në kohëzgjatjen e gjendjes.

Ndalimi i përgjithshëm i qarkullimit me automjete në natyrë

Neni 10

(1) Ndalohet lëvizja me automjete motorike në natyrë përveç në vendbanime dhe në të gjitha llojet e rrugëve, rrugicave të rregulluara dhe poligoneve për vozitje, përshtak të pengimit të degradimit të natyrës.

(2) Ndalimi nga paragrafi 1 i këtij neni nuk zbatohet në rastet e: kryerjes së veprimtarive bujqësore, pyellore-ekonomike, shkencore, profesionale, konzervuese ose veprimtari tjera të lejuara, kur kjo është në pajtim me këtë ligji.

Përkufizimi i ndryshimit të shfrytëzimit të tokës

Neni 11

Përshtak të mbrojtjes së natyrës, ndryshimi i shfrytëzimit të tokës lejohet me kushte të përcaktuara me këtë ose me ligj tjetër.

Ndalimi i shfrytëzimit të natyrës

Neni 12

Ndalohet shfrytëzimi i natyrës në mënyrën e cila shkakton:

- 1) dëmtimin ose zhdukjen e shumëllojshmërisë biologjike dhe të viseve;
- 2) degradimin e tokës dhe humbjen e pjellshmërisë së saj;
- 3) dëmtimin e vlerave gjeomorfologjike sipërfaqësore ose nëntokësore;
- 4) ndotjen dhe ndryshimin e regjimit të ujit;
- 5) ndotjen e ajrit.

Ndalimi i përdorimit të mjeteve për mbrojtjen e bimëve përshtak të mbrojtjes së natyrës

Neni 13

Përshtak të mbrojtjes së vendbanimeve dhe llojeve të rrezikuara, të rralla, endemike dhe relikteve, ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, mund t'i propozojë ministrit i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i bujqësisë të ndalojë përdorimin e mjeteve të veçanta për mbrojtjen e bimëve në territor të caktuar.

Përkufizimi ose ndalimi për shfrytëzimin e resursit natyror

Neni 14

(1) Në rast të rrezikimit të gjendjes së volitshme të ruajtjes së ndonjë llojit ose tipi të vendbanimit, përshtak të shfrytëzimit joadekuat të resursit natyror, ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, do ta përkufizojë ose do ta ndalojë plotësisht shfrytëzimin e resursit natyror, deri sa zgjat gjendja e rrezikueshmërisë.

(2) Për përkufizimin ose ndalimin nga paragrafi 1 i këtij neni, ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, do ta informojë ministrin i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për ekonomizim me resursin natyror, shfrytëzimi i të cilit është i përkufizuar ose ndaluar.

II.1.1. Vlerësimi i ndikimit ndaj natyrës nga strategji, plane dhe programe të caktuara

Vlerësimi i ndikimit ndaj natyrës nga strategji, plane dhe programe të caktuara

Neni 15

(1) Gjatë përgatitjes së dokumenteve zhvillimore, planore dhe programore nga ana e organeve të pushtetit shtetëror ose këshillave të komunave, këshillave të komunave në Qytetit e Shkupit dhe këshillit të Qytetit të Shkupit, të cilët do të mund të kishin efekte të rëndësishme ndaj natyrës, është e nevojshme të bëhet vlerësimi i ndikimeve të masave dhe aktiviteteve të parapara me këta strategji, programe ose plane që do të kishin mundr ta kishin ndaj natyrës.

(2) Vlerësimi i ndikimeve ndaj natyrës nga paragrafi 1 i këtij neni bëhet në pajtim me dispozitat e këtij ligji dhe ligji tjetër.

Rregullimi dhe shfrytëzimi i hapësirës dhe vlerësimi i ndikimit ndaj natyrës

Neni 16

(1) Rregullimi dhe shfrytëzimi i hapësirës zbatohet në pajtim me planin hapësinor dhe urbanistik dhe kushtet, masat dhe aktivitetet për mbrojtjen e natyrës.

(2) Dokumentet për rregullimin dhe shfrytëzimin e hapësirës gjatë sjelljes së tyre i nënshtrohen procedurës për vlerësimin e ndikimit ndaj natyrës dhe përmbajnë masa dhe kushte për mbrojtjen e natyrës të përcaktuara me këtë ligj.

(3) Për shkak mbrojtjes së natyrës, dokumentet për rregullimin dhe shfrytëzimin e hapësirës përveç tjerash, duhet të përmbajnë:

- 1) pasqyrën e hartës së territoreve të mbrojtura, vendbanimeve të llojeve të mbrojtura në mënyrë rigorozë ose të mbrojtura, vendzbulimeve të mineraleve dhe

fosileve karakteristike dhe objekteve spelologjike, të cilët kanë status të trashëgimisë natyrore dhe territoreve të rëndësishme ekologjike me karakteristikat e tyre dhe vlerësimin e gjendjes;

2) hartën kontrolluese të objekteve për të cilat pritet t'u jepet statusi i trashëgimisë natyrore, si dhe mënyra e veprimit gjatë zbulimit dhe dhënies së statusit;

3) paraqitja hartografike e vendbanimeve natyrore të përcaktuara me këtë ligj.

(4) Dokumentet nga paragrafi (2) nga ky nen, të cilat përfshinë territore të mbrojtura miratohen pas mendimit të siguruar paraprakisht nga organi i drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës.

Planet për menaxhim me territoret e mbrojtura dhe vlerësimi i ndikimit ndaj natyrës nga strategji, plane dhe programe të caktuara

Neni 17

(1) Për planet për menaxhim me territoret e mbrojtura zbatohet procedura për vlerësimin e ndikimit ndaj natyrës në pajtim me ligjin për mjedis jetësor.

(2) Programet vjetore të cilat miratohen përshkak të zbatimit të planeve për menaxhim me territore të mbrojtura, i nënshtrohen procedurës për vlerësimin e ndikimit ndaj natyrës, në rast kur programi i shmanget planit për menaxhim me territorin e mbrojtur, në pajtim me Ligjin për mjedisin jetësor.

II.1.2. Vlerësimi i ndikimit ndaj natyrës nga projekte të caktuara publike dhe private

Vlerësimi i ndikimit ndaj natyrës

Neni 18

(1) Për aktivitetet e planifikuara në natyrë, të cilat gjatë zbatimit të tyre, në mënyrë të pavarur ose në bashkëveprim me aktivite tjera mund ta prishin barazpeshën natyrore, përcaktohet ndikimi ndaj natyrës në pajtim me dispozitat e këtij ligji ose ligji tjetër.

(2) Procedura për vlerësimin e ndikimit ndaj natyrës për aktivitetet e planifikuara në natyrë, zbatohet me qëllim që t'i iket ose të sillet në masë më të vogël degradimi i natyrës.

(3) Si degradim i natyrës nga paragrafi 2 i këtij neni konsiderohen veçanërisht: çrrënjësja dhe rrallimi i llojeve; ndryshimi i karakterit dhe përmbajtjes të biocenozave; çrregullimi i funksionimit të ekosistemeve; konservimi, thyerja, dëmtimi, zhdukja, prerja, shkulja, mbulimi, eksploatimi i gurit, rërës, zhavorrit, dheut dhe lëndëve minarale, ndotja e ajrit, tokës dhe ujit dhe veprime tjera të ngjashme si dhe introduksioni i llojeve të huaja në natyrë në territorin e Republikës së Maqedonisë.

II.1.3. Masat kompenzuese

Masat kompenzuese

Neni 19

(1) Varësisht nga degradimi i paraparë ose i shkaktuar i natyrës, si dhe nga mundësia për kompensimin e saj, përcaktohen masat kompenzuese.

(2) Masat kompenzuese janë aktivite me të cilat kompensohet ose zbutet degradimi i natyrës.

(3) Gjatë zgjedhjes së masave kompenzuese përparësi ka kompensimi me territor të ri (territori kompenzues) që ka karakteristika të njëjta ose të ngjashme si edhe territori i degraduar për të cilin zbatohet procedura e kompensimit, e me çka sigurohet lidhshmëria dhe tërësia e ekosistemeve.

(4) Lloje të masave kompenzuese të paragrafit 1 të këtij neni janë:

1. përcaktimi i territorit kompenzues, që ka karakteristika të njëjta ose të ngjashme, si edhe territori i degraduar;

2. përcaktimi i territorit tjetër të rëndësishëm për mbrojtjen e shumëllojshmërisë biologjike dhe të viseve, përkatësisht për mbrojtjen e pasurisë natyrore;

3. pagesa e kompensimit me para në lartësinë e dëmit të vlerësuar dhe/ose shkaktuar ndaj natyrës.

(5) Ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës merr vendim me të cilin përcaktohen lloji i masave kompenzuese si dhe mënyra me të cilën do të ndërmerren.

(6) Ankesa kundër vendimit nga paragrafi 5 i këtij neni i paraqitet Komisionit të Qeverisë së Republikës së Maqedonisë për zgjidhjen e çështjeve administrative në shkallë të dytë nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, në afat prej 8 ditësh nga dita e paraqitjes së vendimit. Ankesa nuk e shtynë ekzekutimin e vendimit.

II.2. MBROJTJA E SHUMËLLOJSHMËRISË BIOLOGJIKE

II.2.1. Llojet

II.2.1.1. Masat e përgjithshme

Llojet dhe nënlojet

Neni 20

Llojet dhe nënlojet e bimëve, kërpudhave ose kafshëve i përbëjnë:

- 1) ekzemplarë të gjallë dhe të vdekur të bimëve të vetëçelura, kërpudhar dhe kafshët;
- 2) llojet e tyre zhvilluese;
- 3) pjesët e tyre;
- 4) prodhime të fituara nga to lehtë të identifikuara.

Aktivitetet e ndaluara

Neni 21

Është e ndaluar:

- 1) shfarrosja e llojit të egër autokton;
- 2) zvogëlimi i popullacionit të llojeve të egra, zhdukja e vendbanimeve të tyre ose ndryshimin e kushteve të tyre jetësore në përmasë që do të kishte shkaktuar rrezikim;
- 3) shqetësimi me qëllim i kafshëve të egra, veçanërisht gjatë shumimit, rritjes ose kalimit të dimrit, ose robërimi të tyre, lëndimit ose vrasjes;
- 4) menjanimi me qëllim i bimëve dhe kërpudhave nga vendbanimet e tyre, zvogëlimi i popullacionit të tyre, ose zhdukja e tyre në çfarëdo mënyre;
- 5) dëmtimi me qëllim ose zhdukja e vendbanimeve të llojeve të egra;
- 6) shfrytëzimi i mjeteve joselektive për grumbullim dhe gjahu i llojeve të egra.

Integrimi i masave për mbrojtjen e natyrës në planet për ekonomizim me resurset natyrore

Neni 22

Nëse shfrytëzimi i bimëve, kërpudhave dhe kafshëve bëhet në bazë të planeve për ekonomizim me resurset natyrore, ekonomizimi i qëndrueshëm me llojet e egra sigurohet në atë mënyrë që planet përmbajnë masa për mbrojtjen e karakteristikave të ekosistemit dhe karakteristikat biogeografike të llojit ose numrit dhe dentësisë së popullacionit, të cilat janë të rëndësishme për mbajtjen e statusit të volitshëm të ruajtjes së llojit.

Grumbullimi i llojeve të rrezikuara, të rralla, endemike dhe relikte

Neni 23

(1) Grumbullimi i llojeve të bimëve të rrezikuara, të rralla, endemike dhe relikte, kërpudhave dhe pjesëve të tyre bëhet me lejen paraprake nga ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës.

(2) Vrasja e kafshëve të egra bëhet në bazë të lejes së siguruar paraprakisht nga ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i gjuetisë, ndërsa në bazë të mendimit të siguruar paraprakisht nga ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës.

(3) Procedurën për dhënien e lejes nga paragrafi (1) i këtij neni, shumën e kompensimit, sasinë dhe mënyrën e shfrytëzimit të llojeve të rrezikuara, të rralla, endemike dhe relikte, i përcakton ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës në pajtim me ministrin i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i pylltarisë dhe gjuetisë.

Zbatimi i hulumtimeve shkencore në natyrë

Neni 24

(1) Hulumtimet shkencore në Republikën e Maqedonisë zbatohen pas sigurimit të lejes paraprake nga ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës.

(2) Për zbatimin e hulumtimit shkencor në natyrë, në rajonin e territorin të mbrojtur, ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës e jep lejen nga paragrafi 1 i këtij neni, në bashkëpunim me subjektin e obliguar për menaxhim me territorin e mbrojtur.

(3) Zbatimi i hulumtimit shkencor në natyrë në rajonin e territorit të mbrojtur bëhet pas paralajmërimit paraprak të subjektit të obliguar për menaxhim me territorin e mbrojtur.

(4) Formën dhe përmbajtjen e kërkesës për dhënien e lejes, procedurën e dhënies së saj, si dhe formën dhe përmbajtjen e formularit të lejes nga paragrafi (1) i këtij neni, i përcakton ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës.

(5) Për rezultatet e hulumtimeve të kryera nga paragrafi (1) i këtij ligji, personat fizikë dhe juridikë e informojnë organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës në afat prej 60 ditësh nga dita e mbarimit të hulumtimit.

(6) Përshkak të zbatimit të punëve shkencor-hulumtuese bimët, kërpudhat dhe kafshët si dhe pjesët e tyre, të cilat janë shpallur për lloje të mbrojtura në mënyrë rigoroz ose lloje të egra të mbrojtura, eksportohen ose importohen në Republikën e Maqedonisë me lejen e ministrit i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës në pajtim me këtë ligj.

II.2.1.2. Introduksioni dhe reintroduksioni

Introduksioni i llojeve në natyrë

Neni 25

(1) Ndalohet introduksioni i llojeve në natyrë në territorin e Republikës së Maqedonisë.

(2) Me përjashtim nga paragrafi (1) të këtij neni nëse introduksioni është bazuar në hulumtimin shkencor dhe është i pranueshëm nga aspekti i mbrojtjes së natyrës dhe shfrytëzimit të qëndrueshëm, ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës pas sigurimit të pëlqimit paraprak nga ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i bujqësisë, pylltarisë, gjuetisë dhe peshkimit dhe ministrin i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i kulturës, mund të japë leje për kryerjen e introduksionit.

(3) Leja nga paragrafi (2) i këtij neni jepet pas procedurës së zbatuar paraprakisht për vlerësimin e ndikimit ndaj natyrës nga disa projekte të caktuara publike dhe private nga ana e organit të drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, në pajtim me Ligjin për mjedisin jetësor.

(4) Formën dhe përmbajtjen e formularit në të cilin jepet leja nga paragrafi (2) i këtij neni, si dhe leja nga neni 27 paragrafi (1) e përcakton ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës.

(5) Harxhimet për përpunimin e studimit për vlerësimin e ndikimit të introduksionit bien mbi personin fizik ose juridik, i cili ka kërkuar leje për introduksion.

(6) Qeveria e Republikës së Maqedonisë me propozimin e ministrit i cili udhëheq me organin e administratës publike kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, të përcaktuar në pajtim me ministrin i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i bujqësisë, pylltarisë, gjuetisë dhe peshkimit dhe ministrin i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i kulturës, përcakton llojet, procedurën, qëllimet e introduksionit, kriteret dhe mënyrën me të cilën lejohet introduksioni në pajtim me paragrafin (2) të këtij neni.

Pengimi i introduksionit me qëllim dhe pa qëllim

Neni 26

(1) Ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, në pajtim me ministrin i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i bujqësisë, pylltarisë, gjuetisë dhe peshkimit, do t'i përcaktojë masat për pengimin e introduksionit pa qëllim të llojeve alohtone në territorin e Republikës së Maqedonisë edhe për mbrojtjen preventive gjatë aktiviteteve të caktuara.

(2) Nëse vjen deri te introduksioni me qëllim i llojeve alohtone në territorin e Republikës së Maqedonisë, ose nëse ekziston dyshim i bazuar se do të vie deri te introduksioni i tillë, ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, do të urdhërojë marrjen e masave dhe aktiviteteve për zhdukjen e llojeve të introduksionuara dhe/ose pengimin e introduksionit të llojeve të reja.

Reintroduksioni i llojeve në natyrë

Neni 27

(1) Reintroduksioni i llojeve në natyrë në territorin e Republikës së Maqedonisë mund të bëhet në bazë të lejes të cilën e jep ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës pas sigurimit të pëlqimit paraprak nga ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i bujqësisë, pylltarisë, gjuetisë dhe peshkimit edhe ministrin i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i kulturës.

(2) Leja për reintroduksion të llojeve të egra jepet pas procedurës së zbatuar paraprakisht për vlerësimin e ndikimit ndaj natyrës nga ana e organit të drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, në pajtim me Ligjin për mjedisin jetësor.

(3) Harxhimet e përpunimit të studimit për vlerësimin e ndikimit ndaj natyrës bien mbi personin fizik ose juridik i cili ka kërkuar leje për reintroduksion.

II.2.1.3. Mbrojtja e llojeve të egra ndërkombëtar të mbrojtura

Mbrojtja e llojeve të egra ndërkombëtar të mbrojtura

Neni 28

Gjendja e volitshme e llojeve të kafshëve, kërpudhave dhe bimëve të mbrojtura në bazë të marrëveshjeve ndërkombëtare të ratifikuara nga Republika e Maqedonisë, sigurohet përmes zbatimit të mbrojtjes së vendbanimeve natyrore dhe masave për mbrojtje të llojeve të veçanta në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

II.2.1.4. Qarkullimi me lloje të egra të rrezikuara dhe të mbrojtura

Qarkullimi me lloje të egra të bimëve, kërpudhave dhe kafshëve të rrezikuara dhe të mbrojtura

Neni 29

(1) Qarkullimi me lloje të egra të bimëve, kërpudhave dhe kafshëve të rrezikuara dhe të mbrojtura të siguruar në bazë të marrëveshjeve ndërkombëtare të ratifikuara nga

Republika e Maqedonisë, bëhet në mënyrë, kushte dhe në procedurë të përcaktuar me këtë ligj dhe në pajtim me marrëveshjet e ratifikuara ndërkombëtare.

(2) Qarkullim me lloje të egra të rrezikuara dhe të mbrojtura të bimëve, kërpudhave dhe kafshëve, paraqet çdo import në Republikën e Maqedonisë, eksport, tranzit dhe eksport të përsëritur që del nga importi, shfrytëzimi, lëvizja dhe bartja e pronësisë në Republikën e Maqedonisë dhe në shtetin në të cilin eksportohet lloji.

(3) Qarkullimi me llojet e egra të rrezikuara dhe të mbrojtura të bimëve, kërpudhave dhe kafshëve përfshin qarkullimin me ekzemplarë të gjallë dhe të vdekur, ndonjë pjesë të tyre ose derivat, si dhe prodhimi i fituar nga përpunimi i llojeve të egra të rrezikuara dhe të mbrojtura.

Leja për qarkullim me lloje të egra të bimëve, kërpudhave dhe kafshëve të rrezikuara dhe të mbrojtura

Neni 30

(1) Qarkullimi me lloje të egra të bimëve, kërpudhave dhe kafshëve të rrezikuara dhe të mbrojtura bëhet me lejen e siguruar paraprakisht nga ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës.

(2) Formën dhe përmbajtjen e formularit për kërkesën për dhënien e lejes për qarkullim me lloje të egra të bimëve, kërpudhave dhe kafshëve të rrezikuara dhe të mbrojtura dhe formën dhe përmbajtjen e formularit të lejes, e përcakton ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetente për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës.

Procedura për dhënien e lejes dhe procedura gjatë tregtisë me lloje të egra

Neni 31

(1) Qeveria e Republikës së Maqedonisë, me propozimin e ministrit i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, përcakton listën e llojeve të rrezikuara dhe të mbrojtura ndërkombëtare të harmonizuar me marrëveshjen ndërkombëtare të ratifikuar nga Republika e Maqedonisë dhe të sistemuar sipas tarifës doganore.

(2) Me aktin e paragrafit (1) të këtij neni, Qeveria e Republikës së Maqedonisë i përcakton rregullat, mënyrën dhe procedurën për dhënien e lejes nga paragrafi 1 të nenit 30 të këtij ligji.

(3) Me aktin nga paragrafi (1) të këtij neni, Qeveria e Republikës së Maqedonisë përcakton veprimin gjatë qarkullimit me llojet e egra të rrezikuara dhe të mbrojtura nga ana e organeve doganore, shërbimeve tjera kompetente të kalimeve kufitare dhe enteve tjera shkencore dhe profesionale të autorizuara si dhe depozituesit tjerë të autorizuar të llojeve të konfiskuara gjatë tregtisë së palejuar.

(4) Qeveria e Republikës së Maqedonisë i cakton kalimet kufitare nëpërmjet të cilave mund të bëhet qarkullimi me llojet e egra të rrezikuara dhe të mbrojtura.

(5) Importi ose eksporti i ndonjë llojit të egër të mbrojtur në mënyrë rigorozë të bimëve, kërpudhave ose kafshëve për ndërrim ose ekspozim publik bëhet në mënyrë dhe procedurë të përcaktuar me nenin 30 të këtij ligji.

II.2.1.5. Ruajtja dhe rritja e llojeve të kafshëve të egra

Kushtet për ruajtjen dhe rritjen e llojeve të egra të kafshëve në robërim

Neni 32

(1) Ndalohet ruajtja dhe rritja e llojeve të egra të kafshëve autoktone në kushte joadekuate në robërim.

(2) Qeveria e Republikës së Maqedonisë me lejen paraprakisht të marrë nga Këshilli nacional përcakton kushtet për ruajtjen e llojeve të kafshëve të egra në robërim.

Ruajtja dhe rritja e llojeve të egra të kafshëve në robërim për shkak të prezentimit publik

Neni 33

(1) Personi fizik ose juridik mund të ruajë dhe rrisë në robërim lloje të egra kafshësh autoktone dhe alohtone me qëllim të eksponimit të tyre publik për qëllime shkencore, edukative ose komerciale, në kopshte zoologjike, akuariume, terariume ose objekte të ngjashme pas sigurimit të lejes paraprake nga ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës.

(2) Leja nga paragrafi (1) i këtij neni jepet nëse janë plotësuar kushtet e përcaktuara në nenin 32 paragrafi (2) të këtij ligji

(3) Formën dhe përmbajtjen e formularit në të cilin jepet leja nga paragrafi (1) i këtij neni, e përcakton ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës.

(4) Kundër vendimit me të cilin refuzohet dhënia e lejes nga paragrafi (3) i këtij neni, mund t'i paraqitet ankesë Komisionit të Qeverisë së Republikës së Maqedonisë për zgjidhjen e çështjeve administrative në shkallë të dytë nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, në afat prej 8 ditësh nga dita e pranimit të vendimit.

II.2.1.6. Mbrojtja e veçantë e ujërave të egër

Lista e kuqe dhe libri i kuq

Neni 34

(1) Llojet e egra të bimëve, kërpudhave dhe kafshëve radhiten në pajtim me kategorizimin në vijim të rrezikimit të tyre:

- 1) llojet e shfarrosura;
- 2) llojet e rrezikuara nga shfarrosja
- 3) llojet e rrezikuara;
- 4) llojet e plagosura;
- 5) llojet e rralla.

(2) Qeveria e Republikës së Maqedonisë me propozimin e ministrit i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, ndërsa pas sigurimit të mendimit paraprak nga Këshilli nacional për mbrojtjen e natyrës, i shpall llojet e rrezikuara nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Akti nga paragrafi (2) i këtij neni përbëhet nga:

1) lista e llojeve sipas kategorizimit nga paragrafi (1) i këtij neni (lista e kuqe); dhe

2) përshkrimet, shpërndarja dhe karakteristikat tjera të llojeve nga lista e kuqe, si dhe masat për përmirësimin e gjendjes së llojeve të rrezikuara (libri i kuq).

(4) Aktin nga paragrafi (2) të këtij neni e harton dhe e azhuron organi kompetent për kryerjen e punëve profesionale nga lëmi i mbrojtjes së natyrës në pajtim me rezultatet e analizave të zbatuara shkencore.

Lloje të egra të mbrojtura në mënyrë rigorozë dhe lloje të egra të mbrojtura

Neni 35

(1) Llojet e egra të rrezikuara mund të shpallen për lloje të egra të mbrojtura në mënyrë rigorozë dhe lloje të egra të mbrojtura.

(2) Me shpalljen e llojeve të egra të rrezikuara për lloje të mbrojtura në mënyrë rigorozë dhe të mbrojtura, fitojnë statusin e trashëgimisë natyrore.

(3) Ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, në bazë të analizës shkencore për rrezikimin e llojeve të caktuara dhe obligimeve të cilat dalin nga marrëveshjet ndërkombëtare të ratifikuara nga Republika e Maqedonisë, ndërsa pas sigurimit të mendimit paraprak nga Këshilli nacional për mbrojtjen e natyrës, i përcakton llojet e egra të mbrojtura në mënyrë rigorozë dhe llojet e egra të mbrojtura.

(4) Ndal llojeve të mbrojtura në mënyrë rigorozë të përcaktuara në pajtim me paragrafin (2) të këtij neni, zbatohen masa dhe aktivitete për mbrojtje të parapara në aktin nga neni 34, paragrafi (2) nga ky ligj, si dhe masat dhe aktivitete tjera për mbrojtje të përcaktuara me këtë ligj.

(5) Ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, në pajtim me procedurën e përcaktuar në bazë të paragrafit 3 të këtij neni, mund ta ndërpresë mbrojtjen e ndonjë lloji të egër të caktuar që nuk është i rrezikuar, ose mund të bartë ndonjë lloj nga një kategori në kategori tjetër të mbrojtjes.

Mbrojtja e përkohshme e llojeve të egra të rrezikuara

Neni 36

(1) Llojet e egra nga neni 35, paragrafi (1), për të cilat bëhet procedura për shpalljen e tyre si lloje të mbrojtura në mënyrë rigorozë dhe lloje të egra të mbrojtura vendosen nën mbrojtje të përkohshme.

(2) Aktin për vendosjen e përkohshëm të mbrojtjes së llojeve të egra të rrezikuara e sjell ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës pas sigurimit të mendimit paraprak nga Këshilli nacional për mbrojtjen e natyrës.

(3) Mbrojtja e përkohshme zgjat deri në shpalljen e llojeve të egra të rrezikuara të mbrojtura në mënyrë dhe llojeve të egra mbrojtura ose më së shumti gjatë muaj nga dita e sjelljes së aktit për vendosje nën mbrojtje të përkohshme.

Llojet e egra të mbrojtura në mënyrë rigorozë

Lloji i egër i mbrojtur në mënyrë rigorozë

Neni 37

(1) Lloji i egër i mbrojtur në mënyrë rigorozë është:

1) lloj i egër të cilit i kanoset zhdukja nga territori i Republikës së Maqedonisë;

2) lloji stenoendemik;

3) lloji i egër për të cilin regjimi për mbrojtje është përcaktuar me marrëveshje ndërkombëtare të ratifikuara nga Republika e Maqedonisë.

(2) Lloji i egër i caktuar mund të jetë i mbrojtur në mënyrë rigorozë në tërë territorin e Republikës së Maqedonisë ose në lokalitete të caktuara.

Aktivitetet e ndaluara të llojeve të egra të mbrojtura

Neni 38

(1) Ndalohet zhdukja, prerja ose gërmimi i bimëve të mbrojtura në mënyrë rigorozë dhe kërpudhave.

(2) Ndalohet veprimi me kafshët e mbrojtura në mënyrë rigorozë të:

1) robërohen, ruhen dhe vriten me qëllim;

2) dëmtohen me qëllim ose zhduken llojet e tyre zhvillimore, çerdhet, shtratet, si dhe vendbanimet e tyre ose pjesë nga vendbanimet;

3) bëhet shqetësi i tyre me qëllim, veçanërisht gjatë kohës së shumimit të tyre, ruajtjes së të vegjëlvë, migracionit, kalimit të dimrit, nëse shqetësimi i tillë e ka rrezikuar ekzistimin e tyre të mëtejme;

4) zhduken me qëllim ose të merren vezët nga natyra dhe të ruhen vezët;

5) fshihen, ruhen, kultivohen, shiten, blehen dhe huazohen ose në cilën do mënyrë, furnizohen dhe shumohen.

Leja për zbatimin e aktiviteteve të ndaluara për llojet e egra të mbrojtura në mënyrë rigorozë

Neni 39

(1) Me përjashtim, ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, mund të lejojë kryerjen e aktiviteteve të ndaluara me nenin 38 të këtij ligji, përshkak të:

1) mbrojtjes së bimëve, kërpudhave dhe kafshëve;

2) pengimit të dëmeve të konsiderueshme të kullotave, fondit të kafshëve, maleve, bazeneve të peshqve, ujërave dhe llojeve tjera të pronësisë;

3) ruajtjes së sigurisë dhe shëndetit të njerëzve, si dhe interesit tjetër më të lartë publik;

4) arsimit dhe shumimit të domosdoshëm.

(2) Lejen për kryerjen e aktiviteteve të ndaluara me nenin 38 nga ky ligj, përshkak të kryerjes së hulumtimit shkencor, e jep ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës.

(3) Përshkak të mbajtjes së gjendjes së vulltshme të ruajtjes së llojit, ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, përcakton mënyrën dhe procedurën me të cilat mund të bëhet marrja e kufizuar në bazë selektive, ruajtja dhe në mënyrë tjetër shfrytëzimi i disa llojeve të egra të mbrojtura në mënyrë rigorozë në popullacione të vogla, në kushte të mbikëqerjes rigorozë.

Aktivitetet e lejuara për llojet e kafshëve të egra të mbrojtura në mënyrë rigorozë

Neni 40

(1) Lejohet të mënjanohej nga natyra dhe t'u dorzohen personave të autorizuar juridikë ose fizikë.

1) egzemplarë të vdekur të gjetur nga llojet e kafshëve të egra të mbrojtura në mënyrë rigorozë;

2) egzemplarë të llojeve të kafshëve të egra të mbrojtura në mënyrë rigorozë të cilat janë të sëmurë ose të lënduara, ashtu që të mos jenë të aftë të mbijetojnë në mënyrë të pavarur në natyrë.

(2) Zbuluesi është i detyruar që menjëherë t'ia paraqesë zbulimin e ndonjë lloji të kafshëve të egra të mbrojtur në mënyrë rigorozë të vdekur, të sëmurë ose të lënduar organit kompetent për kryerjen e punëve profesionale nga lëmi i mbrojtjes së natyrës.

(3) Ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, në bazë të fletëparaqitjes nga zbuluesi, vendos për veprimin e mëtejme me kafshët e gjetura të llojeve të egra të mbrojtura në mënyrë rigorozë nga paragrafi (2) i këtij neni.

Llojet e egra të mbrojtura

Lloji i egër i mbrojtur

Neni 41

Llojet e egra të mbrojtura janë:

1) llojet e egra autoktone që janë të rrezikuara ose të rralla, por që nuk u kërcënohet zhdukja në territorin e Republikës së Maqedonisë;

2) llojet e egra që nuk janë rrezikuar, por për shkak të pamjes së tyre mund të zëvendësohen lehtë me ndonjë lloj të egër të rrezikuar;

3) lloje të egra për të cilat mënyra adekuate e mbrojtjes është paraparë me marrëveshje ndërkombëtare të ratifikuara nga Republika e Maqedonisë.

Shfrytëzimi i llojit të egër të mbrojtur

Neni 42

(1) Shfrytëzimi i llojeve të egra të mbrojtura bëhet në mënyrë dhe në vëllim që nuk do ta sjellë në rrezik gjendjen e vulltshme të ruajtjes së tyre.

(2) Ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, në pajtim me ministrin kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i pylltarisë, gjuetisë dhe peshkimit, përcakton masat dhe aktivitetet për mbrojtjen, mënyrën dhe vëllimin e shfrytëzimit të llojeve të egra të mbrojtura në pajtim me dispozitat e këtij ligji ose ligji tjetër.

(3) Masat dhe aktivitetet e përcaktuara në urdhëresën e paragrafit (2) të këtij neni janë në pajtim me dispozitat për mbrojtjen e llojeve të kafshëve të egra migruuese të përcaktuara me marrëveshje ndërkombëtare të ratifikuara nga Republika e Maqedonisë.

(4) Në bazë të të dhënave nga evidenca të cilën e bën organi kompetent për kryerjen e punëve profesionale nga lëmi i mbrojtjes së natyrës në pajtim me këtë ligj, ministri i cili udhëheq me drejtorinë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, mund ta ndalojë ose përkufizojë shfrytëzimin e llojit të egër të caktuar.

Mjetet joselektive për robërim ose vrasjen e llojit të kafshëve të egra të mbrojtura

Neni 43

Ndalohet përdorimi i mjeteve joselektive për robërim ose vrasje të llojit të kafshëve të egra të mbrojtura, si dhe të mjeteve të cilat mund të shkaktojnë zhdukjen lokale ose shqetësim serioz të popullacioneve të atyre llojeve, mandej mjetet të ndaluar në pajtim me marrëveshjet ndërkombëtare të ratifikuara nga Republika e Maqedonisë, e veçanërisht:

- 1) kurthet;
- 2) kafshë të gjalla, të verbëta ose kafshë invalide të cilat shfrytëzohen si mashtrim;
- 3) mjete elektrike për vrasje ose hutim;
- 4) trupa ndriçues artificialë;
- 5) leqe dhe mjete tjera verbuese;
- 6) audio mjete (magnetofonë, kasetofonë etj.) të cilat emitojnë zëra për thirrje, dhembje ose paraqitje;
- 7) mjete për ndriçimin e caktut;
- 8) shenja optike për gjahë nate me mundësi për zvogëlim elektronik;
- 9) eksplozivë;
- 10) helme dhe mjete hutuese, si dhe ndjellës helmues dhe hutues
- 11) armë gjysmautomatike ose automatike me karikator që mund të marrë më shumë se dy copë municion dhe vetëgjuajtës;
- 12) fluturake;
- 13) automjete në lëvizje;
- 14) mjete tjera të përcaktuara me marrëveshje ndërkombëtare të ratifikuara nga Republika e Maqedonisë.

II.2.1.7. Shumëllojshmëri gjenetike

Marrja e materialit gjenetik dhe biologjik nga natyra

Neni 44

(1) Marrja e materialit gjenetik dhe biologjik nga natyra përshkak të përdorimit të tij, nuk guxon ta rrezikojë ekzistimin e vendbanimeve ose llojeve të popullacioneve në vendbanimet e tyre.

(2) Materiali gjenetik është pjesë nga bimët, kërpudhat dhe kafshët ose mikroorganizëm i cili përmban informata trashëguese.

(3) Materiale biologjike janë mikroorganizmat, viruset, kulturat qelizore dhe kulturat e indit.

(4) Qeveria e Republikës së Maqedonisë me propozimin e ministrit kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, pas sigurimit paraprak të mendimit nga Këshilli kombëtar për mbrojtjen e natyrës, përcakton kushtet, mënyrën dhe procedurën për marrjen dhe shfrytëzimin e materialit gjenetik dhe biologjik nga natyra.

Gjen-bankat

Neni 45

(1) Përshkak të ruajtjes së llojeve ose materialit të tyre gjenetik, themelohen gjen-bankat, të përbëra nga popullacionet e kultivuara ose kontrolluara ose pjesëve të kërpudhave, kafshëve ose bimëve, veçanërisht farë, farë frytësh, qëliza reprodutive dhe material tjetër biologjik.

(2) Gjen-banka mund të themelojnë dhe të mbajnë persona të akredituar juridikë në pajtim me ligjin.

II.2.1.8. Organizmat e ndryshuara gjenetike

Organizmat e ndryshuara gjenetike

Neni 46

(1) Organizmi i ndryshuar gjenetik është organizëm, me përjashtim të qenjeve njerëzore, në të cilin materiali gjenetik është ndryshuar në atë mënyrë që nuk paraqitet në natyrë - me shumim dhe/ose me restruktuim natyror.

(2) Përshkak të pengimit të ndikimit negativ të organizmave të ndryshuara gjenetike mbi ndikimin dhe shfrytëzimin e qëndrueshëm të shumëllojshmërisë biologjike, shëndetit të njerëzve dhe mjedisit jetësor, zbatohen masa dhe aktivitete të vërtetuara me ligj.

II.2.2. Vendbanimet dhe ekosistemet

Realizimi i mbrojtjes së vendbanimeve dhe ekosistemeve

Neni 47

(1) Mbrojtja e ekosistemeve dhe vendbanimeve realizohet përmes zbatimit të masave dhe aktiviteteve për mbrojtjen e natyrës, shfrytëzimit të qëndrueshëm të pasurive natyrore dhe planifikimit të rregullimit të hapësirës.

(2) Organi kompetent për kryerjen e punëve profesionale nga lëmi i mbrojtjes së natyrës përcjell situatën me vendbanimet e rrezikuara dhe të rëndësishme në ekosisteme në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

Situata e volitshme e ruajtjes

Neni 48

(1) Mbrojtja e ekosistemeve sigurohet me mbrojtjen e tipeve të vendbanimeve në gjendje të volitshme.

(2) Tipi i vendbanimit është në gjendje të volitshëm të ruajtjes, nëse:

- 1) territori në të cilin është shpërndarë dhe sipërfaqja e cila e mbulon është stabile ose smadhohet;
- 2) ekzistojnë, përkatësisht në një të ardhme të afërt do të krijohet strukturë spcifike dhe funksione të nevojshme për ekzistimin e saj afatgjatë.
- 3) është garantuar gjendja e volitshme e llojeve të saja.

Përcjellja e gjendjes së tipeve të rrezikuara të vendbanimeve

Neni 49

(1) Tipet e vendbanimeve të rrezikuara shënohen në hartë, ndërsa gjendja e tyre e rrezikimit caktohet, vlerësohet dhe përcillet.

(2) Mënyrën e përgatitjes, mirëmbajtjes dhe shënimit në hartë nga paragrafi (1) i këtij neni, mënyrën e kryerjes së vlerësimit të gjendjes dhe rrezikimit e llojeve të vendbanimeve, llojet e vendbanimeve, si dhe tipet e vendbanimeve të rrezikuara dhe të rralla të vendbanimeve, i përcakton ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës.

(3) Përcjelljen e gjendjes dhe rrezikimit e vendbanimeve e bën organi kompetent për kryerjen e punëve profesionale nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, ndërsa mund ta zbatojnë edhe personat e akredituar juridikë.

Masat e ruajtjes së llojeve të vendbanimeve në situatë të volitshme të ruajtjes

Neni 50

(1) Masat për mbrojtjen e tipeve të vendbanimeve në gjendje të volitshme të ruajtjes i përcakton ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës pas sigurimit paraprak të mendimit nga ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i bujqësisë, pylltarisë, gjuetisë dhe peshkimit.

(2) Masat për mbrojtjen e tipeve të vendbanimeve në gjendje të volitshme të ruajtjes inkuadrohen në përpunimin e planeve hapësinore dhe urbanistike.

(3) Personat fizikë dhe juridikë, të cilët bëjnë veprimtari në territorin e tipeve të shpërndara të vendbanimeve, janë të detyruar t'i zbatojnë masat e përcaktuara nga paragrafi 1 i këtij neni.

Territori i rëndësishëm ekologjik

Neni 51

(1) Territor i rëndësishëm ekologjik është territori i cili në masë të madhe kontribuon në mbrojtjen dhe mbrojtjen e shumëllojshmërisë biologjike në Republikën e Maqedonisë.

(2) Territorët e rëndësishme ekologjike posaçërisht janë:

1) territorët me tipe të vendbanimeve të cilat karakterizohen veçanërisht me shumëllojshmërinë biologjike dhe/ose janë ruajtur mirë;

2) territore të vendbanimeve me lloje të rrezikuara ose endemike;

3) territore me tipe të vendbanimit të cilat kryesisht kontribuojnë për mbrojtjen e barazpeshës natyrore.

4) territore me tipe të rralla ose të rrezikuara të vendbanimeve;

5) territore të tërësive të mbrojtura pyjore;

6) territore të vendbanimeve të llojeve të cilat janë të mbrojtura në bazë të konventës ndërkombëtare të ratifikuar nga Republika e Maqedonisë;

7) territore të cilat përfshijnë rrugë dhe pushimore të llojeve migruese;

8) territore të cilat kontribuojnë për lidhshmërinë gjenetike të popullacioneve të llojeve të caktuara përkatësisht korridor ekologjike; ose

9) territore të cilat në mënyrë tjetër kontribuojnë për mbrojtjen e shumëllojshmërisë biologjike

(3) territorët e rëndësishëm ekologjikë mund të jenë pjesë e rrjetit ekologjik.

Territor me rëndësi ekologjike ndërkombëtare

Neni 52

(1) Territor ekologjik me rëndësi ndërkombëtare është ai territor, i cili në nivel ndërkombëtar është i rëndësishëm për mbrojtjen ose arritjen e gjendjes më të mirë të llojeve, vendbanimeve të tyre ose tipet e vendbanimeve.

(2) Qeveria e Republikës së Maqedonisë me propozimin e ministrit i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, i përcakton territorët ndërkombëtare me rëndësi ekologjike dhe mënyrën tëmenaxhims së tyre në territorin e Republikës së Maqedonisë, në pajtim me marrëveshjet ndërkombëtare për mbrojtjen e natyrës të ratifikuar nga Republika e Maqedonisë.

(3) Me mënyrën emenaxhims me territorët ndërkombëtare me rëndësi ekologjike të përcaktuar me aktin e paragrafit 2 të këtij neni, sigurohet ruajtja dhe përmirësimi i cilësive të rëndësishme për mbrojtjen e gjendjes së volitshme të tipeve të vendbanimeve ose të llojit të vjetër.

Rrjeti ekologjik

Neni 53

(1) Përshkak të ruajtjes, mirëmbajtjes ose përtëritjes deri në gjendjen e volitshme të ruajtjes të territorit të rëndësishëm ekologjik, vendoset rrjeti ekologjik koherent për territorët e veçanta të ruajtjes.

(2) Rrjeti ekologjik paraqet sistemin e territoreve ndërkombëtare me rëndësi ekologjike të lidhura në mes veti ose të afërta në hapësirë, të cilat me shpërndarjen biogeografike të barazpeshuara kontribuojnë për mbrojtjen e barazpeshës natyrore dhe shumëllojshmërisë biologjike.

(3) Qeveria e Republikës së Maqedonisë i përcakton territorët e rëndësishme ekologjike, rrjetin ekologjik dhe sistemin e korridoreve ekologjike, si dhe territorin ndërkombëtar me rëndësi ekologjike dhe mënyrën tëmenaxhims së tyre në territorin e Republikës së Maqedonisë, në pajtim me marrëveshjet ndërkombëtare të ratifikuar nga Republika e Maqedonisë nga neni 52, paragrafi (2) i këtij ligji, me propozimin e ministrit i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për punët nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, pas sigurimit të mendimit paraprak nga Këshilli nacional për mbrojtjen e natyrës.

(4) Rrjeti ekologjik sipas karakteristikave të saj, parimeve, masave dhe vëllimit të mbrojtjes në tërësi përputhet me rrjetin koherent ekologjik evropian "NATURA 2000".

Vendbanimet pyjore dhe ekosistemet

Neni 54

Ruajtja e shumëllojshmërisë biologjike në ekosistemet malore zbatohet me mbrojtjen e pyjeve në suazat e territorve të mbrojtura, si dhe përmes planeve të veçanta dhe të përgjithshme për ekonomizimin dhe mbrojtjen e pyjeve, në pajtim me dispozitat e këtij ligji dhe ligji tjetër.

Ujërat dhe vendbanimet ujore dhe ekosistemet

Neni 55

(1) Ujërat dhe vendbanimet ujore, në kuptim të këtij ligji paraqesin pasuri natyrore dhe ruhen në gjendjen e tyre natyrore.

(2) Vendbanimet ujore inkuadrojnë liqenet, akumulacionet, kënetat, moçalet dhe sipërfaqet tjera të ujit, si dhe burimet, përrënjtë, lumenjtë dhe rrjedhat tjera të ujit me rrypin bregut i cili nuk është më i vogël se 10 metra nga vija e bregut të përcaktuar gjatë ekzistimit të thatësisë së madhe.

Minimumi biologjik i vendbanimeve ujore

Neni 56

(1) Përshkak të mbrojtjes së ekzistencës së pasurisë natyrore dhe ruajtjes së shumëllojshmërisë biologjike dhe viseve në vendbanimet ujore ndaloheq pengimi i rrjedhave të ujërave në atë mënyrë që do të sjellë deri te degradimi i vendbanimit, zvogëlimi i sasisë së ujit nën minimumin biologjik, tharrja, mbulimi i burimeve, moçaleve dhe vendbanimeve tjera të ujit.

(2) Minimumi biologjik paraqet sasinë më të vogël të vendbanimeve të ujit sipërfaqësor i cili duhet të sigurohet gjatë tërë vitit, përveç në rastet kur rrjedha natyrore është më e ulët nga minimumi i caktuar biologjik, e cila mundëson mbrojtjen e barazpeshës natyrore të vendbanimeve natyrore të vendbanimeve ujore dhe cilësinë e rrjedhave të ujit që i përcaktojnë karakteristikat e tipeve të viseve dhe nuk e zvogëlojnë gjendjen e parametrevë ekologjikë të ujit sipërfaqësor.

(3) Sasia e ujit në vendbanimet ujore nga paragrafi (2) i këtij neni e nevojshme për ekzistimin e ujërave të egra venbanimi i të cilave është, si edhe për mbrojtjen e shumëllojshmërisë së viseve, përcaktohet sipas metodologjisë së aprovuar në pajtim me Ligjin për ujërat.

Pengimi i ndotjes së vendbanimeve ujore

Neni 57

(1) Për shkak të mbrojtjes së shumëllojshmërisë biologjike dhe atë të viseve në vendbanimet ujore, ndërmerren masa dhe aktivitete për pengimin e ndotjes së vendbanimeve ujore dhe ujërave të cilat derdhen në vendbanimet ujore, në pajtim me dispozitat e këtij ligji ose ligji tjetër.

(2) Organet kompetente të cilat në suazat e fushëveprimit të vet të përcaktuar me ligj, si dhe personat fizikë dhe juridikë të cilët kryejnë veprimtari ekonomike ose veprimtari tjetër, janë të obliguar të sigurojnë pastrimin e ujërave të ndotura komunale dhe industriale të cilat derdhen në vendbanimet ujore.

Ndalimi i ndërtimit të objekteve ose ekonomizimi me pranë bregut e vendbanimeve ujore

Neni 58

Ndalohet ndërtimi i objekteve ose ekonomizimi me pasuritë natyrore pranë burimeve ujore, pranë bregut të rrjedhave natyrore, pranë bregut të liqeneve natyrore ose artificialë, si dhe larja e rrafshinave vërshuara të rrjedhave të ujit, përveç nësa kjo nuk është rregulluar me ligj ose rregull tjetër ose është përcaktuar në dokumentacionin planor.

Kufizimi i peshkimit ose përdorimi tjetër i vendbanimeve ujore

Neni 59

Për shkak të mbrojtjes të llojeve të caktuara të mbrojtura në mënyrë rigoroz ose tipeve të vendbanimeve ujore, ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, pas sigurimit të pëlqimit paraprak nga ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i peshkimit përkohësisht ose përherë mund t'i kufizojë për peshkim ose përdorim tjetër, pjesët e vendbanimeve ujore.

Vendbanimet dhe ekosistemet e kullotave

Neni 60

(1) Për shkak të mbrojtjes së shumëllojshmërisë biologjike dhe viseve të kullota dhe sipërfaqeve me bar ekonomizohet përmes shfrytëzimit të tyre në mënyrë tradicionale.

(2) Mënyrën e shfrytëzimit dhe mbrojtjes së tipeve të vendbanimeve të rëndësishme ose të rrezikuara të kullotave, e përcakton ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës në pajtim me ministrin i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i bujqësisë dhe pylltarisë.

Vendbanimet kufitare dhe ekosistemet

Neni 61

(1) Për shkak të mbrojtjes së shumëllojshmërisë biologjike dhe viseve të sipërfaqeve punuese mbrohen vendbanimet e rëndësishme kufitare në mënyrë të përcaktuar me këtë ligj.

(2) Gjatë arondacionit duhet të mbrohen vendbanimet ekzistuese ose të krijohen vendbanime të reja nga paragrafi (1) i këtij neni, të planifikohet renditja dhe madhësia e tyre në mënyrë me të cilën sigurohen vlerat e rëndësishme të vendbanimeve për shumëllojshmërinë biologjike dhe të viseve.

Vendbanimet e larta malore dhe ekosistemet

Neni 62

(1) Për shkak të mbrojtjes së shumëllojshmërisë biologjike dhe viseve të vendbanimeve malore dhe ekosistemeve, ndalohet çfarëdo aktiviteti antropogjen përveç atij të lidhur me blegtorinë tradicionale.

(2) Ndalohet ndërtimi i objekteve, përveç atyre të cilat janë të nevojshme për zbatimin e blegtorisë tradicionale, pengesë ose gropim i kanaleve të prurjes ose përcimit të ujit si dhe introduksioni i llojeve alohtone të/në liqenet e larta malore glaciale.

(3) Ndalohet eksploatimi i shkëmbinjve dhe mineraleve nga shkëmbinjët e vendbanimeve të larta malore.

Vendbanimet dhe ekosistemet në territorin urban

Neni 63

Për shkak të mbrojtjes së shumëllojshmërisë biologjike dhe të viseve të territorit urban, me përpunimin e planeve urbanistike, varësisht nga lloji i planit, sigurohet lidhshmëri ndërmjet tipeve të njëjta të vendbanimeve, mbrojtja e atyre

egzistuese dhe krijimi i sipërfaqeve të gjelbërta, drunjve, rrjedhave të ujërave dhe trupave ujorë staganantë, si dhe vendbanime tjera, me dhënie e përparësisë llojeve autoktone dhe venbanimeve.

Vendbanimet dhe ekosistemet në objektet speleologjike

Neni 64

(1) Objektet speleologjike të cilat paraqesin vendbanime të llojeve endemike mund të fitojnë status të trashëgimisë natyrore.

(2) Objekte speleologjike në kuptim të këtij ligji janë hapësirat e formuara nëntokësore më të gjata se pesë metra në të cilat mund të hyjë njeriu, ndërsa dimenzionet e hyrjes i kanë më të vogla se thellësia dhe gjatësia e objektit (shpella, grupa, humnera).

II.3. territoret e mbrojtura

Sistemi i territoreve të mbrojtura

Neni 65

(1) Sistemi i territoreve të mbrojtura vendoset për shkak të mbrojtjes së shumëllojshmërisë biologjike në suazat e vendbanimeve natyrore, proceseve të cilat ndodhin në natyrë, si dhe karakteristikat abiotike dhe shumëllojshmërisë së viseve.

(2) Me shpalljen e territorit të mbrojtur ajo fiton statusin e trashëgimisë natyrore.

(3) Sistemi i territoreve të mbrojtura nga paragrafi (1) i këtij neni, paraqet pjesën e rrejtit ndërkombëtar të territoreve të mbrojtura, në pajtim me marrëveshjet ndërkombëtare të ratifikuara nga Republika e Maqedonisë.

II.3.1. Kategorit e territoreve të mbrojtura

Kategorizimi i territoreve të mbrojtura

Neni 66

(1) Kategoritë e territoreve të mbrojtura në kuptim të këtij ligji janë:

- 1) rezervati rigoroz natyror;
- 2) parku nacional;
- 3) përmendore e natyrës;
- 4) parku i natyrës;
- 5) visi i mbrojtur;
- 6) territori shumëdedikues.

(2) Territorit e mbrojtura nga paragrafi (1) i këtij neni përfshijnë vendbanime natyrore, ekosisteme, formacione gjeologjike dhe fizike-gjeografike të cilat janë karakteristike në territorin e Republikës së Maqedonisë.

(3) Me shpalljen e territoreve të reja të mbrojtura para se gjithash, duhet të vendoset mbulesë reprezentative e tipave të vendbanimeve dhe ekosistemeve të cilat ekzistojnë në territorin e Republikës së Maqedonisë.

(4) Përmendoret e kulturës në suazat e territoreve të mbrojtura gëzojnë mbrojtje adekuate të statusit të tyre në pajtim me ligjin.

Ndërlidhja tejkufitare e territoreve të mbrojtura

Neni 67

(1) Kategoritë e territoreve të mbrojtura nga neni 66 i këtij neni, mund të lidhen përtej kufirit me territore të mbrojtura në territoret e shteteve fqinje të Republikës së Maqedonisë.

(2) Planet për menaxhim me territoret e mbrojtura nga paragrafi (1) i këtij neni i miratohet me marrëveshje subjektet kompetente për menaxhimin me territoret e mbrojtura të të dy shteteve.

II.3.1.1. Rezervat rigoroz natyror;

Kategoria rezervat rigoroz natyror

Neni 68

(1) Rezervat rigoroz natyror është territori i cili përshkak të ekosistemeve të tyre të rëndësishëm ose karakteristike, gjeologjike ose karakteristikave fizike-

gjeografike dhe/ose llojeve, si dhe egërsive të mbrojtura burimore fiton statusin e trashëgimisë natyrore, në radhë të parë përshkak të zbatimit të gjurmimeve shkencore ose monitorimit të mbrojtjes.

(2) Shtrirja e territorit në të cilin shtrihet rezervati rigoroz natyror siguron integritetin dhe realizimin e qëllimeve për shkak të të cilëve ka fituar statusin e trashëgimisë natyrore.

(3) Ruajtja e shumëllojshmërisë biologjike në suazat e rezervatit rigoroz natyror arrihet përmes mbrojtjes pa ndonjë ndikim të vetëdijshëm ndaj proceseve natyrore në vendbanimet ose popullacionet e llojeve.

Plani për menaxhimin e rezervatit rigoroz natyror

Neni 69

Për menaxhimin me rezervatin natyror rigoroz, organi i drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, e obligon organin kompetent për kryerjen e punëve profesionale nga lëmi i mbrojtjes së natyrës të hartojë planin për menaxhimin me rezervatin rigoroz natyror.

Mënyra emenaxhims me rezervatin rigoroz natyror

Neni 70

Me rezervatin rigoroz natyror udhëhiqet në mënyrë me të cilën sigurohet:

1) mbrojtja e vendbanimeve, ekosistemeve dhe llojeve në gjendje natyrore;

2) mirëmbajtja e resurseve gjenetike në gjendje dinamike dhe evolutive;

3) mirëmbajtja e proceseve të vendosura ekologjike natyrore;

4) mbrojtja e karakteristikave strukturore të viseve;

5) mbrojtja e natyrës autentike për shkak të studimeve shkencore, monitoringut ose qëllimeve arsimore;

6) zvogëlimi i çrregullimeve në natyrë përmes planifikimit të kujdesshëm dhe zbatimit të hulumtimeve shkencore dhe aktiviteteve tjera të lejuara;

7) përkufizimi i qasjes së publikut.

Aktivitetet e ndaluara në rezervatin rigoroz natyror

Neni 71

(1) Ndalohet në rezervatin rigoroz natyror ndërmarrja e aktiviteteve tjera, përveç:

1) mbrojtjes dhe kontrollit në rezervatin rigoroz natyror;

2) vizitave studiuese në funksion të realizimit të studimit shkencor.

3) lëvizjes së njerëzve nëpërmjet rrugicave të caktuara për qëllime arsimore;

4) grumbullimit të farës dhe materialit të farës, bimëve të egra, kërpudhave dhe kafshëve për shkak të studimeve shkencore, si dhe për shkak të përtëritjes së popullacioneve në territor tjetër, në mënyrë dhe në periudhë të cilat nuk do të shkaktojnë çrregullimin e ekosistemit.

(2) Ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, jep leje për realizimin e aktiviteteve nga paragrafi (1), pikat 2, 3 dhe 4 nga ky nen.

II.3.1.2. Parku nacional;

Kategoria park nacional

Neni 72

(1) Parku nacional është kryesisht territor i shpërndarë e i pandryshuar në tokë ose ujë veçanërisht me vlera të shumëfishta natyrore, që përfshin një ose më shumë ekosisteme të ruajtura ose jo aq të ndryshuar, ndërsa në radhë të parë i dedikohet mbrojtjes së pasurisë burimore, natyrore, kulturore dhe shpirtërore.

(2) Parku nacional ka dedikim shkencor-hulumtues, kulturor, edukativ-arsimor dhe turistiko-rekreativ.

Plani për menaxhimin me parkun nacional

Neni 73

(1) Institucioni publik-Parku nacional miraton planin për menaxhimin me parkun nacional, me pëlqimin paraprak nga organi i drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës.

(2) Në planin për menaxhimin me parkun nacional janë përcaktuar masa dhe aktivitete të veçanta për mbrojtjen e vlerave karakteristike natyrore dhe gjendjes burimore në të cilën ato gjenden, për shkak të së cilave fitojnë statusin e trashëgimisë natyrore.

Mënyra emenaxhims me parkun nacional

Neni 74

Me parkun nacional udhëhiqet në mënyrë integrale në tërë territorin në atë mënyrë me të cilën sigurohet:

1) mbrojtja e territoreve natyrore me rëndësi nacionale dhe ndërkombëtare të rëndësishme kulturore, shkencore, edukative-arsimor, turistike-rekreative;

2) stabiliteti i proceseve ekologjike dhe shumëllojshmërisë përmes mbrojtjes së përhershme të regjioneve reprezentative fiziko-gjeografike, biocenoze, resurseve dhe llojeve gjenetike në gjendje autentike;

3) krijimi i kushteve për zhvillimin e turizmit në pajtim me parimin e zhvillimit të qëndrueshëm;

4) realizimi i qëllimeve kulturore, shkencore dhe rekreative, e cila njëkohësisht e ruan gjendjen natyrore të territorit.

Aktivitetet e ndaluara në parkun nacional

Neni 75

(1) Ndalohet realizimi i aktiviteteve me të cilat rrezikohet zhvillimi burimor i natyrës në parkun nacional, si dhe ndezja e zjarrit në territorin e parkut nacional, përveç në vende të veçanta të definuara me planin për menaxhimin e parkut nacional.

(2) Në parkun nacional mund të kryhen veprimtari turistike-rekreative, si dhe bujqësia ekstenzive dhe peshkimi në mënyrë që nuk do ta rrezikojë ekzistimin e llojeve dhe barazpeshën natyrore të tyre, në pajtim me këtë ligj.

II.3.1.3. Përmendore e natyrës

Kategoria përmendore e natyrës

Neni 76

(1) Përmendore e natyrës është pjesë e natyrës me një ose më shumë karakteristika natyrore dhe specifike, të rrezikuara ose shenja të rralla, cilësi ose forma dhe ka funksion dhe vlerë të veçantë shkencore, kulturore, edukative-arsimor, shpirtërore, estetike dhe/ose turistike.

(2) Përmendore të natyrës janë: liqenet, lumenjtë, grykat, ujëvaret, shpellat, formacionet e shkëmbinjve, profilet gjeologjike, mineralet dhe kristalet, fosilet, drunjtë e rrallë ose autoktonë dhe kaçubata, të cilat veçohen me vjetërsi të madhe dhe karakteristika specifike habituale, si dhe territore të vogla të kufizuara të bashkësive të kafshëve të rralla endemike ose të bimëve të rëndësishme sipas vlerës së tyre shkencore.

(3) Në përmendoret e natyrës dhe në afërsinë e tyre të drejtpërdrejtë nuk lejohen aktivitete të cilat i rrezikojnë shenjat dhe vlerat e tyre, për shkak të së cilave janë shpallur përmendore të natyrës.

Plani për menaxhimin me përmendoren e natyrës

Neni 77

(1) Subjekti i cili në pajtim me aktin për shpallje është i detyruar për menaxhimin me përmendoren e natyrës, miraton planin për menaxhimin me përmendoren në të cilën janë përcaktuar masat dhe aktivitetet për mbrojtjen.

(2) Masat dhe aktivitetet për mbrojtjen e përmendoreve të natyrës, formën dhe përmbytjen e formularit të lejes për realizimin e masave dhe aktiviteteve të veçanta për

mbrojtje dhe përtëritjen e përmendores, e përcakton ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës.

(3) Ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës lidhur me aktin nga paragrafi (2) të këtij neni jep leje për realizimin e masave dhe aktiviteteve të veçanta për mbrojtje dhe përtëritje të përmendores së natyrës.

Mënyra emenaxhims me përmendoren e natyrës

Neni 78

Me përmendoren e natyrës udhëhiqet në mënyrë me të cilën sigurohet:

1) ruajtja dhe mbrojtja e përhershme e karakteristikave natyrore dhe shenjave specifike, të rrezikuara ose vetive dhe formave të rralla;

2) kushtet për zbatimin e gjurmimeve profesionale dhe aktivitetet edukative-arsimore të lidhura me karakteristikat e tyre natyrore;

3) pengimi i aktiviteteve të cilat ndikojnë negativisht ndaj karakteristikave të tyre natyrore.

II.3.1.4. Parku i natyrës;

Kategoria par i natyrës

Neni 79

(1) Parku i natyrës është territor i cili posedon një ose më tepër burime, komponente të rralla dhe karakteristike të natyrës (lloje bimore, të kërpudhave dhe llojeve dhe bashkësive të kafshëve, forma reljefe, vlera hidrologjike etj.).

(2) Parku i natyrës mund të jetë botanik, zoologjik, gjeologjik, gjeomorfologjik dhe hidrologjik.

Plani për menaxhim me parkun e natyrës

Neni 80

Për menaxhim me parkun e natyrës, subjekti i cili në pajtim me aktin e shpalljes është i detyruar për menaxhim me përmendoren e natyrës, harton plan për menaxhim me parkun e natyrës.

Mënyra emenaxhims me parkun e natyrës

Neni 81

Me parkun e natyrës udhëhiqet në mënyrë me të cilën sigurohet:

1) ruajtja e kushteve të nevojshme për mbrojtje të llojeve të rëndësishme, popullacioneve dhe bashkësive ose karakteristikat fizike-gjeografike;

2) realizimi i lehtësuar i gjurmimeve shkencore dhe përcjellja e gjendjeve si aktivitete primare të lidhura me shfrytëzimin e qëndrueshëm të resurseve;

3) caktimi i vendeve të veçanta në suazat e parkut të natyrës për shkak të realizimit të aktiviteteve edukative-arsimore për karakteristikat e territorit dhemenaxhim me llojet e egra;

4) eliminimi dhe pengimi i eksploatimit dhe degradimi i natyrës në territorin e shpallur për park të natyrës;

Aktivitete të ndaluara në parkun e natyrës

Neni 82

Ndalohet ndërmarrja e aktiviteteve të shfrytëzimit joadekuat të tokës në parkun e natyrës, si dhe aktiviteteve me karakter dhe intenzitet joadekuat, të cilat mund t'i çrregullojnë cilësitë për shkak të së cilave territori shpallet për park të natyrës.

Masa dhe aktivitete për mbrojtjen e parkut të natyrës

Neni 83

(1) Subjekti i obliguar për kryerjen e punëve tëmenaxhims, në pajtim me aktin e shpalljes, në suazat e planit për menaxhim me parkun e natyrës, përcakton masa dhe

aktivitete për mbrojtjen e llojeve të rëndësishme, popullacioneve dhe bashkësive ose karakteristikave për shkak të së cilave territori fiton status të trashëgimisë natyrore.

(2) Masat dhe aktivitetet nga paragrafi (1) të këtij neni i përcakton ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës.

II.3.1.5. Visi i mbrojtur;

Kategoria vis i mbrojtur

Neni 84

(1) Vis i mbrojtur është territori ku interaksioni i njerëzve me natyrën gjatë kohës ka krijuar vis me karakteristika të veçanta dhe rëndësi estetike, ekologjike, kulturore-historike ose etnografike, karakteristike vetëm për atë territor, i cili posedon shumëllojshmëri të lartë biologjike të rëndësishme.

(2) Mbrojtja e integritetit të mënyrës tradicionale të shfrytëzimit të tokës dhe organizimi i vendbanimeve, dokeve dhe besimeve, është veçanërisht e rëndësishme për mbrojtjen, qëndrimin dhe evoluimin e visit të mbrojtur.

Plani për menaxhim me visin e mbrojtur

Neni 85

Për menaxhim me visin e mbrojtur, subjekti i cili në pajtim me aktin për shpallje është i obliguar për kryerjen e punëve tëmenaxhims harton plan për menaxhim me visin e mbrojtur.

Mënyra emenaxhims me visin e mbrojtur

Neni 86

Me visin e mbrojtur udhëhiqet në atë mënyrë me të cilën sigurohet:

1) ruajtja e interaksionit harmonik të natyrës dhe kulturës nëpërmjet mbrojtjes së visit dhe vazhdimit të mënyrës tradicionale për shfrytëzimin e tokës, ndërtimit dhe manifestimeve shoqërore dhe kulturore;

2) përkrahja e mënyrës së jetës dhe aktiviteteve ekonomike të cilat janë të harmonizuara me natyrën dhe mbrojtja e bashkësive në bazë sociale dhe kulturore të cilat jetojnë në atë territor;

3) ruajtja e shumëllojshmërisë së visit dhe vendbanimeve, si dhe e llojeve dhe ekosistemeve;

4) pengimi i aktiviteteve për shfrytëzimin e tokës e cila nuk përputhet për mbrojtje sipas vëllimit, intenzitetit ose karakterit të saj;

5) organizimi i vizitave publike, aktiviteteve turistike-rekreative, si dhe aktivitete edukative-arsimore dhe shkencore-hulumtuese në pajtim me shkallën e mbrojtjes, e në lidhje me karakteristikat ekzistuese të territorit.

Mbrojtja e territoreve të mbrojtura nga kategoritë tjera në visin e mbrojtur

Neni 87

Territoret e mbrojtura nga kategoritë tjera të cilat gjenden në kuadër të territorit të shpallur për vis të mbrojtur gëzojnë mbrojtje në pajtim me kategorinë për të cilën janë shpallur.

II.3.1.6. Territor shumëdedikues

Kategoria territor shumëdedikues

Neni 88

(1) Territori shumëdedikues është territori i cili zakonisht shtrihet në territor relativisht të madh në tokë dhe/ose ujë, që është i pasur me ujë, pyje ose livadhe dhe mund të shfrytëzohet për gjueti, peshkim ose turizëm, ose për shumimin e kafshëve të egra.

(2) Me përjashtim nga paragrafi (1) të këtij neni, territori shumëdedikues si territor i mbrojtur në kuptim të këtij ligji është territori i pasur me ujë, pyje dhe livadhe, e që ka rëndësi të madhe për nevojat e mbrojtjes.

(3) Territori i shumëdedikuar mund të jetë i ndryshuar në aspektin antropogjenik si dhe të përfshijë vendbanime.

(4) Territori shumëdedikues nuk është e domosdoshme të përfshijë territore të rëndësishme ekologjike ose vlera tjera me interes nacional.

Vendosja e territorit të shumëdedikuar

Neni 89

(1) Territori shumëdedikues vendoset në pajtim me nevojat e mbrojtjes së natyrës dhe zbatimit të aktiviteteve ekonomike dhe shfrytëzimin e pasurisë natyrore, veçanërisht për shkak të sigurimit të tërësisë të rrjetit ekologjik, si korridor ekologjik.

(2) Me qëllim të sigurimit të shfrytëzimit të përhershëm dhe të qëndrueshëm të pasurisë natyrore, në suazat e territorit shumëdedikues, mund të lejohet mbrojtja dhe ndarja në zona në masë të kuptueshme.

(3) Realizimi i aktiviteteve të mbrojtjes në territorin shumëdedikues nga neni 88, paragrafi (2) i këtij ligji bëhet në mënyrë e cila siguron mbrojtjen e natyrës, realizimin e aktiviteteve ekonomike dhe shfrytëzimin e pasurisë natyrore.

Plani për menaxhim me territorin shumëdedikues

Neni 90

Për menaxhim me territorin shumëdedikues, plan për menaxhim me territorin shumëdedikues përgatit subjekti i cili në pajtim me aktin për shpallje është i obliguar për kryerjen e punëve tëmenaxhims.

II.3.1.7. Fitimi i statusit ndërkombëtar të mbrojtjes

Fitimi i statusit ndërkombëtar të mbrojtjes

Neni 91

(1) Territori i mbrojtur mund të jetë i dedikuar për fitimin e statusit të pranuar ndërkombëtar të trashëgimisë natyrore në pajtim me marrëveshjet ndërkombëtare të ratifikuara nga Republika e Maqedonisë.

(2) Vendimin për nominim në kuptim të paragrafit (1) të këtij neni e merr Qeveria e Republikës së Qeverisë, me propozimin e ministrit i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, pas sigurimit të mendimit paraprak nga Këshilli nacional për mbrojtjen e natyrës.

II.3.2. Procedura për shpalljen e territorit të mbrojtur

Mënyra e shpalljes së territorit të mbrojtur

Neni 92

(1) Rezervat rigorozë natyrore, parqet nacionale dhe përmendoret e natyrës shpallen për territore të mbrojtura me ligj.

(2) Parqet e natyrës, viset e mbrojtura dhe territoret shumëdedikuese për territore të mbrojtura i shpall Qeveria e Republikës së Maqedonisë.

(3) Me shpalljen e territorit të mbrojtur e njëjta fiton statusin e trashëgimisë natyrore.

(4) Akti për shpalljen e territorit të mbrojtur përmban: emrin e territorit të mbrojtur, kategorinë e mbrojtjes, karakteristikat gjeografike dhe shenjat tjera themelore, kufijtë e shtrirjes, përkatësinë e zonës së territorit të mbrojtur, regjimin e mbrojtjes, subjektin i cili do të udhëheqë dhe çështje tjera të përcaktuara me aktin e shpalljes.

Zonimi i territorit të mbrojtur

Neni 93

(1) Me aktin e shpalljes nga neni 92, në territorin e mbrojtur mund të konstatohen veçanërisht këto zona:

1. zona për mbrojtje rigorozë;
2. zona për menaxhim aktive;
3. zona për shfrytëzim të qëndrueshëm;
4. rrypi mbrojtës.

(2) Aktivitetet dhe veprimtaritë të cilat mund të kryhen në zona të cilat vendosen në pajtim me paragrafin (1) të këtij neni, përcaktohen me aktin e shpalljes për territor të mbrojtur nga neni 92 dhe plani për menaxhim me territorin e mbrojtur.

Paraqitja e propozimit për shpalljen e territorit të mbrojtur

Neni 94

(1) Propozim për shpalljen e rezervatit natyror rigoroz, park nacional dhe përmendore të natyrës mund të japin organet e drejtorisë shtetërore, këshilli i komunës, këshilli i komunës së Qytetit të Shkupit dhe këshilli i Qytetit të Shkupit në territorin e të cilit gjenden, institucionet shkencore, organet, organizat dhe institucionet tjera.

(2) Propozimi për shpalljen e parkut të natyrës, visit të mbrojtur dhe territorit shumëdedikues për territor të mbrojtur, përveç propozuesve të autorizuar nga paragrafi (1) i këtij neni, mund të japin edhe personat fizikë dhe juridikë.

(3) Propozimet nga paragrafi (1) dhe (2) të këtij neni i paraqiten organit të drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës edhe përpos tjerash përmbajnë: bazë për paraqitjen e propozimit, sqarimit kartografik, si dhe studimit profesional për mbështetjen e propozimit.

Pranueshmëria e propozimit për shpalljen e territorit të mbrojtur

Neni 95

(1) Organi i drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës pas shqyrtimit të propozimit për shpalljen e territorit të mbrojtur dhe mendimit të Këshillit nacional për mbrojtjen e natyrës, i propozon Qeverisë së Republikës së Maqedonisë marrjen e vendimit për pranueshmërinë e propozimit dhe për procedurën e mëtejme për shpalljen e territorit të mbrojtur.

(2) Organi i drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës pas vendimit të Qeverisë së Republikës të Maqedonisë zbaton diskutim publik për propozimin.

Vendosja për propozimin definitiv për shpalljen e territorit të mbrojtur

Neni 96

(1) Pas mbarimit të diskutimit publik për propozimin, organi i drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës e harton propozimin definitiv për shpalljen e territorit të mbrojtur dhe ia dërgon Qeverisë së Republikës së Maqedonisë.

(2) Propozimi definitiv për shpallje të territorit të mbrojtur, veçanërisht përmban mendim nga diskutimi i përfunduar publik dhe akt për shpalljen për territor të mbrojtur.

(3) Qeveria e Republikës së Maqedonisë e shqyrton dhe e miraton propozimin për shpalljen e territorit të mbrojtur dhe vendos për shpalljen përkatësisht për vendosjen e mëtejme për propozimin.

Mbrojtja e përkohshme

Neni 97

(1) Pjesët e natyrës për të cilat mbahet procedurë për shpalljen e tyre për territor të mbrojtur, vihen në mbrojtje të përkohshme.

(2) Vendim për mbrojtjen e përkohshme të pjesëve të natyrës nga paragrafi 1 të këtij neni merr Qeveria e Republikës së Maqedonisë.

(3) Mbrojtja e përkohshme zgjat një vit nga dita kur është marrë vendimi nga paragrafi (2) i këtij neni, ose më së voni deri në sjelljen e aktit për shpalljen e territorit të mbrojtur.

II.3.3. Planet për menaxhim me territoret e mbrojtura

Miratimi i planeve për menaxhim me territoret e mbrojtura

Neni 98

(1) Për shkak të realizimit të mbrojtjes së territoreve të mbrojtura, subjektet kompetentë për kryerjen e aktiviteteve të menaxhimit dhe mbrojtjes miratojnë plane për menaxhim dhe programe vjetore për mbrojtjen e natyrës.

(2) Ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, e përcakton përmbajtjen e planeve për menaxhim me territoret e mbrojtura dhe programet vjetore për mbrojtjen e natyrës.

(3) Planet për menaxhim me territoret e mbrojtura duhet të jenë në pajtim me Planin hapësinor të Republikës së Maqedonisë dhe dispozitat e këtij ligji dhe i përmbajnë të gjitha masat dhe aktivitetet e përcaktuara për mbrojtjen e natyrës, e veçanërisht:

1) përgatitjen e kontrollit të territorit të mbrojtur dhe territoret e rëndësishëm ekologjikë në të, me karakteristikat e tyre dhe vlerësimin e gjendjes;

2) masat mbrojtëse dhe kahjet zhvilluese për territorin e mbrojtur dhe territoret e rëndësishëm ekologjikë;

3) masat për mbrojtjen e shumëllojshmërisë biologjike, veçanërisht masat për mbrojtjen e vendbanimeve natyrore;

4) masat për mbrojtjen e viseve karakteristike;

5) përcaktimin e sistemit të masave dhe aktiviteteve për mbrojtje nga zjarret dhe katastrofat tjera natyrore;

6) përgatitjen e treguesve kartografikë të vendbanimeve natyrore.

(4) Planet për menaxhim me territoret e mbrojtura nga paragrafi 1 i këtij neni i miraton subjekti i obliguar për kryerjen e punëve të menaxhimit dhe mbrojtjes, në pajtim me aktin për shpalljen, pas sigurimit të pëlqimit paraprak nga organi i drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës.

(5) Programet vjetore për mbrojtjen e natyrës nga paragrafi 1 i këtij neni i miraton subjekti i obliguar për kryerjen e punëve të menaxhimit dhe mbrojtjes, në pajtim me aktin për shpalljen, pas sigurimit të pëlqimit paraprak nga organi kompetent për kryerjen e punëve profesionale nga lëmi i mbrojtjes së natyrës.

(6) Në pjesën e planeve për menaxhim nga paragrafi (1) i këtij neni me të cilën përcaktohet sistemi i masave dhe aktiviteteve për mbrojtje nga zjarret dhe katastrofat tjera natyrore, jep pëlqim organi kompetent i drejtorisë shtetërore i caktuar me ligj.

Vlefshmëria e planit për menaxhim me territoret e mbrojtura

Neni 99

(1) Planet për menaxhim me territoret e mbrojtura miratohen për një periudhë prej 10 vjetësh, e më së voni në afat prej 2 vjetësh nga dita e shpalljes së territorit të mbrojtur.

(2) Subjektet të cilat, në pajtim me dispozitat e këtij ligji dhe aktet për shpallje, janë të obliguar për kryerjen e punëve të menaxhimit me territoret e mbrojtura, bëjnë vlerësimin e rezultateve të arritura me zbatimin e planit për menaxhim më së voni deri në kalimin e vitit të shtatë nga dita e miratimit të planit.

(3) Subjektet nga paragrafi (2) të këtij neni, janë të obliguar të fillojnë me hartimin e planeve të reja për menaxhim me territoret e mbrojtura, më së voni një vit para skadimit të afatit për të cilën janë miratuar.

Harmonizimi i planeve për menaxhim me masat dhe aktivitetet për mbrojtje

Neni 100

Planet për menaxhim me territoret e mbrojtura duhet të harmonizohen me qëllimet, masat dhe aktivitetet për mbrojtje dhemenaxhim me territoret e mbrojtura të përcaktuara me këtë ligj, aktin për shpalljen e territorit të

mbrojtur, standardet ndërkombëtare dhe marrëveshjet ndërkombëtare të ratifikuara nga Republika e Maqedonisë, si dhe dokumentacionin planor-hapësinor.

Procedura për miratimin e planeve për menaxhim me territoret e mbrojtura

Neni 101

(1) Në procedurën për miratimin e planeve për menaxhim me territorin e mbrojtur, organi i drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës dhe subjektet të cila administrojnë me territorin e mbrojtur, janë të detyruar të organizojnë debat publik.

(2) Mendimet, propozimet dhe porositë e paraqitura në debatin publik merren parasysh gjatë hartimit të planeve për menaxhim me territorin e mbrojtur.

Kontrolli ndaj relizimit të planeve për menaxhim me territoret e mbrojtura

Neni 102

Kontrollin ndaj zbatimit të planeve për menaxhim me territoret e mbrojtura e bën organi i drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës.

II.3.4. Regjimi i mbrojtjes

Planet hapësinore për territoret e mbrojtura

Neni 103

(1) Për shkak të rregullimit dhe shfrytëzimit të hapësirës së kategorive të territoreve të mbrojtura sipas nevojës miratohet plani hapësinor. Për kategorinë park nacional, detyrimisht miratohet plani hapësinor.

(2) Plani hapësinor i territorit të mbrojtur në pajtim me dispozitat e këtij ligji përmban:

- 1) Pjesën tekstuale:
 - madhësinë, kufijtë dhe vendpozicionin e parkut;
 - gjendjen e mjedisit natyror;
 - gjendjen e rregullimit të ekzistues të hapësirës, organizimit dhe mbrojtjes.
 - qëllimet dhe detyrat për zhvillim hapësinor;
 - shpërndarjen hapësinore të banorëve, lagjeve, lokaliteteve turistike;
 - shpërndarjen hapësinore të sistemeve të infrastrukturës;
 - kahjet dhe masat për realizimin e planit; dhe
- 2) Pjesa grafike:
 - reliefin dhe format gjeomorfologjike;
 - hartat pedologjike;
 - hartat vegjetative;
 - hidrografinë;
 - organizimin ekzistues të hapësirës; dhe
 - pajisjen dhe ndërtimin e hapësirës.

Zona për mbrojtje rigoroze

Neni 104

(1) Zona për mbrojtje rigoroze paraqet pjesë të territorit të mbrojtur me interes më të lartë të mbrojtjes, që karakterizohet me karakteristika burimore, të pandryshueshme të ekosistemeve, ose ka ndryshime krejtësisht të vogla si rezultat i praktikave tradicionale udhëheqëse.

(2) Në zonën për mbrojtje rigoroze mund të përkufizohen:

1. lokale burimore natyrore, pa asnjë intervenim të njeriut;
2. lokale me intervenim të kufizuar, ku mënyra tradicionale e ekonomizimit (udhëheqjes) është ende pranishme dhe shërben për qëndrueshmërinë e vlerave natyrore të zonës.

(3) Në zonën për mbrojtje rigoroze lejohen aktivitete shkencore-hulumtuese, nëse ato nuk janë në kundërshtim me qëllimet primare të mbrojtjes së territorit.

(4) Për shkak të ruajtjes së karakteristikave të zonës për mbrojtje rigorozë subjekti i cili udhëheq me trashëgiminë natyrore, është i obliguar të sigurojë monitoring të përhershëm.

Zona për menaxhim aktive

Neni 105

(1) Zona për menaxhim aktive paraqet zonë të interesit të lartë për mbrojtje, në të cilën nevojiten intervenime më të mëdha udhëheqëse me qëllim të restaurimit, rivitalizimit ose rehabilitimit të vendbanimeve, ekosistemeve dhe elementeve tjera të visit.

(2) Në zonën për menaxhim aktive mund të bëhen aktivitete të menaxhimit të cilat kanë të bëjnë me:

1. MANIPULIMIN ME VENDBANIME;
2. MANIPULIMIN ME LLOJET.

(3) Në zonën emenaxhims aktive lejohen aktivitete të karakterit ekonomik të cilat nuk kanë ndikim negativ të qëllimit primar të mbrojtjes, si ekoturizmi ose bujqësia ekstensive tradicionale.

(4) Udhëheqja e suksesshëm me këtë zonë, si dhe ruajtja e përhershme e saj e mëtejme, mund të sjell deri te fitimi i karakteristikave të zonës për mbrojtje rigorozë.

Zona për shfrytëzim të qëndrueshëm

Neni 106

(1) Zona për shfrytëzimin e qëndrueshëm paraqet pjesën e rëndësishme të territorit të mbrojtur e cila nuk posedon vlera të larta për mbrojtje, ku gjenden objektet infrastrukturorë, objekte të trashëgimisë kulturore, tipe të mbjelljes së pyjeve të cilat nuk janë karakteristike për territorin, si dhe vendbanime me tokën bujqësore rreth saj.

(2) Ndërmarrja afatgjate e intervenimeve dhe masave mund të sjellë deri te përfitimi i karakteristikave të zonës për menaxhim aktive.

Rrypi mbrojtës

Neni 107

(1) Rrypi mbrojtës sipas rregullit është sipërfaqe jashtë trashëgimisë natyrore dhe e ka rolin që t'i mbrojë zonat nga neni 104, 105 dhe 106 të këtij ligji me interes për mbrojtje nga kërcënimet që rrjedhin jashtë territorit të trashëgimisë natyrore.

(2) Gjatë kryerjes së aktivitetëve ekonomike në suazat e rrypit mbrojtës, detyrimisht zbatohen masat për mbrojtje të përcaktuara me këtë ligj.

(3) Rrypi mbrojtës vendoset edhe në kuadër të territorit të mbrojtur midis zonave, regjimi mbrojtës dhe administrues i të cilave përjashtohet në mënyrë reciproke.

II.3.5. Zbatimi i masave të mbrojtjes

Mbrojtja e drejtpërdrejtë e territoreve të mbrojtura

Neni 108

(1) Mbrojtjen e drejtpërdrejtë të territoreve të mbrojtura e realizon shërbimi i rojës të themeluar ose të caktuar nga subjektet të cilët në pajtim me dispozitat e këtij ligji dhe aktet për shpallje, janë të obliguar për kryerjen e punëve të menaxhimit me territoret e mbrojtura.

(2) Rojtarët në parkun nacional i cakton organi udhëheqës i institucionit publik që udhëheq me parkun nacional.

(3) Rojtar i territorit të mbrojtur mund të caktohet personi i cila ka përgatitje të mesme shkollore, sipas procedurës dhe mënyrës së përcaktuar nga ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës në pajtim me ministrin i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve në lëmin e punëve të brendshme.

(4) Pas caktimit të rojtarit për territorin e mbrojtur personi jep provim profesional. Provimin profesional rojtari në territorin e mbrojtur e jep në pajtim me

programin të cilin e përcakton ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës.

(5) Mënyrën dhe procedurën e dhënies së provimit profesional nga paragrafi (4) i këtij neni e përcakton ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës.

(6) Provimi profesional jepet para komisionit treanëtarësh të përbërë nga dy përfaqësues nga organi i drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës dhe një përfaqësuesi nga subjekti i obliguar për kryerjen e punëve të menaxhimit me territorin e mbrojtur në pajtim me aktin e shpalljes.

Uniforma zyrtare dhe arma e shërbimit të rojës

Neni 109

(1) Pjesëtarët e shërbimit të rojës gjatë kryerjes së detyrave zyrtare mbajnë uniformë zyrtare dhe armë, ndërsa identitetin e tyre e dëshmojnë me legjitimacion zyrtar.

(2) Ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, e përshkruan pamjen e uniformës zyrtare dhe përmbajtjen dhe formën e legjitimacionit zyrtar si dhe mënyrën e dhënies dhe kushtet në të cilat mund të merret legjitimacioni.

(3) Mënyrën e shfrytëzimit dhe ruajtjes së armës së zjarrit të cilën e posedojnë pjesëtarët e shërbimit të rojës, e përcakton ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës në pajtim me ministrin i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i punëve të brendshme në pajtim me dispozitat e këtij dhe ligji tjetër.

Realizimi i mbrojtjes së drejtpërdrejtë

Neni 110

Mbrojtjen e drejtpërdrejtë të territorit të mbrojtur shërbimi i rojës e bën përmes:

- 1) planifikimit, organizimit dhe realizimit të shetitjeve udhëzuese nëpër territorin e mbrojtur;
- 2) strëvitjeve ekologjike për vizituesit e territorit të mbrojtur dhe banorëve lokalë;
- 3) mbikëqerjes dhe përcjelljes së gjendjes të llojeve bimore, kërpudhave dhe kafshëve, si dhe vlerave tjera të territorit të mbrojtur;
- 4) bashkëpunimit me udhëheqësit e projekteve shkencore-hulumtuese dhe projekteve tjera të lejuara në territorin e mbrojtur;
- 5) bashkëpunimit me pronarët dhe bartësit e të drejtës së shfrytëzimit të patundshmërive në territorin e mbrojtur për shkak të mbrojtjes së natyrës;
- 6) mbikëqerjes ndaj realizimit të aktivitetëve të lejuara në territorin e mbrojtur;
- 7) kujdesit për mirëmbajtjen e objekteve infrastrukturorë në territorin e mbrojtur.

Autorizime të shërbimit të rojës gjatë kryerjes së mbrojtjes së drejtpërdrejtë

Neni 111

Gjatë relizimit të mbrojtjes pjesëtarët e shërbimit të rojës, midis tjerash bëjnë:

- 1) mbrojtjen e vendbanimeve dhe llojeve nga përdorimi i paligjshëm dhe aktivitetëve të paligjshme;
- 2) përcjelljen e zbatimit të dispozitave për menaxhim me territorin e mbrojtur nga akti i shpalljes, si dhe nga planet për menaxhim;
- 3) kontrollin e të gjitha lejeve për shfrytëzim, aktiviteve dhe lëvizjeve tjera në suazat e territorit të mbrojtur;
- 4) përcjelljen e realizimit të masave për mbrojtje nga zjarret dhe katastrofat tjera natyrore në suazat e kufijëve të territorit të mbrojtur;
- 5) përcjelljen e ndotjes me lloje të ndryshme të hedhurinave dhe visit;

6) kontrollin e transportit të drunjve, prodhimeve malore, bujqësore dhe prodhimeve tjera në suazat e kufijëve të territorit të mbrojtur;

7) shoqërimin e grupeve të vizitorëve, sigurimin e informatave, si dhe ofrimin e ndihmës vizitorëve;

8) pjesëmarrjen në aktivitete lidhur me rivalizimin e vendbanimeve dhe ujërave të egra;

9) bëjnë edhe aktivitete tjera në pajtim me aktin për shpalljen, e këtij ligji ose ligji tjetër.

Autorizimi i shërbimit të rojës gjatë kryerjes së shërbimit të rojës

Neni 112

(1) Në kryerjen e detyrës zyrtare pjesëtarët e shërbimit të rojës kanë të drejtë dhe obligim midis tjerash të:

1) kërkojnë letërnjoftim ose dokument tjetër publik për shkak të vërtetimit të identitetit të personave;

2) kontrollojnë bagazhin, si dhe automjetin transportues;

3) përkohësisht ta kufizojnë lëvizjen në territor të caktuar;

4) paguajnë dënim mandator;

5) përkohësisht të marrin pjesën e përvetësuar kundërligjore nga bota e gjallë dhe jo e gjallë, të cilat i takojnë territorit të mbrojtur, si dhe mjetet me të cilat është bërë përvetësimi;

6) kërkojnë vendosjen e gjendjes paraprake, përkatësisht të urdhërojnë pengimin dhe mënjanimin e pasojave të dëmshme;

7) paraqesin kallëzim penal dhe për kundërvajtje.

(2) Mjetet të cilat paguhet si dënim nga paragrafi 1, pika 4 të këtij neni janë të hyra të buxhetit.

II.3.6. Kufizimi në qarkullimin juridik dhe kufizimi i të drejtës së pronësisë

Obligime të pronarit përkatësisht shfrytëzuesit ndaj territorit të mbrojtur

Neni 113

(1) Bartësi i të drejtës së shfrytëzimit përkatësisht pronari i pronës në territorin e mbrojtur është i obliguar që trashëgiminë natyrore ta ruajë, të kujdeset për mirëmbajtjen e saj dhe në kohë t'i ndërmarrë masat e përcaktuara teknike-mbrojtëse dhe masat tjera të nevojshme për mbrojtje dhe mirëmbajtje, në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

(2) Bartësi i të drejtës për shfrytëzim përkatësisht pronari i pronës në territorin e mbrojtur është i obliguar të kërkojë pëlqim për të gjitha aktivitetet investuese të shfrytëzimit përkatësisht shfrytëzimit të pronës në territorin e mbrojtur nga subjekti i obliguar për kryerjen e punëve të menaxhimit me territorin e mbrojtur.

(3) Të drejtat dhe obligimet e bartësit të së drejtës të shfrytëzimit përkatësisht pronarit të pronës në territorin e mbrojtur, përcaktohen me aktin e shpalljes.

Kompenzimi për kufizimin e shfrytëzimit

Neni 114

Nëse shfrytëzimi i trashëgimisë natyrore në territorin e mbrojtur në mënyrë të caktuar është kufizuar ose ndaluar, pronari ose shfrytëzuesi ka të drejtë në kompenzim për kufizimin e shfrytëzimit në pajtim me dispozitat për kompenzim të dëmit.

Mundësimi i monitoringut të natyrës

Neni 115

Bartësi i të drejtës për shfrytëzim përkatësisht pronari i pronës në territorin e mbrojtur është i obliguar të mundësojë monitoring, hulumtim dhe studim të trashëgimisë natyrore në territorin e mbrojtur për qëllime shkencore të personave për atë që ka fituar leje paraprake nga ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës.

Ekspropriimi i pronës private për shkak të mbrojtjes së natyrës

Neni 116

Për shkak të realizimit të mbrojtjes së trashëgimisë natyrore ose të pjesës së territorit të mbrojtur që gjendet në pronë të pronarit privat, mund të realizohet procedurë për ekspropriim në pajtim me ligjin.

II.4. MBROJTJA E VISIT

Mbrojtja e shumëllojshmërisë së visit

Neni 117

(1) Aktivitetet në natyrë planifikohen dhe realizohen në atë mënyrë që do të sigurojnë mbrojtjen e shumëllojshmërisë së visit dhe shenjat karakteristike të visit në masën më të madhe të mundshme.

(2) Shfrytëzimi i pasurisë natyrore dhe planifikimi dhe rregullimi i hapësirës duhet të sigurojë mbrojtjen e shenjave karakteristike të visit si dhe mirëmbajtjen e vlerave biologjike, gjeologjike dhe kulturore të cilat e përcaktojnë rëndësinë dhe përjetimin e saj estetik.

(3) Mbrojtja e visit sigurohet edhe përmes mbrojtjes së vendbanimeve dhe ekosistemeve në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

Tipet e viseve

Neni 118

(1) Viset në pajtim me karakteristikat dhe vlerat e tyre klasifikohen në tipe visesh.

(2) Tipet e viseve klasifikohen sipas shenjave të veçanta dhe karakteristike të cilat e shprehin shumëllojshmërinë e trashëgimisë kulturore dhe natyrore.

(3) Tipet e viseve i përcakton ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës.

Përcjallja e gjendjes së tipeve të viseve

Neni 119

(1) Tipet e viseve studiohen, cilësitë, ndjeshmëria dhe rrezikimi i tyre analizohen dhe përcillen, ndërsa ndryshimet e shenjave të veçanta dhe karakteristike regjistrohen.

(2) Me shenja të veçanta dhe karakteristike të visit nënkuptohen pjesë e natyrës karakteristike për tipe të veçanta të viseve ose komponente antropogjene të visit të cilat kanë vlerë natyrore, historike, kulturore, shkencore ose estetike.

(3) Përcjelljen e gjendjes së shenjave të veçanta dhe karakteristike të visit e bëjnë personat e akredituar juridikë në bashkëpunim me organin kompetent për kryerjen e punëve profesionale nga lëmi i mbrojtjes së natyrës.

Vlerësimi i tipeve të viseve

Neni 120

(1) Ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, i vlerëson tipet e viseve, duke marrë parasysh edhe vlerat e veçanta të cilat ua përshkruajnë banorët, si dhe personat tjerë të interesuar fizikë dhe juridikë.

(2) Viset veçanërisht të vlefshme, si dhe masat për mbrojtjen e tipeve të viseve i përcakton ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës në bashkëpunim me ministrin i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i bujqësisë dhe pylltarisë dhe ministri që udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i kulturës.

(3) Viset veçanërisht të vlefshme mund të shpallen për teritore të mbrojtura me çka fitojnë statusin e trashëgimisë natyrore në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

(4) Tipet e viseve, si dhe masat nga paragrafi 2 të këtij neni implementohen në dokumentet për rregullim hapësinor, përkatësisht në planin për menaxhim me territorin e mbrojtur që përfshin vis të caktuar.

Zvogëlimi i pasojave të dëmshme të visit

Neni 121

(1) Hulumtimi dhe eksploatimi i lëndës së parë minerale dhe aktivitetet tjera të cilat mund të shkaktojnë ndryshime të visit, bëhen në mënyrë e cila siguron mbrojtjen e vlerave të viseve të hapësirës në masë të madhe të mundshme.

(2) Pasojat e dëmshme të visit, të shaktuara nga hulumtimi dhe eksploatimi i lëndëve të para minerale, mënjanohehen me sanimin e rëmihjes, përkatësisht rregullimin e fushës së tërësishtme eksploatuese dhe kthimin e visit në gjendje natyrore.

Ruajtja e objekteve speleologjike

Neni 122

(1) Për shkak të mbrotjes së formave nëntokësore, florës dhe faunës e shpellave, zbulimeve arkeologjike dhe speleologjike, objektet speleologjike mund të shpallen për territore të mbrojtura ose të fitojnë formë tjetër të statusit të trashëgimisë natyrore.

(2) Objektet speleologjike regjistrohen në kadastrin e territoreve të mbrojtura.

(3) Për objektet speleologjike në kadastrë regjistrohen këto të dhëna:

1) të dhënat për pasurinë e formave nëntokësore dhe karakteristikat biologjike;

2) shenjat e kadastrit;

3) të dhënat për pronarin, përkatësisht udhëheqësin;

4) vlerësimi nga pikëpamja e mbrojtjes së natyrës;

5) përcaktimi i gjendjes dhe rrezikimi;

6) territori mbrojtës mbitokësor, si dhe përkufizimet që kanë të bëjnë me ato territore;

7) karakteristikat dhe të dhënat tjera të rëndësishme për mbrojtjen e objektit speleologjik (përshkrimi i objektit, tipi morfologjik, krijimi, veçoritë hidrologjike, funksioni hidrogeologjik, qasja te objekti, dokumentacioni fotografik, literatura themelore etj.).

(4) Zbulimi i çdo objekti të ri speleologjik dhe pjesë të objektit speleologjik tani më të zbuluara, paraqitet në ministrinë kompetente për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës në afat prej 15 ditësh.

Kushtet dhe masat për mbrojtjen e objekteve speleologjike

Neni 123

(1) Ndalohet dëmtimi, zhdukja dhe bartja e zburimeve të shpellave, botës së gjallë nëntokësore, konstatimeve paleontologjike dhe arkeologjike nga objektet speleologjike.

(2) Me përjashtim të paragrafit (1) nga ky nen, për shkak të realizimit të studimit shkencor, ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, mund të lejojë bartjen e botës së gjallë nëntokësore, zbulimeve paleontologjike dhe arkeologjike nga objektet speleologjike.

(3) Leja për bartjen e botës së gjallë nëntokësore, zbulimeve paleontologjike dhe arkeologjike nga objektet speleologjike është pjesë e lejes për realizimin e studiimit shkencor në natyrën e Republikës së Maqedonisë nga neni 24, paragrafi 6, i këtij ligji.

(4) Ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, i përcakton masat dhe aktivitetet për mbrojtjen e objekteve speleologjike.

Zbatimi i mbrojtjes së objekteve speleologjike

Neni 124

(1) Për shkak të realizimit të mbrojtjes së objekteve speleologjike ose pjesëve të tyre ministri i cili udhëheq me

organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, jep leje për:

1) shfrytëzimin ose rregullimin e objekteve speleologjike ose pjesëve të saja;

2) mbylljen e hyrjes ose ndonjë pjesë të shpellës, si dhe për ndërtimin, meremetim ose sanimin e çfarëdo qoftë objektësh nëntokësore;

3) zbatimin e hulumtimeve, realizimin e eksperimenteve ose grumbullimin e bimëve, kërpudhave dhe kafshëve në objektin speleologjik ose pjesë të tij;

4) inçizimin e filmave ose fotografimin me pajisje elektronike në objektin speleologjik; dhe

5) të gjitha aktivitetet tjera të cilat në çfarëdo rasti ndikojnë ndaj karakteristikave themelore, kushteve dhe florës dhe faunës natyrore në objektin speleologjik ose territorin e saj mbitokësor të mbrojtur.

(2) Vendimi me të cilin jepet leja nga paragrafi (1) i këtij neni i përmban edhe kushtet dhe masat për mbrojtje.

Shfrytëzimi i objekteve speleologjike

Neni 125

(1) Shfrytëzimi i objekteve speleologjike për qëllime të lejuara realizohet me lejen e dhënë nga ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës.

(2) Leja jepet në bazë të programit të dorëzuar paraprakisht për vizitë dhe shikim të objektit speleologjik, i cili i përmban masat për mbrojtjen e objektit speleologjik, kushtet për shikim dhe masat për mbrojtjen e vizituesve.

Përkufizimi i të drejtës së pronësisë ndaj objektit speleologjik

Neni 126

(1) Ndalohet që pronari ose shfrytëzuesi i tokës në të cilën gjendet objekti speleologjik ta rrezikojë ose dëmtojë objektin speleologjik, ta mbyllë hyrjen, ta pengojë shfrytëzimin e saj në mënyrë të lejuar.

(2) Pronari ose shfrytëzuesi i tokës në të cilën gjendet objekti speleologjik është i detyruar të lejojë qasje dhe shikim të objektit për qëllime të lejuara.

(3) Pronari i objektit speleologjik ka të drejtë për kompenzim për shkak të kufizimit në shfrytëzimin e objektit speleologjik në përpjesëtim me fitimin e humbur. Shuma e kompenzimit përcaktohet me marrëveshje, e në rast të kontestit gjykata kompetente. Kompenzimi paguhet nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë.

II.5. MINERALET DHE FOSILET

II.5.1. Masa të përgjithshme

Mbrojtja e përgjithshme e mineraleve dhe fosileve

Neni 127

(1) Minerale dhe fosilet janë pronë e Republikës së Maqedonisë.

(2) Ndalohet zhdukja e mineraleve dhe fosileve, si dhe dëmtimi i vendzbulimeve të tyre.

(3) Gjatë kryerjes së veprimtarisë ose ndërtimit të objekteve me interes publik, kryerësi i punëve është i obliguar që me harxhimet e tij t'i ndërmarrë të gjitha masat dhe aktivitetet e nevojshme për mbrojtjen e vendzbulimit të mineraleve dhe fosileve.

II.5.2. Minerale dhe fosilet e mbrojtura

Mineralet dhe fosilet si trashëgimi natyrore

Neni 128

(1) Minerale dhe fosilet të cilat janë të rëndësishme për shkak të rrallësisë, madhësisë së jashtëzakonshme, pamjes ose rëndësisë së jashtëzakonshme të tyre univerzale dhe shkencore, fitojnë status të trashëgimisë natyrore.

(2) Minerale dhe fosilet të cilat kanë statusin e trashëgimisë natyrore i përcakton ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës.

Mbrojtja e mineraleve dhe fosileve

Neni 129

(1) Mineralet dhe fosilet të cilat kanë fituar statusin e trashëgimisë natyrore ruhen në vendin e zbulimit, ndërsa vendzbulimi shpallet për territor të mbrojtur.

(2) Nëse mineralet dhe fosilet mund të jenë të mbrojtura në vendin e zbulimit, u jepen për ruajtje institucioneve që do të sigurojnë mbrojtjen e tyre profesionale dhe do të mundësojnë përdorimin e tyre për qëllime shkencore dhe edukative-arsimore, si dhe për qëllime të mbrojtjes së natyrës.

(3) Ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, i përcakton mënyrën dhe përmbajtjen e mbrojtjes profesionale të mineraleve dhe fosileve, si dhe mënyrën e hulumtimit të vendzbulimit dhe mënyrën e mbrojtjes së vendzbulimit, në pajtim me ministrin i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i shkencës dhe ministrin i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i ekonomisë.

Realizimi i mbrojtjes së mineraleve dhe fosileve

Neni 130

(1) Ndalohet marrja nga natyra e mineraleve dhe fosileve të cilat kanë fituar statusin e trashëgimisë natyrore ose gjenden në territore të mbrojtura.

(2) Me përjashtim nga paragrafi (1) i këtij neni, ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, mund të lejojë marrjen nga natyra të mineraleve dhe fosileve të cilat kanë status të trashëgimisë natyrore, ose gjenden në territorin e mbrojtur, në funksion të hulumtimit shkencor dhe hulumtues, arsim dhe ekspozim publik.

II.5.3. Zbulimi i mineraleve dhe fosileve dhe hulumtimi i vendzbulimeve

Hulumtimi i vendzbulimeve të mineraleve dhe fosileve

Neni 131

(1) Mineralet dhe fosilet nga neni 128, paragrafi (1) i këtij ligji, zbuluesi është i detyruar t'ia paraqesë organit kompetent për kryerjen e punëve profesionale nga lëmi i mbrojtjes së natyrës në afat prej 8 ditësh nga zbulimi.

(2) Organi kompetent për kryerjen e punëve profesionale nga lëmi i mbrojtjes së natyrës është i detyruar që menjëherë ta informojë organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës për paraqitjen e bërë të mineraleve dhe fosileve nga neni 128, paragrafi 1 i këtij ligji.

(3) Ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, vendos për hulumtimitin e mëtejme të vendzbulimit të mineraleve dhe fosileve më së voni në afat prej 30 ditëve nga dita e paraqitjes së vendzbulimit. Me vendimin për realizimin e hulumtimit të vendzbulimit përcaktohen edhe masat për mbrojtjen e tij të përkohshme.

(4) Nëse ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës nuk merr vendim për hulumtim në afatin nga paragrafi (2) të këtij neni, konsiderohet se hulumtimi dhe mbrojtja e vendzbulimit nuk janë të nevojshme.

(5) Nëse ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës nuk vendos ndryshe, hulumtuesi nuk guxon që në vendin e zbulimit të bëjë aktivitete të cilat do të kishin mund të sillnin dërrë ose dëmtrimi i zbulimit.

(6) Pronari i tokës në të cilën është gjetur mineral ose fosil ose personi fizik ose juridik i cili i bën punët gjatë të cilave është gjetur, janë të detyruar të mundësojnë hulumtimitin në vendzbulim në pajtim me vendimin e ministrit i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës.

(7) Hulumtimitin e vendzbulimit e bën personi i autorizuar fizik ose juridik, në bazë të lejes nga ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, në mënyrë dhe me procedurë të përcaktuar me aktin nga neni 129, paragrafi (3), i këtij ligji.

(8) Nëse ekziston mundësia për zbulime të mëtejme të mineraleve ose fosileve, pas mbarimit të punëve të lejuara hulumtuese, ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, në bazë të mbikëqyerjes së realizuar, vendos për vazhdimin e punëve.

Leja për hulumtimitin e vendzbulimeve të mineraleve dhe fosileve

Neni 132

Nëse personi fizik ose juridik ka për qëllim të hulumtojë vendzbulime të mineraleve dhe fosileve, është i detyruar të kërkojë leje nga ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, më së voni 30 ditë para fillimit të hulumtimit të planifikuar.

III. ORGANIZIMI I MBROJTJES SË NATYRËS

III.1. KOMPETENCAT NGA LËMI I MBROJTJES SË NATYRËS

Organi i drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës

Neni 133

Organi i drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, në pajtim me dispozitat e këtij ligji, i kryen punët që kanë të bëjnë me: menaxhimin dhe kreimin e politikës së mbrojtjes së natyrës, mbrojtjen e shumëllojshmërisë biologjike dhe të viseve dhe mbrojtjen e trashëgimisë natyrore; menaxhimin me shumëllojshmërinë natyrore biologjike dhe të viseve dhe trashëgimisë natyrore dhe kontrollin dhe mbikëqyerjen ndaj realizimit të dispozitave të këtij ligji.

Organi kompetent për kryerjen e punëve profesionale nga lëmi i mbrojtjes së natyrës

Neni 134

Organi i drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve profesionale nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, në pajtim me dispozitat e këtij ligji, i kryen punët që kanë të bëjnë me: mbajtjen e kadastrit të territoreve të mbrojtura, regjistrin e trashëgimisë natyrore dhe evidencën për qarkullim dhe aktivitete tjera me llojet e mbrojtura, monitoringun e gjendjes në natyrë, dhe bën punë tjera në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

III.2. UDHËHEQJA ME TERRITORE TË MBROJTURA

Udhëheqja me territore të mbrojtura

Neni 135

(1) Udhëheqjen, mbikëqyerjen dhe mbrojtjen e territoreve të mbrojtura, përveç rezervateve natyrore rigoroz dhe parqeve nacionale, e bëjnë subjektet në kushte dhe në mënyrë të përcaktuar me aktin për shpallje dhe me këtë ligj.

(2) Udhëheqjen, mbikëqyerjen dhe mbrojtjen e rezervateve natyrore rigoroz dhe bën organi i drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

(3) Organi i drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës mund të vendosë ta ndajë menaxhimin e rezervatit natyror rigoroz me organ, institucion ose organizatë tjetër.

(4) Udhëheqjen dhe mbrojtjen e parqeve nacionale e bëjnë institucione publike-Parku nacional në pajtim me dispozitat e këtij ligji dhe aktin për shpalljen e parkut nacional.

(5) Udhëheqjen dhe mbrojtjen me territorin e shumëdedikues nga neni 88, paragrafi (2), nga ky ligj, e bën ndërmarrja publike e themeluar nga Qeveria e Republikës së Maqedonisë, në pajtim me ligjin.

(6) Subjektet e obliguara për menaxhim me territorin e mbrojtur, udhëheqin në mënyrë integrale me tërë rajonin e territorit të mbrojtur. Për shkak të realizimit të menaxhimit në mënyrë integrale subjektet e obliguara për menaxhim me territorin e mbrojtur lidhin marrëveshje për rregulimin e të drejtave dhe obligimeve të ndërsjella me subjektet të cilat kryejnë veprimtari në territorin e mbrojtur, të cilëve u jep pëlqim Qeveria e Republikës së Maqedonisë.

(7) Mbikëqyerjen ndajmenaxhims dhe mbrojtjes së parqeve nacionale e bën organi i drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës.

III.2.1. Udhëheqja me parqet nacionale

Institucioni publik-Parku nacional

Neni 136

(1) Për shkak të kryerjes së punëve të menaxhims dhe mbrojtjes së parkut nacional, Qeveria e Republikës së Maqedonisë themelon institucion publik - Parku nacional.

(2) Me aktin e themelimit të institucionit publik veçanërisht rregullohet:

1) mënyra e kryerjes së veprimtarisë me interes publik, të drejtat dhe obligimet e ndërsjella të Qeverisë së Republikës së Maqedonisë dhe institucionit publik - Parku nacional;

2) të drejtat që i ka institucionit publik;

3) kushtet me të cilat sigurohet kontinuiteti në kryerjen e veprimtarisë me interes publik;

4) kushtet për kryerjen e veprimtarisë me kualitet me interes publik;

5) kushtet për kryerjen e të gjitha obligimeve të parapara pa marrë parasysh krijimin e mundshëm dhe ndikimin e çfarëdo rrethane dhe gjendje të parapara;

6) lloji i shfytëzuesve dhe territori në të cilin zhvillohet veprimtaria;

7) kushtet nën të cilat themeluesi njëanshëm mund t'i ndryshojë kushtet pas themelimit për shkak të mënjanimet dhe mbrojtjes së interesit publik;

8) kushtet tjera të veçanta dhe obligimet të cilat institucioni publik është i detyruar t'i plotësojë për shkak të kryerjes së veprimtarisë me interes publik.

Udhëheqja me institucionon publik - Parku nacional

Neni 137

(1) Udhëheqja me institucionin publik - Parku nacional bëhet në bazë të parimeve të profesionalitetit dhe kompetenës, në pajtim me ligjin.

(2) Organet e institucionit publik - Parku nacional janë: këshilli drejtues, organi punëdhënës, organi profesional kolegial dhe këshilli për kontrollin e punës materiale-financiare.

Këshilli drejtues i institucionit publik - Parku nacional

Neni 138

(1) Organ imenaxhims së institucionit publik - Parku nacional është këshilli drejtues, të cilin e përbëjnë 5 anëtarë, dy përfaqësues të themeluesit, përfaqësues të komunave në territorin e të cilit gjendet parku nacional dhe dy përfaqësues të organit profesional.

(2) Anëtarët e këshillit drejtues i emëron dhe i shkarkon Qeveria e Republikës së Maqedonisë.

(3) Qëndrimi, mënyra e zgjedhjes së anëtarëve të këshillit drejtues, kompetencat e tij dhe mënyra e vendosjes rregullohen me statutin e institucionit publik - Parku nacional.

(4) Funksioni anëtarë i këshillit drejtues i institucionit publik - Parku nacional ose organ punëdhënës nuk përket me kryerjen e ndonjë funksionit tjetër publik.

(5) Anëtarët e këshillit drejtues për punën e tyre marrin kompensim të harxhimve ditore dhe të rrugës për pjesëmarrje në punën e këshillit drejtues.

Kompetencat e këshillit drejtues

Neni 139

(1) Këshilli drejtues i parkut nacional i kryen punët vijuese:

1. miraton statutin e institucionit publik - Parku nacional;

2. miraton plan për menaxhim me parkun nacional, si dhe akte tjera të institucionit dhe përcjell realizimin e tyre;

3. nga radhët e anëtarëve të vet zgjedh kryetar;

4. i propozon Qeverisë së Republikës së Maqedonisë shkarkimin e organit punëdhënës;

5. e përcakton planin financiar dhe miraton llogari përfundimtare;

6. bën edhe punë tjera të caktuara me ligj, aktin për themelimin dhe me statutin e institucionit publik - Parku nacional.

(2) Për statutin e institucionit publik - Parku nacional nga paragrafi (1), pika 1, e këtij neni jep pëlqim Qeveria e Republikës së Maqedonisë.

Drejtori i institucionit publik - Parku nacional

Neni 140

(1) Me institucionin publik - Parku nacional udhëheq organi punëdhënës - drejtori.

(2) Drejtori i institucionit publik - Parku nacional nga paragrafi 1 i këtij neni organizon dhe udhëheq procesin e punës dhe udhëheq punën e institucionit publik - Parku nacional, merr vendime, përfaqëson dhe prezanton institucionin publik - Parku nacional ndaj personave të tretë dhe është përgjegjës për ligjshmërinë e punës të parkut nacional.

Procedura e emërimit të drejtorit

Neni 141

(1) Drejtorin e emëron Qeveria e Republikës së Maqedonisë me konkurs publik në pajtim me këtë ligj.

(2) Për drejtor të institucionit publik - Parku nacional mund të emërohet personi, i cili i plotëson kushtet vijuese:

1. të ketë të mbaruar shkollim sipëror dhe titull të fituar: biolog i diplomuar, biolog-ekolog i diplomuar, gjeograf i diplomuar, gjeolog i diplomuar, inzhinier i diplomuar i pylltarisë, inzhinier i diplomuar agronom, mjek i medicinës së veterinarisë, ekonomist i diplomuar, jurist i diplomuar;

2. të ketë më së paku 10 vjet përvojë pune në profesion, prej të cilave së paku 4 vjet në lëmin e mbrojtjes së natyrës.

(3) Mandati i drejtorit zgjat 4 vjet.

(4) I njëjti person mund për të dytën herë të emërohet për drejtor i institucionit publik - Parku nacional.

Këshilli për kontrollin e punës materiale-financiare i institucionit publik - Parku nacional

Neni 142

(1) Për shkak të kryerjes së kontrollit të punës materiale-financiare të institucionit publik - Parku nacional, formohet Këshilli për kontrollin e punës materiale-financiare, prej tre anëtarësh.

(2) Kryetari dhe anëtarët e Këshillit nga paragrafi (1) i këtij neni, i emëron dhe i shkarkon Qeveria e Republikës së Maqedonisë.

(3) Kryetari dhe anëtarët e Këshillit, nga paragrafi (1) të këtij neni, mund të emërohen personat të cilët nuk janë në marrëdhënie pune në institucion publik - Parku nacional dhe të cilët kanë arsim sipëror dhe posedojnë njohuri dhe përvojë nga lëmi i punës financiare dhe kontabilitetit.

(4) Kryetari dhe anëtarët e Këshillit, nga paragrafi (1) i këtij neni, për punën e tyre marrin kompensim të harxhimeve ditore dhe rrugore për pjesëmarrje në punën e këshillit.

Organi profesional kolegial i institucionit publik - Parku nacional

Neni 143

(1) Institucioni publik - Parku nacional ka organ kolegial profesional (në tekstin e mëtejme: organ profesional).

(2) Përmbajtja, mënyra e organizimit dhe kompetencat e organit profesional përcaktohen me statutin e institucionit publik - Parku nacional.

(3) Organi profesional i kryen punët vijuese:

1) është përgjegjës për punën profesionale të institucionit publik - Parku nacional;

2) vendos për çështjet profesionale në suazat e autorizimit të përcaktuara me ligjin, statutin dhe aktet tjera të institucionit publik - Parku nacional;

3) përcakton baza profesionale për programin e punës dhe zhvillimin e tij;

4) i jep mendim dhe propozim organit punëdhënës në pikëpamje të organizimit të punës dhe kushtet për punë dhe zhvillimin e veprimtarisë;

5) propozon përfaqësues në organin emenaxhims së institucionit publik - Parku nacional sipas parimeve të profesionalitetit dhe kompetencës;

6) organizon dhe siguron zbatimin e programit për aftësimin e shërbimit të rojës për përbalim me zjarre dhe katastrofa tjera natyrore; dhe

7) bën punë tjera të caktuara me ligj dhe statutin e institucionit publik - Parku nacional.

Format e kryerjes së përbashkët të punëve të veçanta

Neni 144

(1) Për shkak të realizimit të kryerjes racionale të veprimtarisë, institucionet publike - Parku nacional me pëlqimin e Qeverisë së Republikës së Maqedonisë mund të organizojnë forma të ndryshme të kryerjes së përbashkët të punëve të veçanta ose realizimit të punës institucionale ose llojit tjetër të punës dhe bashkëpunimit.

(2) Punët që i kryen forma që e organizojnë institucionet publike - Parku nacional përcaktohen me marrëveshjen për ndërlidhje.

(3) Forma që e organizojnë institucionet publike - Parku nacional ka cilësinë e personit juridik, nëse me marrëveshje për ndërlidhje nuk është përcaktuar ndryshe.

III.3. KËSHILLI NACIONAL PËR MBROJTJEN E NATYRËS

Themelimi dhe përmbajtja e Këshillit nacional për mbrojtjen e natyrës

Neni 145

(1) Për shkak të përcjelljes, realizimit dhe përparimit të mbrojtjes së natyrës dhe shfrytëzimit të pasurisë natyrore themelohet Këshilli nacional për mbrojtjen e natyrës si trup këshilldhënës i ministrit i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës,

(2) Këshilli nacional për mbrojtjen e natyrës përbëhet prej kryetarit dhe tetë anëtarëve që i emëron ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës.

(3) Ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës sipas funksionit është kryetar i Këshillit nacional për mbrojtjen e natyrës.

(4) Në Këshillin nacional për mbrojtjen e natyrës emërohen anëtarë në pajtim me strukturën vijuese:

1) një përfaqësues nga shoqata e komunave;

2) dy përfaqësues nga Akademia Maqedonase e Shkencave dhe Arteve;

3) tre përfaqësues nga radhët e punëtorëve të dalluar shkencorë dhe profesionalë në lëmin e mbrojtjes së natyrës nga Republika e Maqedonisë;

4) dy përfaqësues nga shoqatat e qytetarëve që janë aktivë në lëmin e mbrojtjes së natyrës; dhe

(5) Anëtarët e këshillit nacional për mbrojtjen e natyrës emërohen për një periudhë prej katër vjetësh dhe përsëri mund të emërohen.

(6) Këshilli nacional për mbrojtjen e natyrës miraton rregullore për punën e vet.

Kompetencat e Këshillit nacional për mbrojtjen e natyrës

Neni 146

Këshilli nacional për mbrojtjen e natyrës:

1) jep mendime lidhur me miratimin e listës së llojeve të mbrojtura ndërkombëtare dhe të rrezikuara, procedurën për dhënien e lejes dhe kushtet të cilat duhet të plotësohen për dhënien e saj, si dhe veprimin gjatë importit, eksportit ose tranzitit me lloje të egra të mbrojtura dhe të rrezikuara nga ana e organeve doganore dhe organeve tjera kompetente të vendkalimeve kufitare;

2) jep mendim lidhur me kushtet për mbrojtjen e llojeve të egra në robërim;

3) jep mendim lidhur me shpalljen e llojeve të rrezikuara, përkatësisht miratimin e listës së llojeve të rrezikuara (lista e kuqe) dhe masat për përmirësimin e gjendjes së llojeve të rrezikuara (libri i kuq);

4) jep mendim lidhur me aktin për vendosje nën mbrojtje të përkohshme të llojeve të rrezikuara për të cilat mbahet procedurë për shpalljen për lloje të mbrojtura në mënyrë rigorozë dhe llojeve të egra të mbrojtura ;

5) jep mendim lidhur me shpalljen e llojeve të mbrojtura në mënyrë rigorozë dhe lloje të egra të mbrojtura;

6) jep mendim lidhur me kushtet, mënyrën dhe procedurën për marrjen e materialit gjenetik nga natyra;

7) jep mendim lidhur me përcaktimin, shpalljen, mënyrën emenaxhims dhe masat dhe aktivitetet për mbrojtjen e territorit me rëndësi ekologjike, rrjetin ekologjik dhe sistemin e korridoreve ekologjike;

8) jep mendim lidhur me pranueshmërinë e propozimit për shpalljen e territorit të mbrojtur;

9) jep mendim lidhur me miratimin e Strategjisë nacionale për mbrojtjen e natyrës;

10) jep mendim për punë tjera në pajtim me këtë ligj.

Kryerja e punëve administrative për këshillin

Neni 147

Punët administrative të Këshillit nacional për mbrojtjen e natyrës i bën organi i drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës.

III.4. KRYERJA E PUNËVE SHKENCORE DHE PROFESIONALE PËR MBROJTJEN E NATYRËS DHE

Kushtet për dhënien e kryerjes së punëve shkencore dhe profesionale për mbrojtjen e natyrës dhe monitoringu i gjendjes së natyrës

Neni 148

(1) Kryerjen e punëve shkencore-profesionale për mbrojtjen e natyrës dhe monitoringun e gjendjes së natyrës, organi i drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, mund t'ua besojë personave juridikë të akredituar.

(2) Personat e akredituar juridikë nga paragrafi (1) i këtij neni duhet të kenë të punësuar ose angazhuar më së paku 5 persona me shkollim sipëror, prej të cilëve së paku 1 me shkallë shkencore doktor i shkencave, me titujt vijues: biolog i diplomuar, biolog-ekolog i diplomuar, gjeograf i diplomuar, gjeolog i diplomuar, inxhinier i diplomuar i pylltarisë, inxhinier i diplomuar agronom, mjek i medicinës së veterinarisë.

(3) Ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, i përcakton kushtet lidhur me pajisjen dhe lokalet afariste, të cilat duhet t'i plotësojnë personat e akredituar juridikë.

IV. EVIDENTIMET NGA LËMI I MBROJTJES SË NATYRËS

IV.1. KADASTRI I TERRITOREVE TË MBROJTURA

Kadastri i territoreve të mbrojtura

Neni 149

(1) Territoret e mbrojtura regjistrohen në kadastrin e territoreve të mbrojtura.

(2) Kadastrin nga paragrafi (1) të këtij neni e mban organi kompetent për kryerjen e punëve profesionale nga lëmi i mbrojtjes së natyrës.

(3) Ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, i përcakton të dhënat të cilat regjistrohen në kadastrin e territoreve të mbrojtura, mënyrën e mbajtjes dhe formën e formularit të kadastrit të territoreve të mbrojtura.

(4) Me aktin nga paragrafi (3) të këtij neni përcaktohen mënyra dhe mundësitë për shfrytëzimin e të dhënave nga kadastri.

(5) Ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, e përcakton tarifën për dhënie dhe shfrytëzim të certifikatave nga kadastri i territoreve të mbrojtura.

(6) Të dhënat nga kadastri i territoreve të mbrojtura janë pjesë e Sistemit informativ për mjedisin jetësor.

IV.2. REGJISTRI I TRASHËGIMISË NATYRORE

Regjistri i trashëgimisë natyrore

Neni 150

(1) Llojet e mbrojtura në mënyrë rigorozë dhe llojet e mbrojtura, fosilet dhe mineralet karakteristike regjistrohen në regjistrin e trashëgimisë natyrore.

(2) Regjistrin nga paragrafi (1) të këtij neni e mban organi kompetent për kryerjen e punëve profesionale nga lëmi i mbrojtjes së natyrës.

(3) Ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës me dispozitë të veçantë i përcakton të dhënat të cilat regjistrohen në regjistrin e trashëgimisë natyrore, mënyrën e mbajtjes dhe formën e formularit të regjistrit të trashëgimisë natyrore.

(4) Me aktin nga paragrafi (3) të këtij neni përcaktohen edhe mundësitë për shfrytëzimin e të dhënave nga regjistri.

(5) Ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, e përcakton tarifën e kompensimeve për shfrytëzim dhe dhënie të certifikatave nga regjistri i trashëgimisë natyrore.

(6) Të dhënat nga regjistri i trashëgimisë natyrore janë pjesë e Sistemit informativ për mjedisin jetësor.

Regjistrimi në regjistër

Neni 151

(1) Llojet e egra të mbrojtura në mënyrë rigorozë dhe llojet e mbrojtura, mineralet karakteristike dhe fosilet ose objektet speleologjike të cilat fitojnë statusin e trashëgimisë natyrore, regjistrohet në regjistrin e trashëgimisë natyrore.

(2) Të dhënat për ekzemplarët dhe koleksionet e kopshteve zoologjike, kopshteve botanike, institucioneve shkencore dhe institucione tjera të ngjashme, regjistrohen në regjistrin e trashëgimisë natyrore si tërësi, sipas librit të inventarit të atyre lëndëve përkatësisht koleksioneve në bazë të fletëparaqitjes të organi kompetent për kryerjen e punëve profesionale nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, i paraqet institucioni adekuat.

(3) Në regjistrin e trashëgimisë natyrore regjistrohet marrja dhe ndryshimi i statusit të trashëgimisë natyrore.

(4) Ndërprerja e statusit të trashëgimisë natyrore shkakton fshirjen e llojit nga regjistri.

IV.3. Evidentimi i qarkullimit dhe aktivitetet tjera me llojet e mbrojtura

Evidentimi i qarkullimit dhe aktivitetet tjera me llojet e mbrojtura

Neni 152

(1) Për llojet e mbrojtura mbahet evidencë për qarkullimin dhe aktivitetet tjera me llojet e mbrojtura.

(2) Evidencën nga paragrafi (1) të këtij neni e mban organi kompetent për kryerjen e punëve profesionale nga lëmi i mbrojtjes së natyrës.

(3) Ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës me dispozitë të veçantë i përcakton të dhënat të cilat regjistrohen në evidencën e qarkullimit dhe aktivitetet tjera me lloje të mbrojtura, mënyrën e mbajtjes dhe formën e formularit të evidencës të qarkullimit dhe aktivitetet tjera me lloje të mbrojtura.

(4) Me aktin nga paragrafi (3) të këtij neni përcaktohen edhe mundësitë për shfrytëzimin e të dhënave nga evidenca.

(5) Ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, përcakton tarifën për dhënie dhe shfrytëzim të certifikatave nga evidenca e qarkullimit dhe aktivitetet tjera me lloje të mbrojtura.

(6) Të dhënat nga evidenca e qarkullimit dhe aktivitetet tjera me llojet e mbrojtura janë pjesë e Sistemit informativ për mjedisin jetësor.

IV.4. Paraqitja e informatave për të dhënat nga evidencat për mbrojtjen e natyrës deri te sistemi i nformativ për mjedis jetësor

Paraqitja e informatave për të dhënat nga evidencat

Neni 153

Ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, përcakton rregullin, procedurën dhe formularin për paraqitjen e të dhënave nga kadastri i territoreve të mbrojtura, regjistri i trashëgimisë natyrore dhe evidentimi për qarkullim dhe aktivitetet tjera me llojet e mbrojtura deri te sistemi informativ për mjedisin jetësor.

V. MONITORINGU

Monitoringu i gjendjes së natyrës

Neni 154

(1) Organi kompetent për kryerjen e punëve profesionale nga lëmi i mbrojtjes së natyrës e përcjell dhe e organizon monitoringun e gjendjes së natyrës në pajtim me metodologjinë për monitoringun e gjendjes së natyrës.

(2) Metodologjinë për monitoringun e gjendjes së natyrës e përcakton ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës me propozimin e organit kompetent për kryerjen e punëve profesionale nga lëmi i mbrojtjes së natyrës.

(3) Monitoringun e mbrojtjes së natyrës mund ta bëjnë edhe personat juridikë të akredituar të cilët i plotësojnë kushtet e përcaktuara me dispozitat e këtij ligji.

(4) Monitoringu i gjendjes së natyrës realizohet përmes:

1. matjes, përcjelljes, vlerësimit dhe kontrollit të gjendjes së llojeve, vendbanimeve të tyre, tipeve të vendrëshqitjes, territoreve të rëndësishën ekologjikë, ekosistemet si dhe tipet e viseve;

2. matjes, përcjelljes, vlerësimit dhe kontrollit të ndryshimit të vlerave gjeologjike (paraqitja e vendrëshqitjes, erozionit, burimeve të reja etj.), që përfshin edhe përpunimin e hartave të veçanta gjeologjike si bazë për realizimin e hulumtimeve dhe përcjelljeve të mëtejme;

3. përcjelljes së gjendjes me trashëgiminë natyrore.

(5) Të dhënat nga monitoringu janë publik, përveç për rasteve të përcaktuara me ligj.

Qasja deri te informatat lidhur me mbrojtjen e natyrës dhe qasja deri te të drejtat lidhur me qasjen në informata për mbrojtjen e natyrës

Neni 155

Qasja deri te informatat lidhur me mbrojtjen e natyrës dhe qasja deri te e drejta lidhur me qasjen deri te informatat për mbrojtjen e natyrës, sigurohet në pajtim me Ligjin për mjedisin jetësor.

Pjesëmarrja e publikut në vendosje për çështje nga lëmi i mbrojtjes së natyrës

Neni 156

(1) Sigurohet pjesëmarrje e publikut në përgatitjen e rregullave dhe dokumenteve të cilat dalin nga dispozitat e këtij ligji, e veçanërisht për: aktet për shpalljen e territorit të mbrojtur, dokumentacionit planor-hapësinor për territor të mbrojtur, planet për menaxhim me territor të mbrojtur, planet dhe projektet për shfrytëzimin e pasurisë natyrore të cilat kanë ndikim ndaj natyrës.

(2) Opinioni informohet me shpallje publike ose informim të veçantë të subjektet e interesuara për aktin ose veprimtarinë të cilat mund të ndikojnë në gjendjen e natyrës.

(3) Informimi i opinionit është i detyrueshëm në rastet e përcaktuara me këtë ligj.

Aktivitetet edukative-arsimore për mbrojtjen e natyrës

Neni 157

(1) Republika e Maqedonisë është e detyruar të sigurojë kushte të volitshme për realizimin e aktiviteteve edukative-arsimore për mbrojtjen e natyrës, në të gjitha nivelet e sistemit edukativo-arsimor.

(2) Aktivitetet edukative-arsimore për mbrojtjen e natyrës realizohen edhe përmes kryerjes së veprimtarive të mbrojtjes ex-situ, si veprimtari muzeu, veprimtari të kopshteve zoologjike, kopshteve botanike, kopshteve dendrologjike, akuariumeve dhe institucioneve tjera.

Aktivite për informimin e opinionit për mbrojtjen e natyrës

Neni 158

(1) Organet, institucionet, entet dhe organizatat kompetente për kryerjen e punëve udhëheqëse, profesionale dhe punëve tjera nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, në pajtim me dispozitat e këtij ose ligji tjetër, janë të detyruar ta informojnë opinionin për mbrojtjen e natyrës dhe mbrojtjen e saj përmes medimeve, ligjëratave dhe veprimtarive botuese, si dhe ta informojnë publikun për ekzistimin e trashëgimisë natyrore dhe mundësinë e vizitës së saj me qëllim të edukimit, shikimit dhe rekreimit.

(2) Institucionet publike - Parku nacional, si dhe institucionet të cilët kryejnë veprimtari muzeu, edukative-arsimore dhe shkencore-profesionale, janë të detyruar të afërsojnë quadro për kryerjen e punëve të parapara në paragrafin 1 të këtij neni.

VI. STRATEGJIA NACIONALE PËR MBROJTJEN E NATYRËS

Miratimi i

Miratimi i Strategjisë nacionale për mbrojtjen e natyrës

Neni 159

(1) Qeveria e Republikës së Maqedonisë, me propozimin e ministrit i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, ndërsa pas sigurimit të mendimit paraprak nga Këshilli nacional për mbrojtjen e natyrës, miraton Strategji nacionale për mbrojtjen e natyrës.

(2) Startegjia nacionale për mbrojtjen e natyrës miratohet për një periudhë prej 10 vjetësh dhe përmban baza afatgjate të politikës së mbrojtjes së natyrës.

(3) Startegjia nacionale për mbrojtjen e natyrës miratohet me procedurë e cila siguron pjesëmarrjen e opinionit në vendosje.

(4) Strategjitë për mbrojtjen dhe shfrytëzimin e pasurisë natyrore dhe trashëgimisë natyrore harmonizohen me Strategjinë nacionale për mbrojtjen e natyrës.

(5) Mjetet për përpunimin e Strategjisë nacionale për mbrojtjen e natyrës sigurohen nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë.

Zbatimi i

Strategjisë nacionale për mbrojtjen e natyrës

Neni 160

(1) Në suazat e Strategjisë nacionale për mbrojtjen e natyrës, për shkak të implementimit të saj të plotë, miratohen plane pesëvjeçare dhe programe njëvjeçare për realizimin e këtyre planeve, për mbrojtjen e natyrës.

(2) Planet pesëvjeçare për mbrojtjen e natyrës i miraton ministri i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, në procedurë e cila siguron pjesëmarrjen e opinionit, ndërsa pas sigurimit paraprak të mendimit të Këshillit nacional për mbrojtjen e natyrës.

(3) Programet njëvjeçare për mbrojtjen e natyrës i miraton organi kompetent për kryerjen e punëve profesionale nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, në procedurë e cila siguron pjesëmarrjen e opinionit, pas sigurimit paraprak të pëlqimit nga organi i drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës.

VII. FINANCIMI

Mjetet për mbrojtjen e natyrës

Neni 161

Mjetet për mbrojtjen e natyrës sigurohen nga:

- 1) buxheti i Republikës së Maqedonisë;
- 2) kompensimi për hyrje dhe vizitë në territorin e mbrojtur;
- 3) kompensimi për parkim në territorin e mbrojtur;
- 4) kompensimi për vizitën e objekteve të veçanta në territorin e mbrojtur;
- 5) kompensimi për vrasjen e llojeve të kafshëve të egra dhe grumbullimin e llojeve të egra të bimëve dhe kërpudhave dhe fryteve tjera malore;
- 6) kompensimi për qëndrim në territorin e mbrojtur;
- 7) mjetet e fituara me kryerjen e aktiviteteve në pajtim me nenin 105 të këtij ligji; dhe
- 8) burime tjera (donacione, grante, kredi, dhurata, legatë etj.).

Mjetet nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë

Neni 162

(1) Në Buxhetin e Republikës së Maqedonisë caktohen mjete për mbrojtjen e natyrës sipas programit që e miraton ministri kompetent për kryerjen e punëve në lëmin e mbrojtjes së natyrës.

(2) Mjetet nga paragrafi (1) të këtij neni shfrytëzohen për shkak të realizimit të qëllimeve të caktuara në Strategjinë nacionale për mbrojtjen e natyrës, për përpunimin dhe realizimin e planeve dhe programeve për mbrojtjen e natyrës, planeve për menaxhim me territore të mbrojtura, si dhe planet dhe programet tjera të cilat miratohen në bazë të këtij ligji.

Detyruesit për pagimin e kompensimeve

Neni 163

(1) Detyrues për pagimin e kompensimit për hyrje dhe vizitë në territorin e mbrojtur janë të gjithë personat fizikë dhe juridikë të cilët për shkak të realizimit të vizitës

publike, aktivitetete shkencore-hulumtuese, edukative-arsimore dhe turistike-rekreative që hyn në territorin e mbrojtur.

(2) Detyruet për pagimin e kompensimit për parkim në territorin e mbrojtur janë të gjithë personat fizikë dhe juridikë të cilët për shkak të realizimit të vizitës publike, aktivitetete shkencore-hulumtuese, edukative-arsimore dhe turistike-rekreative hyn në territorin e mbrojtur, si dhe personat të cilët për shkak të kryerjes së puneve të tyre kalojnë përmes territorit të mbrojtur.

(3) Detyruet për pagimin e kompensimit për vizitë objekteve të veçanta në territorin e mbrojtur janë të gjithë personat fizikë dhe juridikë të cilët për shkak të realizimit të vizitës publike, aktivitetete shkencore-hulumtuese, edukative-arsimore dhe turistike-rekreative hyjnë në objektet e veçanta në territorin e mbrojtur.

(4) Detyruet për pagimin e kompensimit për vrasjen e llojeve të egra të kafshëve dhe grumbullim të llojeve të egra të bimëve dhe kërpudhave dhe fryteve tjera malore janë të gjithë personat fizikë dhe juridikë të cilët grumbullojnë lloje të egra në territorin e mbrojtur, përkatësisht në natyrën e territorit të Republikës së Maqedonisë.

(5) Detyruet për pagimin e kompensimit për qëndrim në territor të mbrojtur janë personat fizikë të cilët qëndrojnë në territor të mbrojtur.

Obligimi për pagimin e kompensimeve

Neni 164

(1) Obligimi për pagimin e kompensimit për hyrje dhe vizitë në territorin e mbrojtur bëhet gjatë hyrjes në rajonin e territorit të mbrojtur.

(2) Obligimi për pagimin e kompensimit për parkim në territor të mbrojtur bëhet gjatë hyrjes në rajonin e territorit të mbrojtur.

(3) Obligimi për pagimin e kompensimit për vizitë të objekteve në territorin e mbrojtur paraqitet gjatë hyrjes në objektin e veçantë të rajonit të territorit të mbrojtur.

(4) Obligimi për pagimin e kompensimit për grumbullimin e llojeve të egra të kafshëve, bimëve, kërpudhave dhe fryteve tjera malore bëhet me ditën e dhënies së lejes nga neni 23 të këtij ligji.

(5) Obligimi për pagimin e kompensimit për qëndrim në territor të mbrojtur bëhet me ditën e paraqitjes së qëndrimit të personi i cili bën veprimtari hotelierike të vendosjes në territor të mbrojtur dhe do të paguhet çdo të pesëmbëdhjetën ditë të muajit, nga ana e personave fizikë dhe juridikë, të cilët bëjnë veprimtari hotelierike të vendosjes në rajonin e territorit të mbrojtur.

Dedikimi i mjeteve nga kompensimi

Neni 165

(1) Mjetet nga kompensimet nga neni 161, pikat 2, 3, 4 dhe 7 nga ky ligj, janë të hyra të Buxhetit të Republikës së Maqedonisë, ndërsa shfrytëzohen për kryerjen e punëve të mbrojtjes dhemenaxhims me natyrën në territorin e mbrojtur në të cilin janë paguar.

(2) Mjetet nga kompensimi nga neni 161, pika 5, nga ky ligj, janë të hyra të Buxhetit të Republikës së Maqedonisë, ndërsa shfrytëzohen për kryerjen e punëve të mbrojtjes dhemenaxhims me natyrën në pajtim me programin nga neni 162, paragrafi 1, nga ky ligj.

(3) Mjetet nga kompensimi nga neni 161, pika 6, nga ky ligj, janë të hyra të Buxhetit të Republikës së Maqedonisë, ndërsa shfrytëzohen në mënyrën vijuese:

1) 80% nga pagesa e kompensimit të përgjithshëm për qëndrim në territor të mbrojtur, gjatë vitit vijues, për kryerjen e punëve të mbrojtjes dhemenaxhim me natyrën në territorin e mbrojtur në të cilin janë paguar;

2) 20% nga kompensimi i përgjithshëm i paguar për qëndrim në territorin e mbrojtur, gjatë vitit vijues, për kryerjen e punëve të mbrojtjes dhemenaxhims me natyrën në pajtim me programin nga neni 162, paragrafi (1), nga ky ligj.

Përcaktimi i lartësisë së kompensimeve

Neni 166

(1) Qeveria e Republikës së Maqedonisë me propozimin e ministrit i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, cakton lartësinë e kompensimeve të përcaktuara me nenin 161, pikat 2, 3, 4 dhe 7 nga ky ligj.

(2) Qeveria e Republikës së Maqedonisë me propozimin e ministrit i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, cakton listën e çmimeve për lartësinë e kompensimeve nga neni 161, pika 5 nga ky ligj, në bazë të kriterëve vijuese:

1. Llojit dhe peshës për llojet e egra të vvarë të kafshëve; përkatësisht

2. Llojit dhe sasisë për llojet e egra të grumbulluara, bimëve, kërpudhave dhe fryteve tjera malore.

(3) Qeveria e Republikës së Maqedonisë me propozimin e ministrit i cili udhëheq me organin e drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës, cakton listën e çmimeve për pagimin e kompensimit nga neni 161, pika 6 nga ky ligj, në bazë të kriterëve vijuese:

1) kategorisë së territorit të mbrojtur në të cilin bëhet veprimtaria hotelierike e vendosjes;

2) Llojit dhe kategorisë së objektit në të cilin bëhet veprimtaria hotelierike e vendosjes.

Personat e autorizuar për arkëtim

Neni 167

(1) Arkëtimoin e mjeteve nga kompensimet nga neni 161, pikat 2, 3, 4 dhe 7 nga ky ligj e bëjnë subjektet të obliguara për kryerjen e punëve të menaxhims me territoret e mbrojtura.

(2) Arkëtimin e mjeteve nga kompensimi nga neni 161, pika 5, nga ky ligj e bën organi kompetent për dhënien e lejes nga neni 23 nga ky ligj.

(3) Arkëtimin e mjeteve nga kompensimi nga neni 161, pika 6, nga ky ligj, e bën organi i drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i funksioneve publike - Drejtoria e të hyrave publike.

VIII.MBIKËQYRJA

VIII.1. MBIKËQYRJA NDAJ ZBATIMIT

Mbikëqyrja ndaj zbatimit

Neni 168

Mbikëqyrje mbi zbatimin e këtij ligji dhe rregullave të miratuara në bazë të këtij ligji, bën organi i drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i mbrojtjes së natyrës.

VIII.2. MBIKËQYRJA INSPEKTUESE

Inspektorët për mbrojtjen e natyrës

Neni 169

(1) Mbikëqyrjen inspektuese ndaj zbatimit të këtij ligji dhe të rregullave të miratuara në bazë të këtij ligji e bën Inspektorati shtetëror për mjedisin jetësor, përmes inspektorëve për mbrojtjen e natyrës.

(2) Inspektorët për mbrojtjen e natyrës gjatë ndërmarrjes së aktiviteteteve për kryerjen e mbikëqyrjes inspektuese mund të kërkojnë bashkëpunim nga përfaqësuesit e organit të drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i punëve të brendshme.

Personat të cilët mund të emërohen për inspektorë

Neni 170

Për inspektorë për mbrojtjen e natyrës mund të emërohen personat të cilët i plotësojnë kushtet vijuese:

1) të kenë të mbaruar shkollim sipëror dhe titull të fituar: biolog i diplomuar, biolog-ekolog i diplomuar, gjeograf i diplomuar, gjeolog i diplomuar, inxhinier i diplomuar i pylltarisë, inxhinier i diplomuar agronom, inxhinier i diplomuar i hortikulturës, mjek i medicinës së veterinarisë.

2) të kenë më së paku 3 vjet përvojë pune në profesion.

Të drejtat dhe obligimet e inspektorëve

Neni 171

Inspektorët për mbrojtjen e natyrës kanë të drejtë dhe obligim që gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese në pajtim me dispozitat e këtij ligji, të bëjë kontrollin të trashëgimisë natyrore, si dhe pasurisë tjetër natyrore që gëzon mbrojtje në pajtim me këtë ligj, dokumentacion adekuat, shkresat e punës, lokalet e punës dhe lokalet dhe pajisja.

Kompetencat e inspektorëve

Neni 172

Në kryerjen e mbikëqyrjes ndaj zbatimit të masave për mbrojtje të natyrës, në pajtim me dispozitat e këtij ligji, inspektorët për mbrojtjen e natyrës janë të autorizuar të konstatojnë:

- 1) gjendjen e ruajtjes së natyrës;
- 2) shfrytëzimin dhe përdorimin e trashëgimisë natyrore dhe pasurisë natyrore;
- 3) zbatimin e kushteve dhe masave për mbrojtjen e natyrës të përcaktuara me këtë ligj, si dhe me dispozitat tjera të miratuara në bazë të këtij ligji;
- 4) zbatimin e planeve hapësinore dhe urbanistike dhe planeve për shfrytëzimin e pasurisë natyrore në pjesën që ka të bëjë me masat dhe kushtet për mbrojtjen e natyrës;
- 5) zbatimin e planeve për menaxhim dhe programeve për mbrojtje, ruajtje dhe shfrytëzim të pasurisë natyrore;
- 6) realizimin e aktiviteteve të cilat mund të shkaktojnë ndryshime dhe dëmtime të trashëgimisë ose pasurisë natyrore;
- 7) realizimin e mbrojtjes së drejtpërdrejtë, mbrojtjen dhe shfrytëzimin e pasurisë natyrore;
- 8) zbatimin e masave për mbrojtje të bimëve të mbrojtura, kërpudhave dhe të llojeve të kafshëve dhe pasuri tjetër natyrore;
- 9) eksport, import dhe tranzit të bimëve, kërpudhave dhe kafshëve, të cilat janë të kufizuara ose të ndaluara me këtë ligj;
- 10) introduksionimin dhe reintroduksionimin e llojeve të egra në natyrë;
- 11) informimin e opinionit për gjendjen e ruajtshmërisë së natyrës;
- 12) zbatimin e kushteve për ruajtjen e llojeve të kafshëve të egra në robërim dhe
- 13) zbatimin e kushteve tjera të përcaktuara dhe masat për mbrojtje të natyrës të përcaktuara me këtë ligj dhe në bazë të saj dispozitat e miratuara.

Autorizimet e inspektorëve

Neni 173

Në kryerjen e punëve në pajtim me dispozitat e këtij ligji, inspektorët për mbrojtje të natyrës janë të autorizuar të:

- 1) ndalojnë grumbullimin e bimëve të mbrojtura dhe llojeve të kërpudhave dhe pjesëve të tyre;
- 2) ndalojnë dëbimin, robërimin, mbrojtjen, vrasjen dhe preparimin e kafshëve të mbrojtura dhe formave të tyre zhvilluese;
- 3) paguajnë dënim mandator;
- 4) ndalojnë largimin e çerdheve dhe shtretërve të llojeve të egra të mbrojtura;
- 5) ndalojnë introduksionin dhe reintroduksionin;
- 6) ndalojnë qarkullimin me pasurinë natyrore;
- 7) ndalojnë qarkullimin me ekzemplarë të llojeve të mbrojtura të bimëve, kërpudhave ose kafshëve në bazë të marrëveshjeve ndërkombëtare të ratifikuara nga Republika e Maqedonisë;

8) ndalojnë importin, eksportin dhe tranzitin e pasurisë natyrore;

9) ndalojnë hulumtimet shkencore në territoret e mbrojtura;

10) ndalojnë hulumtime shkencore ndaj llojeve të mbrojtura të caktuara;

11) marrin ekzemplarë të llojeve të bimëve, kërpudhave ose kafshëve, pjesëve të tyre dhe prodhimeve të fituara me përpunimin e ndonjë lloji që është lëndë e veprës penale ose kundërvajtje.

Procedura për kryerjen e mbikëqyrjes inspektuese

Neni 174

Inspektorët për mbrojtjen e natyrës, procedurën e mbikëqyrjes inspektuese e bëjnë në pajtim me dispozitat e Ligjit për mjedisin jetësor.

IX. DISPOZITAT NDËSHKUESE

IX.1. Veprat penale kundër natyrës

Shfarosja e llojit të egër autokton;

Neni 175

(1) Ai i cili me mosrespektimin e dispozitave të këtij ligji merr veprime me të cilat do të vrasë, presë, rëmihë ose në tjetër mënyrë zhduk ekzemplarë ose popullacione nga lloji i egër autokton në territorin e Republikës së Maqedonisë, do të dënohet për veprë penale zhdukje të llojit të egër autokton me robërim prej një deri më tre vjet.

(2) Nëse me veprën nga paragrafi (1) i këtij neni kryerësi shkakton rrezikim nga zhdukja e llojit të egër autokton në territorin e Republikës së Maqedonisë, do të dënohet dënim me burg prej gjashtë muajve deri më një vit.

Introduksioni i llojeve të egra në natyrë

Neni 176

(1) Ai i cili në kundërshtim me dispozitat e këtij ligji dhe dispozitat e miratuara në bazë të këtij ligji, pa leje bën introduksion të llojeve të egra në natyrë në territorin e Republikës së Maqedonisë,

do të dënohet për veprë penale introduksion të llojeve të egra në natyrë me burg prej gjashtë muajve deri më një vit.

(2) Nëse me veprën nga paragrafi (1) të këtij neni vjen deri te çrregullimi serioz i barazpeshës së natyrës ose çrregullim në shumëllojshmërinë biologjike në Republikën e Maqedonisë,

kryerësi do të dënohet me burg prej një deri më tre vjet.

(3) Nëse vepra nga paragrafi (1) i këtij neni është kryer në atë mënyrë që kryerësi nuk u është përmbajtur masave për mbrojtje preventive gjatë aktiviteteve të caktuara, do të dënohet me dënim me para prej 150.000 deri 250.000 denarë

ose me dënim me burg prej gjashtë muajve deri më një vit.

(4) Ai i cili e përgatit veprën nga paragrafi (1) të këtij neni do të dënohet me dënim me para prej 100.000 deri 150.000 denarë.

Reintroduksioni i llojeve të egra në natyrë

Neni 177

Ai i cili në kundërshtim me dispozitat e këtij ligji dhe dispozitat e miratuara në bazë të këtij ligji, pa leje bën reintroduksion të llojeve në natyrë në territorin e Republikës së Maqedonisë, do të dënohet për veprë penale reintroduksion të llojeve të egra në natyrë me dënim me para prej 50.000 deri 100.000 denarë ose dënim me burg prej gjashtë muajve deri një vit.

Marrja dhe shfrytëzimi joligjor i materialit gjenetik dhe biologjik

Neni 178

(1) Ai i cili në kundërshtim të dispozitave të këtij ligji merr ose shfrytëzon material gjenetik dhe biologjik, do të

dënohet për vepër penale marrje joligjore dhe shfrytëzim të materialit gjenetik dhe biologjik me dënim me para prej 150.000 deri 250.000 denarë ose me dënim me burg prej një deri tre vjet.

(2) Me të njëjtin dënim do të dënohet edhe kryerësi i vepërës nga paragrafi (1) i këtij neni i cili ka marrë material gjenetik dhe biologjik me qëllim që ta vendosë edhe mëtej të veprojë me të.

Dëmtimi i palejuar dhe zhdukja e objekteve speleologjike

Neni 179

(1) Ai i cili në kundërshtim me dispozitat e këtij ligji ndërmer vepërime me të cilat do të shkaktojë dëmtim ose zhdukje të objekteve speleologjike, si dhe aktivitete për bartjen e zbukurimeve të shpellave, botës së gjallë nëntokësore, zbulimeve paleontologjike dhe arkeologjike nga objektet speleologjike, do të dënohet për vepër penale dëmtim të palejuar dhe zhdukje të objekteve speleologjike me dënim me para prej 150.000 deri 250.000 denarë ose dënim me burg prej gjashtë muajve deri më një vit.

Dëmtimi ose zhdukja e vendzbulimeve të mineraleve dhe fosileve

Neni 180

(1) Ai i cili në kundërshtim me dispozitat e këtij ligji do të ndërmarrë aktivitete me të cilat do të dëmtojë ose zhdukë vendzbulime të mineraleve ose fosileve, do të dënohet për vepër penale dëmtim ose zhdukje të vendzbulimit të mineraleve dhe fosileve me dënim me para prej 100.000 deri 150.000 denarë ose me dënim me burg prej gjashtë muajve deri një vit.

IX.2. KUNDËRVAJTJET

Neni 181

(1) Me dënim me para prej 200.000 deri 300.000 denarë për kundërvajtje do të dënohet personi juridik, nëse:

1) ndërmer aktivitete për shfrytëzimin e resurseve natyrore shfrytëzimi i të cilave është i kufizuar ose ndaluar (neni 14);

2) ndërmer aktivitete për shfrytëzimin e resurseve natyrore në vëllim i cili nuk përputhet me përkufizimin e përcaktuar nga ministri i mjedisit jetësor dhe planifikimit hapësinor (neni 14);

3) vendos në qarkullim ekzemplarë pa leje adekuate (neni 30);

4) vendos në qarkullim ekzemplarë me leje të rrejshme, falsifikuar ose leje që nuk vlen (neni 30);

5) vendos në qarkullim ekzemplarë me leje e cila është ndryshuar pa pëlqimin e organit që e ka dhënë (neni 30);

6) transporton ekzemplarë të gjallë të cilët janë përgatitur në mënyrë të parregullt për t'u minimizuar rreziku nga cënimi, dëmtimi shëndetit ose sjellja e vrazhdt (neni 31);

7) shfrytëzon ekzemplarë të cilët i ka futur në qarkullim për qëllim tjetër nga ajo që është theksuar në leje (neni 31);

8) ruan lloje të egra autoktone të kafshëve në robërim (neni 32);

9) ruan lloje të egra alohtone të kafshëve të cilat mund të shkaktojnë rrezik për jetën dhe shëndetin e njerëzve (neni 32);

10) në mënyrë të palejuar ruan lloje të egra autoktone dhe alohtone në robërim me qëllim të ekspozimit të tyre publik, për qëllime shkencore, edukative ose komerciale, në kopshte zoologjike, akuariume, terariume ose objekte të ngjashme (neni 33);

11) ndërmer aktivitete për prerjen dhe rëmihjen ose në mënyrë tjetër zhduk bimë të mbrojtura në mënyrë rigoroz (neni 38, paragrafi (1));

12) ndërmer aktivitete që kanë të bëjnë në robërimin me qëllim, mbrojtjen dhe vrasjen e llojeve të mbrojtura në mënyrë rigoroz të kafshëve (neni 38, paragrafi (2) pika 1);

13) ndërmer aktivitete të cilat mund të sjellin deri të dëmtimi ose zhdukja llojeve zhvilluese të llojeve të egra të mbrojtura në mënyrë rigoroz (neni 38, paragrafi (2), pika 2);

14) ndërmer aktivitete të cilat mund të sjellin deri të dëmtimi ose zhdukja e çerdheve, shtrëtrëve, vendbanimeve dhe pjesëve nga vendbanimet e llojeve të egra të kafshëve mbrojtura në mënyrë rigoroz (neni 38, paragrafi (2), pika 2);

15) ndërmer aktivitete që kanë të bëjnë në robërimin me qëllim të llojeve të egra të kafshëve të mbrojtura në mënyrë rigoroz (neni 38, paragrafi (2) pika 3);

16) ndërmer aktivitete që kanë të bëjnë në robërimin me qëllim të llojeve të egra të kafshëve të mbrojtura në mënyrë rigoroz gjatë kohës së shumimit, ruajtjes së të vegjëlve, migracionit ose hibernacionit (neni 38, paragrafi (2) pika 3);

17) zhduk ose merr vezë nga natyra ose ruan vezë të shurdhëta nga lloje të egra të kafshëve të mbrojtura në mënyrë rigoroz (neni 38, paragrafi (2), pika 4);

18) fsheh, ruan, shikon, shet, blen ose huazon ose në cilën do mënyrë siguron ose shumom lloje të kafshëve të egra të mbrojtura në mënyrë rigoroz (neni 38, paragrafi (2), pika 5);

19) shfrytëzon lloje të egra të mbrojtura në mënyrë dhe në madhësi që e sjell në rrezik gjendjen e volitshme të ruajtjes së tyre (neni 42);

20) shfrytëzon mjete joselektive për robërimin ose vrasjen e kafshëve të egra të mbrojtura, si dhe mjetet të cilat mund të shkaktojnë zhdukjen lokale ose shqetësim serioz të popullacionit (neni 43);

21) ndërmer aktivitete për ndërtimin e objekteve pranë burimeve natyrore, përreth bregut të rrjedhave të ujit, buzë bregut të liqeneve natyrore dhe artificiale, si dhe fushave të lara të rrjedhave në kundërshtim me dispozitat e këtij ligji (neni 58);

22) ndërmer aktivitete për shfrytëzimin e pasurive natyrore, përreth burimeve natyrore përreth bregut të rrjedhave natyrore ose të ujit, buzë bregut të liqeneve natyrore dhe artificiale, si dhe rrafshinave të vërshuara të rrjedhave në kundërshtim me dispozitat e këtij ligji (neni 58);

23) bën peshkim ose përdorim tjetër të pjesëve nga vendbanimet ujore në kundërshtim me të përcaktuarën e kufizuar përkohësisht ose të përhershme (neni 59);

24) organizon në mënyrë të palejuar vizita studiuuese në funksion të realizimit të hulumtimit shkencor (neni 71, paragrafi (1), pika 2);

25) në mënyrë të palejuar organizon lëvizjen e njerëzve jashtë rrugicave të përcaktuara për qëllime të palejuara në territorin e rezervatit natyror rigoroz (neni 71, paragrafi (1), pika 3);

26) ndez zjarr në territorin e rezervatit natyror rigoroz (neni 71, paragrafi (1), pika 4);

27) në mënyrë të palejuar grumbullon fara dhe material fare, bimë të egra, kërpudha dhe kafshë për shkak të hulumtimeve shkencore (neni 71, paragrafi 1, pika 5);

28) në mënyrë të palejuar grumbullon fara dhe material fare, bimë të egra, kërpudha dhe kafshë për shkak të ripërtëritjes së popullacioneve në territor tjetër (neni 71, paragrafi (1), pika 5);

29) në mënyrë të palejuar grumbullon fara dhe material fare, bimë të egra, kërpudha dhe kafshë për shkak të ripërtëritjes së popullacioneve në territor tjetër në mënyrë dhe në periudhë të cilat mund të shkaktojnë çrregullimin e ekosistemit (neni 71, paragrafi (1), pika 5);

30) ndërmer aktivitete me të cilat rrezikohet edhe burimi i natyrës në parkun nacional (neni 75, paragrafi (1));

31) ndez zjarr në territorin e parkut nacional në vende të cilat nuk janë caktuar si vende për ndezjen e zjarrit në planin për menaxhim me parkun nacional (neni 75, paragrafi (1));

32) bën veprimtari turistike-rekreative, si dhe bujqësi ekstenzive dhe peshkim në mënyrë me të cilën rrezikohet ekzistimi i llojeve dhe ekzistimi i tyre natyrorë (neni 75, paragrafi 2);

33) ndërmer aktivitete të cilat i rrezikojnë karakteristikat dhe vlerat, për shkak të së cilave një territor i caktuar është shpallur për përmendore të natyrës (neni 76);

34) ndërmerr aktivitete të përdorimit joadekuat të tokës në parkun e natyrës (neni 82);

35) ndërmerr aktivitete me karakter dhe intenzitet joadekuat, të cilat mund t'i prishin cilësitë për shkak të së cilëve territori është shpallur për park të natyrës (neni 82);

36) në mënyrë të palejuar shfrytëzon ose rregullon objekte speleologjike ose pjesë të tij (neni 124, paragrafi (1), pika 1);

37) në mënyrë të palejuar mbylll hyrje ose donjë pjesë të shpellës (neni 124, paragrafi (1), pika 2);

38) në mënyrë të palejuar bën ndërtimin, përtëritjen ose sanimin e të cilado qoftë objekteve nëntokësore (neni 124, paragrafi (1), pika 2);

39) bën hulumtime të palejuara ose realizon eksperimentime në objektin speleologjik (neni 124, pika 1, paragrafi (3));

40) në mënyrë të palejuar grumbullon bimë, kërpudha ose kafshë nga objekte speleologjike ose pjesë të tij (neni 124, paragrafi (1), pika 3);

41) ndërmerr aktivitete për mbylljen e hyrjes, pengon shfrytëzimin ose aktivitetet tjera të cilat mund ta rrezikojnë ose dëmtojnë objektin speleologjik i cili gjendet në pasuri të pronës private (neni 126, paragrafi 1);

42) gjatë kryerjes së veprimeve ose ndërtimit të interesit publik nuk i ndërmerr të gjitha masat dhe aktivitetet e nevojshme për mbrojtjen e vendbulimit të mineraleve dhe fosileve (neni 127, paragrafi (2));

43) në mënyrë të palejuar merr nga natyra minerale dhe fosile të cilat kanë fituar statusin e trashëgimisë natyrore ose gjenden në territor të mbrojtur (neni 130).

(2) Për kundërvajtjet nga paragrafi (1) të këtij neni do të dënohet edhe personi fizik me dënim me para prej 30.000,00 deri 50.000,00 denarë.

(3) Për kundërvajtjet nga paragrafi 1 të këtij neni do të dënohet edhe personi përgjegjës në personin juridik me dënim me para prej 30.000,00 deri 50.000,00 denarë.

(4) Për kundërvajtjet nga paragrafi (1), pikat 1, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 23, 26, 31, 36, 37 të këtij neni personit fizik mund t'i shqiptohet edhe dënim me burg.

(5) Për kundërvajtjet nga paragrafi (1), pikat 1, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 23, 26, 31, 36, 37 të këtij neni personit përgjegjës në personin juridik mund t'i shqiptohet edhe masa e sigurisë, ndalim për kryerjen e detyrës ose veprimtarisë në kohëzgjatje prej gjashtë muajve deri një vit.

(6) Për kundërvajtjet nga paragrafi 1, pikat 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 20, 21, 22, 27, 28, 29, 40, dhe 41 të këtij neni personit juridik mund t'i shqiptohet edhe masa e sigurisë, marrja e lëndëve.

(7) Për kundërvajtjet nga paragrafi (1), pikat 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 20, 21, 22, 27, 28, 29, 40, dhe 41 të këtij neni personit fizik mund t'i shqiptohet edhe masa e sigurisë, marrja e lëndëve.

Neni 182

(1) Me dënim me para prej 100.000 deri 200.000 denarë për kundërvajtje do të dënohet personi juridik, nëse:

1) nuk u lejon kalim të papenguar personave tjerë dhe përdorim tjetër të tokës të cilën e ka në pronësi, për shkak të zbatimit të masave dhe aktiviteteve të parapara për mbrojtjen e natyrës (neni 8);

2) organizon lëvizje me automjete ose lëviz me automjete në natyrë përveç në vendbanime dhe në të gjitha llojet e rrugëve, rrugicave të rregulluara dhe poligoneve për vozitje (neni 10);

3) në mënyrë të palejuar bën ndryshimin e shfrytëzimit të tokës të cilën e ka në pronësi (neni 11);

4) ndërmerr aktivitete për shfrytëzimin e natyrës në mënyrë që shkakton dëmtim ose zhdukjen e shumllojshmërisë biologjike (neni 12, pika 1);

5) ndërmerr aktivitete për shfrytëzimin e natyrës në mënyrë që shkakton degradimin e tokës dhe humbjen e pjellshmërisë së saj (neni 12, pika 2);

6) ndërmerr aktivitete për shfrytëzimin e natyrës në mënyrë që shkakton dëmtimin e formacioneve gjeomorfologjike sipërfaqësore ose nëntokësore (neni 12, pika 3);

7) shfrytëzon mjete të ndaluara për mbrojtjen e bimëve (neni 13);

8) nuk ndërmerr aktivitete për zbatimin e masave të caktuara kompenzatorike (neni 19);

9) në mënyrë të palejuar grumbullon lloje të bimëve të rrezikuara, të rralla, endemike dhe relikte, kërpudha dhe pjesë të tyre (neni 23);

10) në mënyrë të palejuar bën robërimin dhe vrasjen e kafshëve (neni 23);

11) në mënyrë të palejuar bën hulumtim shkencor në natyrën e territorit të Republikës së Maqedonisë (neni 24);

12) bën hulumtim shkencor në natyrë në territorin e parkut nacional pa paralajmërimin paraprak (neni 24);

13) nuk e informon Ministrinë e Mjedisit Jetësor dhe Planifikimit Hapësinor për rezultatet e fituara nga hulumtimi i realizuar (neni 24);

14) nuk paraqet gjetjen e llojeve të egra të kafshëve të vdekur të mbrojtura në mënyrë rigorozë, të sëmura dhe të lënduara në Ministrinë e Mjedisit Jetësor dhe Planifikimit Hapësinor (neni 40);

15) pengon rrjedha të ujërave ose e zvogëlon sasinë e ujit nën minimumin biologjik ose i shterr ose i mbulon burimet, moçalet dhe vendbanimet tjera të ujit (neni 56);

16) ndërmerr aktivitete për ekonomizim me kullota dhe sipërfaqe të barit e cila nuk është në mënyrë tradicionale (neni 60);

17) gjatë arondacionit zhduk ose dëmton vendbanime me kufi (neni 61);

18) nuk e ruan, përkatësisht nuk kujdeset për trashëgiminë natyrore që gjendet në pronësi e cila është pronë e tij (neni 113);

19) nuk mundëson zbatimin e hulumtimit të lejuar, studimit ose monitoringut të trashëgimisë natyrore e cila gjendet në pronësi dhe është pronë e tij (neni 115);

20) gjatë realizimit të hulumtimit dhe eksplotimit të lëndëve minerale ose gjatë zbatimit të aktiviteteve tjera të cilat mund të shkaktojnë ndryshimet e visit nuk i menjanon ose i zvogëlon në masë më të madhe pasojat e dëmshme të visit (neni 121);

21) organizon inçizimin e filmave ose fotografimin, përkatësisht inçizon filma ose fotografon me pajisje elektronike në objekte speleologjike, pa leje (neni 124, paragrafi 1, pika 4);

22) ndërmerr aktivitete të cilat në cilën do mënyrë mund të ndikojnë ndaj karakteristikave themelore, kushteve dhe florës dhe faunës natyrore në objektin speleologjik ose territorin e saj mbitokësor të mbrojtur (neni 124, paragrafi 1, pika 5);

23) nuk lejon qasjen dhe shikimin e objektit speleologjik, i cili gjendet në pronësi dhe është në pronë të tij, për qëllime të lejuara (neni 126);

24) nuk paraqet gjetjen e mineraleve dhe fosileve të cilat kanë fituar statusin e trashëgimisë natyrore (neni 131).

(2) Për kundërvajtjet nga paragrafi 1 të këtij neni do të dënohet edhe personi fizik me dënim me para, prej 10.000 deri 30.000 denarë.

(3) Për kundërvajtjet nga paragrafi (1) të këtij neni do të dënohet edhe personi përgjegjës në personin juridik me dënim me para, prej 10.000 deri 30.000 denarë.

(4) Për kundërvajtjet nga paragrafi (1), pikat 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 16, dhe 20 të këtij neni personit përgjegjës në personin juridik mund t'i shqiptohet edhe masa e sigurisë, ndalim i ushtrimit të veprimtarisë ose detyrës në kohëzgjatje prej deri më gjashtë muaj.

(5) Për kundërvajtjet nga paragrafi (1), pikat 2, 7, 9, 10, 11, 12, dhe 21 të këtij neni personit juridik mund t'i shqiptohet edhe masa e sigurisë, marrja e lëndëve.

(6) Për kundërvajtjet nga paragrafi (1), pikat 2, 7, 9, 10, 11, 12, dhe 21 të këtij neni personit fizik mund t'i shqiptohet edhe masa e sigurisë, marrja e lëndëve.

Neni 183

(1) Me dënim mandator prej 100.000 denarë për kundërvajtje do të dënohet personi juridik, nëse:

1) nuk lejon kalim të papenguar të personave tjerë dhe përdorim tjetër të tokës të cilën e ka në pronë, për shkak të zbatimit të masave dhe aktiviteteve të parapara për mbrojtjen e natyrës (neni 8);

2) organizon lëvizje me automjet ose lëviz me automjete në natyrë përveç në vendbanime dhe në të gjitha llojet e rrugëve, rrugicave të rregulluara dhe poligoneve për vozitje (neni 10);

3) ndërmerr aktivitete për shfrytëzimin e resurseve natyrore shfrytëzimi i të cilave është i ndaluar (neni 14);

4) ndërmerr aktivitete për shfrytëzimin e resurseve natyrore në vëllim që nuk përputhet me përkufizimin të përcaktuar nga ministri i mjedisit jetësor dhe planifikimit hapësinor (neni 14);

5) bën hulumtim shkencor në natyrë në territorin e parkut nacional pa paralajmërim paraprak (neni 24);

6) nuk e informon Ministrinë e Mjedisit Jetësor dhe Planifikimit Hapësinor për rezultatet e fituara nga hulumtimi i realizuar (neni 24);

7) shfrytëzon mjete josedektive për robërimin ose vrasjen e kafshëve të egra të mbrojtura, si dhe mjetet të cilat mund të shkaktojnë zhdukjen lokale ose shqetësim serioz të popullacionit (neni 43);

8) organizon në mënyrë të palejuar vizita studiuëse në funksion të realizimit të hulumtimit shkencor (neni 71, paragrafi 1, pika 2);

9) në mënyrë të palejuar organizon lëvizjen e njerëzve jashtë rrugicave të përcaktuara për qëllime të palejuara në territorin e rezervatit natyror rigoroz (neni 71, paragrafi (1), pika 3);

10) ndez zjarr në territorin e rezervatit natyror rigoroz (neni 71, paragrafi (1), pika 4);

11) në mënyrë të palejuar grumbullon fara dhe material fare, bimë të egra, kërpudha dhe kafshë për shkak të hulumtimeve shkencore (neni 71, paragrafi (1), pika 5);

12) në mënyrë të palejuar grumbullon fara dhe material fare, bimë të egra, kërpudha dhe kafshë për shkak të ripërtëritjes së popullacioneve në territor tjetër (neni 71, paragrafi (1), pika 5);

13) në mënyrë të palejuar grumbullon fara dhe material fare, bimë të egra, kërpudha dhe kafshë për shkak të ripërtëritjes së popullacioneve në territor tjetër në mënyrë dhe në periudhë të cilat mund të shkaktojnë çrëgullimin e ekosistemit (neni 71, paragrafi 1, pika 5);

14) ndërmerr aktivitete me të cilat rrezikohet edhe burimi i natyrës në parkun nacional (neni 75, paragraf i(1));

15) ndez zjarrin në territorin e parkut nacional në vende të cilat nuk janë caktuar si vende për ndezjen e zjarrit në planin për menaxhim me parkun nacional (neni 75, paragrafi (1));

16) kryen veprimtari turistike-rekreative, si dhe bujqësi ekstenzive dhe peshkim në mënyrë me të cilën rrezikohet ekzistimi i llojeve dhe ekzistimi i tyre natyror (neni 75, paragrafi (2));

17) ndërmerr aktivitete të cilat i rrezikojnë karakteristikat dhe vlerat, për shkak të së cilave një territor i caktuar është shpallur për përmendore të natyrës (neni 76);

18) ndërmerr aktivitete të përdorimit joadekuat të tokës në parkun e natyrës (neni 81);

19) ndërmerr aktivitete me karakter dhe intenzitet joadekuat, të cilat nund t'i prishin cilësitë për shkak të së cilëve territori ka është shpallur për park të natyrës (neni 82);

20) nuk e ruan, përkatësisht nuk kujdeset për trashëgiminë natyrore që gjendet në pronë, e cila është pronësi e tij (neni 113);

21) nuk mundëson zbatimin e hulumtimit të lejuar, studimin ose monitoringun e trashëgimisë natyrore e cila gjendet në pronë e që është në pronësi të tij (neni 115);

22) në mënyrë të palejuar shfrytëzon ose rregullon objekte speleologjike ose pjesë të tij (neni 124, paragrafi 1, pika 1);

23) në mënyrë të palejuar mbylll hyrje ose donjë pjesë të shpellës (neni 124, paragrafi 1, pika 2);

24) në mënyrë të palejuar bën ndërtimin, përtëritjen ose sanimin e çfarëdo qoftë objekteve nëntoksore (neni 124, paragrafi (1), pika 2);

25) bën hulumtime të palejuara ose realizon eksperimentime në objektin speleologjik (neni 124, pika 1, paragrafi (3));

26) në mënyrë të palejuar grumbullon bimë, kërpudha ose kafshë nga objekte speleologjike ose pjesë të tij (neni 124, paragrafi 1, pika 3);

27) organizon inçizimin e filmave ose fotografimin, përkatësisht inçizon filma ose fotografon me pajisje elektronike në objekte speleologjike, pa leje (neni 124, paragrafi (1), pika 4);

28) ndërmerr aktivitete të cilat në çfarëdo qoftë mënyre mund të ndikojnë në karakteristikat themelore, kushtet dhe florën dhe faunën natyrore në objektin speleologjik ose territorin e saj mbitokësor të mbrojtur (neni 124, paragrafi 1, pika 5);

(2) Për veprat nga paragrafi (1) të këtij neni për kundërvajtje mund të dënohet edhe personi fizik me dënim mandator prej 10.000, 00 denarë.

X. DISPOZITAT KALIMTARE DHE PËRPËRFUNDIMTARE

Neni 184

(1) Territorët e mbrojtura, të mbrojtura para ditës së hyrjes në fuqi të këtij ligji, si të raritete natyrore, vazhdojnë ta gëzojnë mbrojtjen e territorit të mbrojtur në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

(2) Për vendimet për vendosjen nën mbrojtjen e përkohshme të cilat janë marrë para ditës së hyrjes në fuqi të këtij ligji, afati nga neni 97 i këtij ligji, fillon të rrjedhë nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Neni 185

(1) Institucionet për mbrojtjen e natyrës, themelimi i të cilave është paraparë me këtë ligj do të themelohen më së voni nga dita e zbatimit të këtij ligji.

(2) Me themelimin e institucioneve nga paragrafi (1) i këtij neni dhe regjistrimin e tyre në regjistr, organizatat ekzistuese të punës së bashkuar "Drejtoria e parkut nacional" pushon me punë dhe fshihen nga regjistri përkatës.

(3) Me ditën e regjistrimit në regjistr dhe me fillimin me punë të institucioneve, sipas këtij ligji, institucionet e reja të themeluara i marrin mjetet dhe pajisjet, ndërsa të punësuarit nga subjektet ekzistuese i marrin në pajtim me aktet për organizim dhe sistematizim të brendshëm të punëve dhe detyrave.

(4) Ndërmarrja publike nga neni 135, paragrafi (5), nga ky ligj, do të themelohet nga dita e zbatimit të këtij ligji.

Neni 186

(1) Me ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji, Drejtoria e parqeve nacionale dhe gjueti, fshihet nga regjistri dhe pushon me punë. Mjetet, lokalet dhe pajisjen e Drejtorisë për parqe nacionale dhe gjueti, i merr organi i drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve në suazat e mbrojtjes së natyrës, ndërsa të punësuarit në pajtim me aktet për organizim dhe sistematizim të brendshëm të punëve dhe detyrave.

(2) Me ditën e fillimit të zbatimit të këtij ligji kopetencat që kanë të bëjnë nëmenaxhimin dhe ekonomizimin me gjuetitë, do të vazhdojë t'i bëjë organi i drejtorisë shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga lëmi i bujqësisë, pylltarisë, gjuetisë dhe peshkimit.

(3) Mjetet, lokalet dhe pajisjen e drejtorisë së rezervatit malor "Jasen" si OTHPB të Drejtorisë për parqe nacionale dhe gjueti, i merr ndërmarja publike nga neni 135, paragrafi (5), nga ky ligj, ndërsa të punësuarit në pajtim me aktet për sistematizim dhe organizim të brendshëm të ndërmarrjes publike.

Neni 187

(1) Në afat prej 3 vjetësh nga dita e zbatimit të këtij ligji, organi kompetent për kryerjen e punëve profesionale për mbrojtjen e natyrës do të bëjë rivalorizimin e territoreve të mbrojtura, të mbrojtura para ditës së fillimit të zbatimit të këtij ligji dhe do të përgatisë akte të reja për shpallje në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

(2) Deri në miratimin e planeve për menaxhim, subjektet e obliguar për kryerjen e punëve tëmenaxhims me territorët e mbrojtura, miratojnë akte, të cilat i përbajnë bazat e planit për menaxhim, për rregullim të përkohshëm tëmenaxhim.

Neni 188

(1) Miratimi i rregullave të parapara me këtë ligj do të bëhet më së voni në afat prej 1 viti nga dita e fillimit të zbatimit të këtij ligji.

(2) Deri në miratimin e rregullave të parapara me këtë ligj do të zbatohen rregullat ekzistuese.

(3) Lista e llojeve të rrezikuara (lista e kuqe) dhe masat për përmirësimin e gjendjes së llojeve të rrezikuara (libri i kuq) nga neni 36 i këtij ligji, do të sillen në afat prej tre vjetësh nga dita e fillimit të zbatimit të këtij ligji.

(4) Startegjia nacionale për mbrojtjen e natyrës nga neni 159 i këtij ligji do të miratohet në afat 5 vjetësh nga dita e zbatimit të këtij të këtij ligji.

Neni 189

(1) Strategjitë, programet dhe planet të cilat kanë të bëjnë me zhvillimin e sektorëve të veçantë të veprimtarive ekonomike dhe shoqërore, do të harmonizohen me dispozitat e këtij ligji më së voni në afat prej tre vjetësh nga dita e zbatimit të këtij të këtij ligji.

(2) Në afatin e caktuar në paragrafin (1) të këtij ligji, me dispozitat e këtij ligji do të harmonizohet edhe Plan i hapësinar i Republikës së Maqedonisë dhe planet e veçanta hapësinare.

Neni 190

(1) Në afat prej 1 viti nga dita e fillimit të zbatimit të këtij ligji, të gjitha subjektet të cilat kryejnë veprimtari në territorin e mbrojtur me leje, do të harmonizohen me dispozitat e këtij ligji dhe do t'i lidhin marrëveshjet për rregullimin e të drejtave dhe obligimeve të ndësjella nga neni 135, paragrafi 4, të këtij ligji, me subjektin i cili në pajtim me dispozitat e këtij ligji dhe aktin për shpallje është i detyruar për kryerjen e punëve tëmenaxhims me territorin e mbrojtur.

(2) Subjekteve nga paragrafi (1), të këtij neni, të cilat kryejnë veprimtari në rajonin e territorit të mbrojtur të cilat nuk do të harmonizohen me dispozitat e këtij ligji, do t'u merret leja për kryerjen e veprimtarisë.

Neni 191

Me ditën e fillimit të zbatimit të këtij ligji përfundojnë të vlejné Ligji për mbrojtjen e rariteteve natyrore (Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë numër: 41/73; 42/76; 10/90; 62/93) dhe Ligji për mbrojtjen e parqeve nacionale (Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë numër: 33/80; 10/90; 62/93).

Neni 192

Ligji për mbrojtjen e Liqenit të Ohrit, Prespës dhe Dojranit do të përfundojë të vlejné në afat të përcaktuar me nenin 187, paragrafi (2), ndërsa më së voni më miratimin e aktit për shpalljen e tyre si territore të mbrojtura.

Neni 193

(1) Me ditën e fillimit të zbatimit të këtij ligji përfundojnë të vlejné dispozitat nga nenet 4, 11, 12, 15, 16, 17 dhe 55 nga Ligji për gjueti.

(2) Me ditën e fillimit të zbatimit të këtij ligji përfundojnë të vlejné dispozitat nga nenet 34, 40 dhe 44 nga Ligji për peshkim.

(3) Me ditën e fillimit të zbatimit të këtij ligji, dispozita e nenit 15, paragrafi (1) në pjesën që u dedikohet parqeve nacionale dhe dispozitës së paragrafit (2) të Ligjit për pyjet përfundojnë të vlejné.

Neni 194

Ky ligj hyn në fuqi ditën e tetë nga dita e shpalljes në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë", ndërsa do të zbatohet nga dita e konstituimit të këshillave të komunave dhe të Qytetit të Shkupit dhe zgjedhjes së prefektëve të komunave dhe prefektit të Qytetit të Shkupit pas zbatimit të zgjedhjeve të para të ardhshme lokale në pajtim me Ligjin për zgjedhjet lokale ("Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 46/96, 12/2003, 35/2004, 52/2004 dhe 60/2004).

1261.

Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија, издаваат

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА
КВАЛИТЕТОТ НА АМБИЕНТНИОТ ВОЗДУХ

Се прогласува Законот за квалитетот на амбиентниот воздух,

што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 15 септември 2004 година.

Бр. 07-3738/1

15 септември 2004 година

Скопје

Претседател

на Република Македонија,
Бранко Црвенковски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
д-р **Љупчо Јордановски, с.р.**

ЗАКОН

ЗА КВАЛИТЕТОТ НА АМБИЕНТНИОТ ВОЗДУХ

I ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Предмет на уредување

Со овој закон се уредуваат мерките за избегнување, спречување или намалување на штетните ефекти од загадувањето на амбиентниот воздух врз човековото здравје, како и за животната средина како целина, преку утврдување на гранични вредности за квалитет на амбиентниот воздух и прагови на алармирање, гранични вредности за емисии, формирање на единствен систем за следење и контрола на квалитетот на амбиентниот воздух и следење на изворите на емисии, сеопфатен систем за управување со квалитетот на амбиентниот воздух и изворите на емисии, информативен систем како и други мерки за заштита од одредени активности на правните и физичките лица кои имаат директно или индиректно влијание врз квалитетот на воздухот.

Член 2

Примена на Законот

Одредбите на овој закон се однесуваат на амбиентниот воздух освен загадување на амбиентниот воздух предизвикано од радиоактивни супстанции, бучава и елементарни непогоди и загадување на воздухот на работното место.

Член 3

Цели на Законот

Целите на овој закон се:

- избегнување, спречување и намалување на штетните ефекти врз човековото здравје и животната средина како целина, вклучувајќи ги и биолошката разновидност, природното богатство и историското и културното наследство;
- обезбедување на соодветна информација за квалитетот на амбиентниот воздух;
- спречување и намалување на загадувањата кои предизвикуваат промена на климата и
- одржување на квалитетот на амбиентниот воздух таму каде што е добар и подобрување во други случаи.

Член 4

Дефиниции

Одделни изрази употребени во овој закон го имаат следново значење:

1) "амбиентен воздух" е надворешен воздух во тропосферата во кој не е опфатен воздухот на работното место;

2) “**квалитет на амбиентниот воздух**” е состојба на амбиентниот воздух прикажан преку степенот на загаденост;

3) “**загадување на воздухот**” е промена на квалитетот на амбиентниот воздух како резултат на човековите дејства со непосредно или посредно внесување на загадувачки супстанции коишто можат да бидат штетни врз човековото здравје и животната средина, или да предизвикаат штета по материјалниот имот и ги нарушуваат или влијаат врз природните убавини и другите легитимни начини на користење на животната средина;

4) “**загадувачка супстанција на воздухот**” е секоја супстанција што човекот непосредно или посредно ја внесува во амбиентниот воздух, а за којашто постои веројатност дека ќе има штетни ефекти врз човековото здравје, односно врз животната средина како целина;

5) “**ниво**” е концентрацијата на некоја загадувачка супстанција во амбиентниот воздух или нејзино таложување врз површина за еден определен временски период;

6) “**гранична вредност**” е нивото утврдено врз основа на научни сознанија, со цел да се избегнат, спречат или да се намалат штетните ефекти врз здравјето на луѓето, односно животната средина како целина, а којашто треба да се постигне во даден период и штом еднаш се постигне веќе да не се надминува;

7) “**оценување**” е секоја метода која се употребува за мерење, пресметување, предвидување или за проценување на нивото на некоја загадувачка супстанција во амбиентниот воздух;

8) “**техники за моделирање**” означува разновидни математички пристапи за претставување на физичките и хемиските процеси во амбиентниот воздух, како и процедури за промена на овие формулации, заедно со бараните влезни податоци за да се спроведе моделирањето на квалитетот на амбиентниот воздух;

9) “**горен праг на оценување**” е нивото под кое може да се користи комбинација од мерки и од техники за моделирање за да се оцени квалитетот на амбиентниот воздух;

10) “**долен праг на оценување**” е нивото под кое може да се користат само техники за моделирање или за објективно проценување за оценување на квалитетот на амбиентниот воздух;

11) “**целна вредност за амбиентниот воздух**” е нивото утврдено со цел да се избегнат подолгорочните штетни ефекти врз човековото здравје, односно животната средина како целина, а коешто треба да се постигне тогаш кога е можно во текот на определен временски период;

12) “**праг на алармирање**” е нивото на загадување од кога почнува да постои ризик по човековото здравје, како резултат на кратко изложување, односно ниво од коешто отпочнуваат да се преземаат непосредни мерки дефинирани со овој закон;

13) “**маргини на толеранција за гранична вредност**” е процентот од граничната вредност до кој оваа вредност може да биде надмината во услови дефинирани согласно со овој закон;

14) “**емисија**” е испуштање на загадувачки супстанции во воздухот;

15) “**емисиона гранична вредност**” е дозволено количество на загадувачка супстанција содржано во емитираните отпадни гасови во определен период, што не треба да се надмине;

16) “**отпадни гасови**” се гасни исфрлања во амбиентниот воздух што содржат количина на цврсти, течни или гасовити емисии. Волуметриските податоци се изразуваат во кубни метри на час при стандардна температура од 273 келвини степени и притисок од 101,3 килопаскали;

17) “**извор на емисија**” е место или површина од која се испуштаат загадувачки супстанции во воздухот;

18) “**трансмисија**” се комбинирани ефекти од транспорт и атмосферска реакција врз загадувачките супстанции;

19) “**катастар на загадувачи во воздухот**” е квалитативна и квантитативна евиденција на загадувачките супстанции и изворите на загадување кои испуштаат загадувачки супстанции во воздухот во кој е вклучена и карта на загадувачите;

20) “**зона**” е дел од територијата на Република Македонија со дефинирани граници за целите на оценување и управување со квалитетот на амбиентниот воздух;

21) “**агломерација**” е зона во која густината на населението е над 250.000 жители, или таму каде што густината на населението е помалку од 250.000 жители, но каде што густината на населеност по км² ја оправдува потребата од оценување на квалитетот на амбиентниот воздух и управувањето со него;

22) “**мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух**” е систематизирано, континуирано мерење, следење и контрола на промената на состојбата и промените на квалитетот на воздухот;

23) “**испуст**” е место на испуштање и/или истекување на загадувачки супстанции од одреден извор на загадување во амбиентниот воздух;

24) “**приземен слој**” е воздухот во зона на дишење на човекот;

25) “**фиксна локација**” е место каде што треба да се мерат загадувачите, мерењата се изведуваат на фиксни локации, континуирано или со земање примероци по случаен избор, а бројот на мерењата треба да биде доволно голем за определување на забележаните нивоа;

26) “**хаварија**” е појава во вид на голема емисија, пожар или експлозија како резултат на неконтролирани настани во текот на работењето во кој било систем, со учество на една или повеќе штетни и опасни супстанции, а што доведува до сериозна опасност за човековото здравје и за животната средина, веднаш или подоцна, во или надвор од системот како резултат на што се испуштаат една или повеќе опасни супстанции во амбиентниот воздух;

27) “**инсталација**” е неподвижна техничка единица во која се вршат едно или повеќе дејства во рамките на индустриската активност која е предмет на оценка на влијанијата врз животната средина и сите други дејства непосредно поврзани со нив или се технички поврзани со дејствата што се изведуваат на таа локација, а коишто би можеле да имаат ефект врз емисиите на отпадните гасови и загадувањата и

28) “**надлежен орган за вршење на стручни работи во областа на животната средина**” е органот основен со Законот за животната средина.

II НАЧЕЛА НА УПРАВУВАЊЕ СО КВАЛИТЕТОТ НА АМБИЕНТНИОТ ВОЗДУХ И ИЗВОРИТЕ НА ЕМИСИИ

Член 5

Начело на внимателно и одговорно однесување

За време на активностите што би можеле да имаат влијание врз квалитетот на амбиентниот воздух, секој е должен да се однесува внимателно и одговорно за да се избегне и спречи загадувањето на амбиентниот воздух и штетните ефекти врз човековото здравје и животната средина во целина.

Член 6

Начело на временска перспективност

Временските рокови во плановите, програмите и одлуките за управување со квалитетот на амбиентниот воздух треба да соодветствуваат на временската перспектива на очекуваните ефекти.

Член 7

Примена на други начела

Покрај начелата од членовите 5 и 6 на овој закон во заштитата на квалитетот на амбиентниот воздух се применуваат и начелата утврдени во Законот за животната средина.

III ИЗВОРИ НА ЗАГАДУВАЊЕ

Член 8

Извори на загадување

(1) Извори на загадување на амбиентниот воздух согласно овој закон се:

1) инсталации кои се користат во технолошки процеси и енергетски објекти (во натамошниот текст: стационарни извори);

2) мотори со внатрешно согорување вградени во локомотиви, бродови, авиони и возила (во натамошниот текст: подвижни извори) и

3) горива.

(2) Изворите на загадување од ставот (1) точки 1 и 2 на овој член се проектираат, градат, опремуваат, одржуваат и работат така што да не испуштаат загадувачки супстанции во амбиентниот воздух во количество поголемо од пропишаните гранични вредности за емисија.

(3) Изворите на загадување од ставот (1) точка 3 на овој член, не смеат да произведуваат, увезуваат и пуштаат во промет доколку не ги задоволуваат пропишаните гранични вредности за содржина на штетни супстанции и други барања за квалитет на горивата во согласност со прописот од членот 16 на овој закон.

IV ЕДИНСТВЕНИ ГРАНИЧНИ ВРЕДНОСТИ

Член 9

Видови на гранични вредности

За избегнување, спречување или намалување на штетните ефекти врз човековото здравје и врз животната средина како целина, се пропишуваат следниве видови на гранични вредности:

1) гранични вредности за квалитет на амбиентниот воздух и прагови на алармирање;

2) гранични вредности за емисии на отпадни гасови и пари од стационарни извори;

3) гранични вредности за емисии на отпадни гасови од подвижни извори и

4) содржина на штетни супстанции во горива.

Член 10

Гранични вредности за квалитет на амбиентниот воздух и прагови на алармирање

(1) За постигнување на целите за квалитет на амбиентниот воздух, Владата на Република Македонија по предлог на органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина и органот на државната управа надлежен за работите во областа на здравството пропишува:

1) гранични вредности за нивоа и видови на загадувачки супстанции во амбиентниот воздух (во натамошниот текст: гранични вредности за квалитет) и прагови на алармирање;

2) роковите за постигнување на граничните вредности за одделни загадувачки супстанции;

3) маргини на толеранција за гранична вредност и

4) целна вредност и долгорочни цели за одделни загадувачки супстанции.

(2) Во зависност од нивото и карактерот на загадување на амбиентниот воздух, Владата на Република Македонија, во смисла на ставот (1) точки 1, 2 и 3 од овој член, може да пропише и построги гранични вредности за квалитет за одредени подрачја на предлог на советот на општината или на Советот на градот Скопје.

Член 11

Фактори кои се препорачуваат

Владата на Република Македонија при пропишување на видовите на загадувачки супстанции води сметка за следниве фактори:

1) веројатноста, сериозноста и зачестеноста на ефектите во однос на човековото здравје и/или животната средина како целина, со тоа што мора да се води посебна сметка за непоправливите ефекти;

2) сеприсутност и висока концентрација на загадувачот во атмосферата;

3) трансформации во животната средина или метаболични промени кои можат да доведат до создавање на хемикалии со поголема токсичност;

4) истрајност во животната средина, доколку загадувачот не е биоразградлив и може да се акумулира во организмот на човекот, во животната средина или во синџирот на исхраната и

5) влијание на загадувачот:

- врз големина на изложеното население, биоресурсите или екосистемите,

- постоење на особено чувствителни цели во засегнатата зона,

- како и по потреба примена на методите за оценување на ризикот.

Член 12

Маргини на толеранција за гранична вредност

(1) При пропишување на граничната вредност за секоја загадувачка супстанција и периодот потребен за спроведување на мерките за подобрување на квалитетот на амбиентниот воздух, водејќи притоа сметка за реалното ниво на дадена загадувачка супстанција, Владата на Република Македонија на предлог на органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина и органот на државната управа надлежен за работите од областа на здравството, може да пропише отстапувања од утврдените гранични вредности за квалитет.

(2) Дозволените отстапувања од ставот (1) на овој член се намалуваат постепено за да се достигне нивото на граничните вредности за квалитет најдоцна на крајот на определениот период специфичен за секоја загадувачка супстанција, во согласност со усвоените рокови за постигнување на граничните вредности за квалитет.

Член 13

Гранични вредности за емисија на отпадни гасови и парен од стационарни извори

(1) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина во согласност со министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на здравството ги пропишува граничните вредности за дозволени нивоа на емисии и видови на загадувачки супстанции во отпадните гасови и пари, кои ги емитираат стационарните извори во воздухот (во натамошниот текст: гранични вредности за емисија), со цел да се осигура квалитетот на амбиентниот воздух соодветно на пропишаните гранични вредности за квалитет утврдени со одредбите од членот 10 на овој закон.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член во зависност од карактерот на загадувањето на амбиентниот воздух и изворите на емисии во определена зона и агломерација, на предлог на советот на општината и на Советот на градот Скопје, во смисла на ставот (1) на овој член, може да се пропишат и построги гранични вредности за емисија.

Член 14

Гранични вредности за емисија од подвижни извори

Гранични вредности за емисија и видовите на загадувачки супстанции во отпадни гасови од подвижни извори на загадување (во натамошниот текст: емисии

од подвижни извори) ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина во согласност со министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на здравството.

Член 15

Општи обврски

(1) Пропишаните гранични вредности за емисија од членот 13 на овој закон се задолжителни за сите објекти и инсталации кои се во фаза на проектирање, изградба, реконструкција или експлоатација без разлика дали се од производна или непроизводна дејност.

(2) Пропишаните гранични вредности за емисија од членот 14 на овој закон се задолжителни за сите подвижни извори на загадување во согласност со овој закон.

Член 16

Содржина на штетни супстанции во горивата

Гранични вредности за содржина и видови на штетни супстанции, како и други барања за квалитетот на горивата ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на економијата во согласност со министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

V УПРАВУВАЊЕ СО КВАЛИТЕТОТ НА АМБИЕНТНИОТ ВОЗДУХ

Член 17

Начини на управување

Управувањето со квалитетот на амбиентниот воздух се врши преку:

- 1) оценување на квалитетот на амбиентниот воздух и
- 2) донесување и спроведување на плански документи.

1. ОЦЕНУВАЊЕ НА КВАЛИТЕТОТ НА АМБИЕНТНИОТ ВОЗДУХ

Член 18

Предмет на оценување

Оценувањето на квалитетот на амбиентниот воздух на територијата на Република Македонија се врши врз основа на редовните мерења преку државната мрежа, како и мерењата преку локалните мрежи и мерењата на емисиите од стационарните и подвижните извори на загадување извршени во текот на најмалку една година, со можност за користење на техники за моделирање.

Член 19

Надлежни органи

(1) Оценувањето на квалитетот на амбиентниот воздух го врши органот на државната управа надлежен за работите во областа на животната средина.

(2) Оценувањето на здравствениот ризик поврзан со квалитетот на амбиентниот воздух го врши органот на државната управа надлежен за работите од областа на здравството.

Член 20

Методологија за оценување

Критериумите, методите и постапките за оценување на квалитетот на амбиентниот воздух ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина и министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на здравството.

Член 21

Прелиминарна оценка

(1) Со цел да се подготват и да се воспостават мрежи за мониторинг и мерења на квалитет на амбиентниот воздух, треба да се изврши прелиминарна оценка на квалитетот на амбиентниот воздух.

(2) Прелиминарната оценка се базира на постоечките и/или репрезентативни мерења на концентрациите на загадувачките супстанции најмалку за последните пет години.

(3) Таму каде што не се достапни постоечки мерења или нема мерења, треба да се користат репрезентативни мерења дополнети со податоци од катастарот на загадувачи на воздухот, како и моделирање на квалитетот на амбиентниот воздух.

Член 22

Листи на зони и агломерации

(1) Врз основа на оцената за квалитетот на амбиентниот воздух за територијата на Република Македонија се утврдуваат листи на зони и агломерации на следниов начин:

1) листи на зони и агломерации каде што нивото на една или повеќе загадувачки супстанции ги надминуваат граничните вредности за квалитет плус маргината на толеранција;

2) листи на зони и агломерации каде што нивото на една или повеќе загадувачки супстанции е меѓу граничните вредности за квалитет и граничните вредности за квалитет плус маргината на толеранција и

3) листи на зони и агломерации каде што нивото на една или повеќе загадувачки супстанции е пониска од граничните вредности за квалитет.

(2) Листите на зоните и агломерациите од ставот (1) на овој член ги утврдува и ги објавува органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(3) Листите од ставот (1) точки 1 и 2 на овој член, органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, во зависност од резултатите на оценувањето на квалитетот на амбиентниот воздух ги ревидира еднаш годишно, а листите од став (1) точка 3 на овој член ги ревидира најмалку на пет години.

2. ПЛАНИРАЊЕ НА ЗАШТИТАТА НА КВАЛИТЕТОТ НА АМБИЕНТНИОТ ВОЗДУХ

Член 23

Основни плански документи

Заради реализирање на поставените цели за квалитет на амбиентниот воздух согласно со овој закон, како и заради нивно планирање и реализирање, се изработуваат:

1) Национален план за заштита на амбиентниот воздух (во натамошниот текст: План) и

2) Програма за намалување на загадувањето и подобрување на квалитетот на амбиентниот воздух (во натамошниот текст: Програма).

Член 24

Стратегиска оценка

Стратегиска оценка на документите од членот 23 на овој закон се врши само во случаи и под услови определени со Законот за животната средина.

Член 25

Национален план за заштита на амбиентниот воздух во Република Македонија

(1) Со Националниот план од членот 23 став (1) точка 1 на овој закон се определува заштитата на амбиентниот воздух со која особено ќе се обезбеди:

1) одржување на квалитетот на амбиентниот воздух во зоните каде што не се надминуваат граничните вредности за квалитет;

2) подобрување на квалитетот на амбиентниот воздух во зоните каде што се надминуваат граничните вредности за квалитет;

3) преземање на мерки за намалување на емисиите од определени стационарни извори на загадување;

4) усвојување на неопходни мерки за минимизирање и целосно отстранување на негативните ефекти врз квалитетот на амбиентниот воздух;

5) усвојување на неопходни мерки за минимизирање и целосно отстранување на негативните ефекти врз квалитетот на амбиентниот воздух во прекуграничен контекст;

6) остварување на обврските преземени со меѓународните договори кои ги ратификувала или на кои им пристапила Република Македонија и

7) утврдување на зони и агломерации од приоритетно значење во зависност од степенот на надминување на граничните вредности за квалитет и во зависност од опасноста по човековото здравје, како и активности кои треба да ги преземат општините и градот Скопје.

(2) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина во согласност со министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на здравство и министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на економијата ја пропишува деталната содржина и начинот на подготвувањето на Планот.

(3) За реализација на Планот Владата на Република Македонија донесува годишна програма на мерки за остварување на целите за квалитет на амбиентниот воздух со финансиски план за реализација.

(4) Планот се донесува за период од најмалку осум години.

(5) Планот го донесува Владата на Република Македонија на предлог на органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина во согласност со органот на државната управа надлежен за работите од областа на здравството и органот на државната управа надлежен за работите од областа на економијата.

(6) На предлог на органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина во согласност со органот на државната управа надлежен за работите од областа на здравството и органот на државната управа надлежен за работите од областа на економијата, Владата на Република Македонија може да изврши измени или дополнувања на Планот.

(7) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина е одговорен орган за спроведување на Планот од ставот (1) на овој член.

(8) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина е должен најмалку еднаш на две години да ја известува Владата на Република Македонија за реализација на Планот.

(9) Определбите од Планот треба да се имаат предвид при изготвување долгорочни документи со кои се определува политиката и целите на користењето и уредувањето на просторот и развојот на одделни стопански гранки.

Член 26

Програма за намалување на загадувањето и подобрување на квалитетот на амбиентниот воздух

(1) Во зоните и агломерациите од членот 22 став (1) точки 1 и 2 на овој закон се донесува Програма од членот 23 став (1) точка 2 на овој закон.

(2) Програмата на предлог на градоначалникот ја донесува советот на општината и Советот на градот Скопје чие подрачје припаѓа во зоните и агломерациите од членот 22 став 1 точки 1 и 2 на овој закон.

(3) Основна цел на Програмата од ставот (1) на овој член е преземање на сите потребни мерки за намалување на нивоата на загадувања и постигнување на соодветните гранични вредности за квалитет во утврдениот временски период согласно со пропис донесен врз основа на овој закон.

(4) Во случаите на надминување на гранични вредности за квалитет за повеќе од една загадувачка супстанција, советот на општината и Советот на градот Скопје може да донесе интегрирана програма што ги опфаќа сите релевантни загадувачки супстанции.

(5) Доколку зоните и/или агломерациите ја покриваат територијата на повеќе општини, може да се донесе заедничка програма.

(6) Ако загадената зона и/или агломерација ја покрива територијата на две или повеќе држави, програмите во соработка и координација со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина се разработуваат во договор со инволвираните држави на начин и постапка утврдена со Законот за животната средина.

(7) Податоците од програмите и другите мерки определени во ова поглавје се составен дел од Планот.

Член 27

Содржина на Програмата

(1) Програмата од членот 23 став (1) точка 2 на овој закон ги содржи следниве елементи:

- 1) локализација на прекумерното загадување;
- 2) општи информации;
- 3) одговорни органи;
- 4) природа и оценување на загадувањето;
- 5) потекло на загадувањето;
- 6) анализа на состојбата;

7) детали за мерки или проекти за подобрување на квалитетот на амбиентниот воздух што постоеле пред денот на влегувањето во сила на овој закон;

8) детали за донесените мерки или проекти од аспект на намалување на загадувањето, набројување и опис на сите мерки зацртани во проектот и

9) детали за мерките или за проектите што се планираат.

(2) Програмата ги вклучува целите и роковите за реализација, потребните финансиски средства и одговорните органи за контрола и оценување на реализираните активности.

Член 28

Обврски на други субјекти

Правните и физичките лица сопственици односно корисници на инсталациите кои се извори на загадување на амбиентниот воздух должни се да ги применат и финансираат мерките за намалување на емисиите утврдени со програмата.

Член 29

Припритени зони и агломерации

За зоните и агломерациите кои во согласност со Планот од членот 25 став (1) точка 7 на овој закон, се утврдени како приоритет, програмата на предлог на органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина во соработка со засегнатите општини и градот Скопје ја донесува Владата на Република Македонија.

Член 30

Акционен план и обврска за известување при алармантни состојби

(1) Во зоните и агломерациите каде што мониторингот или други податоци покажуваат дека постои реален ризик од надминување на пропишаните гранични вредности за квалитет или често има појава на надминување на прагот на алармирање за определена загадувачка супстанција, како резултат на одредени метеоролошки услови и други фактори, општината и градот Скопје донесуваат и акционен план и други акти.

(2) Со акциониот план и други акти, зависно од настанатите појави кои можат да влијаат врз човековото здравје и животот на луѓето, општината и градот Скопје преземаат краткорочни мерки за намалување и от-

странување на ризикот и ограничување на времетраењето на таквите појави, а особено истрага и идентификација на причините за настанатите појави и преземање на соодветни превентивни мерки.

(3) Со мерки од ставот (2) на овој член, зависно од поединечните појави, можат да се ограничат или забранат одредени активности кои придонесуваат за таквите појави, вклучувајќи и мерки за ограничување или забрана на сообраќајот.

(4) За преземените мерки, како и за секое надминување на прагот на алармирање, градоначалникот на општината и на градот Скопје во соработка со органот на државната управа надлежен за работите од областа на здравството и надлежен центар за извештување и тревожење, задолжително и континуирано ја известува засегнатата јавност за настанатата состојба, како и за мерките кои треба да се преземат, на начин утврден со посебен акт на општината и на градот Скопје.

(5) При спроведувањето на дејствијата од ставот (4) на овој член, градоначалникот на општината и на градот Скопје е должен да ги земе предвид и информацииите што треба да и бидат соопштени на јавноста, утврдени со посебен пропис донесен врз основа на овој закон.

Член 31

Интегрирана заштита

При изготвување и реализација на акциониот план од членот 30 на овој закон се земаат предвид и прописите за интегриран пристап кон заштитата на животната средина и прописите од областа на здравствената заштита и други релевантни прописи.

Член 32

Соработка

Општината и градот Скопје при подготовката на програмата, како и акциониот план, по потреба соработуваат со органите на државната управа, научни и стручни организации вклучувајќи ги и правните и физичките лица сопственици, односно корисници на инсталациите кои се извори на загадување на амбиентниот воздух.

Член 33

Извештување и учество на јавноста

Градоначалникот на општината и на градот Скопје е должен да ги преземе сите мерки за да ги информира заинтересираните субјекти и да обезбеди пристап до информациите и учество во врска со подготовката и усвојувањето на програмите, вклучувајќи ги и интегрираните програми од членот 26 став (3) на овој закон, на начин и во постапка утврдени со закон.

Член 34

Доставување на извештаи

Градоначалникот на општината и на градот Скопје е должен да доставува до органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина годишен извештај за спроведување на програмите од членот 26 на овој закон, како и извештај за спроведување на акциониот план од членот 30 на овој закон.

Член 35

Зони со нивоа пониски од пропишаните гранични вредности

Во зоните и агломерациите од членот 22 став (1) точка 3 на овој закон се дејствува превентивно, со цел да се одржуваат нивоата на загадувачките супстанции под пропишаните гранични вредности за квалитет и се настојува да се зачува најдобриот квалитет на амбиентниот воздух во согласност со принципите на одржливиот развој.

VI МОНИТОРИНГ НА КВАЛИТЕТОТ НА АМБИЕНТНИОТ ВОЗДУХ И ИЗВОРИТЕ НА ЕМИСИИ

Член 36

Цели на мониторинг

(1) Мониторингот на состојбите и промените на квалитетот на амбиентниот воздух (во натамошниот текст: мониторинг) се врши на начин и под услови утврдени со овој закон.

(2) Целта на мониторингот на квалитетот на амбиентниот воздух во Република Македонија е воспоставување на единство во создавањето и функционирањето на системите за мониторинг и контрола и одржување на сеопфатна база на податоци потребни за управување и преглед на состојбите со квалитетот на амбиентниот воздух преку:

1) систематско следење, набљудување, испитување и оценување на влијанието на загадувањето врз квалитетот на амбиентниот воздух;

2) идентификација и распределба на изворите на загадување;

3) оценка на влијанието на загадениот амбиентен воздух врз здравјето на луѓето и животната средина;

4) утврдување и предлагање мерки за подобрување на квалитетот на амбиентниот воздух и

5) користење други техники за оценување на квалитетот на амбиентниот воздух, особено моделирањето и идентификацијата на идни проблеми.

Член 37

Државна мрежа

(1) За мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух на територијата на Република Македонија, Владата на Република Македонија воспоставува државна мрежа за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух (во натамошниот текст: државна мрежа).

(2) Со државната мрежа се обезбедува постојан мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух кој е составен дел од целокупниот мониторинг за животна средина.

(3) Надлежен орган за вршење на стручни работи во областа на животната средина врши следење на амбиентниот воздух преку државната мрежа и управува со државната мрежа.

Член 38

Програми за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух

(1) За работа на државната мрежа, надлежен орган за вршење на стручни работи од областа на животната средина донесува годишна програма за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух со согласност на органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(2) За реализација на програмата од ставот (1) на овој член надлежен орган за вршење на стручни работи од областа на животната средина поднесува годишен извештај до органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

Член 39

Локални мрежи

За мерење и следење на загадувањето на амбиентниот воздух во населбите и индустриските подрачја општините и градот Скопје можат по претходно добиено претходно мислење од надлежен орган за вршење на стручни работи од областа на животната средина, под услови и начин уредени со овој закон, да воспостават локални мрежи.

Член 40

Мерни станици и мерни места

Следењето на квалитетот на амбиентниот воздух се врши преку мерни станици и мерни места за :

1) мерења на позадинското загадување (состојба со квалитетот на амбиентниот воздух во ненаселени подрачја);

2) мерења на прекуграничен пренос на загадувачки супстанции;

3) мерења во врска со меѓународните обврски на државата и

4) мерења на загадувањето на амбиентниот воздух на подрачја на национални паркови, паркови на природата, заштитени подрачја, чувствителни еколошки системи, како и културно и природно наследство и мерење на загадувањето на амбиентниот воздух во населби и индустриски подрачја.

Член 41

Методологија за мониторинг

(1) Начинот, условите и постапката за воспоставување и работење на сите мрежи и методологијата за мониторинг, условите и начинот и постапката на доставување на информациите и податоците од мониторингот на квалитетот на амбиентниот воздух ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина во согласност со министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на здравството.

(2) Критериумите за избор на мерни места од кои се следи влијанието на подвижните извори на загадување врз квалитетот на амбиентниот воздух ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работата од областа на животната средина во согласност со министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на здравството.

Член 42

Вршење на мониторинг

(1) Определени стручни работи за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух можат да вршат и акредитирани научни, стручни организации и институции, како и други правни лица под услови и на начин утврдени со овој закон.

(2) Субјектите од ставот (1) на овој член, за вршење на определени стручни работи за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух треба да ги исполнуваат следниве услови:

1) да имаат вработено најмалку три лица со висока стручна подготовка и потребно работно искуство од најмалку три години во областа на мониторингот за квалитет на воздухот и

2) да имаат потребна опрема, уреди одобрени во постапката за верификација на мерила утврдени со закон, инструменти и соодветни деловни простории за вршење на дејноста.

(3) Поблиските услови за вршење на определени видови стручни работи, во поглед на опрема, уреди, инструменти и соодветни деловни простории кои треба да ги исполнуваат субјектите од ставот (1) на овој член ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина во согласност со министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на здравството.

Член 43

Надлежности за мониторинг во прекуграничен контекст

Следење и контрола на прекуграничниот пренос на загадувачки супстанции во атмосферскиот воздух, како и влијанието на загадувањето на атмосферскиот воздух врз климатските процеси во атмосферата го врши надлежен орган за вршење на стручни работи од областа на животната средина и органот на државната управа надлежен за работите од областа на хидрометеорологијата во согласност со закон.

Член 44

Доставување на податоци и информации

(1) Органите на државната управа, градоначалникот на општината и на градот Скопје и други субјекти кои вршат следење на квалитетот на амбиентниот воздух согласно со овој или друг закон, се должни податоците и информациите од мониторингот, да ги доставуваат без надоместок до надлежен орган за вршење на стручни работи од областа на животната средина.

(2) Надлежниот орган за вршење на стручни работи од областа на животната средина доставува извештаи од мониторингот за потребите на органот на државната управа надлежен за работите од областа на здравството, заводите за здравствена заштита и градските заводи за здравствена заштита, органот на државната управа надлежен за работите од областа на хидрометеорологијата, надлежен центар за известување и тревожење, како и до градоначалникот на општината и на градот Скопје и други државни органи и институции.

(3) Надлежниот орган за вршење на стручни работи од областа на животната средина собраните, обработените и верификуваните податоци и информации од мониторингот за квалитет на амбиентниот воздух и изворите на емисии, согласно со пропис донесен врз основа на овој закон, ги доставува најмалку еднаш месечно, а по потреба и во пократок рок до органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(4) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина заради реализација на обврските од меѓународните договори кои ги ратификувала или на кои им пристапила Република Македонија е надлежен орган за презентација на податоците за квалитетот на амбиентниот воздух и емисиите во амбиентниот воздух.

Член 45

Мониторинг на емисии од стационарни извори

(1) Правните и физичките лица сопственици, односно корисници на определени инсталации кои се извор на емисии на загадувачки супстанции во амбиентниот воздух кои се опфатени со државната и/или со локалните мрежи, согласно со овој закон се должни да:

1) инсталираат и да одржуваат во исправна состојба мерни инструменти за следење на емисиите на местото на изворот и

2) обезбедат редовно следење, мерење и обработка на податоците на емисиите од изворот на загадување то и за тоа да водат дневник.

(2) Правните и физичките лица се должни податоците од ставот (1) точка 2 на овој член да ги доставуваат еднаш месечно до надлежен орган за вршење на стручни работи од областа на животната средина.

(3) Формата и содржината на образецот за доставување на податоците од ставот (1) на овој член и формата, содржината и начинот на водење на дневникот ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(4) Субјектите од ставот (1) на овој член се должни да ги чуваат податоците за емисиите најмалку пет години, а потоа да ги архивираат во согласност со закон.

Член 46

Методологии за мониторинг на емисии од стационарни извори

(1) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ја пропишува методологијата, начините, постапките, методите и средствата за мерење на емисиите од стационарните извори.

(2) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина пропишува методологија за инвентариза-

ција и утврдување на нивото на емисии на загадувачките супстанции во амбиентниот воздух во тони годишно за сите видови дејности, како и за други податоци потребни за доставување во Програмата за мониторинг на воздухот на Европа (ЕМЕП).

Член 47

Мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух и изворите на емисии од определени поединечни стационарни извори

(1) Правните и физичките лица сопственици, односно корисници на определени инсталации кои се извор на емисии на загадувачки супстанции во амбиентниот воздух, а кои не се опфатени со државната и/или локалните мрежи за мониторинг, се должни да изградат систем за следење на изворот на емисии и контрола на квалитетот на амбиентниот воздух во реонот на објектот.

(2) Лицата од ставот (1) на овој член следењето и мерењето можат да го вршат преку сопствени служби или преку научни и стручни организации или други правни лица, доколку се акредитирани за вршење на мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух, во согласност со овој закон и друг закон.

VII ИНФОРМАТИВЕН СИСТЕМ

Член 48

Информативен систем за квалитетот на амбиентниот воздух

(1) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина го воспоставува и управува со единствениот информативен систем за квалитетот на амбиентниот воздух (во натамошниот текст: информативен систем) кој е дел на севкупниот информативниот систем за животната средина.

(2) Собраните, обработените и верификуваните податоци и информациите од членот 44 став (3) на овој закон претставуваат официјална база на податоци за управување и заштита на квалитетот на амбиентниот воздух.

Член 49

База на податоци за квалитетот на амбиентниот воздух

Информативниот систем за квалитетот на амбиентниот воздух опфаќа:

- 1) податоци за квалитетот на амбиентниот воздух од државните мрежи;
- 2) податоци за квалитетот на амбиентниот воздух од локалните мрежи;
- 3) податоци за емисиите од подвижните извори;
- 4) податоци за емисиите за квалитетот на амбиентниот воздух од одделни стационарни извори;
- 5) податоци за емисиите од стационарни извори;
- 6) податоци за загадување на амбиентниот воздух при праг на алармирање и мерките за заштита на здравјето на луѓето и животната средина;
- 7) податоци за квалитетот на амбиентниот воздух од научни и стручни организации и институции и други правни лица;
- 8) податоци од меѓународни институции за следење на квалитетот на воздухот;
- 9) податоци од државни органи, научни и стручни организации и институции и други правни лица кои вршат мерења и следење на квалитетот на амбиентниот воздух од сите извори на загадување и
- 10) податоци од оценувањето на квалитетот на амбиентниот воздух.

Член 50

Информирање на јавноста

(1) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, преку Македонскиот информативен центар за животна средина, изго-

твува и објавува годишни извештаи за емисии, годишни извештаи за квалитетот на амбиентниот воздух и периодични извештаи за имплементирање на обврските од овој закон, во согласност со закон и друг пропис, како и други видови на извештаи во согласност со обврските од меѓународните договори, кои ги ратификувала или на кои им пристапила Република Македонија.

(2) Надлежен орган за вршење на стручни работи од областа на животната средина е должен да ги објави програмите за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух.

(3) Градоначалникот на општината и на градот Скопје е должен да ги објавува програмите од членот 26 и акционите планови од членот 30 на овој закон, како и да известува за други мерки за управување со квалитетот на амбиентниот воздух и мерките и активностите за подобрување на општата состојба на своето подрачје, реализирани во претходната година и предвидените активности за наредната година.

(4) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работата од областа на животната средина ги пропишува содржината и начинот на преносот на податоците и информациите за состојбите во управувањето со квалитетот на амбиентниот воздух.

(5) Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина е должен во текот на годината да ја информира навремено и точно јавноста за моменталната состојба на квалитетот на амбиентниот воздух, постигнатиот напредок, идните планови и насоки за подобрување на состојбата, како и да направи споредба и процена на актуелната со минатата состојба во управувањето со квалитетот на амбиентниот воздух.

Член 51

Пристап до информации

(1) Податоците и информациите од информативниот систем за квалитетот на амбиентниот воздух се информации достапни за јавноста.

(2) Надлежните органи и други правни лица коишто имаат податоци и информации за квалитетот на амбиентниот воздух се должни да обезбедат пристап на јавноста до податоците и информациите, во пропишана форма, на начин и постапка утврдени во согласност со Законот за животната средина и друг закон.

Член 52

Катастар на загадувачи на воздухот

(1) За утврдување на степенот на загаденост на амбиентниот воздух, изворите на загадување, како и нивното штетно влијание врз квалитетот на воздухот, се устанува Катастарот на загадувачи на воздухот (во натамошниот текст: Катастарот).

(2) Катастарот го води и одржува надлежен орган за вршење на стручни работи во областа на животната средина.

- (3) Катастарот ги содржи следниве податоци:
- 1) основни податоци за правните и физичките лица кои имаат инсталации што се извори на загадување на амбиентниот воздух;
 - 2) локација на објектот;
 - 3) краток опис на активностите и техничко-технолошкиот процес;
 - 4) значајни податоци кои се однесуваат на емисиите на загадувачки супстанции;
 - 5) податоци кои се однесуваат за согласности, дозволи и промени во дозволите и согласностите и други релевантни податоци;

(6) листа на потенцијални загадувачки супстанции со кои се нарушува или може да се наруши квалитетот на амбиентниот воздух и

7) податоци за извршени контроли, значајни резултати и преземени мерки.

(4) Формата, методологијата и начинот на водење и одржување на Катастарот ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(5) Заради потребата на установување и водење на Катастарот, правните и физичките лица се должни податоците од ставот (3) на овој член, како и други потребни податоци да ги доставуваат до надлежен орган за вршење на стручни работи од областа на животната средина на негово барање.

(6) Податоците од Катастарот се достапни до јавноста во обем, форма и начин пропишан со пропис донесен врз основа на Законот за животната средина.

(7) Катастарот од ставот (1) на овој член е составен дел на Катастарот за животната средина.

VIII ЗАШТИТА НА АМБИЕНТНИОТ ВОЗДУХ ОД ЗАГАДУВАЊЕ

Член 53

Забрана

Се забранува, освен во случаите утврдени со овој закон, секое дејство со кое се загадува амбиентниот воздух преку:

- емисии на загадувачки супстанции од изворите на загадување на амбиентниот воздух и

- непреземање на дејства кои спречуваат загадување на амбиентниот воздух преку емисии на загадувачки супстанции од изворите на загадување.

Член 54

Построга забрана

(1) Емисија на загадувачки супстанции во амбиентниот воздух може да се врши само во рамките на пропишаните гранични вредности за емисија од членот 13 став (1) на овој закон.

(2) Во случаите кога заштитата на амбиентниот воздух бара примена на построги гранични вредности за емисија тогаш се применуваат построгите гранични вредности за емисија од членот 13 став (2) на овој закон.

1. Заштита на амбиентниот воздух од загадување од стационарни извори

Член 55

Стационарни извори на загадување

(1) За инсталации кои вршат загадување на амбиентниот воздух за кои согласно со Законот за животната средина се потребни А или Б интегрирани еколошки дозволи, дозволите се прибавуваат на начин и во постапка пропишана со Законот за животната средина.

(2) За проектите за кои, согласно со листата од прописот утврдена согласно со Законот за животната средина, се врши оценка на влијанието врз животната средина, како и за проектите за кои потребата од оценка на влијанието се утврдува со испитување на секој поединечен случај, постапката за оценка на влијанието се спроведува под услови и на начин пропишани со Законот за животната средина.

Член 56

Постоечки инсталации

(1) Операторите на одредени постоечки инсталации кои се извори на загадување на амбиентниот воздух и кои врз основа на нивната дејност преку емисии вршат загадување на амбиентниот воздух и кои заради нивото на техничко-технолошкиот развој и видот на суровини кои се употребуваат, не можат да ги постигнат пропишаните гранични вредности за емисија, согласно со пропис донесен врз основа на овој закон, се должни да обезбедат дозволи за усогласување со оперативен план како услов за продолжување, односно отпочнување на работа на инсталацијата во постапка определена со Законот за животната средина.

(2) Доколку операторите на инсталациите од ставот (1) на овој член поседуваат А или Б интегрирана еколошка дозвола, се должни да обезбедат генерална еколошка ревизија во согласност со Законот за животната средина.

Член 57

Други инсталации

(1) Објектите и инсталациите за кои не е предвидено издавање на интегрирани еколошки дозволи согласно со закон, се градат, опремуваат и одржуваат на начин со кој се спречува, намалува и контролира негативното влијание врз квалитетот на амбиентниот воздух.

(2) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина го пропишува начинот и мерките за превенција и спречување на загадувањето на амбиентниот воздух од објектите и инсталациите од ставот (1) на овој член.

2. Заштита на амбиентниот воздух од подвижни извори

Член 58

Подвижни извори на загадување

(1) Имателите на подвижни извори на загадување се должни да обезбедат усогласување со граничните вредности за емисии од подвижни извори кои се утврдени за секој одделен вид на извор на загадување на амбиентниот воздух во согласност со прописот од членот 14 на овој закон.

(2) При технички преглед и регистрација на подвижните извори на загадување согласно со закон, задолжително се врши редовна контрола на усогласеноста на нивоата на емисии од подвижните извори со пропишаните гранични вредности за емисија од овој вид на извори.

(3) Контрола на усогласеноста на емисиите од одделни подвижни извори на загадувања може да се врши и преку вонредна контрола, во случаи кога податоците од мониторингот или други податоци покажуваат дека постои реален ризик од надминување на пропишаните гранични вредности за квалитет и праговите на алармирање.

Член 59

Други мерки за заштита од подвижни извори

Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на здравството во согласност со министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на земјоделството и шумарството, може да го ограничи или забрани вршењето на определени дејности и употребата на растително производство што се одгледува на земјиште долж патиштата, доколку загадувањето на воздухот од моторните превозни средства има влијание врз нив, согласно со прописите за безбедност на храната.

3. Обврски за преземање на други мерки за спречување и намалување на загадувањето на амбиентниот воздух

Член 60

Други обврски

(1) Правните и физичките лица сопственици, односно корисници на инсталации и извори на загадување на амбиентниот воздух, се должни:

1) да го известуваат најдоцна во рок од 30 дена органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина за изворот на загадување на амбиентниот воздух, суровините и технолошките процеси и уреди, како и за претстојните промени во суровините и технолошките процеси коишто ќе доведат до измени во условите и барањата за запазување на

квалитетот на амбиентниот воздух, како и при извршување на ремонтните работи на уредите за прочистување на амбиентниот воздух и опремата;

2) да го известат органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина најдоцна во рок од 30 дена од настанувањето на промените во предметот на дејноста, како и за промената на операторот на инсталацијата и на лицата одговорни за зачувување на животната средина;

3) неодојно и веднаш да го известат Државниот инспекторат за животна средина и Државниот санитарен и здравствен инспекторат за настанатата хаварија во производството, како и за други инциденти коишто можат да доведат до зголемување на емисиите или да предизвикаат влошување на квалитетот на амбиентниот воздух, како и да преземат мерки, согласно со овој закон и прописите кои ја регулираат оваа материја при настанување на хаварија или несреќа и

4) да осигураат неограничен пристап на надлежните инспектори до изворите на загадување на амбиентниот воздух, како и до сите документи и податоци поврзани за емисиите и да им укажат помош при извршувањето на тие функции.

(2) Податоците од ставот (1) точки 1 и 2 на овој член се доставуваат до градоначалникот на општината и на градот Скопје за инсталации за кои согласно со Законот за животната средина е потребна Б интегрирана еколошка дозвола, односно дозвола за усогласување со оперативен план.

Член 61

Постројки за испуст

(1) Производствените и вентилационите гасовити струења - носители на емисии, се испуштаат само преку постројки за испуст во амбиентниот воздух.

(2) Висината на постројките за испуст се определуваат така што во резултатот на разблажување на концентрациите на загадувачките супстанции во приземниот слој на воздухот да не ги надминуваат граничните вредности за квалитет.

Член 62

Заштита од хаварии

Секое правно или физичко лице кое е сопственик или вршител на дејност во производствен процес (во натамошниот текст: оператор), транспортен или систем за складирање (во натамошниот текст: систем) во кој се присутни штетни и опасни супстанции, а кои можат веднаш или со одложено дејство да иницираат сериозна опасност по човековото здравје, односно животната средина, во или надвор од системот, како резултат на испуштање на една или повеќе штетни и опасни супстанции во амбиентниот воздух, се должни во внатрешните планови за вонредни состојби, согласно со Законот за животната средина, да предвидат мерки што треба да се преземат за заштита на квалитетот на амбиентниот воздух при можни хаварии.

IX ФИНАНСИРАЊЕ

Член 63

Извори на финансирање

(1) Средствата за заштита и подобрување на квалитетот на амбиентниот воздух се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија и други извори на средства утврдени со закон.

(2) Со средствата од ставот (1) на овој член се финансира реализацијата на Националниот план за заштита на амбиентниот воздух во Република Македонија, Програма за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух и други мерки кои се преземаат врз основа на овој закон.

(3) Средства за реализација на програмата во приоритетните зони и агломерации од членот 29 на овој закон се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија и други извори на средства утврдени со закон.

(4) Средства за формирање, работење, одржување и развој на државната мрежа се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија и други извори на средства утврдени со закон.

Член 64

Средства од буџетите на единиците на локалната самоуправа

(1) Во буџетот на општините и градот Скопје се обезбедуваат средства за заштита и унапредување на квалитетот на амбиентниот воздух, како и други извори на средства утврдени со закон.

(2) Со средствата од ставот (1) на овој член се обезбедува реализација на програмите за намалување на загадувањето и подобрување на квалитетот на амбиентниот воздух, акционите планови од членот 30 на овој закон, спроведување на активности во приоритетните зони и агломерации од членот 29 на овој закон, како и за други мерки кои се преземаат врз основа на овој закон.

(3) Средства за формирање, работење, одржување и развој на локалните мрежи од членот 39 на овој закон се обезбедуваат од буџетите на општините и градот Скопје и други извори на средства утврдени со закон.

X НАДЗОР И НАДЛЕЖНИ ОРГАНИ

Член 65

Надлежни органи

(1) Надзор над примената на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон врши органот на државната управа надлежен на работите од областа на животната средина.

(2) Инспекциски надзор над примената и спроведувањето на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон врши Државниот инспекторат за животна средина преку инспектори за животна средина.

(3) За работите од надлежност на општините и градот Скопје утврдени со овој закон, инспекциски надзор над примената и спроведувањето на овој закон го вршат овластени инспектори за животна средина на општините и овластени инспектори за животна средина на градот Скопје.

(4) Редовна контрола над емисиите од подвижните извори на загадување врши надлежен орган за утврдување на техничка исправност на одделени подвижни извори, согласно со овој или друг закон.

(5) Вонредна контрола над емисиите од подвижните извори на загадување врши овластен инспектор за животна средина на општините и овластен инспектор за животна средина на градот Скопје во соработка со надлежен орган за утврдување на техничка исправност на одделени подвижни извори, согласно со овој или друг закон.

(6) Контрола на здравствената исправност на растителното производство што се одгледува на земјиште долж патишта, како и во случаите кога при оценувањето на квалитетот на амбиентниот воздух е утврдено дека постои здравствен ризик по животот и здравјето на луѓето надлежен орган за преземање и спроведување на потребни мерки е Државниот санитарен и здравствен инспекторат во рамките на овластувањата утврдени со закон.

(7) Контрола на квалитетот на горивата во однос на прописаните гранични вредности за содржина на штетни супстанции и други барања за квалитет на горивата врши Државниот пазарен инспекторат во рамките на овластувањата утврдени со закон.

(8) Непосредна контрола и надзор над емисиите од одредени инсталации и извори на загадување на амбиентниот воздух, се врши најмалку два пати годишно, а над подвижните извори редовна контрола најмалку еднаш годишно.

Член 66

Делокруг на Државниот инспектор за животна средина

(1) За вршење на инспекциски надзор од својот делокруг Државниот инспектор за животна средина (во натамошниот текст: инспектор за животна средина) има право да:

1) врши увид и контрола дали се исполнети условите за заштита и подобрување на квалитетот на амбиентниот воздух содржани во А интегрираната еколошка дозвола (член 55), односно дозволата за усогласување со оперативен план (член 56);

2) утврди дали вршителот на определени стручни работи за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух ги исполнува условите во однос на потребниот кадар, опрема, уреди и инструменти за вршење на овој вид работи (член 42 став (2));

3) врши контрола и увид дали има инсталирано и дали се одржуваат во исправна состојба мерните инструменти за следење на емисиите (член 45 став (1) точка 1);

4) утврди дали е запазена процедурата за начинот и честотата на мерења на емисиите, односно пресметување на количината на емисии и начинот на водењето на дневникот (член 45 став (1) точка 2);

5) утврди дали податоците за емисиите се доставуваат до надлежниот орган (член 45 став (2));

6) утврди дали е изграден систем за следење на изворот на емисии и контрола на квалитетот на амбиентниот воздух во реонот на објектот (член 47 став (1));

7) утврди дали се реализирани барањата за висина на постројките за испуст, согласно со најдобри достапни техники (член 61 став (2)) и

8) преземе и други мерки за кои е овластен со закон.

(2) На барање на инспекторот за животна средина, овластено лице на органот на државната управа надлежен за внатрешни работи е должно да учествува во извршувањето на работите од ставот (1) на овој член.

Член 67

Донесување на решенија на државниот инспектор за животна средина

(1) При вршењето на инспекциски надзор инспекторот за животна средина со решение:

1) ќе го ограничи или забрани работењето на инсталацијата доколку не се исполнети условите за заштита на амбиентниот воздух од загадување содржани во А интегрирана еколошка дозвола (член 55), односно условите содржани во дозволата за усогласување со оперативен план (член 56) во траење од најмногу 60 дена во кој рок треба да се отстранат причините за настанатата состојба;

2) ќе го ограничи или забрани работењето на правното лице кое врши определени стручни работи за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух, доколку не ги исполнува условите за вршење на овој вид работи (член 42 став (2)) во траење од најмногу 30 дена во кој рок треба да ги отстрани причините за настанатата состојба;

3) ќе ја ограничи или забрани работата на правните и физичките лица кои немаат инсталирано мерни инструменти за следење на емисиите или истите се во неисправна состојба (член 45 став (1) точка 1), во траење од најмногу 30 дена во кој рок треба да се отстранат причините за настанатата состојба;

4) ќе ја ограничи или забрани работата на правното или физичкото лице доколку не ја запазува процедурата за начинот и честотата на мерења на емисиите, односно пресметување на количината на емисии и начинот на водењето на дневник (член 45 став (1) точка 2) во траење од најмногу 30 дена во кој рок треба да ги отстрани причините за настанатата состојба;

5) ќе ја ограничи или забрани работата на правните и физичките лица доколку утврди дека не доставиле податоци за емисиите (член 45 став (2)) во траење од најмногу 30 дена во кој рок треба да ги отстрани причините за настанатата состојба;

6) ќе ја ограничи или забрани работата на правните и физичките лица доколку утврди дека не изградат систем за следење на изворот на емисии и контрола на квалитетот на амбиентниот воздух во реонот на објектот (член 47 став (1)) во траење од најмногу 30 дена во кој рок треба да се отстранат причините за настанатата состојба и

7) ќе ја ограничи или забрани работата на инсталацијата доколку не се исполнети стандардите за висината на постројките за испуст, согласно со барањата за најдобри достапни техники (член 61 став (2)) во траење од најмногу 30 дена во кој рок треба да ги отстрани причините за настанатата состојба.

(2) Во случај кога ќе се утврди постоење на посредна опасност по животот и здравјето на луѓето, инспекторот за животна средина ќе издаде усна наредба за итно и неодоливо отстранување на утврдените недостатоци кои записнички ги констатира во соработка со Државниот санитарен и здравствен инспекторат, како и ќе ги известат и другите надлежни инспектори или други државни органи за утврдените неправилности и ќе побара нивна интервенција.

(3) Во случаите од ставот (2) на овој член, инспекторот за животна средина донесува писмено решение во рок од 48 часа од издавањето на усната наредба.

(4) Доколку и по втор пат во текот на годината е направен прекршок од ставот (1) точка 2 на овој член тогаш инспекторот за животна средина ќе изрече забрана за вршење на дејност во траење од најмногу 60 дена во кој рок треба да се отстранат причините за настанатата состојба.

(5) За вршењето на работите од ставот (1) точка 1 на овој член инспекторот за животна средина има право на преземање и на други мерки утврдени со Законот за животната средина.

Член 68

Делокруг на овластени инспектори за животна средина

(1) За вршење на инспекциски надзорот од својот делокруг овластениот инспектор за животна средина на општината и овластениот инспектор за животна средина на градот Скопје (во натамошниот текст: овластен инспектор за животна средина) има право да:

1) врши увид дали се исполнети условите за заштита и подобрување на квалитетот на амбиентниот воздух содржани во Б интегрираната еколошка дозвола (член 55), односно дозволата за усогласување со оперативниот план (член 56);

2) врши контрола и увид дали има инсталирано и дали се одржуваат во исправна состојба мерните инструменти за следење на емисиите (член 45 став (1) точка 1);

3) утврди дали е запазена процедурата за начинот и честотата на мерења на емисиите, односно пресметување на количината на емисии и начинот на водењето на дневник (член 45 став (1) точка 2);

4) утврди дали се доставуваат податоци од емисиите до надлежниот орган (член 45 став (2));

5) врши контрола и увид дали се исполнети условите со кои се спречува, намалува или контролира негативното влијание врз квалитетот на амбиентниот воздух на инсталации за кои не е предвидено издавање на интегрирани еколошки дозволи (член 57) и

6) преземе и други мерки за кои е овластен со закон.

(2) На барање на овластен инспектор за животна средина, овластено лице на органот на државната управа надлежен за внатрешни работи е должно да учествува во извршувањето на работите од ставот (1) на овој член.

(3) Овластениот инспектор за животна средина извршувањето на работите од инспекцискиот надзор од ставот (1) точки 1, 2, 3 и 4 ги презема кај инсталации кои согласно со Законот за животната средина треба да поседуваат Б интегрирани еколошки дозволи.

Член 69

Донесување на решение од овластен инспектор за животна средина

(1) При вршењето на инспекцискиот надзор овластениот инспектор за животна средина со решение :

1) ќе го ограничи или забрани работењето на инсталацијата доколку не се исполнети условите за запазување на пропишаните гранични вредности за емисија утврдени во Б интегрирана еколошка дозвола (член 55), односно условите за запазување на пропишаните гранични вредности за емисија утврдени со дозволата за усогласеност со оперативниот план (член 56) во траење од најмногу до 30 дена во кој рок треба да се отстранат причините за настанатата состојба ;

2) ќе ја ограничи или забрани работата на правните или физичките лица доколку нема инсталирано мерни инструменти за следење на емисиите или истите се во неисправна состојба (член 45 став (1) точка 1) во траење од најмногу 30 дена во кој рок треба да ги отстрани причините за настанатата состојба;

3) ќе ја ограничи или забрани работата на правните и физичките лица доколку не ја запазуваат процедурата за начинот и честотата на мерења на емисиите, односно пресметувањето на количината на емисиите и начинот на водењето на дневник (член 45 став (1) точка 2) во траење од најмногу 30 дена во кој рок треба да ги отстрани причините за настанатата состојба;

4) ќе ја ограничи или забрани работата на правните и физичките лица доколку утврди дека не доставиле податоци за емисиите до надлежен орган (член 45 став (2)) во траење од најмногу 30 дена во кој рок треба да ги отстрани причините за настанатата состојба и

5) ќе ја ограничи или забрани работата на инсталацијата доколку не се исполнети условите со кои се спречува, намалува или контролира негативното влијание врз квалитетот на амбиентниот воздух на објекти и инсталации за кои не е предвидено издавање на интегрирани еколошки дозволи (член 57) во траење од најмногу 30 дена во кој рок треба да се отстранат причините за настанатите состојби.

(2) Во случај кога ќе се утврди постоење на непосредна опасност по животот и здравјето на луѓето, овластениот инспектор за животна средина ќе издаде усна наредба за итно и неодложно отстранување на утврдените недостатоци кои записнички ги констатира во соработка со Државниот санитарен и здравствен инспекторат, како и ќе ги извести и другите надлежни инспекторати или други државни органи за утврдените неправилности и ќе побара нивна интервенција.

(3) Во случаите од ставот (2) на овој член, инспекторот донесува писмено решение во рок од 48 часа од денот на издавањето на усната наредба.

(4) Доколку и по втор пат во текот на годината е направен ист прекршок од ставот (1) точка 5 на овој член овластениот инспектор за животна средина ќе изрече забрана за вршење на дејност во траење од најмногу 60 дена во кој рок треба да се отстранат причините за настанатата состојба.

(5) За вршењето на работите од ставот (1) точка 1 на овој член овластениот инспектор за животна средина има право на преземање и на други мерки утврдени со Законот за животната средина.

Член 70

Други надлежности

(1) Инспекторот за животна средина и овластениот инспектор за животна средина на општината и на градот Скопје е должен да поднесе кривична пријава и

прекршочна пријава до надлежните судови за поведување на кривична односно прекршочна постапка, доколку при вршењето надзор утврди основа за истите.

(2) Ако инспекторот за животна средина и овластениот инспектор за животна средина на општината и на градот Скопје не ги преземат дејствијата од ставот (1) на овој член, ќе се смета дека сториле потешка повреда на работното место.

Член 71

Постапка по жалба

(1) Жалба против решението на инспекторот за животна средина може да се изјави во рок од осум дена од денот на приемот на решението до министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(2) Жалба против решението на овластениот инспектор за животна средина може да се изјави во рок од осум дена од денот на приемот на решението до министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(3) Жалбата од ставовите (1) и (2) на овој член не го одлага извршувањето на решението.

Член 72

Обврски на правни и физички лица

Правните и физичките лица се должни да им овозможат на инспекторите вршење на надзор и контрола во документацијата, да им ги даваат бараните информации, објаснувања и известувања кои се од интерес за правилно вршење на надзорот.

Член 73

Надзор на законитоста на работата на органите на општината

(1) Надзор над законитоста на работата на органите на општината, односно градот Скопје се заснова на начелото на законитост, одговорност и самостојност во остварувањето на нивните надлежности.

(2) Надзорот од ставот (1) на овој член го врши органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(3) При вршењето на надзорот на работата на органите на општината и на градот Скопје органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ги врши следниве работи:

1) ја следи работата на органите на општината и на градот Скопје и презема мерки, активности и поднесува иницијативи за остварување на надлежностите на општината и градот Скопје што се однесува на изготвувањето, донесувањето и спроведувањето на програмите, плановите и други акти;

2) оценува дали органите на општината и на градот Скопје изготвувањето, донесувањето и спроведувањето на програмите акционите планови и други акти, како и доставување на извештаи на нивно спроведување го извршуваат согласно со постапките утврдени со овој закон;

3) укажува на органите на општината и на градот Скопје на пречекорувања на нивните надлежности утврдени со овој закон и предлагаат соодветни мерки за надминување на таа состојба;

4) укажува на определени материјални и процедурални недостатоци во работата на органите на општината и на градот Скопје со кои би можеле да го оневозможат остварувањето на правото на јавноста за пристап до информации и учество во донесувањето на одлуките и други права и обврски утврдени со овој или друг закон;

5) дава препораки за доследно спроведување на надлежностите на општината и градот Скопје за работи кои треба да ги вршат согласно со овој закон, на барање на органите на општината и на градот Скопје;

6) го следи навременото донесување на планските документи и други акти од страна на општините и градот Скопје;

7) поднесува иницијативи и предлози до органите на општината и на градот Скопје доколку констатираат неспроведување на овој закон како резултат на судир на надлежностите меѓу нив;

8) ја следи законитоста на решенијата што градоначалникот ги донесува во решавање на поединечни права, обврски и интереси на правните и физичките лица согласно со овој закон;

9) дава мислења и стручна помош на барање на органите на општината и на градот Скопје по предлог планските документи и други акти што произлегуваат од овој закон;

10) времено ги известува органите на општината и на градот Скопје за констатираните состојби во нивната работа и преземените мерки при вршење на надзорот и

11) го следи остварувањето на јавноста во работата на органите на општината и на градот Скопје во остварување на надлежностите утврдени со овој закон од аспект на редовно, навремено, вистинито и потполно известување на граѓаните.

Член 74

Одземање на вршење на надлежности

(1) Доколку и покрај укажувањата и преземените мерки и активности, органите на општината и органите на градот Скопје не го обезбедат извршувањето на работите за кои тие се надлежни согласно со овој закон, им се одзема вршењето на работите од нивна надлежност.

(2) Вршењето на одземените работи ги презема органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина најмногу до една година од денот на нивното преземање, во име и за сметка на општината и градот Скопје.

(3) За преземање на работите од ставот (1) на овој член се известува органот на државната управа надлежен за работите од областа на локалната самоуправа и органот на државната управа надлежен за работите од областа на финансиите.

XII КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ

Член 75

(1) Со парична казна во износ од 200.000 - 300.000 денари ќе се казни за прекршок правно лице, ако:

1) испушти во воздухот загадувачки супстанции над пропишаните гранични вредности за емисија (член 15 став (1));

2) произведува, увезува и пушта во промет превозни средства кои не ги исполнуваат пропишаните гранични вредности за емисија од подвижни извори (член 15 став (2));

3) произведува, увезува и пушта во промет одделни производи кои не ги задоволуваат пропишаните гранични вредности за содржина на штетни супстанции и други барања за квалитетот на горивата (член 16);

4) не ги исполнува обврските за примена на мерките утврдени во програмите (член 28);

5) постапи спротивно на утврдената забрана или ограничувања во алармантни состојби заради спречување или контрола на појавите (член 30 став (3));

6) постапува спротивно на наредбата за ограничување или забрана за вршење на одредени дејности (член 59);

7) не го известува надлежниот инспекторат за хавариите во производството и други инциденти, како и не преземе соодветни мерки во такви случаи (член 60 став (1) точка 3) и

8) испушта загадувачки супстанции надвор од постројките за испуст во амбиентниот воздух (член 61 став (1)).

(2) Со парична казна од 30.000 до 50.000 денари ќе се казни и одговорното лице во правното лице за дејствата од ставот (1) на овој член.

(3) За дејствата од ставот (1) точки 1, 2 и 3 на овој член, на правното лице покрај парична казна ќе му се изрече и мерка за безбедност забрана за вршење на определена дејност во траење од шест месеца до три години.

(4) За дејствата од ставот (1) точки 1, 2, 3, 7 и 8 на овој член на одговорно лице во правното лице покрај парична казна ќе му се изрече и мерка за безбедност забрана за вршење на професија, дејност или должност во траење од три месеца до една година.

(5) Со парична казна од 10.000 до 30.000 денари ќе се казни за прекршок и физичко лице за дејствијата од ставот (1) на овој член.

Член 76

(1) Со парична казна во износ од 100.000 до 200.000 денари ќе се казни за прекршок правното лице, ако:

1) врши определени стручни работи за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух, спротивно на пропишаните услови (член 42 став (2));

2) не инсталира и не ги одржува во исправна состојба мерните инструменти за следење на емисиите на местото на изворот (член 45 став (1) точка 1);

3) не обезбеди редовно следење, мерење и обработка на податоците од емисиите и не води дневник за изворот на емисиите на пропишан начин (член 45 став (1) точка 2);

4) не доставува во определениот рок до надлежен орган за вршење на стручни работи од областа на животната средина потребни податоци за емисиите и за изворите на емисиите (член 45 став (2));

5) не изгради систем за следење на изворот на емисиите и за контрола на квалитетот на амбиентниот воздух во реонот на објектот (член 47 став (1));

6) не овозможи пристап до информациите и податоците за квалитетот на амбиентниот воздух (член 51 став (2));

7) не ги доставува пропишаните и други потребни податоци до изготвувачот и/или одржувачот на Катастарот (член 52 став (5));

8) не ги остварува условите со кои се спречува, намалува или контролира негативното влијание врз квалитетот на амбиентниот воздух (член 57);

9) не го известува надлежниот орган за вршење на стручни работи од областа на животната средина, односно општината и градот Скопје за изворот на загадување, за промена на суровините и технолошките процеси, како и за претстојните ремонтни работи на уредите и опремата (член 60 став (1) точка 1);

10) не го известува надлежниот орган за вршење на стручни работи во областа на животната средина, односно општината и градот Скопје за промена на предметот на дејноста, промена на операторот на инсталацијата и лицата одговорни за зачувување на животната средина (член 60 став (1) точка 2) и

11) не овозможи слободен пристап до изворите на загадување на амбиентниот воздух и до документите и податоците поврзани со емисиите (член 60 став (1) точка 4).

(2) За прекршок од ставот (1) на овој член ќе се казни и одговорното лице во правното лице со парична казна во износ од 10.000 до 30.000 денари.

(3) Со парична казна од 5.000 до 15.000 денари ќе се казни за прекршок физичко лице за дејствијата од ставот (1) на овој член.

Член 77

Со парична казна од 30.000 до 50.000 денари ќе се казни за прекршок службеното и одговорното лице во општината и градот Скопје ако не постапи согласно со одредбите од членот 30 ставови (1), (4) и (5), членот 34 и членот 50 став (3) на овој закон.

XII ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 78

Планот од членот 25 и Програмите од членот 26 на овој закон ќе се донесат во рок од шест години од денот на отпочнување на примената на овој закон.

Член 79

(1) Посебните прописи за извршување на овој закон ќе се донесат во рок од три години од денот на отпочнување на примената на овој закон.

(2) До денот на влегувањето во сила на прописите од ставот (1) на овој член ќе се применуваат постојните прописи.

Член 80

Со денот на отпочнување на примената на овој закон престанува да важи Законот за заштита на воздухот од загадување ("Службен весник на СРМ" број 20/74, 6/81 и 10/90 и "Службен весник на Република Македонија" број 50/92 и 62/93), освен одредбите на членот 4 ставови 1, 2, 3, 4, 5 и 6 од Законот, кои ќе се применуваат со денот на влегувањето во сила на посебните прописи за извршување на овој закон.

Член 81

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија", а ќе се применува од денот на конституирањето на советите на општините и на градот Скопје и изборот на градоначалниците на општините и градоначалникот на градот Скопје по спроведувањето на првите наредни локални избори согласно со Законот за локалните избори ("Службен весник на Република Македонија" број 46/96, 12/2003, 35/2004, 52/2004 и 60/2004).

L I G J I PËR CILËSINË E AJRIT TË AMBIENTIT

I. DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1

Lënda e rregullimit

Me këtë ligj rregullohen masat për evitimin, parandalimin ose zvogëlimin e efekteve të dëmshme nga ndotja e ajrit të ambientit ndaj shëndetit të njeriut, si dhe mjedisit jetësor si tërësi, përmes caktimit të vlerave kufizuese për cilësinë e ajrit të ambientit dhe shkallët e alarmimit, vlerat kufitare për emision, formimi i sistemit unik për përcjelljen dhe kontrollin e cilësisë së ajrit të ambientit dhe përcjelljen e burimeve të emisioneve, sistemin gjithëpërfshirës për menaxhim me cilësinë e ajrit të ambientit dhe burimin e emisioneve, sistemin informativ si dhe masave të tjera për mbrojtje nga aktivitetet e caktuara të personave fizikë dhe juridikë të cilët kanë ndikim direkt ose indirekt ndaj cilësisë së ajrit.

Neni 2

Zbatimi i ligjit

Dispozitat e këtij ligji kanë të bëjnë me ajrin e ambientit përveç ndotjes së ajrit të ambientit të shkaktuar nga substancat radioaktive, zhurmës dhe fatkeqësive elementare dhe ndotjes së ajrit në vendin e punës.

Neni 3

Qëllimet e ligjit

Qëllimet e këtij ligji janë:

- evitimi, parandalimi dhe zvogëlimi i efekteve të dëmshme ndaj shëndetit të njeriut dhe ambientit jetësor si tërësi, duke i përfshirë edhe lloj-llojshmërinë biologjike, pasurinë natyrore dhe trashëgiminë historike e kulturore;
- sigurimi i informatave përkatëse për kualitetin e ajrit të ambientit;

- parandalimi dhe zvogëlimi i ndotjeve që shkaktojnë ndryshimin e klimës, dhe
- mirëmbajtja e kualitetit të ajrit të ambientit aty ku është i mirë dhe përmirësimi në raste të tjera.

Neni 4

Përkufizime

Shprehje të caktuara të përdorura në këtë ligj e kanë këtë domethënie:

- 1) "ajri i ambientit" - është ajri i jashtëm në troposferë në të cilin nuk është përfshirë ajri në vendin e punës;
- 2) "kualiteti i ajrit të ambientit" - është gjendja e ajrit të ambientit e paraqitur përmes shkallës së ndotjes;
- 3) "ndotja e ajrit" - është ndryshimi i kualitetit të ajrit të ambientit si rezultat i veprimeve të njerëzve me futjen e drejtpërdrejtë dhe në mënyrë të tërthortë të substancave ndotëse të cilat mund të jenë të dëmshme ndaj shëndetit të njeriut dhe ambientit jetësor, ose të shkaktojnë dëm në pronën materiale, e prishin ose ndikojnë ndaj bukurive natyrore dhe mënyrave të tjera legjitime të shfrytëzimit të ambientit jetësor;
- 4) "substancë ndotëse e ajrit" - është çdo substancë të cilën njeriu drejtpërdrejtë ose në mënyrë të tërthortë e fut në ajrin e ambientit, dhe për të cilën ekziston mundësia se do të ketë efekte të dëmshme ndaj shëndetit të njeriut, gjegjësisht ndaj mjedisit jetësor si tërësi;
- 5) "niveli" - është koncentrimi i ndonjë substance ndotëse në ajrin e ambientit ose shtresimit të saj mbi sipërfaqen për një periudhë të caktuar kohore;
- 6) "vlëra kufitare" - është niveli i caktuar në bazë të njohurive shkencore, me qëllim të evitimit, parandalimit ose zvogëlimit të efekteve të dëmshme ndaj shëndetit të njerëzve gjegjësisht mjedisit jetësor si tërësi, dhe e cila duhet të arrihet në periudhë të dhënë dhe nëse njëherë arrihet më të mos tejkalohet;
- 7) "vlerësimi" - është çdo metodë e cila shfrytëzohet për matje, llogaritje, parashikim ose për vlerësim të nivelit të ndonjë substanceje të dëmshme në ajrin e ambientit;
- 8) "teknikat për modelim" - shënon qasje të lloj-llojshme matematikore për prezentimin e proceseve fizike dhe kimike në ajrin e ambientit si dhe procedurat për ndryshim të këtyre formulimeve, së bashku me të dhënat e kërkuara hyrëse për t'u zbatuar modelimi i kualitetit të ajrit të ambientit;
- 9) "shkalla e lartë e vlerësimit" - është niveli ku mund të shfrytëzohet kombinimi i masave dhe teknikave për modelim që të vlerësohet kualiteti i ajrit të ambientit;
- 10) "shkalla e ulët e vlerësimit" - është niveli ku mund të shfrytëzohet vetëm teknikat për modelim ose për vlerësim objektiv të kualitetit të ajrit të ambientit;
- 11) "Vlera qëllimore e ajrit të ambientit" - është niveli i përcaktuar me qëllim të evitimit të efekteve të dëmshme afatgjate ndaj shëndetit të njeriut gjegjësisht ambientit jetësor si tërësi, e që duhet të arrihet atëherë kur është e mundur gjatë afatit të caktuar kohorë;
- 12) "pragu i alarmimit" - është niveli i ndotjes prej kur fillon të ekzistojë rreziku ndaj shëndetit të njeriut, si rezultat i ekspozimit të shkurtë, gjegjësisht niveli prej kur fillojnë të ndërmerren masa të drejtpërdrejta të definuara me këtë ligj;
- 13) "margjina të tolerancës për vlerë kufitare" - është përqindja e vlerës kufitare me të cilën kjo vlerë mund të tejkalohet në kushte të definuara në pajtim me këtë ligj;
- 14) "emisioni" - është lëshimi i substancave të ndotura në ajër;
- 15) "vlëra kufitare e emisionit" - është sasi e lejuar e substancës ndotëse e përfshirë në gazrat e ndotura të emituara në periudhë të caktuar, që nuk duhet të tejkalohet;
- 16) "gazrat e ndotura" - janë gazra të lëshuara në ajrin e ambientit që përmbajnë sasi të gazrave të forta, të lëngshme ose emisione gazrash. Të dhënat volumetrike shprehen në metër kub në orë në temperaturë standarde prej 273 shkallësh kelvini dhe presion prej 101,3 kilopaskalësh.

17) "burimi i emisionit" - është vendi ose sipërfaqja prej së cilës lëshohen substanca ndotëse në ajër;

18) "transmisioni" - janë efekte të kombinuara nga transporti dhe reaksioni atmosferik ndaj substancave ndotëse;

19) "kadastr i ndotësve në ajër" është evidenca kualitative dhe kuantitative e substancave ndotëse dhe burimeve të ndotjes që lëshojnë substanca ndotëse në ajër ku është përfshirë edhe harta e ndotësve;

20) "zona" - është pjesë e territorit të Republikës së Maqedonisë me kufij të definuar për qëllimet e vlerësimit dhe administrimit me kualitetin e ajrit të ambientit;

21) "aglomeracioni" - është zona në të cilën dendësia e popullsisë është mbi 250. 000 banorë, ose aty ku dendësia e popullatës është më pak se 250. 000 banorë, por ku dendësia e popullatës në km² e arsyeton nevojën e vlerësimit të kualitetit të ajrit të ambientit dhe menaxhimin me të;

22) "monitorimi i kualitetit të ajrit të ambientit" - është matje e sistematizuar, e kontinuar, përcjellje dhe kontroll i ndryshimit të gjendjes dhe ndryshimit të kualitetit të ajrit;

23) "vendlëshimi" është vendi i lëshimit dhe/ose rrjedhja e substancave ndotëse nga ndonjë burim i caktuar i ndotjes në ajrin e ambientit;

24) "shtresa përdhese" është ajri në zonën e frymëmarrjes së njeriut;

25) "lokacioni i fiksuar" – është vendi ku duhet të maten ndotësit, matjet zbatohen në lokacionet e fiksuara, në mënyrë të kontinuar ose me marrjen e mostrave sipas zgjedhjes së rastit, ndërsa numri i matjeve duhet të jetë i mjaftueshëm për përcaktimin e niveleve të vërejtura.

26) "avaria" – është dukuri në formë emisioni të madh, zjarr ose shpërthim si rezultat i ngjarjeve të pakontrolluara gjatë punës në çfarëdo lloj sistemi, me pjesëmarrje të një apo më shumë substancave të dëmshme dhe të rrezikshme, e që sjellin rrezik serioz për shëndetin e njerëzve dhe për ambientin jetësor, menjëherë ose më vonë, në sistem ose jashtë tij si rezultat i asaj që lirohen një ose më shumë substanca të rrezikshme në ajrin e ambientit.

27) "instalimi" – është njësi teknike e palëvizshme ku kryhen një ose më shumë veprime në bazë të aktivitetit industrial që është lëndë e vlerësimit të ndikimeve mbi ambientin jetësor dhe të gjitha veprimeve të tjera të lidhura drejtpërdrejt me to ose janë të lidhura në mënyrë teknike me veprime që zbatohen në atë lokacion, dhe të cilat do kishin mundur të kenë efekt ndaj emisioneve të gazrave të ndotura dhe ndotësve.

28) "organi kompetent për kryerjen e punëve profesionale në sferën e ambientit jetësor" – është organ i themeluar me Ligjin për ambientin jetësor.

II. PARIMET PËR MENAXHIM ME KUALITETIN E AJRIT TË AMBIENTIT DHE BURIMET E EMISIONEVE

Neni 5

Parimi i sjelljes së kujdesshme dhe me përgjegjësi

Gjatë kohës së aktiviteteve që do të kishin mundur të kenë ndikim mbi cilësinë e ajrit të ambientit, çdokush është i obliguar të sillet me kujdes dhe përgjegjësi që të evitohet dhe të parandalohet ndotja e ajrit të ambientit dhe efektet e dëmshme ndaj shëndetit të njeriut dhe ambientit jetësor në tërësi.

Neni 6

Parimi i perspektivës kohore

Afatet kohore në planet, programet dhe venidmet për udhëheqje me kualitetin e ajrit të ambientit duhet të përkojnë me perspektivën kohore të efekteve të pritura.

Neni 7

Zbatimi i parimeve të tjera

Krahas parimeve nga neni 5 dhe 6 të këtij ligji për mbrojtjen e kualitetit të ajrit të ambientit zbatohen edhe parimet e përcaktuara në Ligjin për ambientin jetësor.

III. BURIMET E NDOTJES

Neni 8

Burimet e ndotjes

(1) Burimet e ndotjes së ajrit të ambientit në pajtim me këtë ligj janë:

1) instalimet që shfrytëzohen në proceset teknologjike dhe objektet energjetike, (në tekstin e mëtejme: burime stacionare);

2) motorë me djegie të brendshme të instaluar në lokomotiva, anije, aeroplanë dhe automjete (në tekstin e mëtejme: burime të lëvizshme); dhe

3) lëndë djegëse.

(2) Burimet e ndotjes nga paragrafi (1), pikat 1 dhe 2 të këtij neni, projektohen, ndërtohen, pajisen, mirëmbahen dhe punojnë në atë mënyrë që të mos lëshojnë substanca ndotëse në ajrin e ambientit në sasi më të madhe nga vlerat e caktuara kufitare për emision.

(3) Burimet e ndotjes nga paragrafi (1) pika 3 e këtij neni, nuk guxojnë të prodhohen, importohen dhe lëshohen në qarkullim përdërisa nuk i kënaqin vlerat e caktuara kufitare për përmbajtjen e substancave dëmuese dhe kërkesat tjera për kualitetin e lëndëve djegëse në pajtim me rregullën nga neni 16 të këtij ligji

IV. VLERAT UNIKE KUFITARE

Neni 9

Llojet e vlerave kufitare

Për evitimin, parandalimin ose zvogëlimin e efekteve dëmuese ndaj shëndetit të njeriut dhe ndaj ambientit jetësor si tërësi, caktohen llojet vijuese të vlerave kufitare:

1) vlerat kufitare për kualitetin e ajrit të ambientit dhe pragjet e alarmimit;

2) vlerat kufitare për emisione të gazrave të ndotura dhe avujve nga burimet stacionare;

3) vlerat kufitare për emisione të gazrave të ndotura të burimeve të lëvizshme;

4) përmbajtja e substancave të dëmshme në lëndët djegëse.

Neni 10

Vlerat kufitare për kualitetin e ajrit të ambientit dhe pragjet e alarmimit

(1) Për arritjen e qëllimeve për kualitet të ajrit të ambientit, Qeveria e Republikës së Maqedonisë me propozim të organit kompetent të administratës shtetërore për punët nga sfera e ambientit jetësor dhe organit të administratës kompetent shtetërore për punët në sferën e shëndetësisë përcakton:

1) vlera kufitare për nivele dhe lloje të substancave ndotëse në ajrin e ambientit (në tekstin e mëtejme: vlerat kufitare për kualitet) dhe pragjet e alarmimit;

2) afatet për arritjen e vlerave kufitare për substancat e caktuara ndotëse;

3) margjinat e tolerancës për vlerë kufitare; dhe

4) vlerën qëllimore dhe qëllimet afatgjate për substanca të caktuara ndotëse.

(2) Varësisht nga niveli dhe karakteri i ndotjes së ajrit të ambientit, Qeveria e Republikës së Maqedonisë në kuptim të paragrafit (1) pikat 1, 2 dhe 3 të këtij neni, mund të përcaktoj vlera më rigorozë kufitare për kualitetin në sfera të caktuara me propozim të këshillit të komunës ose të Këshillit të qytetit të Shkupit.

Neni 11

Faktorët të cilët rekomandohen

Qeveria e Republikës së Maqedonisë gjatë përcaktimit të llojeve të substancave ndotëse mban llogari për faktorët vijues:

1) mundësia, serioziteti dhe shpeshësia e efekteve ndaj shëndetit të njeriut dhe/ose mjedisi jetësor si tërësi me atë që duhet të mbahet llogari e posaçme për efektet e papërmirësueshme;

2) prezenca dhe koncentrimi i lartë i ndotjes në atmosferë;

3) transformime në mjedisin jetësor ose ndryshime metabolike që mund të sjellin deri në krijimin e kemikaleve me toksicitet më të madh;

4) qëndrueshmëri në mjedisin jetësor, nëse ndotësi nuk është biozbërthyes dhe mund të akumulohet në organizëm të njeriut, në mjedisin jetësor dhe në zinxhirin e ushqimit, dhe

5) ndikimi i ndotësit:

- mbi madhësinë e popullatës së ekspozuar, biosurset ose ekosistemet,
- ekzistimi i caqeve posaçërisht të ndieshme në zonën gjegjëse,
- si dhe sipas nevojës zbatimi i metodave për vlerësimin e rrezikut.

Neni 12

Margjinal e tolerancës për vlerë kufitare

(1) Gjatë përcaktimit të vlerës kufitare për çdo substancë ndotëse dhe periudhës së nevojshme për zbatimin e masave për përmirësimin e kualitetit të ajrit të ambientit, duke mbajtur llogari për nivelin real të substancës së dhënë ndotëse, Qeveria e Republikës së Maqedonisë me propozim të organit të administratës shtetërore kompetente për punët në sferën e mjedisit jetësor dhe organit të administratës shtetërore kompetente për punët në sferën e shëndetësisë mund të përcaktojë devijim nga vlerat e përcaktuara kufitare për kualitet.

(2) Devijimet e lejuara nga paragrafi (1) të këtij neni zvoglohen gradualisht që të arrihet niveli i vlerave kufitare për kualitet më së voni në fund të periudhës së caktuar, specifike për çdo substancë ndotëse, në pajtim me afatet e miratuara për arritjen e vlerave kufitare për kualitet.

Neni 13

Vlerat kufitare për emision të gazrave të ndotura dhe avujve nga burimet stacionare

(1) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetente për punët nga sfera e mjedisit jetësor në pajtim me ministrin i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetente për punët në sferën e shëndetësisë i përcakton vlerat kufitare për nivelet e lejuara të emisioneve dhe llojet e substancave ndotëse në gazrat e ndotura dhe avujt, që i emitojnë burimet stacionare në ajër (në tekstin e mëtejshëm: vlerat kufitare për emision), me qëllim që të sigurohet kualiteti i ajrit të ambientit në mënyrë përkatëse me vlerat e caktuara kufitare për kualitet të përcaktuar me dispozitat e nenit 10 të këtij ligji.

(2) Me përjashtim nga paragrafi (1) i këtij neni, varësisht nga karakteri i ndotjes së ajrit të ambientit dhe burimet e emisioneve në zonën e caktuar dhe aglomeracioni, me propozim të Këshillit të komunës dhe të Këshillit të qytetit të Shkupit, në pajtim me paragrafin (1) të këtij neni, mund të përcaktohen edhe vlera më rigorozë kufitare për emision.

Neni 14

Vlerat kufitare për emision nga burimet e lëvizshme

Vlerat kufitare për emisionin dhe llojet e substancave ndotëse në gazrat e ndotura nga burimet e lëvizshme të ndotjes (në tekstin e mëtejshëm: emisione nga burimet e lëvizshme) i përcakton ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetente për punët nga sfera e mjedisit jetësor në pajtim me ministrin i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetente për punët nga sfera e shëndetësisë.

Neni 15

Obligimet e përgjithshme

(1) Vlerat e caktuara kufitare për emision nga neni 13 i këtij ligji janë të obligueshme për të gjitha objektet dhe instalimet që janë në fazë të projektimit, ndërtimit, rekonstruimit dhe eksploatimit pa dallim a janë nga veprimtaria prodhuese ose joprodhuese.

(2) Vlerat e caktuara kufitare për emision nga neni 14 i këtij ligji janë të obligueshme për të gjitha burimet e lëvizshme të ndotjes në pajtim me këtë ligj.

Neni 16

Përmbajtja e substancave të dëmshme në lëndët djegëse

Vlerat kufitare të përmbajtjes dhe llojeve të substancave të dëmshme si dhe kërkesat tjera për kualitetin e lëndëve djegëse i përcakton ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetente për punët nga sfera e ekonomisë në pajtim me ministrin i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetente për punët nga sfera e mjedisit jetësor.

V. MENAXHIMI ME KUALITETIN E AJRIT TË AMBIENTIT

Neni 17

Mënyrat e menaxhimit

Menaxhimi me kualitetin e ajrit të ambientit kryhet përmes:

- 1) vlerësimit të kualitetit të ajrit të ambientit; dhe
- 2) miratimit dhe zbatimit të dokumenteve të planifikuara.

1. VLERËSIMI I KUALITETIT TË AJRIT TË AMBIENTIT

Neni 18

Lënda e vlerësimit

Vlerësimi i kualitetit të ajrit të ambientit në territorin e Republikës së Maqedonisë bëhet në bazë të matjeve të rregullta përmes rrjetit shtetëror, si dhe matjet përmes rrjeteve lokale dhe matjet e emisioneve nga burimet stacionare dhe të lëvizshme të ndotjes që kryhen gjatë një viti, me mundësi për shfrytëzimin e teknikave për modelim.

Neni 19

Organet kompetente

(1) Vlerësimin e kualitetit të ajrit të ambientit e kryen organi i administratës shtetërore kompetente për punët nga sfera e mjedisit jetësorë.

(2) Vlerësimin e rrezikut shëndetësor lidhur me kualitetin e ajrit të ambientit e kryen organi i administratës shtetërore kompetente për punët nga sfera e shëndetësisë.

Neni 20

Metodologjia e vlerësimit

Kriteret, metodat dhe procedurat për vlerësimin e kualitetit të ajrit të ambientit i cakton ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor dhe ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetente për punët nga sfera e shëndetësisë.

Neni 21

Vlerësimi preliminar

(1) Me qëllim që të përgatiten dhe vendosen rrjete për monitorim dhe matje të kualitetit të ajrit të ambientit, duhet të kryhet vlerësimi preliminar i kualitetit të ajrit të ambientit.

(2) Vlerësimi preliminar bazohet në masat ekzistuese dhe/ose masat reprezentative të koncentrimëve të substancave ndotëse së paku për pesë vitet e fundit.

(3) Aty ku nuk janë të arritshme masat ekzistuese ose nuk ka matje duhet të shfrytëzohen masat reprezentative plotësuese me të dhënat nga kadastrin e ndotësve të ajrit si dhe modelimi i kualitetit të ajrit të ambientit.

Neni 22

Listat e zonave dhe aglomeracioneve

(1) Në bazë të vlerësimit të kualitetit të ajrit të ambientit për territorin e Republikës së Maqedonisë caktohen listat e zonave dhe aglomeracioneve në këtë mënyrë:

1) listat e zonave dhe aglomeracioneve ku niveli i njërës ose më shumë substancave ndotëse i tejkalojnë vlerat kufitare për kualitet plus margjinën e tolerancës;

2) listat e zonave dhe aglomeracioneve ku niveli i njërës apo më shumë substancave ndotëse është më e vlerave kufitare për kualitet dhe vlerave kufitare për kualitet plus margjinën e tolerancës

3) listat e zonave dhe aglomeracioneve ku niveli i njërës apo më shumë substancave ndotëse është më e ulët nga vlerat kufitare për kualitet.

(2) Listat e zonave dhe aglomeracioneve nga paragrafi (1) të këtij neni i përcakton dhe shpall organi i administratës shtetërore kompetente për punët nga sfera e mjedisit jetësor.

(3) Listat nga paragrafi (1) pika 1 dhe 2 të këtij neni, organi i administratës shtetërore kompetente për punët nga sfera e mjedisit jetësor, varësisht nga rezultatet e vlerësimit të kualitetit të ajrit të ambientit i revidon një herë në vit, ndërsa listat nga paragrafi (1) pika 3 të këtij neni i revidon së paku në çdo pesë vjet.

2. PLANIFIKIMI I MBROJTJES SË KUALITETIT TË AJRIT TË AMBIENTIT

Neni 23

Dokumentet themelore të planifikuara

Për shkak të realizimit të qëllimeve të parashtruara për kualitet të ajrit të ambientit në pajtim me këtë ligj si dhe për shkak të planifikimit të tyre dhe realizimit, përgatiten:

1) Plani nacional për mbrojtje të ajrit të ambientit (në tekstin e mëtejshëm: Plani) dhe

2) Programi për zvogëlimin e ndotjes dhe përmirësimin e kualitetit të ajrit të ambientit (në tekstin e mëtejshëm: Programi).

Neni 24

Vlerësimi strategjik

Vlerësimi strategjik i dokumenteve nga neni 23 i këtij ligji kryhet vetëm në raste dhe nën kushte të caktuara me Ligjin për ambientin jetësor.

Neni 25

Plani nacional për mbrojtjen e ajrit të ambientit në Republikën e Maqedonisë

(1) Me planin nacional nga neni 23 paragrafi (1) pika 1 e këtij ligji caktohet mbrojtja e ajrit të ambientit me të cilën posaçërisht do të sigurohet:

1) mirëmbajtja e kualitetit të ajrit të ambientit në zonat ku nuk tejkalojnë vlerat kufitare për kualitet;

2) përmirësimi i kualitetit të ajrit të ambientit në zonat ku tejkalojnë vlerat kufitare për kualitet;

3) ndërmarrja e masave për zvogëlimin e emisioneve nga burimet e caktuara stacionare të ndotjes;

4) miratimi i masave të domosdoshme për minimizimin dhe evitimin e tërësishëm të efekteve negative ndaj kualitetit të ajrit të ambientit;

5) miratimi i masave të domosdoshme për minimizimin dhe evitimin e tërësishëm të efekteve negative ndaj kualitetit të ajrit të ambientit në kontestin tejkufitar;

6) realizimi i obligimeve të ndërmarrja me marrveshjen ndërkombëtare që i ka ratifikuar ose që u është kyçur Republika e Maqedonisë;

7) përcaktimi i zonave dhe aglomeracioneve me prioritet varësisht nga shkalla e tejkalimit të vlerave kufitare për kualitet dhe varësisht nga rreziku ndaj shëndetit të njeriut, si dhe aktivitetet që duhet t'i ndërmarrin komunat dhe Qyteti i Shkupit.

(2) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetente për punët nga sfera e mjedisit jetësor në pajtim me ministrin i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetente për punët nga sfera e shëndetësisë dhe ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetente për punët nga sfera e ekonomisë e rregullon përmbajtjen detale dhe mënyrën e përgatitjes së Planit.

(3) Për realizimin e Planit, Qeveria e Republikës së Maqedonisë miraton program vjetor të masave për realizimin e qëllimeve për kualitet të ajrit të ambientit me plan financiar për realizim.

(4) Plani miratohet për një periudhë prej së paku tetë vitesh.

(5) Plani e miraton Qeveria e Republikës së Maqedonisë me propozim të organit të administratës shtetërore kompetente për punët nga sfera e mjedisit jetësor në pajtim me organin e administratës shtetërore kompetente për punët nga sfera e shëndetësisë dhe organin e administratës shtetërore kompetente për punët nga sfera e ekonomisë.

(6) Me propozim të organit të administratës shtetërore kompetente për punët nga sfera e mjedisit jetësor në pajtim me organin e administratës shtetërore kompetente për punët nga sfera e mjekësisë dhe organin e administratës shtetërore kompetente për punët nga sfera e ekonomisë, Qeveria e Republikës së Maqedonisë mund të bëjë ndryshime ose plotësime në Plan.

(7) Organi i administratës shtetërore kompetente për punët nga sfera e mjedisit jetësor është organ përgjegjës për zbatimin e Planit nga paragrafi 1 i këtij neni.

(8) Organi i administratës shtetërore kompetente për punët nga sfera e mjedisit jetësor është e obliguar që së paku një herë në çdo dy vjet ta njoftojë Qeverinë e Republikës së Maqedonisë për realizimin e Planit.

(9) Përcaktimet e planit duhet të kihet parasysh gjatë përgatitjes së dokumenteve afatgjate me të cilat përcaktohet politika dhe qëllimet e shfrytëzimit dhe rregullimit të hapësirës si dhe zhvillimit të degëve të caktuara ekonomike.

Neni 26

Programi për zvogëlimin e ndotjes dhe përmirësimin e kualitetit të ajrit të ambientit

(1) Në zonat dhe aglomeracionet nga neni 22 paragrafi (1) pika 1 dhe 2 të këtij Ligji miratohet Programi nga neni 23 paragrafi (1) pika 2 e këtij ligji.

(2) Programin me propozim të prefektit e miraton këshilli i komunës dhe Këshilli i Qytetit të Shkupit sfera e së cilës i takon zonave dhe aglomeracioneve nga neni 22 paragrafi (1) pika 1 dhe 2 e këtij ligji.

(3) Qëllimi themelor i Programit nga paragrafi (1) i këtij neni është ndërmarrja e të gjitha masave për zvogëlimin e niveleve të ndotjeve dhe arrijtet e vlerave përkatëse kufitare për kualitet në periudhën e caktuar kohore në pajtim me rregullën e miratuar në bazë të këtij ligji

(4) Në raste të tejkalimit të vlerave kufitare për kualitet për më shumë se një substancë ndotëse, Këshilli i komunës dhe Këshilli i Qytetit të Shkupit mund të miratojë program të integruar që i përfshin të gjitha substancat relevante ndotëse.

(5) Nëse zonat dhe/ose aglomeracionet e mbulojnë territorin e më shumë komunave, mund të miratohet program i përbashkët.

(6) Nëse zona e ndotur dhe/ose aglomeracioni e mbulon territorin e dy ose më shumë shteteve, programet në bashkëpunim dhe koordinim me organin e administratës shtetërore kompetente për punët nga sfera e mjedisit jetësor përpunohen në marrveshje me shtetet e involvuara në mënyrë dhe procedurë të caktuar me Ligjin për mjedisin jetësor.

(7) Të dhënat nga programet dhe masat tjera të caktuara në këtë kapitull janë pjesë përbërëse e Planit.

Neni 27

Përmbajtja e programit

(1) Programi nga neni 23 paragrafi (1) pika 2 e këtij ligji i përmban elementet vijuese:

1) lokacionin e ndotjes përtej mase;

2) informatat e përgjithshme;

3) organet përgjegjëse;

4) natyrën dhe vlerësimin e ndotjes;
 5) gjenezën e ndotjes;
 6) analizën e gjendjes;
 7) detaje për masat ose projektet për përmirësimin e kualitetit të ajrit të ambientit që ka ekzistuar para ditës së hyrjes në fuqi të këtij ligji;

8) detaje për masat e marra ose projekte nga aspekti i zvogëlimit të ndotjes, numërimit dhe përshkrimit të të gjitha masave të parapara në projekt; dhe

9) detaje për masat ose për projektet që planifikohen.

(2) Programi i përfshin qëllimet dhe afatet për realizim, mjetet e nevojshme financiare dhe organet përgjegjëse për kontroll dhe vlerësim të aktiviteteve të realizuara

Neni 28

Obligimet e subjekteve të tjera

Personat fizikë dhe juridikë pronarë, gjegjësisht shfrytëzues të instalimeve që janë burime të ndotjes së ajrit të ambientit janë të obliguar t'i zbatojnë dhe financojnë masat për zvogëlimin emisioneve të përcaktuara në program.

Neni 29

Zonat prioritare dhe aglomeracionet

Për zonat dhe aglomeracionet të cilat në pajtim me planin nga neni 25 paragrafi (1) pika 7 e këtij ligji janë caktuar si prioritare, programi me propozim të organit të administratës shtetërore kompetente për punët nga sfera e mjedisit jetësor në bashkëpunim me komunat e afërta dhe Qytetin e Shkupit e miraton Qeveria e Republikës së Maqedonisë.

Neni 30

Plani aksionar dhe obligimi për lajmërim gjatë gjendjeve alarmante

(1) Në zonat dhe aglomeracionet ku monitorimi ose të dhënat tjera tregojnë se ekziston rriziku real nga tejkalimi i vlerave kufitare të caktuara për kualitet ose shpesh ka paraqitje të tejkalimit të pragut të alarmimit për substanca të caktuara ndotëse si rezultat i kushteve të caktuara meteorologjike dhe faktorë të tjerë, komuna dhe qyteti i Shkupit miraton edhe plan aksionar si dhe akte të tjera.

(2) Me planin aksionar dhe akte të tjera, varësisht nga dukuritë e krijuara që mund të ndikojnë në shëndetin e njeriut dhe jetën e njerëzve, komuna dhe qyteti i Shkupit ndërmerr masa afatshkurtra për zvogëlimin dhe evitimin e rrezikut dhe kufizimin e kohëzgjatjes së dukurive të tilla e veçanërisht hulumtimi dhe identifikimi i shkaqeve për dukuritë e krijuara dhe ndërmarrje të masave përkatëse preventive.

(3) Me masa nga paragrafi (2) i këtij neni, varësisht nga dukuritë e caktuara, mund të kufizohen ose të ndalohen aktivitetet të caktuara që ndikojnë në paraqitjen e dukurive të tilla, duke përfshirë edhe masa për kufizimin ose ndalimin e komunikacionit.

(4) Për masat e ndërmarrja, si dhe për çdo tejkalim të pragut të alarmimit, prefekti i komunës dhe qytetit të Shkupit në bashkëpunim me organin e administratës shtetërore kompetente për punët nga sfera e shëndetësisë dhe qendra kompetente për lajmërimin e rrëmujës, doemos dhe në mënyrë të kontinuar e njofton opinionin gjegjës për gjendjen e krijuar, si dhe për masat që duhet të ndërmerren në mënyrë të përcaktuar me akt të posaçëm të komunës dhe të qytetit të Shkupit.

(5) Gjatë zbatimit të veprimeve nga paragrafi (4) i këtij neni, prefekti i komunës dhe i qytetit të Shkupit është i obliguar t'i merr parasysh edhe informatat që duhet t'ia paraqesë opinionit, të përcaktuara me rregull të veçantë e të miratuar në bazë të këtij ligji.

Neni 31

Mbrojtja e integruar

Gjatë përgatitjes dhe realizimit të planit aksionar nga neni 30 i këtij ligji merren parasysh edhe rregullat për qasje të integruar ndaj mbrojtjes së mjedisit jetësor dhe rregullat nga sfera e sigurimit shëndetësor si dhe rregulla të tjera relevante.

Neni 32

Bashkëpunimi

Komuna dhe Qyteti i Shkupit gjatë përgatitjes së programit, si dhe të planit aksionar, sipas nevojës bashkëpunojnë me organin e administratës shtetërore, organizatat shkencore profesionale duke përfshirë dhe personat pronarë juridikë dhe fizikë, gjegjësisht shfrytëzues të instalimeve që janë burim i ndotjes së ajrit të ambientit.

Neni 33

Lajmërimi dhe pjesëmarrja e opinionit publikut

Prefekti i komunës dhe i Qytetit të Shkupit është i obliguar t'i ndërmerr të gjitha masat që t'i informojë subjektet e interesuara dhe të sigurojë qasje në informatat si dhe pjesëmarrje në lidhje me përgatitjen dhe miratimin e programeve, duke i përfshirë edhe programet e integruara nga neni 26 paragrafi (3) i këtij ligji, në mënyrë dhe procedurë të përcaktuara me ligj.

Neni 34

Dorëzimi i raporteve

Prefekti i komunës dhe i Qytetit të Shkupit është i obliguar të dorëzojë te organi i administratës shtetërore kompetente për punët nga sfera e mjedisit jetësor raport vjetor për zbatimin e programeve nga neni 26 i këtij ligji si dhe raport për zbatimin e planit aksionar nga neni 30 i këtij ligji.

Neni 35

Zonat me nivele më të ulëta nga vlerat e përcaktuara kufitare

Në zonat dhe aglomeracionet nga neni 22 paragrafi (1) pika 3 e këtij ligji veprohet në mënyrë preventive, me qëllim që të mbahen nivelet e substancave ndotëse nën vlerat e përcaktuara kufitare për kualitet dhe bëhet përpjekje që të ruhet kualiteti më i mirë i ajrit të ambientit në pajtim me parimet e zhvillimit të mbajtur.

VI. MONITORIMI I KUALITETIT TË AJRIT TË AMBIENTIT DHE BURIMET E EMISIONEVE

Neni 36

Qëllimet e monitorimit

(1) Monitorimi i gjendjeve dhe ndryshimet e kualitetit të ajrit të ambientit (në tekstin e mëtejshëm: monitorimi) kryhet në mënyrë dhe nën kushte të caktuara me këtë ligj.

(2) Qëllimi i monitorimit i kualitetit të ajrit të ambientit në Republikën e Maqedonisë është arritja e unitetit në krijimin dhe funksionimin e sistemeve për monitorim dhe kontroll dhe mirëmbajtjen e bazës gjithëpërfshirëse të të dhënave të nevojshme për menaxhim dhe kontroll të gjendjeve me kualitetin e ajrit të ambientit përmes:

1) përcjelljes sistematike, mbikëqyrjes, kontrollit dhe vlerësimit të ndikimit të ndotjes ndaj kualitetit të ajrit të ambientit;

2) identifikimit dhe sistemimit të burimeve të ndotjes;

3) vlerësimit të ndikimit të ajrit të ndotur të ambientit ndaj shëndetit të njerëzve dhe mjedisit jetësor;

4) përcaktimit dhe propozimit të masave për përmirësimin e kualitetit të ajrit të ambientit;

5) shfrytëzimit të teknikave të tjera për vlerësim të kualitetit të ajrit të ambientit, posaçërisht modelimit dhe identifikimit të problemeve të ardhshme.

Neni 37

Rrjeti shtetëror

(1) Për monitorim të kualitetit të ajrit të ambientit në territorin e Republikës së Maqedonisë, Qeveria e Republikës së Maqedonisë krijon rrjet shtetëror për monitorim të kualitetit të ajrit të ambientit (në tekstin e mëtejshëm: rrjeti shtetëror).

(2) Me rrjetin shtetëror sigurohet monitorim i përhershëm i kualitetit të ajrit të ambientit që është pjesë përbërëse e monitorimit të përgjithshëm për mjedisin jetësor.

(3) Organi kompetent për kryerjen e punëve profesionale në sferën e mjedisit jetësor bën përcjelljen e ajrit të ambientit përmes rrjetit shtetëror dhe udhëheq me rrjetin shtetëror.

Neni 38

Programet për monitorim për kualitetin e ajrit të ambientit

(1) Për punën e rrjetit shtetëror, organ kompetent për kryerjen e punëve profesionale në sferën e mjedisit jetësor, miraton program vjetor për monitorim të kualitetit të ajrit të ambientit në pajtim me organin e administratës shtetërore kompetente për punët nga sfera e mjedisit jetësor.

(2) Për realizimin e Programit nga paragrafi (1) i këtij neni, organi kompetent për kryerjen e punëve profesionale në sferën e mjedisit jetësor dorëzon raport vjetor te organi i administratës shtetërore kompetente për punët në sferën e mjedisit jetësor.

Neni 39

Rrjetet lokale

Për matjen dhe përcjelljen e ndotjes së ajrit të ambientit në lagjet dhe rajonet industriale komunat dhe qyteti i Shkupit kanë mundësi me marrje paraprake të mendimit nga organi kompetent për kryerjen e punëve profesionale nga sfera e mjedisit jetësor nën kushte dhe mënyra të rregulluara me këtë ligj të vendosin rrjete lokale.

Neni 40

Stacionet matëse dhe vendet matëse

Përcjellja e kualitetit të ajrit të ambientit kryhet përmes stacioneve matëse dhe vendeve matëse për:

1) matjet e ndotjes në prapavijë (gjendja e kualitetit të ajrit të ambientit në rajonet e pabanuara);

2) matjet e bartjes tejkuftare të substancave ndotëse;

3) matjet në lidhje me obligimet ndërkombëtare të shtetit, dhe

4) matjet e ndotjes së ajrit të ambientit në rajonet e parqeve nacionale, parqet e natyrës, rajonet e mbrojtura, sistemet e ndijshme ekologjike, si dhe trashëgimisë kulturore e natyrore dhe matja e ndotjes së ajrit të ambientit në lagje dhe rajone industriale.

Neni 41

Metodologjia e monitorimit

(1) Mënyrën, kushtet dhe procedurën e vendosjes dhe punës së të gjitha rrjeteve dhe metodologjinë e monitorimit, kushtet, mënyrën dhe procedurën e dorëzimit të informatave dhe të dhënave nga monitorimi i kualitetit të ajrit të ambientit i rregullon ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetente për punët nga sfera e mjedisit jetësor në pajtim me ministrin i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetente për punët në sferën e shëndetësisë.

(2) Kriteret për zgjedhjen e vendeve matëse prej të cilave përcillet ndikimi i burimeve të lëvizshme të ndotjes ndaj kualitetit të ajrit të ambientit i rregullon ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetente për punët nga sfera e mjedisit jetësor në pajtim me ministrin i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetente për punët nga sfera e shëndetësisë.

Neni 42

Kryerja e monitoringut

(1) Punët e caktuara profesionale për monitorimin e kualitetit të ajrit të ambientit mund t'i kryejnë edhe institucionet akredituese shkencore, organizatat profesionale dhe institucionet, si dhe persona të tjerë juridikë nën kushte dhe në mënyrë të përcaktuar me këtë ligj.

(2) Subjektet nga paragrafi (1) i këtij neni, për kryerjen e punëve të caktuara profesionale për monitorimin e kualitetit të ajrit të ambientit duhet t'i plotësojnë kushtet vijuese:

1) të kenë të punësuar së paku tre persona me përgatitje të lartë profesionale dhe përvojë të nevojshme të punës prej së paku tre vitesh nga sfera e monitorimit të kualitetit të ajrit, dhe

2) të kenë pajisje të nevojshme, aparate të lejuara në procedurën për verifikim të matësve të përcaktuar me ligj, instrumente dhe lokale përkatëse afariste për kryerjen e veprimtarisë.

(3) Kushtet më të përafërta për kryerjen e llojeve të caktuara të punëve profesionale, që ka të bëjë me paisjen, instrumentet dhe lokalet përkatëse afariste që duhet t'i plotësojnë subjektet nga paragrafi (1) i këtij neni i rregullon ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetente për punët nga sfera e mjedisit jetësor në pajtim me ministrin i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetente për punët nga sfera e shëndetësisë.

Neni 43

Kompetencat për monitorim në kontekst tejkuftar

Përcjellja dhe kontrolli i bartjes tejkuftare të substancave ndotëse në ajrin e atmosferës, si dhe ndikimi i ndotjes së ajrit të atmosferës ndaj proceseve klimatike në atmosferë e kryen organi kompetent për kryerjen e punëve profesionale në sferën e mjedisit jetësor dhe organi i administratës shtetërore kompetente për punët në sferën e hidro-meteorologjisë në pajtim me ligjin.

Neni 44

Dorëzimi i të dhënave dhe informacioneve

(1) Organet e administratës shtetërore, prefekti i komunës dhe i qytetit të Shkupit dhe subjektet tjera që kryejnë përcjelljen e kualitetit të ajrit të ambientit në pajtim me këtë ose ligj tjetër, janë të obliguar të dhënat dhe informatat e monitorimit, t'ia dorëzojnë pa kompensim organit kompetent për kryerjen e punëve profesionale nga sfera e mjedisit jetësor.

(2) Organi kompetent për kryerjen e punëve profesionale në sferën e mjedisit jetësor dorëzon raporte nga monitorimi për nevojat e organit të administratës shtetërore kompetente për punët në sferën e shëndetësisë, enteve për sigurim social, dhe enteve qytetare për sigurim social, organit të administratës shtetërore kompetente për punët nga sfera e hidro-meteorologjisë, qendrave kompetente për lajmërim dhe alarmim, si dhe te prefekti i komunës dhe i qytetit të Shkupit, organet dhe institucione të tjera shtetërore.

(3) Organi kompetent për kryerjen e punëve profesionale në sferën e mjedisit jetësor, të dhënat dhe informatat e mbledhura, të përpunuara dhe të verifikuara nga monitorimi për kualitet të ajrit të ambientit dhe burimet e emisioneve, në pajtim me rregullën e miratuar në bazë të këtij ligji, i dorëzon së paku një herë në muaj e sipas nevojës edhe në afat më të shkurtër te organi i administratës shtetërore kompetente për punët nga sfera e mjedisit jetësor.

(4) Organi i administratës shtetërore kompetente për punët nga sfera e mjedisit jetësor për shkak të realizimit të obligimeve të marrëveshjeve ndërkombëtare që i ka ratifikuar ose të cilave u është bashkangjitur Republika e Maqedonisë, është organ kompetent për prezentimin e të dhënave për kualitetin e ajrit të ambientit dhe emisioneve në ajrin e ambientit.

Neni 45

Monitorimi i emisioneve nga burimet stacionare

(1) Personat juridikë dhe fizikë, pronar, gjegjësisht shfrytëzues të instalimeve të caktuara që janë burim i emisioneve të substancave ndotëse në ajrin e ambientit të cilët janë përfshirë me rrjetin shtetëror dhe/ose me rrjetin lokal në pajtim me këtë ligj janë të obliguar të:

1) instalojnë dhe mirëmbajnë në gjendje të rregullt instrumentet matëse për përcjelljen e emisioneve në vendin e burimit, dhe

2) sigurojnë përcjellje të rregullt, matje dhe përpunim të të dhënave të emisioneve nga burimi i ndotjes dhe për të të mbajnë ditar.

(2) Personat juridikë dhe fizikë janë të obliguar të dhënat nga paragrafi (1) pika 2 e këtij neni t'i dorëzojnë njëherë në muaj te organi kompetent për kryerjen e punëve profesionale në sferën e mjedisit jetësor.

(3) Formën dhe përmbajtjen e formularit për dorëzimin e të dhënave nga paragrafi (1) i këtij neni dhe formën, përmbajtjen dhe mënyrën e mbajtjes së ditarit i rregullon ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetente për punët në sferën e mjedisit jetësor.

(4) Subjektet nga paragrafi (1) i këtij neni janë të obliguar t'i ruajnë të dhënat për emisionet së paku 5 vjet e pastaj t'i arkivojnë në pajtim me ligjin.

Neni 46

Metodologjitë për monitorimin e emisioneve të burimeve stacionare

(1) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor e rregullon metodologjinë, mënyrat, procedurat, metodat dhe mjetet për matjen e emisioneve nga burimet stacionare.

(2) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor, cakton metodologjinë për inventarizimin dhe caktimin e niveleve të emisioneve të substancave ndotëse në ajrin e ambientit në ton për çdo vit për të gjitha llojet e veprimtarive, si dhe për të dhëna të tjera të nevojshme për dorëzim në Programin për monitorim të ajrit të Europës (EMEP).

Neni 47

Monitorimi i kualitetit të ajrit të ambientit dhe burimet e emisioneve nga burimet e caktara të veçanta stacionare

(1) Personat juridikë dhe fizikë, pronar, gjegjësisht shfytëzues të instalimeve të caktuara që janë burim i emisioneve të substancave ndotëse të ajrit të ambientit, të cilët nuk përfshihen në rrejtin shtetëror dhe/ose lokal për monitorim, janë të obliguar të ndërtojnë sistem për përcjelljen e burimit të emisioneve dhe kontroll të kualitetit të ajrit të ambientit në rajonin e objektit.

(2) Personat nga paragrafi (1) të këtij neni përcjelljen dhe matjen mund ta kryejnë përmes shërbimeve vetjake ose përmes organizatave shkencore profesionale, ose persona të tjerë juridikë, nëse janë të akredituar për kryerjen e monitorimit të kualitetit të ajrit të ambientit, në pajtim me këtë ligj dhe ligj tjetër.

VII. SISTEMI INFORMATIV

Neni 48

Sistemi informativ për kualitetin e ajrit të ambientit

(1) Organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor e vendos dhe menaxhon me sistemin unik informativ për kualitetin e ajrit të ambientit (në tekstin e mëtejshëm: sistemi informativ) që është pjesë e sistemit të përgjithshëm informativ për mjedisin jetësor.

(2) Të dhënat e grumbulluara, të përpunuara dhe të verifikuara nga neni 44 paragrafi (3) i këtij ligji, paraqesin bazë zyrtare të të dhënave për menaxhim dhe mbrojtje të kualitetit të ajrit të ambientit.

Neni 49

Baza e të dhënave për kualitetin e ajrit të ambientit

(1) Sistemi informativ për kualitetin e ajrit të ambientit përfshin:

1) të dhëna për kualitetin e ajrit të ambientit nga rrjetet shtetërore;

2) të dhënat për kualitetin e ajrit të ambientit nga rrjetet lokale;

3) të dhënat për emisionet nga burimet e lëvizshme;

4) të dhënat për emisionet për kualitetin e ajrit të ambientit nga burimet të caktuara stacionare;

5) të dhënat për emisionet nga burimet stacionare;

6) të dhënat për ndotjen e ajrit të ambientit në prag të alarmimit dhe masat për mbrojtjen e shëndetit të njerëzve dhe të mjedisit jetësor;

7) të dhënat për kualitetin e ajrit të ambientit nga organizatat shkencore dhe profesionale dhe institucionet si dhe personat të tjerë juridikë.

8) të dhënat nga institucionet ndërkombëtare për përcjelljen e kualitetit të ajrit;

9) të dhënat nga organet shtetërore, organizatat shkencore dhe profesionale dhe institucionet dhe personat të tjerë juridikë që kryejnë matjen dhe përcjelljen e kualitetit të ajrit të ambientit prej të gjitha burimeve të ndotjes dhe;

10) të dhëna nga vlerësimi i kualitetit të ajrit të ambientit.

Neni 50

Informimi i publikut

(1) Organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor, përmes Qendrës maqedonase informative për mjedisin jetësor, përgatit dhe publikon raporte vjetore për emisione, raporte vjetore për kualitetin e ajrit të ambientit dhe raporte periodike për implementimin e obligimeve të këtij ligji, në pajtim me ligjin dhe rregull tjetër, si dhe lloje tjera të raporteve në pajtim me obligimet nga marrëveshjet ndërkombëtare, që i ka ratifikuar apo të cilatka pranuar Republika e Maqedonisë.

(2) Organi kompetent për kryerjen e punëve profesionale nga sfera e mjedisit jetësor, është i obliguar t'i publikojë programet për monitorimin e kualitetit të ajrit të ambientit.

(3) Prefekti i komunës dhe i Qytetit të Shkupit është i obliguar t'i publikojë programet nga neni 26 dhe planet aksionare nga neni 30 i këtij ligji, si dhe të informojë për masa të tjera për menaxhim me kualitetin e ajrit të ambientit dhe masat dhe aktivitetet për përmirësimin e gjendjes së përgjithshme në rajonin e vet, të realizuara në vitin paraprak dhe aktivitetet e parashikuara për vitin e ardhshëm.

(4) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor, përcakton përmbajtjen dhe mënyrën e bartjes së të dhënave dhe informatave për gjendjen në menaxhimin me kualitetin e ajrit të ambientit.

(5) Organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor, është i obliguar që gjatë vitit ta informojë me kohë dhe në mënyrë të saktë publikun për gjendjen momentale të kualitetit të ajrit të ambientit, përparimin e arritur, planet dhe drejtimet e ardhme për përmirësimin e gjendjes, si dhe të bëjë krahasimin dhe vlerësimin e gjendjes aktuale me gjendjen e kaluarë në menaxhimin me kualitetin e ajrit të ambientit.

Neni 51

Qasje në informata

(1) Të dhënat dhe informatat nga sistemi informativ për kualitetin e ajrit të ambientit, janë informata të arritshme për publikun.

(2) Organet kompetente dhe personat tjerë juridikë, të cilët kanë të dhëna dhe informata për kualitetin e ajrit të ambientit, janë të obliguar të sigurojnë qasje të publikut deri te të dhënat dhe informatat, në formën e përcaktuar, në mënyrë dhe procedurë të caktuar në pajtim me Ligjin për mjedisin jetësor dhe ligj tjetër.

Neni 52

Kadastr i ndotësve të ajrit

(1) Për vërtetimin e shkallës së ndotjes së ajrit të ambientit, burimet e ndotjes si dhe nivelin e ndikimit të dëmshëm ndaj kualitetit të ajrit, themelohet Kadastro i ndotësve të ajrit (në tekstin e mëtejshëm: Kadastro).

(2) Kadastrin e udhëheq dhe mban organi kompetent për kryerjen e punëve profesionale në sferën e mjedisit jetësor.

(3) Kadastrin e përmant të dhënat vijuese:

1) të dhënat themelore për personat fizikë dhe juridikë që kanë instalime të cilat janë burime për ndotjen e ajrit të ambientit;

2) lokacionin e objektit;

3) përshkrimin e shkurtër të aktiviteteve dhe procesit tekniko-teknologjik;

4) të dhënat e rëndësishme që u dedikohen emisioneve të substancave ndotëse;

5) të dhënat që i dedikohen pajtueshmërisë, lejeve dhe ndryshimeve në leje dhe pajtueshmërive dhe të dhënat të tjera relevante;

6) listën e substancave potenciale ndotëse me të cilat çrregullohet ose mund të çrregullohet kualiteti i ajrit të ambientit;

7) të dhënat për kontrollin e kryera, rezultate të rëndësishme dhe masa të ndërmara.

(4) Formën, metodologjinë dhe mënyrën e menaxhimit dhe mbajtjes së Kadastrit i përcakton ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor.

(5) Për shkak të nevojës së themelimit dhe udhëheqjes së Kadastrit, personat juridikë dhe fizikë janë të obliguar që të dhënat nga paragrafi (3) i këtij neni, si dhe të dhënat tjera të nevojshme t'ia dorëzojnë organit kompetent për kryerjen e punëve profesionale nga sfera e mjedisit jetësor me kërkesën të tij.

(6) Të dhënat nga Kadastrin janë të arritshme për publikun në vullm, formën dhe mënyrën e përcaktuar me rregull të nxjerrë në bazë të Ligjit për mjedisin jetësor.

(7) Kadastrin nga paragrafi (1) i këtij neni, është pjesë përbërëse e Kadastrit për mjedisin jetësor.

VIII. MBROJTJA E AJRIT TË AMBIENTIT NGA NDOTJA

Neni 53

Ndalimi

Ndalohet, përveç në rastet e përcaktara në këtë ligj, çdo veprim me të cilin ndotet ajri i ambientit përmes:

- emisioneve të substancave ndotëse nga burimet e ndotjes së ajrit të ambientit dhe;

- mosndërmarrjes së veprimeve që pengojnë ndotjen e ajrit të ambientit përmes emisioneve të substancave ndotëse nga burimet e ndotjes.

Neni 54

Ndalimi i rreptë

(1) Emisioni i substancave ndotëse në ajrin e ambientit mund të kryhet vetëm në bazë të vlerave të përcaktuara kufitare për emisionin nga neni 13 paragrafi (1) i këtij ligji.

(2) Në rastet kur mbrojtja e ajrit të ambientit kërkon zbatimin e vlerave më të rrepta kufitare për emision, atëherë zbatohen vlerat më të rrepta kufitare për emisionin nga neni 13 paragrafi (2) i këtij ligji.

1. Mbrojtja e ajrit të ambientit nga ndotja nga burimet stacionare

Neni 55

Burimet stacionare të ndotjes

(1) Për instalimet që bëjnë ndotjen e ajrit të ambientit për të cilat në pajtim me Ligjin për mjedisin jetësor janë të nevojshme leje A dhe B të integruara ekologjike, lejet merren në mënyrë dhe procedurë të përcaktuar me Ligjin për mjedisin jetësor.

(2) Për projektet për të cilat, në pajtim me listën nga dispozita e përcaktuar në pajtim me Ligjin për mjedisin jetësor, kryhet vlerësimi i ndikimit ndaj mjedisit jetësor, si dhe për projektet për të cilat nevoja e vlerësimit të ndikimit caktohet me hulumtimin e çdo rasti të veçantë, procedura për vlerësimin e ndikimit zbatohet nën kushte dhe në mënyrë të përcaktuar me Ligjin për mjedisin jetësor.

Neni 56

Instalimet ekzistuese

(1) Operatorët e instalimeve të caktuara ekzistuese që janë burim i ndotjes së ajrit të ambientit dhe të cilët në bazë të veprimtarisë së tyre përmes emisioneve bëjnë ndotjen e ajrit të ambientit dhe të cilat për shkak të nivelit të zhvillimit tekniko-teknologjik dhe llojit të lëndës së parë që përdoren, nuk mund t'i arrijnë vlerat e përcaktuara kufitare për emision, në pajtim me dispozitën e nxjerrë në bazë të këtij ligji, janë të obliguar të sigurojnë leje për harmonizim me planin operativ si kusht për vazhdimin, përkatësisht fillimin e punës së instalimit në procedurën përcaktuar me Ligjin për mjedisin jetësor.

(2) Nëse operatorët e instalimeve nga paragrafi (1) i këtij neni posedojnë leje të integruar A dhe B ekologjike, janë të obliguar të sigurojnë revizion të përgjithshëm ekologjik në pajtim me Ligjin për mjedisin jetësor.

Neni 57

Instalime të tjera

(1) Objektet dhe instalimet për të cilat nuk është paraparë dhënia e lejeve të integruara ekologjike në pajtim me ligjin, ndërtohen, pajisen dhe mirëmbahen në mënyrë me të cilën pengohet, zvogëlohet dhe kontrollohet ndikimi negativ ndaj kualitetit të ajrit të ambientit.

(2) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor, përcakton mënyrën dhe masat për preventimin dhe pengimin e ndotjes së ajrit të ambientit nga objektet dhe instalimet nga paragrafi (1) i këtij neni.

2. Mbrojtja e ajrit të ambientit nga burimet e lëvizshme

Neni 58

Burimet e lëvizshme të ndotjes

(1) Pronarët e burimeve të lëvizshme të ndotjes janë të obliguar të sigurojnë harmonizim me vlerat kufitare për emisionet e burimeve të lëvizshme, që janë përcaktuar për çdo lloj të veçantë të burimit të ndotjes së ajrit të ambientit në pajtim me dispozitën nga neni 14 i këtij ligji.

(2) Gjatë kontrollit teknik dhe regjistrimit të burimeve të lëvizshme të ndotjes në pajtim me ligjin, doemos duhet të kryhet kontrolli i rregullt i harmonizimit të niveleve të emisioneve të burimeve të lëvizshme me vlerat e përcaktuara kufitare për emisionin e këtij lloji të burimeve.

(3) Kontrolli i harmonizimit të emisioneve të burimeve të veçanta të lëvizshme të ndotjes mund të kryhet edhe përmes kontrollit të çrregullt, në rastet kur të dhënat e monitorimit ose të dhënat tjera tregojnë se ekziston rrezik real nga tejkalimi i vlerave të përcaktuara kufitare për kualitet dhe pragjet e alarmimit.

Neni 59

Masat tjera për mbrojtje nga burimet e lëvizshme

(1) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetente për punët nga sfera e shëndetësisë në pajtim me ministrin i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e bujqësisë dhe pylltarisë, mund ta kufizojë ose ta ndalojë kryerjen e veprimeve të caktuara dhe përdorimin e prodhimit bimor që kultivohet në tokë, përgjatë rrugëve, nëse ndotja e ajrit nga mjetet motorike të transportit ka ndikim ndaj tyre, në pajtim me rregullat për sigurimin e ushqimit.

3. Obligimet për ndërmarrje të masave tjera për ndalimin dhe zvogëlimin e ndotjes së ajrit të ambientit

Neni 60

Obligime të tjera

(1) Personat juridikë dhe fizikë pronarë, përkatësisht shfrytëzues të instalimeve dhe burime të ndotjes së ajrit të ambientit janë të obliguar:

1) ta lajmërojnë më së voni në afat prej 30 ditëve organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor për burimin e ndotjes së ajrit të ambientit, lëndëve të para dhe proceseve teknologjike dhe pajisjeve, si dhe për ndryshimet vijuese në lëndët e para dhe proceset teknologjike që do të sjellin deri në ndryshime në kushtet dhe kërkesat për ruajtjen e kualitetit të ajrit të ambientit si dhe gjatë kryerjes së punëve të meremetimit të aparateve për pastrimin e ajrit të ambientit dhe pajisjen;

2) ta lajmërojnë organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor më së voni në afat prej 30 ditëve nga krijimi i ndryshimeve në lëndën e veprimtarisë, si dhe për ndryshimin e operatorit të instalimit dhe të personave përgjegjës për ruajtjen e mjedisit jetësor;

3) pa shtyrje dhe menjëherë ta lajmërojnë Inspektoratin shtetëror për mjedisin jetësor dhe Inspektoratin sanitar shtetëror shëndetësor për avarinë në prodhimtari, si dhe për incidentet tjera që mund të sjellin deri në smadhimin e emisioneve ose të nxisin keqësimin e kualitetit të ajrit të ambientit, si dhe të ndërmarin masa, në pajtim me këtë ligj dhe dispozitat që rregullojnë këtë materie gjatë krijimit të avarisë ose fatkeqësisë dhe

4) të sigurojnë qasje të pakufizuar të inspektorëve kompetentë të burimet ndotëse të ajrit të ambientit si dhe të gjitha dokumentet dhe të dhënat të lidhura me emisionet dhe t'u ofrojnë ndihmë gjatë kryerjes së funksioneve të tyre.

(2) Të dhëna nga paragrafi (1) pika 1 dhe 2 të këtij neni i dërgohen prefektit të komunës dhe të Qytetit të Shkupit për instalimet për të cilat në pajtim me Ligjin për mjedisin jetësor, është e nevojshme leja B ekologjike e integruar, përkatësisht leja për harmonizim me planin operativ.

Neni 61

Stabilimentet për lëshim

(1) Rrymimet e gazta prodhuese dhe ventilacionit - bartës të emisioneve, lëshohen vetëm përmes stabilimenteve për lëshim në ajrin e ambientit.

(2) Lartësia e stabilimenteve për lëshim përcaktohen kështu që në rezultatin e zbutjes së koncentrimëve të substancave ndotëse në shtresën mbitorësore të ajrit të mos i tejkalojnë vlerat kufitare për kualitet.

Neni 62

Mbrojtja nga dëmtimet

Çdo person fizik dhe juridik që është pronar ose kryerës i veprimtarisë në procesin e prodhimit (në tekstin e mëtejshme: operatori), sistemit transportues ose për magazinim (në tekstin e mëtejshme: sistem) ku janë të pranishme substancat e dëmshme dhe të rrezikshme, e të cilat menjëherë ose me veprim të shtyrëmund të inicojnë rrezik serioz për shëndetin e njeriut, përkatësisht mjedisin jetësor, në sistem ose jashtë sistemit, si rezultat i lëshimit të një ose më shumë substancave të dëmshme dhe të rrezikshme në ajrin e ambientit, janë të obliguar që në planet e brendshme për gjendje të jashtëzakonshme, në pajtim me Ligjin për mjedisin jetësor, të parashikojnë masa që duhet të ndërmerren për mbrojtjen e kualitetit të ajrit të ambientit gjatë avarive të mundshme.

IX. FINANSIMI

Neni 63

Burimet e financimit

(1) Mjetet për mbrojtjen dhe përmirësimin e kualitetit të ajrit të ambientit sigurohen nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë edhe burime të tjera të mjeteve të caktuara me ligj.

(2) Me mjetet nga paragrafi (1) i këtij neni, financohet realizimi i Planit nacional për mbrojtjen e ajrit të ambientit në Republikën e Maqedonisë, programi për monitorimin e kualitetit të ajrit të ambientit dhe masave tjera që ndërmerren në bazë të këtij ligji.

(3) Mjetet për realizimin e programit në zonat prioritare dhe aglomeracionet nga neni 29 i këtij ligji, sigurohen nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë dhe burime të tjera të mjeteve të përcaktuara me ligj.

(4) Mjetet për formimin, punën, punën, mirëmbajtjen dhe zhvillimin e rrjetit shtetëror, sigurohen nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë dhe burime të tjera të mjeteve të përcaktuara me ligj.

Neni 64

Mjetet nga buxhetet e njësisve të vetadministrimit lokal

(1) Në buxhetin e komunave dhe Qytetit e Shkupit sigurohen mjetet për mbrojtje dhe përpunimin e kualitetit të ajrit të ambientit si dhe burime tjera të mjeteve të përcaktuara me ligj.

(2) Me mjetet nga paragrafi 1 i këtij neni sigurohet realizimi i programeve për zvogëlimin e ndotjes dhe përmirësimin e kualitetit të ajrit të ambientit, planet aksionare nga neni 30 i këtij ligji, zbatimi i aktiviteteve në zonat parësore dhe aglomeracionet nga neni 29 i këtij ligji, si dhe për masa të tjera që ndërmerren në bazë të këtij ligji.

(3) Mjetet për formim, punën, mirëmbajtjen dhe zhvillimin e rrjeteve lokale nga neni 39 i këtij ligji, sigurohen nga buxhetet e komunave dhe Qyteti i Shkupit dhe burime të tjera të mjeteve të përcaktuara me ligj.

X. MBIKËQYRJA DHE ORGANET KOMPETENTE

Neni 65

Organet kompetente

(1) Mbiqëqyrje ndaj zbatimit të këtij ligji dhe dispozitave e miratuara në bazë të këtij ligji, kryen organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor.

(2) Mbiqëqyrje inspektuesndaj zbatimit të këtij ligji dhe dispozitave të miratuara në bazë të këtij ligji, kryen Inspektorati shtetëror për mjedisin jetësor përmes inspektorëve të mjedisit jetësor.

(3) Për punët nga kompetenca e komunave dhe Qytetit të Shkupit të përcaktuara me këtë ligj, mbiqëqyrje inspektuesndaj zbatimit të këtij ligji, kryejnë inspektorët e autorizuar për mjedisin jetësor të komunave dhe inspektorët e autorizuar për mjedisin jetësor të Qytetit të Shkupit.

(4) Kontrollin e rregullt të emisioneve nga burimet e lëvizshme të ndotjes, e kryen organi kompetent për përcaktimin e rregullësisë teknike të burimeve të posaçme të lëvizshme, në pajtim me këtë ligj ose ligj tjetër.

(5) Kontrollin e jashtëzakonshëm ndaj emisioneve të burimeve të lëvizshme të ndotjes, kryen inspektori i autorizuar për mjedisin jetësor të komunave dhe inspektori i autorizuar për mjedisin jetësor nga Qyteti i Shkupit në bashkëpunim me organin kompetent për përcaktimin e rregullësisë teknike të burimeve të posaçme të lëvizshme, në pajtim me këtë ligj ose ligj tjetër.

(6) Kontrollin e rregullësisë shëndetësore të prodhimit të bimëve që kultivohet në tokë përgjatë rrugës, si dhe në rastet kur gjatë vlerësimit të kualitetit të ajrit të ambientit është caktuar se ekziston rrezik shëndetësor për jetën dhe shëndetin e njerëzve, e kryen organi kompetent për ndërmarrjen dhe zbatimin e masave të nevojshme është Inspektorati shtetëror sanitar dhe shëndetësor në kuadrin e autorizimeve të caktuara me ligj.

(7) Kontrollin e kualitetit të lëndëve djegëse sa u përket vlerave të përcaktuara kufitare për përmbajtjen e substancave të dëmshme dhe kërkesave të tjera për kualitetin e lëndëve djegëse, e kryen Inspektorati shtetëror i tregut në kuadrin e autorizimeve të përcaktuara me ligj.

(8) Kontrolli i drejtpërdrejtë dhe mbiqëqyrja e emisioneve të instalimeve të caktuara dhe burimeve të ndotjes së ajrit të ambientit, kryhet së paku dy herë në vit, ndërsa ndaj burimeve të lëvizshme bëhet kontroll i rregullt së paku një herë në vit.

Neni 66

Fushëveprimi i Inspektoratit shtetëror për mjedisin jetësor

(1) Për kryerjen e mbikëqyrjes inspektuese nga fushëveprimi i tij, Inspektorati shtetëror për mjedisin jetësor (në tekstin e mëtejshëm: inspektori për mjedisin jetësor) ka të drejtë:

1) të kryejë shikim dhe kontroll se a janë plotësuar kushtet për mbrojtjen dhe përmirësimin e kualitetit të ajrit të ambientit të përmbajtura në lejen A të integruar ekologjike (neni 55), përkatësisht lejen për harmonizim me planin operativ (neni 56);

2) të vërtetojë se a i plotëson kryerësi i punëve të caktuara profesionale për monitorimin e kualitetit të ajrit të ambientit kushtet për kuadrin e nevojshëm, pajisen dhe instrumentet për kryerjen e këtij lloji të punëve (neni 42 paragrafi 2);

3) të bëjë kontroll dhe shikim se a ka instaluar dhe se a mirëmbahen në mënyrë të drejtë instrumentet matëse për përcjelljen e emisioneve (neni 45 paragrafi 1 pika 1);

4) të vërtetojë se a është ruajtur procedura për mënyrën dhe shpeshëtimin e matjes së emisioneve, përkatësisht llogaritjen e sasisë së emisioneve dhe mënyrën e mbajtjes së ditarit (neni 45 paragrafi (1) pika 2);

5) të vërtetojë se a i dërgohen të dhënat për emisionet organit kompetent (neni 45 paragrafi 2);

6) të vërtetojë se a është ndërtuar sistemi për përcjelljen e burimit të emisioneve dhe kontrollit të kualitetit të ajrit të ambientit në rajonin e objektit (neni 47 paragrafi 1);

7) të vërtetojë se a janë realizuar kërkesat për lartësinë e stabilimenteve për lëshim, në pajtim me teknikën më të mira të arritshme (neni 61 paragrafi (2)) dhe;

8) të ndërmarrë edhe masa të tjera për të cilat është i autorizuar me ligj.

(2) Me kërkesën e inspektorit për mjedisin jetësor personi i autorizuar i organit të administratës shtetërore kompetente për punë të brendshme, është i obliguar të marr pjesë në kryerjen e punëve nga paragrafi (1) i këtij neni.

Neni 67

Marrja e vendimeve të inspektorit shtetëror për ambientin jetësor

(1) Gjatë kryerjes së mbikëqyrjes së inspektuese, inspektori për mjedisin jetësor me vendim:

1) do ta përkufizojë ose ndalojë punën e instalimit nëse nuk janë plotësuar kushtet për mbrojtjen e ajrit të ambientit nga ndotja të përmbajtura në lejen A ekologjike të integruar (neni 55), përkatësisht kushtet e përmbajtura në lejen për harmonizim me planin operativ (neni 56) në afat prej së paku 60 ditëve, afat në të cilin duhet të mënjanohej shkaqet për gjendjen e krijuar;

2) do ta përkufizojë ose ndalojë punën e personit juridik, i cili kryen punë të caktuara profesionale për monitorimin e kualitetit të ajrit të ambientit nëse nuk i plotëson kushtet për kryerjen e këtij lloji të punëve (neni 42 paragrafi (2)) në kohëzgjatje prej më shumë se 30 ditëve, afat në të cilin duhet t'i evitohet shkaqet për gjendjen e krijuar;

3) do ta përkufizojë ose ndalojë punën e personave juridikë dhe fizikë që nuk kanë instaluar instrumente matëse për përcjelljen e emisioneve ose të njëjtat janë në gjendje të parregullt (neni 45 paragrafi (1) pika 1), në kohëzgjatje prej më së shumti prej 30 ditëve, afat në të cilin duhet t'i mënjanojë shkaqet për gjendjen e krijuar;

4) do ta përkufizojë ose ndalojë punën e personit juridik ose fizik nëse nuk e ruan procedurën, mënyrën dhe shpeshëtimin e matjes së emisioneve, përkatësisht llogaritjen e sasisë së emisioneve dhe mënyrën e mbajtjes së ditarit (neni 45 paragrafi (1) pika 2) në kohëzgjatje prej më shumë se 30 ditëve, afat në të cilin duhet t'i mënjanojë shkaqet për gjendjen e krijuar;

5) do ta përkufizojë ose ndalojë punën e personave juridikë dhe fizikë nëse vërteton se nuk kanë paraqitur të dhëna për emisionet (neni 45 paragrafi (2)) në kohëzgjatje

prej më së shumti prej 30 ditëve, afat në të cilin duhet t'i evitohet shkaqet për gjendjen e krijuar; 6) do ta përkufizojë ose ndalojë punën e personave fizikë ose juridikë nëse vërteton se nuk është ndërtuar sistemi për përcjelljen e burimit të emisioneve dhe kontrollit të kualitetit të ajrit të ambientit në rajonin e objektit (neni 47 paragrafi (1)) në kohëzgjatje prej më së shumti prej 30 ditëve, afat në të cilin duhet t'i evitohet shkaqet për gjendjen e krijuar;

7) do ta përkufizojë ose ndalojë punën e instalimit nëse nuk janë plotësuar standardet për lartësinë e instalimeve për lëshim, në pajtim me kërkesat për teknikën më të mira të kapshme (neni 61 paragrafi (2)) në kohëzgjatje prej më së shumti prej 30 ditëve, afat në të cilin duhet t'i mënjanojë shkaqet për gjendjen e krijuar;

(2) Në rastin kur do të vërtetohet ekzistimi i rrezikut të drejtpërdrejtë për jetën dhe shëndetin e njerëzve, inspektori për mjedisin jetësor do të japë urdhër me gojë për mënjanimin urgjent dhe të pa pralongim të mangësive të caktuara, të cilat me procesverbal i konstaton në bashkëpunim me Inspektoratin shtetëror sanitar shëndetësor, si dhe do t'i lajmërojë edhe inspektoratët tjerë kompetentë ose organet tjera shtetërore për parregullësitë e përcaktuara dhe do të kërkojë intervenimin e tyre.

(3) Në rastet nga paragrafi (2) i këtij neni inspektori për mjedisin jetësor merr vendim me shkrim në afat prej 48 orëve nga dhënia e urdhërit me gojë;

(4) Nëse edhe për herë të dytë gjatë vitit është bërë thyerja e paragrafit (1) pika 2 e këtij neni, atëherë inspektori për mjedisin jetësor do të shqiptojë ndalim për kryerjen e veprimtarisë në afat prej më shumë se 60 ditë, afat në të cilin duhet të mënjanohej shkaqet për gjendjen e krijuar;

(5) Për kryerjen e punëve nga paragrafi (1) pika 1 e këtij neni, inspektori për mjedisin jetësor ka të drejtë të ndërmarrë edhe të masave të tjera të përcaktuara me Ligjin për mjedisin jetësor.

Neni 68

Fushëveprimi i inspektorëve të autorizuar për mjedisin jetësor

(1) Për kryerjen e mbikëqyrjes së inspektimit nga fushëveprimi i tij, inspektori i autorizuar për mjedisin jetësor i komunës dhe inspektori i autorizuar për mjedisin jetësor i Qytetit të Shkupit (në tekstin e mëtejshëm: inspektori i autorizuar për mjedisin jetësor) ka të drejtë:

1) të kryejë mbikëqyrje se a janë plotësuar kushtet për mbrojtjen dhe përmirësimin e kualitetit të ajrit të ambientit të përfshira në lejen B të integruar ekologjike (neni 55), përkatësisht lejen për harmonizim me planin operativ (neni 56);

2) të bëjë kontroll dhe mbikëqyrje se a ka të instaluar dhe a mirëmbahen instrumentet matëse për përcjelljen e emisioneve (neni 45 paragrafi (1) pika 1);

3) të vërtetojë se a është ruajtur procedura dhe mënyra e shpeshëtimin të matjes së emisioneve, përkatësisht llogaritjen e sasisë së emisioneve dhe mënyrën e mbajtjes së ditarit (neni 45 paragrafi (1) pika 2);

4) të vërtetojë se a i paraqiten të dhënat e emisioneve organit kompetent (neni 45 paragrafi (2));

5) bën kontroll dhe shikim se a janë plotësuar kushtet me të cilat pengohet, zvogëlohet ose kontrollohet ndikimi negativ ndaj kualitetit të ajrit të ambientit të instalimeve për të cilat nuk është paraparë dhënia e lejeve të integruara ekologjike (neni 57) dhe;

6) të ndërmarrë edhe masa të tjera për të cilat është i autorizuar me ligj.

(2) Me kërkesën e inspektorit të autorizuar për mjedisin jetësor, personi i autorizuar i organit të administratës shtetërore kompetent për punë të brendshme, është i obliguar të marrë pjesë në kryerjen e punëve nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Inspektori i autorizuar për mjedisin jetësor kryerjen e punëve nga mbikëqyrja e inspektimit nga paragrafi (1) pika 1, 2, 3 dhe 4 i ndërmerr te instalimet, të cilat në pajtim me Ligjin për mjedisin jetësor duhet të posedojnë leje B të integruar ekologjike.

Neni 69

Marrja e vendimit nga inspektori i autorizuar për mjedisin jetësor

(1) Gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese inspektori i autorizuar për mjedisin jetësor me vendim:

1) do ta përkufizojë ose ndalojë punën e instalimit nëse nuk janë plotësuar kushtet për ruajtjen e vlerave të përcaktuara kufitare të për emision të përcaktuara në lejen B ekologjike të integruar (neni 55), përkatësisht kushtet për ruajtjen e vlerave të përcaktuara kufitare për emision të caktuar me lejen për harmonizim me planin operativ (neni 56) në kohëzgjatje prej më së shumti deri në 30 ditëve, afat në të cilin duhet të mënjanohen shkaqet për gjendjen e krijuar;

2) do ta përkufizojë ose ndalojë punën e personave juridikë dhe fizikë që nuk kanë instaluar instrumente matëse për përcjelljen e emisioneve ose të njëjtat janë në gjendje të parregullt (neni 45 paragrafi (1) pika 1) në kohëzgjatje prej më shumë se 30 ditëve, afat në të cilin duhet t'i mënjanonjë shkaqet për gjendjen e krijuar;

3) do ta përkufizojë ose ndalojë punën e personit juridik ose fizik nëse nuk e ruan procedurën, mënyrën dhe shpeshësinë e matjes së emisioneve, përkatësisht llogaritjen e sasisë së emisioneve dhe mënyrën e mbajtjes së ditarit (neni 45 paragrafi (1) pika 2) në afat prej më së shumti prej 30 ditëve, afat në të cilin duhet t'i mënjanonjë shkaqet për gjendjen e krijuar;

4) do ta përkufizojë ose ndalojë punën e personave juridikë dhe fizikë nëse vërteton se nuk i kanë paraqitur të dhëna për emisionet organit kompetent (neni 45 paragrafi (2) në afat prej më së shumti prej 30 ditëve, afat në të cilin duhet t'i mënjanonjë shkaqet për gjendjen e krijuar;

5) do ta përkufizojë ose ndalojë punën e instalimit nëse nuk janë plotësuar kushtet me të cilat pengohet, zvogëlohet ose kontrollohet ndikimi negativ ndaj kualitetit të ajrit të ambientit të objekteve dhe instalimeve për të cilat nuk është paraparë dhënia e lejeve të integruara ekologjike (neni 57) në afat prej më së shumti prej 30 ditëve, afat në të cilin duhet t'i mënjanonjë shkaqet për gjendjen e krijuar.

(2) Në rastin kur do të vërtetohet ekzistimi i rrezikut të drejtpërdrejtë për jetën dhe shëndetin e njerëzve, inspektori i autorizuar për mjedisin jetësor do të japë urdhër me gojë për mënjanimin urgjent të mangësive të caktuara, të cilat me procesverbal i konstaton në bashkëpunim me Inspektoratin shtetëror sanitar dhe shëndetësor, si dhe do t'i lajmërojë edhe inspektoratet tjera kompetente ose organet tjera shtetërore për parregullësitë e caktuara dhe do të kërkojë intervenimin e tyre.

(3) Në rastet nga paragrafi (2) të këtij neni inspektori merr vendim me shkrim në afat prej 48 orëve nga dita e dhënies së urdhërit me gojë.

(4) Nëse edhe për herë të dytë gjatë vitit është bërë thyerja e njëjtë nga paragrafi (1) pika 5 e këtij neni, inspektori i autorizuar për mjedisin jetësor do të shqiptojë ndalim për kryerjen e veprimtarisë në afat prej më shumë se 60 ditë, afat në të cilin duhet t'i mënjanonjë shkaqet për gjendjen e krijuar.

(5) Për kryerjen e punëve nga paragrafi (1) pika 1 e këtij neni, inspektori për mjedisin jetësor ka të drejtë për ndërmarrjen edhe të masave të tjera të përcaktuara me Ligjin për mjedisin jetësor.

Neni 70

Kompetencat tjera

(1) Inspektori për mjedisin jetësor dhe inspektorët e autorizuar për mjedisin jetësor të komunës dhe Qytetit të Shkupit është i obliguar të paraqesë fletëparaqitje penale dhe fletëparaqitje ndëshkuese te gjykatat kompetente për zbatimin e procedurës penale përkatësisht ndëshkuese, nëse gjatë kryerjes së mbikëqyrjes vërteton bazë për të njëjtat

(2) Nëse inspektori për mjedisin jetësor dhe inspektori i autorizuar për mjedisin jetësor i komunës dhe i Qytetit të Shkupit nuk i ndërmarrin veprimet nga paragrafi 1 i këtij neni, do të llogaritet se ka bërë thyerje më të rëndë të vendit të punës.

Neni 71

Procedura ndaj ankesës

(1) Ankesa kundër vendimit të inspektorit për mjedisin jetësor mund t'i ushtrohet në afat prej 8 ditëve nga dita e pranimit të vendimit ministrit, i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore për punët nga sfera e mjedisit jetësor.

(2) Ankesa kundër vendimit të inspektorit të autorizuar për mjedisin jetësor mund t'i ushtrohet në afat prej 8 ditëve nga dita e pranimit të vendimit ministrit, i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor.

(3) Ankesa nga paragrafi 1 dhe 2 i këtij neni nuk e shtyn ekzekutimin e vendimit.

Neni 72

Obligimet e personave fizikë dhe juridikë

Personat fizikë dhe juridikë janë të obliguar t'u mundësojnë inspektorëve kryerjen e mbikëqyrjes dhe kontrollit në dokumentacion, t'ua japin informatat e kërkuara, sqarimet dhe lajmërimet që janë me interes për kryerjen e drejtë të mbikëqyrjes.

Neni 73

Mbikëqyrja e lidhshmërisë së punës së organeve të komunës

(1) Mbikëqyrja ndaj ligjshmërisë së punës së organeve të komunës përkatësisht Qytetit të Shkupit, bazohet në parimin e ligjshmërisë, përgjegjësisë dhe pavarësisë në zbatimin e kompetencave të tyre.

(2) Mbikëqyrjen nga paragrafi (1) të këtij neni e kryen organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor.

(3) Gjatë kryerjes së mbikëqyrjes së punës të organeve të komunës dhe të Qytetit të Shkupit, organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor i kryen punët vijuese:

1) përcjell punën e organeve të komunës dhe të Qytetit të Shkupit dhe ndërmerr masa, aktivitete dhe paraqet iniciativë për realizimin e kompetencave të komunës dhe Qytetit të Shkupit sa i përket përgatitjes, miratimit dhe zbatimit të programeve, planeve edhe akteve të tjera;

2) vlerëson se a e kryejnë organet e komunave dhe të Qytetit të Shkupit përgatitjen, miratimin dhe zbatimin e programeve, planeve aksionare dhe akteve të tjera, si dhe paraqitjen e raporteve për zbatimin e tyre me procedurat e përcaktuara me këtë ligj;

3) i paralajmëron organete komunës dhe Qytetit të Shkupit për tejkalimin e kompetencave të tyre të përcaktuara me këtë ligj dhe propozojnë masa përkatëse për tejkalimn e kësaj gjendje;

4) paralajmëron për mangësi të caktuara materiale dhe procedurale në punën e organeve të komunës dhe të Qytetit të Shkupit, me të cilat do të mund ta pengojnë realizimin e të drejtës së publikut për qasje deri te informatat dhe pjesëmarrje në marrjen e vendimeve dhe të drejtave dhe obligimeve të tjera të përcaktuara me këtë ose ligj tjetër;

5) jep rekomandime për zbatimin konsequent të kompetencave të komunës dhe Qytetit të Shkupit për punë që duhet t'i kryejnë në pajtim me këtë ligj, me kërkesën e organeve të komunës dhe Qytetit të Shkupit;

6) përcjell miratimin me kohë të dokumenteve me plan dhe akteve të tjera nga ana e komunave dhe Qyteti i Shkupit;

7) u paraqet iniciativa dhe propozime organeve të komunës dhe Qytetit të Shkupit nëse konstaton moszbatimin e këtij ligji si rezultat i i konfliktit të kompetencave në mes tyre;

8) përcjell ligjshmërinë e vendimeve që i merr prefekti në zgjidhjen e të drejtave, obligimeve dhe interesave individuale të personave juridikë dhe fizikë në pajtim me këtë ligj;

9) Jep mendim dhe ndihmë profesionale me kërkesën e organeve të komunës dhe të Qytetit të Shkupit për propozim dokumentet e planit dhe aktet të tjera që dalin nga ky ligj.

10) me kohë i lajmëron organet e komunës dhe Qytetit të Shkupit për gjendjen e konstatuar në punën e tyre dhe masat e ndërmarra gjatë kryerjes së mbikëqyrjes dhe;

11) përcjell realizimin e transparencës në punën e organeve të komunës dhe Qytetit të Shkupit në realizimin e kompetencave të përcaktuara me këtë ligj në aspekt të informimit të rregullt, me kohë, të vërtet dhe të plotë të qytetarëve.

Neni 74

Marrja e kryerjes së kompetencave

(1) Nëse edhe përveç paralajmërimeve dhe masave dhe aktiviteteve të ndërmarra, organet e komunës dhe të Qytetit të Shkupit nuk e sigurojnë kryerjen e punëve për të cilat ata janë kompetente në pajtim me këtë ligj, u merret kryerja e punëve nga kompetenca e tyre.

(2) Kryerjen e punëve të marra i ndërmerr organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor më së shumti deri në një vit nga dita e marrjes së tyre, në emër dhe në llogari të komunës dhe të Qytetit të Shkupit.

(3) Për ndërmarrjen e punëve nga paragrafi 1 i këtij neni informohet organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e vetadministrimit lokal dhe organi i administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e financave.

XII. DISPOZITAT NDËSHKUESE

Neni 75

(1) Me dënim me para në shumë prej 200.000–300.000 denarë do të dënohet për ndëshkim personi juridik, nëse:

1) lëshon në ajër substanca ndotëse mbi vlerat e caktuara kufitare për emision (neni 15 paragrafi (1));

2) prodhon, importon dhe lëshon në qarkullim mjete qarkulluese që nuk i plotësojnë vlerat kufitare të përcaktuara për emision nga burimet e lëvizshme (neni 15 paragrafi (2));

3) prodhon, importon dhe lëshon në qarkullim prodhime të caktuara që nuk i kënaqin vlerat kufitare të përcaktuara për përmbajtjen e substancave të dëmshme dhe kërkesave të tjera për kualitetin e lëndëve djegëse (neni 16);

4) nuk i plotëson obligimet për zbatimin e masave të përcaktuara në programet (neni 28);

5) vepron në kundërshtim me ndalimin e përcaktuar ose kufizimet në gjendjet alarmante për shkak të pengimit ose kontrollit të dukurive (neni 30 paragrafi (3));

6) vepron në kundërshtim me urdhërin për kufizimin ose ndalimin për kryerjen e veprimeve të caktuara (neni 59);

7) Nuk e informon inspektoratin kompetent për avaritë në prodhimtari dhe incidente tjera, si dhe nuk ndërmerr masa përkatëse në raste të tilla (neni 60 paragrafi (1) pika 3) dhe;

8) lëshon substanca ndotëse jashtë nga instalimet për lëshim në ajrin e ambientit (neni 61 paragrafi (1)).

(2) Me dënim me para prej 30.000 deri në 50.000 denarë do të dënohet edhe personi përgjegjës te personii juridik për veprimet nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Për veprimet nga paragrafi (1) pika 1, 2 dhe 3 të këtij neni, personit juridik përveç dënimit me para, do t'i shqiptohet edhe masë për sigurim ndalim për kryerjen e veprimtarisë së caktuar në afat prej 6 muajve deri 3 vjet.

(4) Për veprimet nga paragrafi (1) pika 1, 2, 3, 7 dhe 8 të këtij neni, personit përgjegjës te personi juridik përveç dënimit me para do t'i shqiptohet edhe masë për sigurim ndalim për kryerjen e profesionit, veprimtarisë ose obligimit në afat prej 3 muajve deri në 1 vit.

(5) Me dënim me para prej 10.000 deri në 30.000 denarë do të dënohet për ndëshkim edhe personi fizik për veprimet nga paragrafi (1) i këtij neni.

Neni 76

(1) Me dënim me para në shumë prej 100.000 deri 200.000 denarë do të dënohet për kundërvajtje personi juridik, nëse:

1) kryen punë të caktuara profesionale për monitorim të kualitetit të ajrit të ambientit, në kundërshtim me kushtet e përcaktuara (neni 42 paragrafi (2));

2) nuk instalon dhe nuk i mban në gjendje të rregullt instrumentet matëse për përcjelljen e emisioneve në vendin e burimit (neni 45 paragrafi (1) pika 1);

3) nuk siguron përcjelljen, matjen dhe përpunimin e rregullt të të dhënave të emisioneve dhe nuk mban ditar për burimin e emisioneve në mënyrë të përcaktuar (neni 45 paragrafi (1) pika 2);

4) nuk ia paraqet në afatin e caktuar organit kompetent për kryerjen e punëve profesionale nga sfera e mjedisit jetësor të dhënat e nevojshme për emisionet dhe për burimet e emisioneve (neni 45 paragrafi (2));

5) nuk ndërton sistem për përcjelljen e burimit të emisioneve dhe për kontrollin e kualitetit të ajrit të ambientit në rajonin e objektit (neni 47 paragrafi (1));

6) nuk mundëson qasje të informatat dhe të dhënat për kualitetin e ajrit të ambientit (neni 51 paragrafi (2));

7) nuk ia paraqet të dhënat e nevojshme të caktuara personit i cili përgatit dhe/ose mban Kadastrin (neni 52 paragrafi (5)).

8) nuk i realizon kushtet me të cilat ndalohet, zvogëlohet ose kontrollohet ndikimi negativ ndaj kualitetit të ajrit të ambientit (neni 57);

9) nuk e informon organin kompetent për kryerjen e punëve profesionale nga sfera e mjedisit jetësor, përkatësisht komunën dhe Qytetin të Shkupit për burimin e ndotjes, për ndryshimin e lëndëve të para dhe proceset teknologjike, si dhe për punët vijuese të remontit të aparateve dhe pajisjeve (neni 60 paragrafi (1) pika 1);

10) nuk e informon organin kompetent për kryerjen e punëve profesionale nga sfera e mjedisit jetësor, përkatësisht komunës dhe Qytetit të Shkupit për ndryshimin e lëndës së veprimtarisë, ndryshimin e operatorit të instalimit dhe personat përgjegjës për ruajtjen e mjedisit jetësor (neni 60 paragrafi (1) pika 2) dhe

11) nuk mundëson qasje të lirë te burimet e ndotura të ajrit të ambientit dhe te dokumentet dhe të dhënat e lidhura me emisionet (neni 60 paragrafi (1) pika 4).

(2) Për kundërvajtje nga paragrafi (1) i këtij neni do të dënohet edhe personi përgjegjës te personi juridik me dënim me para në shumë prej 10.000 deri 30.000 denarë.

(3) Me dënim me para prej 5.000 deri në 15.000 denarë do të dënohet për kundërvajtje edhe personi fizik për veprime nga paragrafi (1) i këtij neni.

Neni 77

(1) Me dënim me para prej 30.000 deri 50.000 denarë do të dënohet për kundërvajtje personi zyrtar dhe përgjegjës në komunën dhe në Qytetin e Shkupit nëse nuk vepron në pajtim me dispozitat nga neni 30 paragrafi (1), (4) dhe (5), neni 34 dhe neni 50 paragrafi (3) të këtij ligji.

XII. DISPOZITAT KALIMTARE DHE PËRFUNDIMTARE

Neni 78

Plani nga neni 25 dhe programet nga neni 26 të këtij ligji do të miratohen në afat prej 6 muajve nga dita e fillimit të zbatimit të këtij ligji.

Neni 79

(1) Dispozitat e posaçme për zbatimin e këtij ligji do të miratohen në afat prej tre vjetësh nga dita e fillimit të zbatimit të këtij ligji.

(2) Deri në hyrjen në fuqi të dispozitave nga paragrafi (1) i këtij neni, do të zbatohen dispozitat ekzistuese.

(3) Општината која согласно со одредбите на овој закон не формира противпожарна единица, учествува во финансирањето на противпожарната единица формирана во општината која го покрива нејзиното подрачје.

Член 7

(1) Заради гаснење на пожари во шуми и други отворени простори, во услови на зголемена опасност од настанување на вакви пожари, на барање од Дирекцијата за заштита и спасување (во натамошниот текст: Дирекцијата), општините ангажираат сезонски пожарникари, кои дејствуваат во состав на единиците од членот 5 на овој закон. Приоритет при ангажирањето на сезонски пожарникари имаат пожарникарите на доброволните противпожарни единици и друштва во кои членувале најмалку две години.

(2) Пред почетокот на ангажманот, пожарникарите од ставот (1) на овој член, се должни да завршат обука, согласно со посебна Програма која ја донесува директорот на Дирекцијата.

(3) Обуката на сезонските пожарникари согласно со ставот (2) на овој член, се спроведува во општината од која се ангажирани сезонските пожарникари.

(4) Трошоците за ангажирањето на сезонските пожарникари паѓаат на товар на општината од која тие се ангажирани.

(5) Директорот на Дирекцијата ќе донесе поблиски прописи за начинот на спроведување на обуката на сезонските пожарникари согласно со ставот (2) на овој член.

Член 8

(1) Противпожарните единици од членот 5 на овој закон, се организирани и опремени со соодветна техничка опрема и средства за гаснење на пожари, како и за извршување на другите задачи во рамките на нивната надлежност.

(2) Директорот на Дирекцијата поблиску ги пропишува правилата за вршење на службата, како и минималните критериуми за сместување, техничката опрема и средствата за гаснење на пожари со кои треба да располагаат противпожарните единици од членот 5 на овој закон.

Член 9

(1) Противпожарните единици од членот 5 на овој закон, имаат формациона организација, а работниците имаат чинови.

(2) Директорот на Дирекцијата ги пропишува формациите, чиновите, како и обележјата на чиновите во противпожарните единици од членот 5 на овој закон.

Член 10

(1) Работниците на противпожарните единици од членот 5 на овој закон носат униформа.

(2) При вршењето на работите, работниците од ставот (1) на овој член носат и заштитна опрема.

(3) Директорот на Дирекцијата ќе го пропише видот и изгледот на униформата, видот на заштитната опрема и начинот на проверка и испитување на нејзината исправност.

Член 11

(1) Со противпожарните единици од членот 5 на овој закон, раководи лице кое има најмалку вишо образование од техничка насока и работно искуство од најмалку две години.

(2) Во противпожарните единици од членот 5 на овој закон, на работа како пожарникар може да се прими лице, кое покрај општите услови за вработување ги исполнува и следниве посебни услови:

- да е здравствено и психофизички способно;
- да има завршено средно образование - противпожарен техничар или средно образование од друга насока и образование за противпожарен техничар и

- во противпожарните единици со помалку од 30 пожарникари, да има положено и возачки испит од "Ц" категорија.

Приоритет во постапката за вработување имаат лицата кои биле ангажирани како сезонски пожарникари согласно со овој закон.

(3) Психофизичката и здравствената способност од ставот (2) алинеја 1 на овој член, ја утврдува здравствена комисија што ја образува директорот на Дирекцијата. Начинот на работењето на здравствената комисија го пропишува директорот на Дирекцијата, во согласност со министерот за здравство.

Член 12

(1) Стручното оспособување на професионалните пожарникари се врши во институција за оспособување и обука на кадри од областа на заштитата и спасувањето согласно со Програма утврдена од Министерството за образование и наука.

(2) Во противпожарните единици од членот 5 на овој закон, лицата кои раководат со акциите за гаснење на пожари, се должни во рок од три месеци, сметано од денот на стекнување на тоа својство, да положат стручен испит за раководител на акција за гаснење на пожар и спасување на луѓе и имот, согласно со Програмата за оспособување на раководител на акција за гаснење на пожари и спасување на луѓе и имот, пред Комисија формирана од директорот на Дирекцијата.

(3) Програмата за оспособување на раководител на акција за гаснење на пожар и спасување на луѓе и имот, како и составот на Комисијата за полагање на стручен испит за раководител на акција за гаснење на пожар и спасување на лица и имот, ги пропишува директорот на Дирекцијата.

Член 13

Поради видот и природата на работите што ги извршуваат, износот на платата на професионалните пожарникари во противпожарните единици од членот 5 на овој закон е поголема за 20% од платата на другите вработени со соодветна стручна подготовка за работни места во општинската администрација.

Член 14

(1) Професионални противпожарни единици во правните лица се формираат за сопствени или заеднички потреби.

(2) Владата на предлог од директорот на Дирекцијата, по претходно прибавено мислење од општините ги определува правните лица кои се должни да формираат професионални противпожарни единици, како и видовите, големините и седиштето на единиците.

(3) Правните лица во кои се основани единиците од ставот (1) на овој член, со посебен акт ја утврдуваат минималната техничка опрема и средствата за гаснење на пожари.

(4) Дирекцијата дава мислење по актот од ставот (3) на овој член.

Член 15

(1) Пожарникарите на професионалните противпожарни единици во правните лица носат униформа и ознаки на униформата.

(2) При вршењето на работите, пожарникарите од ставот (1) на овој член носат заштитна опрема.

(3) Видот и изгледот на униформата, ознаките на униформата, како и заштитната опрема на пожарникарите на професионалните противпожарни единици ги утврдува правното лице, со свој акт.

(4) Униформата и ознаките на униформата на пожарникарите во професионалните противпожарни единици во правните лица, треба видливо да се разликуваат од униформата на пожарникарите на противпожарните единици од членот 5 на овој закон.

Член 16

(1) Со противпожарните единици од членот 14 став (1) на овој закон, раководат лица кои имаат завршено најмалку средно образование - противпожарен техничар или средно образование од друга насока и образование за противпожарен техничар.

(2) Во единиците од членот 14 став (1) на овој закон, може да се прими на работа лице кое покрај општите услови за вработување ги исполнува и следниве посебни услови:

- да е здравствено и психофизички способно за вршење на пожарничарски работи и
- да има завршено средно образование - пожарничар или образование од друга насока и образование за пожарничар, според Програма утврдена од Министерството за образование и наука.

Член 17

Пожарничарите на противпожарните единици од членовите 5 и 14 став (1) на овој закон, се осигуруваат од ризик на смрт, повреда или инвалидност настанати при вршењето на работите.

Член 18

Пожарничарите на противпожарните единици од членовите 5 и 14 став (1) на овој закон, задолжително еднаш годишно се упатуваат и извршуваат контролен лекарски преглед.

Член 19

Дирекцијата укажува стручна помош во работата на противпожарните единици од членовите 5 и 14 став (1) на овој закон.

Член 20

(1) Пожарничарите на противпожарните единици од членот 5 на овој закон, можат да организираат штрајк, на начин определен со прописите за штрајк, под услов да се обезбеди неопходниот број на пожарничари за интервенција во случај на пожар.

(2) Пожарничарите од ставот (1) на овој член, за време на одржување на штрајкот не смеат да употребуваат пожарничарска заштитна и спасувачка опрема, како и знаци за алармирање и предупредување.

(3) Ако за време на одржување на штрајкот настане пожар или друга несреќа, професионалните пожарничари се должни штрајкот веднаш да го прекинат. Штрајкот може да продолжи откако пожарот ќе се изгасне или ќе се отстранат последиците од несреќата.

III ДОБРОВОЛНИ ПРОТИВПОЖАРНИ ЗДРУЖЕНИЈА

Член 21

(1) Заради организирано учество на граѓаните во заштитата од пожари и други непогоди, во согласност со закон и други прописи, во општините можат да се формираат доброволни противпожарни друштва, кои претставуваат дел од единствениот систем на заштита од пожари.

(2) Друштвата од ставот (1) на овој член, можат да се здружуваат во општински противпожарни сојузи и во Противпожарниот сојуз на Република Македонија.

(3) Општините, градот Скопје односно општините во градот Скопје во согласност со закон, обезбедуваат простор и финансиски средства за тековна активност на доброволните противпожарни друштва и општинскиот противпожарен сојуз на своето подрачје.

Член 22

(1) Заради учество во гаснење на пожари и спасување на луѓе и имот, доброволните противпожарни друштва можат да формираат доброволни противпожарни единици.

(2) Единиците од ставот (1) на овој член треба да имаат најмалку десет оперативни пожарничари.

(3) Доброволните противпожарни единици, заради гаснење на пожари имаат противпожарна опрема, средства за гаснење на пожари и лична заштитна опрема.

(4) Пожарничарите на доброволните противпожарни единици имаат униформа и ознаки на униформата.

(5) Противпожарниот сојуз на Република Македонија, по претходно прибавено мислење од Дирекцијата, со посебен акт ги утврдува видовите и минималните количини на противпожарната опрема на доброволните противпожарни единици, нивната лична заштитна опрема, како и видот и изгледот на униформата и ознаките на униформата.

Член 23

(1) Оперативен пожарничар во доброволна противпожарна единица може да биде лице кое:

- е на возраст меѓу 18 и 65 години (мажи), односно до 55 години (жени);
- е здравствено и психофизички способно за извршување на пожарничарски работи и
- има завршено курс за доброволен пожарничар.

(2) Курсот за доброволен пожарничар се спроведува преку Противпожарниот сојуз на Република Македонија.

(3) Програмата за спроведување на курсот за доброволен пожарничар ја донесува Противпожарниот сојуз на Република Македонија, по претходно прибавено мислење од Дирекцијата.

Член 24

(1) Во доброволните противпожарни единици можат да се вработуваат професионални пожарничари.

(2) За пожарничарите од ставот (1) на овој член се применуваат одредбите од членот 16 на овој закон.

Член 25

Заради учество во гаснење на пожари, работодавецот е должен да ги ослободи од работа пожарничарите на противпожарните единици од членот 22 на овој закон.

Член 26

(1) Доброволните пожарничари кои се во работен однос, а кои учествуваат во гаснење пожари за време на работното време, имаат право на надомест на плата не помал од платата предвидена за нивната редовна работа, кој не треба да биде помал од просечната месечна плата по работник во Републиката, објавена во Државниот завод за статистика за месецот за кој биле ангажирани.

(2) Работодавецот има обврска за исплаќање на надоместот од ставот (1) на овој член, за што трошоците се рефундираат од буџетот на општината на чие подрачје е гасен пожарот.

(3) Доброволните пожарничари кои не се во работен однос, како и доброволните пожарничари ангажирани надвор од работното време, имаат право на надомест кој сразмерно на нивното време на ангажирање во гаснење на пожарот, не треба да биде помал од просечната плата во Републиката, а паѓа на товар на општината на чие подрачје е гасен пожарот.

(4) Работодавците можат на своите работници - доброволни пожарничари, да им даваат определени финансиски погодности како стимул за нивното членување и активност во доброволните противпожарни единици.

(5) Пожарничарите на противпожарните единици од член 22 на овој закон, имаат право на платено отсуство од работа во траење од еден работен ден, за секои пет дена ефективно поминати на гаснење на пожар во нивната противпожарна единица, за што средствата паѓаат на товар на општината.

Член 27

Доброволен пожарник заради учество во гаснење на пожари со противпожарната единица во која е ангажиран, не може да биде отпуштен од работа, распореден на друго работно место или оштетен на друг начин.

Член 28

(1) Доброволен пожарник кој за време на гаснењето на пожар ќе се повреди или разболе, а таа повреда или болест настапи непосредно или како исклучителна последица од гаснење на пожарот, е осигуран согласно со прописите за здравствено, пензиско и инвалидско осигурување, како и за повреди на работниците за време на работа.

(2) Времето и местото на настанувањето на повредата го потврдува раководителот на интервенцијата на пожарот при чие гаснење се повредил пожарникот, а повредата се пријавува на надлежниот орган.

(3) Ако пожарникот од ставот (1) на овој член, за време на гаснењето на пожарот го изгуби животот, членовите на неговото семејство имаат право на надомест на трошоците за погреб и други права од пензиското осигурување, при што трошоците за нивно остварување паѓаат на товар на општината на чие подрачје е гасен пожарот.

IV ГАСНЕЊЕ ПОЖАРИ

Член 29

(1) Секој граѓанин кој ќе забележи непосредна опасност од настанување на пожари или ќе забележи пожар, должен е да ја отстрани опасноста, односно да го изгасне пожарот, ако тоа може да го стори без опасност за себе или за друго лице.

(2) Доколку граѓанинот не може сам да ја отстрани опасноста, односно да го изгасне пожарот, должен е веднаш да ја извести најблиската противпожарна единица или полициската станица и да побара помош од граѓаните во непосредната околина.

Член 30

Во отстранување на непосредната опасност за настанувањето на пожар, гаснење на пожарот, спасување на луѓето и имотот и отстранување на последиците од пожар, должни се да учествуваат граѓаните, државните органи и правните лица со своите работници, алат, превозни, технички и други средства, на начин пропишан со закон и други прописи донесени врз основа на закон.

Член 31

За укажување на медицинска помош на повредените лица во пожарот се формира медицинска екипа.

Советот на општината го определува одговорното лице за медицинската екипа и неговиот заменик и времетраењето на мандатот.

Член 32

(1) Противпожарната единица е должна да презема мерки за гаснење на пожарот, односно отстранување на непосредната опасност за настанување на пожар, веднаш по дознавањето за настанатиот пожар или опасност за настанување на пожар.

(2) Кога противпожарната единица не може сама да го изгасне пожарот, лицето кое раководи со гаснењето на пожарот ќе побара помош од најблиските противпожарни единици.

(3) Територијалните противпожарни единици од членот 5 став (5) на овој закон, се должни да учествуваат во гаснење на пожари и спасување на животот на луѓето и имотот загрозуени од пожари и други несреќи на целата територија на Република Македонија, како и да даваат помош кога тоа е побарано при гаснење на пожари во други држави.

(4) Дирекцијата го координира учеството на единиците од ставот (3) на овој член во гаснењето на пожарите настанати во нивното оперативно подрачје, како и во случаите на давање помош при гаснење на пожари во други држави.

(5) Противпожарната единица од која се бара помош е должна таа помош да ја даде, обезбедувајќи претходно услови за заштита од пожари на своето подрачје.

Член 33

(1) Со гаснењето на пожарот раководи одговорното лице на противпожарната единица која прва почнала да го гасне пожарот.

(2) Во правните лица кои имаат противпожарна единица согласно со членот 14 став (1) на овој закон, со гаснењето на пожарот раководи командирот на таа противпожарна единица.

(3) Кога при гаснењето на пожарот учествува професионална противпожарна единица и доброволна противпожарна единица, со гаснењето на пожарот раководи одговорното лице на професионалната противпожарна единица, независно која единица прва започнала со гаснење на пожарот.

Член 34

(1) Со гаснењето на пожари во шуми и на други отворени простори, за чие гаснење се доволни силите на противпожарните единици на чие подрачје настанал пожарот, како и граѓаните кои се вклучени во гаснењето на пожарот, раководи одговорното лице на таа противпожарна единица.

(2) Кога во гаснењето на пожари во шуми и на други отворени простори покрај силите од ставот (1) на овој член се вклучени и вработените во правното лице кое стопанисува со опожарените површини, со гаснењето на пожарот раководи одговорното лице во тоа правно лице, согласно со неговиот план за заштита од пожари.

(3) Кога во гаснењето на пожар се ангажираат силите за заштита и спасување, со гаснењето на пожарот раководи Штабот на силите за заштита и спасување.

Член 35

(1) Заради успешно гаснење на пожарот и заштита на животот и здравјето на граѓаните и имотот, ако е тоа неопходно и на друг начин невозможно, лицето кое раководи со акцијата за гаснење на пожари има право и должност на местото на пожарот да презема мерки, а особено:

- да повика припадници на полицијата со цел да се забрани пристап на местото на пожарот на повикани лица, како и да се забрани сообраќајот во околината;

- да повика медицинска екипа со соодветна опрема и превозно средство за да им се обезбеди и укаже медицинска помош на повредените лица во пожарот;

- да нареди евакуација на лицата и имотот кои се загрозуени од пожарот, отстранување на материјалите кои би можеле да бидат зафатени од пожарот и уривање на објектот што би можел да го пренесе пожарот врз други објекти, како и да преземе мерки за обезбедување,

- да нареди прекин на доведување електрична енергија, гас и запаливи течности;

- да нареди да се користат извори на вода кои им припаѓаат на граѓани, правни лица и државни органи, ако на друг начин не може да се обезбеди потребното количество вода за гаснење на пожарот;

- да ограничи делумно или целосно доведување на вода на други потрошувачи, заради обезбедување потребно количество вода за гаснење на пожарот;

- присилно да отвори заклучен објект или просторија заради гаснење на пожарот и спасување на животот на луѓето и имотот;

- да нареди користење на возилата на граѓани, правни лица и државни органи, заради превезување на повредени лица и имот загрозени од пожарот, како и за дотур на техничка опрема и средства за гаснење на пожарот;

- да употреби средства за врски на граѓани, правни лица и државни органи;

- да нареди сечење на дрвја во шума заради правен безбедносни пресеки за спречување на ширење на пожарот и

- да нареди спалување на опасна материја, ако не постои друг начин за отстранување на опасноста.

(2) Преземањето на мерките од ставот (1) на овој член може да трае за времето што е нужно потребно за отстранување на опасноста, односно гаснење на пожарот.

(3) Раководителот на акцијата за гаснење на пожарот е должен да ги преземе сите потребни мерки со цел да се оневозможи повторното настанување на пожарот, како и мерките за зачувување на трагите и предметите кои можат да послужат како материјал за утврдување на причините за пожарот.

Член 36

Во објектите на дипломатските или конзуларните претставништва, противпожарните единици од членот 5 на овој закон можат да влезат заради гаснење на пожар, само по барање на шефот на мисијата или лице овластено од него.

Член 37

Лицето, односно штабот кој раководи со гаснењето на пожарот може да ги ангажира граѓаните кои се затекнале на местото на пожарот, вработените во правните лица, во случај на пожар настанат на нивни објекти, да учествуваат во гаснењето на пожарот, како и да стават на располагање свои средства неопходни за спроведување на акцијата за гаснење на пожар, доколку ангажираните противпожарни единици не се во состојба да го сторат тоа.

Член 38

(1) Заради примена на овластувањата од членовите 35 и 37 на овој закон, раководителот на акцијата за гаснење на пожар има посебна легитимација.

(2) Дирекцијата води посебна евиденција за издадените легитимации од ставот (1) на овој член.

(3) Формата и содржината на образецот на легитимацијата, начинот на нејзиното издавање и начинот на водењето на евиденција за издадените легитимации од ставот (1) на овој член, го пропишува директорот на Дирекцијата.

Член 39

(1) Градоначалникот на општината на чие подрачје настанал пожар од поголем обем, согласно со Планот за заштита и спасување, може преку јавен повик да ги повика граѓаните постари од 18 години да учествуваат во акцијата за гаснење на пожар.

(2) Градоначалникот на општината, во случаите наведени во ставот (1) на овој член може да им нареди на граѓаните и правните лица да ги стават на располагање своите средства, опрема и вработени потребни во спроведувањето на акцијата за гаснење на пожар, согласно со Планот за заштита и спасување.

Член 40

(1) Граѓаните кои учествувале во гаснење на пожар согласно со членот 39 став (1) на овој закон, ги имаат правата утврдени во членовите 26, 27 и 28 од овој закон, кои им припаѓаат на доброволните пожарници за учество во гаснење на пожари.

(2) Трошоците од ставот (1) на овој член паѓаат на товар на општината на чие подрачје е настанат пожарот.

Член 41

(1) Пожарниците и граѓаните кои учествуваат во акција за гаснење на пожар подолго од четири часа, имаат право на исхрана на сметка на општината на чие подрачје се гасне пожарот.

(2) Во случаите од ставот (1) на овој член, општината може да побара рефундирање на потрошените средства од сопственикот на опожарениот имот.

Член 42

Трошоците за интервенцијата за гаснење на пожарот, општината може да ги наплати од:

- предизвикувачот на пожарот, во случај кога пожарот е предизвикан намерно или од крајно невнимание;

- физичкото или правното лице кое не ги применило пропишаните мерки за заштита од пожари, како и пропишаните мерки при превоз, складирање и други дејствија поврзани со опасни материји;

- правното лице кое не организирано противпожарна стража согласно со закон и

- лицето кое намерно или без причина ја алармирало противпожарната единица.

Член 43

(1) Противпожарните единици се должни да водат посебна евиденција за настанатите пожари, експлозии, интервенции за гаснење и интервенции за други настани, според единствена методологија и за тоа да ја известат Дирекцијата и општината која ги формирала противпожарните единици.

(2) Државните органи, правни лица и лицата кои самостојно вршат дејност се должни да водат евиденции и најдоцна во рок од пет дена да ја известат Дирекцијата и територијалната противпожарна единица на нивното подрачје за настанатите пожари во нивните објекти и предизвиканите последици од истите.

(3) Директорот на Дирекцијата ќе донесе поблиски прописи за формата на обрасците, начинот на водење на евиденциите на настанатите пожари, експлозии, интервенции за гаснење на пожари и други настани.

V УРЕДИ, ОПРЕМА И СРЕДСТВА ЗА ГАСНЕЊЕ НА ПОЖАРИ

Член 44

(1) Производство на уреди, опрема и средства за гаснење на пожари, како и други заштитни уреди и инсталации се врши согласно со прописите за стандардизација.

(2) Уредите, опремата, средствата и инсталациите од ставот (1) на овој член кои се увезуваат, можат да се користат само ако за истите е обезбеден сертификат согласно со прописите за стандардизација, акредитација и оцена на сообразност.

(3) За производство на уредите, опремата и средствата за гаснење на пожари од ставот (1) на овој член, забрането е да се употребуваат супстанции кои штетно влијаат врз животната средина и озонската обвивка.

(4) Министерот за животна средина и просторно планирање во согласност со директорот на Дирекцијата, ќе ја пропише листата на супстанции, како и начинот и критериумите за користење, складирање, испуштање и уништување на супстанциите што се користат за заштита од пожари, а кои ја загрозуваат животната средина и озонската обвивка.

Член 45

(1) Одржување и сервисирање на стабилни инсталации за откривање, јавување и гаснење на пожари и откривање на експлозивни смеси, може да врши правно лице регистрирано за вршење на таква дејност, кое располага со соодветна техничка опрема за работа и има вработено најмалку две лица од кои едното има за-

вршено минимум вишо образование од техничка насока, а другото има завршено минимум средно образование од техничка насока.

(2) Правното лице кое ги врши работите од ставот (1) на овој член треба да има овластување од Дирекцијата.

(3) Одржувањето, сервисирањето и испитувањето на инсталациите од став 1 на овој член, правните лица се должни да го вршат согласно со техничките нормативи, стандарди и упатства на производителот, а најмалку еднаш годишно.

(4) Правните субјекти во кои се врши одржување, сервисирање и испитување на инсталациите од ставот (1) на овој член, се должни да водат посебна евиденција за извршеното одржување, сервисирање односно испитување на инсталациите од ставот (1) на овој член.

(5) За извршеното сервисирање, односно испитување на инсталациите од ставот (1) на овој член, сопственикот односно корисникот на објектот прибавува потврда од правниот субјект кој го извршил сервисирањето, односно испитувањето.

(6) На правното лице од ставот (1) на овој член, ќе му се одземе овластувањето ако работите не ги врши согласно со техничките нормативи, стандарди и упатства или ако престане да ги исполнува кадровските и техничките услови за вршење на таа дејност.

(7) Директорот на Дирекцијата ќе донесе прописи за утврдување на поблиските критериуми кои треба да ги исполнуваат правните лица од ставот (1) на овој член што се однесуваат на техничката опрема.

Член 46

(1) Одржување, сервисирање и испитување на противпожарни апарати се врши согласно со техничките нормативи, стандарди и упатства на производителот, најмалку еднаш годишно, а противпожарните апарати изложени на надворешни атмосферски влијанија и влијанија на агресивни технолошки средини, најмалку еднаш во период од шест месеца.

(2) Правните субјекти во кои се врши одржување, сервисирање и испитување на противпожарни апарати, се должни да водат посебна евиденција за извршеното одржување, испитување, односно сервисирање на противпожарните апарати.

(3) Сервисен преглед и контролно испитување на апаратите согласно со ставот (1) на овој член, можат да вршат правни лица кои имаат вработено најмалку две стручни лица со завршено минимум средно образование од техничка насока и кои располагаат со соодветна опрема и простор за работа.

(4) За вршење на работите од ставот (1) на овој член, правните лица треба да имаат овластување од Дирекцијата.

(5) Директорот на Дирекцијата ќе донесе прописи за поблиско определување на изборот на видовите и на количините на противпожарните апарати со кои треба да располагаат правните лица и граѓаните, како и за утврдување на критериумите што треба да ги исполнуваат правните лица од ставот (3) на овој член, кои се однесуваат на техничката опрема и просторот за работа.

(6) Работниците кои вршат сервисен преглед и контролно испитување на апаратите за гаснење на пожари, мора да имаат положено стручен испит согласно со Програмата за полагање на стручен испит што ја донесува Дирекцијата.

(7) Стручниот испит се полага пред Комисија образувана од директорот на Дирекцијата, составена од три члена, од кои два од Дирекцијата кои работат на работи на заштита од пожари, како и еден надворешен член со завршено минимум вишо образование од техничка насока и работно искуство од минимум пет години исклучиво на работи на заштита од пожари.

(8) Директорот на Дирекцијата ќе донесе поблиски прописи за начинот на полагање на стручниот испит на работниците кои вршат сервисен преглед и контролно испитување на апаратите за гаснење на пожари.

Член 47

Овластените правни лица кои ги вршат работите од членот 46 став (1) на овој закон, како и правните лица од членот 45 став (1) на овој закон, се објавуваат во "Службен весник на Република Македонија".

Член 48

(1) Противпожарните единици се должни да вршат периодично испитување и проверка на исправноста на противпожарната опрема со која тие располагаат.

(2) Директорот на Дирекцијата ќе донесе поблиски прописи за начинот, постапката и роковите во кои треба да се изврши испитување на противпожарната опрема од ставот (1) на овој член.

VI ФИНАНСИРАЊЕ

Член 49

(1) Средствата за финансирање на противпожарните единици и организацијата на гаснењето на пожарите се обезбедуваат од:

- Буџетот на Република Македонија;
- буџетот на општината и буџетот на градот Скопје;
- 12% од наплатените премии за осигурување на имот од пожар;

- 2% од наплатените премии за осигурување на моторните возила (Каско) и осигурување од одговорност од употреба на моторните возила;

- средствата од наплатени парични казни за сторени прекршоци од областа на заштитата од пожари и експлозии;

- доброволни прилози и други средства од осигурителните друштва, фондации, правни и физички лица, наменети за унапредување на заштитата од пожари и

- приходи од сопствени извори за извршени услуги согласно со членот 5 став (2) на овој закон.

(2) Средствата од ставот 1 алинеја 3 на овој член се приход на Дирекцијата и се уплатуваат еднаш месечно.

(3) Средствата кои се обезбедуваат согласно со ставот (1) алинеја 4 на овој член, се приход на буџетот на општината и се уплатуваат еднаш месечно.

(4) Средствата од ставот (1) алинеја 5, 6 и 7 на овој член се приход на буџетот на општината.

Член 50

(1) Средствата од членот 49 став (1) алинеја 1 на овој закон се обезбедуваат за финансирање на платите и надоместоците на вработените во противпожарните единици од членот 5 на овој закон, согласно со законот со кој се уредува финансирањето на единиците на локалната самоуправа, доколку со овој закон поинаку не е уредено.

(2) Средствата од членот 49 став (1) алинеја 3 на овој закон се уплатуваат на посебна сметка во Дирекцијата, со утврдена намена за набавка на противпожарна опрема и средства за гаснење на пожари за противпожарните единици од членот 5 став (5) на овој закон.

(3) Дирекцијата формира Комисија за одобрување на набавка на противпожарна опрема и средства за гаснење на пожари за противпожарните единици од членот 5 став (5) на овој закон (во натамошниот текст: Комисија).

(4) Комисијата од ставот (3) на овој член е составена од по два претставника од Дирекцијата и Здружението на единиците на локалната самоуправа и еден претставник од Министерството за финансии.

(5) Претседател на Комисијата е претставник од Дирекцијата.

(6) Комисијата има задача врз основа на јасни и транспарентни критериуми да ги утврди потребите и приоритетите за набавка на противпожарна опрема и средства за гаснење на пожари за противпожарните единици од членот 5 став (5) на овој закон, да го следи извршувањето на постапката за набавка и до Дирекцијата да поднесе предлог за распределба на противпожарната опрема и средства за гаснење на пожари по општини.

(7) На предлог на Дирекцијата, Владата донесува одлука за распоредување на набавената противпожарна опрема и средства за гаснење на пожари на општините.

(8) Директорот на Дирекцијата, на предлог на Комисијата од ставот (3) на овој член, одлучува и за отстапување на користена противпожарна опрема од противпожарна единица на која и е доделена нова противпожарна опрема на друга противпожарна единица. Противпожарната опрема која се отстапува треба да биде од ист вид, односно за иста намена со новата противпожарна опрема.

Член 51

(1) Средствата од членот 49 став (1) алинеи 2, 4, 5, 6 и 7 на овој закон, се обезбедуваат за:

- финансирање на тековните оперативни активности и набавка на противпожарна опрема на територијалните противпожарни единици од членот 5 ставови (3) и (4) на овој закон;
- учество во финансирање на противпожарната единица која го покрива нејзиното подрачје, а која согласно со одредбите на овој закон не формира противпожарна единица, во висина сразмерно на бројот на жителите на таа општина;
- финансирање на програмски активности на доброволните противпожарни друштва и нивните здруженија на подрачјето на општината и
- финансирање на ангажманот и потребите на сезонските пожарникари, доброволните пожарникари и граѓаните кои учествуваат во акции на гаснење на пожар, согласно со одредбите на овој закон.

Член 52

Противпожарниот сојуз на Република Македонија се финансира од средствата од членот 49 став (1) алинеја 3 на овој закон кои се приход на Дирекцијата, во висина од 10%, согласно со годишната програма на активности која ја одобрува Дирекцијата.

VII НАДЗОР НАД РАБОТАТА НА ПРОТИВПОЖАРНИТЕ ЕДИНИЦИ, ГАСНЕЊЕТО НА ПОЖАРИТЕ И ОДРЖУВАЊЕТО НА ПРОТИВПОЖАРНАТА ОПРЕМА

Член 53

Надзор над оперативното работење на противпожарните единици, организацијата на гаснењето на пожарите, одржувањето, сервисирањето и испитувањето на стабилни инсталации за откривање, јавување и гаснење на пожарите, како и над одржувањето, сервисирањето и испитувањето на противпожарните апарати, врши генерален инспектор согласно со законот со кој се уредуваат правата, обврските и надлежностите на генералниот инспектор.

VIII КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ

Член 54

(1) Со парична казна од 100.000,00 до 300.000,00 денари ќе се казни за прекршок правното лице, ако:

- не формира професионални противпожарни единици, согласно со одредбите на членот 14 став (2) на овој закон;
- не ја почитува одредбата од членот 30 на овој закон;

- за заштита од пожари користи супстанции кои ја загрозуваат животната средина и озонската обвивка, спротивно на начинот утврден во посебниот пропис од членот 44 став (4) на овој закон;

- не е регистрирано за вршење на дејност, согласно со членот 45 став (1) на овој закон;
- нема овластување согласно со членот 45 став (2) на овој закон и
- не ги исполнува условите од членот 46 став (3) на овој закон и нема овластување од Дирекцијата согласно со членот 46 став (4) на овој закон.

(2) За прекршокот од ставот (1) на овој член, ќе се казни со парична казна од 30.000,00 до 50.000,00 денари и одговорното лице во правното лице од ставот (1) на овој член.

Член 55

(1) Со парична казна од 50.000,00 до 100.000,00 денари ќе се казни за прекршок правното лице, ако:

- не ја почитува одредбата од членот 18 на овој закон;
- не постапи согласно со одредбата од членот 25 на овој закон;
- не постапи согласно со одредбата од членот 26 став (2) на овој закон;
- не ги стави на располагање своите средства, опрема и вработени потребни за спроведување на акцијата за гаснење на пожар, согласно со членот 39 став (2) на овој закон;
- не постапи согласно со одредбата од членот 43 став (2) на овој закон;
- не постапи согласно со одредбата од членот 45 ставови (3) и (4) на овој закон и
- не постапи согласно со одредбата од членот 46 став (2) на овој закон.

(2) За прекршокот од ставот (1) на овој член ќе се казни со парична казна од 10.000,00 до 30.000,00 денари и одговорното лице во правното лице.

Член 56

(1) Со парична казна од 10.000,00 до 30.000,00 денари ќе се казни одговорното лице за спроведување на штрајкот согласно со прописите за штрајк, ако не постапи согласно со одредбата од членот 20 на овој закон.

(2) Со парична казна од 10.000,00 до 30.000,00 денари ќе се казни одговорното лице на Противпожарната единица од членот 5 на овој закон, ако не постапи согласно со одредбата од членот 32 ставови (1), (2), (3) и (5) на овој закон.

(3) Со парична казна од 10.000,00 до 30.000,00 денари ќе се казни одговорното лице на Противпожарната единица од членот (5) на овој закон, ако не постапи согласно со одредбата од членот 43 став (1) на овој закон.

(4) Со парична казна од 10.000,00 до 30.000,00 денари ќе се казни лицето кое раководи со акцијата за гаснење на пожарот, ако не постапи согласно со одредбата од членот 35 на овој закон.

Член 57

(1) Со парична казна од 10.000,00 до 30.000,00 денари ќе се казни за прекршок физичко лице, ако:

- не заврши обука согласно со одредбата од членот 7 став (2) на овој закон;
- не положи стручен испит за раководител на акција за гаснење на пожар, согласно со одредбата од членот 12 став (2) на овој закон;
- не постапи согласно со одредбата од членот 29 на овој закон, доколку се работи за лица постари од 18 години;
- не постапи согласно со одредбата од членот 30 на овој закон;
- не постапи согласно со одредбата од членот 35 на овој закон;

- не ги стави на располагање своите средства и опрема потребни за спроведување на акцијата за заштита од пожар, согласно со членот 39 став (2) на овој закон и

- не постапи согласно со одредбата на членот 43 став (2) на овој закон.

IX ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 58

Правните лица од членот 45 на овој закон, кои до денот на влегувањето во сила на овој закон вршат одржување и сервисирање на стабилни инсталации за откривање, јавување и гаснење на пожари и откривање на експлозивни смеси, се должни да прибават овластување од Дирекцијата во рок од шест месеца од денот на донесувањето на подзаконските прописи кои произлегуваат од одредбите на овој закон.

Член 59

Правните лица од членот 46 на овој закон, кои до денот на влегувањето во сила на овој закон вршат одржување, сервисирање и испитување на противпожарни апарати, се должни да прибават овластување од Дирекцијата во рок од шест месеца од денот на донесувањето на подзаконските прописи кои произлегуваат од одредбите на овој закон.

Член 60

Сервисен преглед и контролно испитување на апарати можат да вршат и правните лица кои до денот на влегувањето во сила на овој закон имаат вработено минимум две лица со средно образование од техничка насока и работно искуство од најмалку две години во областа на одржување, сервисирање и испитување на противпожарни апарати.

Член 61

(1) Објектите во кои се сместени, како и објектите кои ги користат противпожарните единици од членот 5 став (3) на овој закон, не можат да се делат и истите се пренесуваат во сопственост без надомест на општините во чија надлежност се пренесуваат овие единици, во рок од шест месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон, на градот Скопје и општините: Битола, Велес, Гевгелија, Гостивар, Кочани, Куманово, Охрид, Прилеп, Струмица, Тетово, Штип, Кавадарци, Кичево, Валандово, Дебар, Берово, Веница, Делчево, Крива Паланка, Кратово, Ресен, Струга, Крушево, Македонски Брод, Радовиш, Свети Николе, Пробиштип, Демир Хисар и Неготино.

(2) Противпожарните единици од членот 5 став (4) на овој закон, ќе се формираат најдоцна во рок од 24 месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(3) Одредбите од ставовите (1) и (2) на овој член се применуваат и врз целокупната опрема со која располагаат противпожарните единици од членот 5 став (3) на овој закон, на денот на официјалното пренесување на надлежноста.

(4) Деловите од објектите од ставови (1) и (2) на овој член, кои до денот на пренесувањето на надлежноста ги користи Министерството за внатрешни работи за други намени, продолжуваат да се користат од страна на ова Министерство, врз основа на договор со општината, со покривање на тековните трошоци кои настануваат во врска со нивното користење.

(5) По истекот на 30 дена од денот на пренесувањето на објектите и опремата на општините согласно со делбен биланс, соодветно се применуваат одредбите од членот 50 на овој закон.

Член 62

(1) Противпожарните единици од членот 5 став (3) на овој закон, на денот на нивното пренесување во надлежност на градот Скопје и општините соглас-

но со членот 61 на овој закон, продолжуваат да функционираат како противпожарни единици во градот Скопје и општините од членот 5 став (3) на овој закон.

(2) Вработените во противпожарните единици од членот 5 став (3) на овој закон, се преземаат од страна на градот Скопје и општините, согласно со законот со кој се уредува финансирањето на единиците на локалната самоуправа на денот на конституирањето на советите на општините и на градот Скопје и изборот на градоначалниците на општините и градоначалникот на градот Скопје во спроведувањето на првите наредни локални избори согласно со Законот за локалните избори ("Службен весник на Република Македонија" број 46/96, 12/2003, 35/2004, 52/2004 и 60/2004).

(3) Пожарникарите во противпожарните единици од членот 5 став (3) на овој закон, кои на денот на нивното пренесување во надлежност на градот Скопје и општините, не го исполнуваат условот согласно со членот 11 став (2) алинеи 2 и 3 на овој закон, должни се да го исполнат овој услов најдоцна во рок од две години, сметано од денот на официјалното пренесување на противпожарната единица во надлежност на градот Скопје и општините, согласно со членот 61 на овој закон.

(4) Административно-техничките работи и книговодствените евиденции на противпожарните единици од членот 5 ставови (3) и (4) на овој закон, се преземаат и извршуваат од страна на општинската администрација, согласно со роковите од ставот (2) на овој член и членот 61 став (1) на овој закон.

Член 63

Обврската за полагање на стручен испит на лицата кои раководат со акциите за гаснење на пожар и спасување на луѓе и имот од членот 12 став (2) на овој закон, не се однесува на лицата кои до денот на влегувањето во сила на овој закон се стекнале со статус на раководител на акција за гаснење на пожар и спасување на луѓе и имот.

Член 64

За спроведување на процесот на пренесување на надлежноста на противпожарните единици врз основа на делбен биланс, согласно со одредбите на овој закон, ќе се формира посебна Комисија од Владата, составена од по три претставника на Министерството за внатрешни работи, Министерството за локална самоуправа и Министерството за финансии, како и три претставника од градот Скопје, односно општината во чија надлежност се пренесува противпожарната единица.

Член 65

(1) Подзаконските прописи кои произлегуваат од одредбите на овој закон, ќе се донесат во рок од 12 месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 66

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да важи Законот за заштита од пожари ("Службен весник на Република Македонија" број 43/86, 37/87, 51/88, 36/90 и 12/93), во делот на одредбите кои се однесуваат на противпожарни единици, противпожарни друштва и сојузи, гаснење на пожари, совети за заштита од пожари, финансирање, казнени одредби и преодни и завршни одредби.

Член 67

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

L I G J I PËR ZJARRFIKJE

I.DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1

Me këtë ligj rregullohet formimi, organizimi dhe veprimi i njësive të zjarrfikësve, shoqatave vullnetare zjarrfikëse, shuarja e zjarreve, si edhe kushtet për prodhim, vënia në përdorim dhe mirëmbajtja e aparateve, pajisjeve dhe mjeteve për shuarjen e zjarreve.

Neni 2

(1) Zjarrfikja është punë, kryerjen e vazhdueshme dhe të papenguar të së cilës e siguron Republika e Maqedonisë (në tekstin e mëtejme: Republika) dhe komunat dhe Qyteti i Shkupit, gjegjësisht komunat në Qytetin e Shkupit në pajtim me ligjin.

(2) Zjarrfikja është punë me karakter profesional dhe humanitar në interes publik.

Neni 3

Zjarrfikja është pjesë e sistemit unik për mbrojtje dhe shpëtim në Republikë.

Neni 4

(1) Me qëllim të nxitjes së masave preventive për mbrojtje nga zjarret, si manifestim i rregullt tradicional, vendoset "Muaji për mbrojtje nga zjarret", i cili mbahet çdo vit, gjatë muajit maj.

(2) Për shkak të kultivimit të traditave të zjarrfikjes dhe shënimit të ditës së formimit të njësive së parë të zjarrfikësve në vendin tonë, "20 Maji" shpallet Ditë e zjarrfikjes në Republikën e Maqedonisë dhe e njëjta shënohet tradicionalisht.

II. NJËSITË ZJARRFIKËSE

Neni 5

(1) Me qëllim të shuarjes së zjarreve, shpëtitimit të jetës së qytetarëve dhe mbrojtjen e pronës të rrezikuar nga zjarret dhe shpërthimet, ofrimin të ndihmës teknike gjatë fatkeqësive dhe situatave të rrezikshme, si dhe kryerjes së punëve të tjera gjatë fatkeqësive dhe fatkeqësive elementare, formohen njësitë zjarrfikëse.

(2) Njësitë zjarrfikëse nga paragrafi 1 i këtij neni, mund të kryejnë edhe shërbime të caktuara joprofitabile me qëllim të përmirësimit të pajisjes së tyre teknike dhe kushtet për punë, të cilat nuk guxojnë ta pamundësojnë ose pengojnë kryerjen e funksioneve nga paragrafi 1 i këtij neni.

(3) Njësi territoriale zjarrfikëse formojnë Qyteti i Shkupit dhe komunat: Manastir, Veles, Gjevgjeli, Gostivar, Koçan, Kumanovë, Ohër, Prilep, Strumicë, Tetovë, Shtip, Resnjë, Kavadar, Vallandovë, Dibër, Berovë, Vinicë, Dellçevë, Kriva Pallankë, Kratovë, Strugë, Kërçovë, Krushevë, Makedonski Brod, Radovish, Sveti Nikollë, Probishtip, Demir Hisar dhe Negotinë.

(4) Njësi territoriale zjarrfikëse mund të formojnë edhe komunat, selia e të cilave është më shumë se 20 kilometra larg prej komunave nga paragrafi 3 i këtij neni.

(5) Për shkak të veprimit operativ gjatë shuarjes së zjarreve të mëdha në tërë territorin e Republikës së Maqedonisë, njësitë territoriale zjarrfikëse të Qytetit të Shkupit dhe komunat: Manastir, Kumanovë, Tetovë, Prilep, Veles, Kavadar, Gjevgjeli, Strumicë, Kërçovë, Ohër, Koçan, Shtip dhe Gostivar, do të veprojnë edhe si njësi zjarrfikëse të Republikës së Maqedonisë.

Neni 6

(1) Numri minimal i zjarrfikësve në njësitë zjarrfikëse nga neni 5, paragrafi 3 dhe 4 të këtij ligji, duhet të jetë:

- në komunat deri më 5 000 banorë -13 zjarrfikës, prej të cilëve së paku 4 zjarrfikës profesional;
- në komunat prej 5 000 deri më 12 000 banorë -13 zjarrfikës, prej të cilëve së paku 9 zjarrfikës profesional;
- në komunat prej 12 000 deri më 24 000 banorë -17 zjarrfikës, prej të cilëve së paku 13 zjarrfikës profesional;

- në komunat me mbi 24 000 banorë, numri i zjarrfikësve profesional rritet mbi numrin e zjarrfikësve nga paragrafi 1 alineja 4 e këtij neni, varësisht nga madhësia e rajonit të cilin e mbulon njësia zjarrfikëse, shkalla e rrezikut nga zjarret dhe lloji i objekteve të cilat mbrohen, ashtu që në komunat deri më 50 000 banorë, në çdo 1 500 banorë, ndërsa në komunat me mbi 50 000 banorë - në çdo 2 000 banorë, së paku një zjarrfikës profesional.

(2) Gjatë përcaktimit të numrit të zjarrfikësve të njësive nga paragrafi 1 i këtij neni, numri i banorëve i komunës e cila formon njësi zjarrfikëse rritet për numrin e banorëve në komunë-at, të cilat sipas dispozitave të këtij ligji nuk janë të obliguara të formojnë njësi të tilla, ndërsa rajonin e tyre e mbulon njësia zjarrfikëse e komunës e cila e formon njësinë.

(3) Komuna e cila në pajtim me dispozitat e këtij ligji, nuk formon njësi zjarrfikëse, merr pjesë në financimin e njësive zjarrfikëse të formuar në komunën e cila e mbulon rajonin e saj.

Neni 7

(1) Për shuarjen e zjarreve në pyje dhe hapësira të tjera të hapura, në kushte të rrezikut të zmadhuar nga shkaktimi i zjarreve të tilla, me kërkesë të Drejtorisë për mbrojtje dhe shpëtim (në tekstin e mëtejme: Drejtoria), komunat angazhojnë zjarrfikës sezonalë, të cilët veprojnë në përbërje të njësive nga neni 5 i këtij ligji. Përparësi gjatë angazhimit të zjarrfikësve sezonalë kanë zjarrfikësit e njësive dhe shoatave vullnetare zjarrfikëse në të cilat kanë qenë anëtarë së paku dy vjet.

(2) Para fillimit të angazhimit, zjarrfikësit nga paragrafi 1 i këtij neni janë të obliguar të kryejnë aftësim, në pajtim me Programin e posaçëm të cilin e nxjerr drejtori i Drejtorisë.

(3) Aftësimi i zjarrfikësve sezonalë, në pajtim me paragrafin 2 të këtij neni, bëhet në komunën nga e cila janë angazhuar zjarrfikësit sezonalë.

(4) Shpenzimet për angazhimin e zjarrfikësve sezonalë bien në barrë të komunës nga e cila ata janë angazhuar.

(5) Drejtori i Drejtorisë, do të nxjerrë rregulla më të përafërta për mënyrën e zbatimit të aftësimit të zjarrfikësve sezonalë, në pajtim me paragrafin 2 të këtij neni.

Neni 8

(1) Njësitë zjarrfikëse nga neni 5 i këtij ligji, janë të organizuara dhe të pajisura me pajisje teknike përkatëse dhe mjete për shuarje të zjarreve, si edhe për kryerjen e detyrave të tjera në suazat e kompetencës së tyre.

(2) Drejtori i Drejtorisë më afër i përcakton rregullat për kryerjen e shërbimit, si dhe kriteret minimale për vendosje, pajisje teknike dhe mjetet për shuarjen e zjarreve, me të cilat duhet të disponojnë njësitë zjarrfikëse nga neni 5 i këtij ligji.

Neni 9

(1) Njësitë zjarrfikëse nga neni 5 i këtij ligji, kanë organizim formacioni, ndërsa punëtorët kanë grada.

(2) Drejtori i Drejtorisë i përcakton formacionet, gradat, si dhe shenjat e gradave në njësitë zjarrfikëse nga neni 5 i këtij ligji.

Neni 10

(1) Punëtorët e njësive zjarrfikëse nga neni 5 i këtij ligji, mbajnë uniforma.

(2) Gjatë kryerjes së punëve, punëtorët nga paragrafi 1 i këtij neni mbajnë edhe pajisje mbrojtëse.

(3) Drejtori i Drejtorisë do ta përcaktojë llojin dhe pamjen e uniformës, llojin e pajisjes mbrojtëse dhe mënyrën e kontrollimit dhe provimit të rregullshmërisë së saj.

Neni 11

(1) Me njësitë zjarrfikëse nga neni 5 i këtij ligji, udhëheq personi i cili ka së paku arsimim të lartë në drejtimin teknik dhe përvojë pune prej së paku dy vjet.

(2) Në njësitë zjarrfikëse nga neni 5 i këtij ligji, në punë si zjarrfikës mund të pranohet personi i cili përveç kushteve të përgjithshme për punësim, i përbush edhe kushtet e posaçme në vijim:

- të ketë aftësi shëndetësore dhe psikofizike;
 - të ketë kryer arsimim të mesëm-teknik zjarrfikës ose arsimim të mesëm në drejtim tjetër dhe arsimim për teknik zjarrfikës;

- në njësitë zjarrfikëse me më pak se 30 zjarrfikës, ta ketë dhënë edhe provimin për vozitje të kategorisë "C".

(3) Aftësinë psikofizike dhe shëndetësore nga paragrafi 2 alineja 1 e këtij neni, e përcakton komisioni i shëndetësisë të cilin e formon drejtori i Drejtorisë. Mënyrën e punës të komisionit shëndetësor e përcakton drejtori i Drejtorisë, në pajtim me ministrin e Shëndetësisë.

Neni 12

(1) Aftësimi profesional i zjarrfikësve profesional bëhet në institucion për aftësim dhe arsimim të kuadrove nga lëmi i mbrojtjes dhe shpëtimit, në pajtim me Programin e përcaktuar nga Ministria e Arsimit dhe Shkencës.

(2) Në njësitë zjarrfikëse nga neni 5 i këtij ligji, personat të cilët udhëheqin me aksionet për shuarjen e zjarreve, janë të obliguar në afat prej tre muajsh, llogaritur nga dita e fitimit të cilësisë së tillë, të japin provim profesional për udhëheqës të aksionit për shuarje të zjarrit dhe shpëtimit të njerëzve dhe pronës, në pajtim me Programin për aftësim të udhëheqës të aksionit për shuarjen e zjarreve dhe shpëtimit të njerëzve dhe të pronës, para Komisionit të formuar nga drejtori i Drejtorisë.

(3) Programin për aftësim të udhëheqës të aksionit për shuarje të zjarrit dhe shpëtimit të njerëzve dhe pronës, si dhe përbërjen e Komisionit për dhënie e provimit profesional për udhëheqës të aksionit për shuarjen e zjarrit dhe shpëtimit të njerëzve dhe të pronës, i përcakton drejtori i Drejtorisë.

Neni 13

Për shkak të llojit dhe natyrës të punëve që i kryejnë, shumica e rrogës të zjarrfikësve profesional në njësitë zjarrfikëse nga neni 5 i këtij ligji, është për 20% më e madhe se rroga e të punësuarve të tjerë me përgatitje përkatëse profesionale për vende të punës në administratën e komunës.

Neni 14

(1) Njësi profesionale zjarrfikëse në personat juridikë, formohen për nevoja individuale ose të përbashkëta.

(2) Qeveria, me propozim të drejtorit të Drejtorisë, pas mendimit paraprakisht të marrë nga komunat, i përcakton personat juridikë të cilët janë të obliguar të formojnë njësi profesionale zjarrfikëse, si dhe llojet, madhësinë dhe selinë e njësite.

(3) Personat juridikë në të cilët janë themeluar njësitë nga paragrafi 1 i këtij neni, me akt të posaçëm e përcaktojnë pajisjen teknike minimale dhe mjetet për shuarjen e zjarreve.

(4) Drejtoria jep mendim për aktin nga paragrafi 3 i këtij neni.

Neni 15

(1) Zjarrfikësit e njësite zjarrfikëse profesionale në personat juridikë, mbajnë uniforma dhe shenja në uniformat.

(2) Gjatë kryerjes së punëve, zjarrfikësit nga paragrafi 1 i këtij neni mbajnë pajisje mbrojtëse.

(3) Llojin dhe pamjen e uniformës, shenjat në uniformë si dhe pajisjen mbrojtëse të zjarrfikësve në njësitë zjarrfikëse profesionale i përcakton personi juridik, me akt vetjak.

(4) Uniforma dhe shenjat në uniformën e zjarrfikësve në njësitë zjarrfikëse profesionale në personat juridikë, duhet dukshëm të dallohen nga uniforma e zjarrfikësve të njësite zjarrfikëse nga neni 5 i këtij ligji.

Neni 16

(1) Me njësitë zjarrfikëse nga neni 14, paragrafi 1 i këtij ligji, udhëheqin persona të cilët kanë kryer më së paku arsimim të mesëm-teknik zjarrfikës ose arsimim të mesëm në drejtim tjetër dhe arsimim për teknik zjarrfikës;

(2) Në njësitë nga neni 14, paragrafi 1 i këtij ligji, mund të pranohet në punë personi i cili përveç kushteve të përgjithshme për punësim, i përmbush edhe kushtet e posaçme në vijim:

- të ketë aftësi shëndetësore dhe psikofizike për kryerjen e punëve zjarrfikëse;

- ta ketë të kryer shkallën e III të përgatitjes profesionale - zjarrfikës ose arsimim në drejtim tjetër dhe arsimim për zjarrfikës, sipas Programit të përcaktuar nga Ministria e Arsimit dhe Shkencës.

Neni 17

Zjarrfikësit e njësite zjarrfikëse nga neni 5 dhe neni 14 paragrafi 1 i këtij ligji, sigurohen nga rreziku i vdekjes, lëndimit ose invaliditetit të shkaktuar gjatë kryerjes së punëve.

Neni 18

Zjarrfikësit e njësite zjarrfikëse nga neni 5 dhe neni 14 paragrafi 1 i këtij ligji, detyrimisht një herë në vit udhëzohen dhe kryejnë vizitë mjekësore kontrolluese.

Neni 19

Drejtoria, jep ndihmë profesionale në punën e njësite zjarrfikëse nga neni 5 dhe neni 14 paragrafi 1 i këtij ligji.

Neni 20

(1) Zjarrfikësit e njësite zjarrfikëse nga neni 5, mund të organizojnë grevë, në mënyrë të përcaktuar me rregullat për grevë, me kusht të sigurohet numri i domosdoshëm i zjarrfikësve për intervenim në rast të zjarrit.

(2) Zjarrfikësit nga paragrafi 1 i këtij neni, gjatë mbajtjes së grevës, nuk guxojnë të përdorin pajisje zjarrfikëse mbrojtëse dhe shpëtuese, si dhe shenjat për alarmim dhe paralajmërim.

(3) Nëse gjatë mbajtjes së grevës ndodh zjarr ose fatkeqësi tjetër, zjarrfikësit profesional janë të obliguar menjëherë ta ndërprejnë grevën. Greva mund të vazhdojë pasi që të shuhet zjarri ose të mënjanohen pasojat nga fatkeqësia.

III. SHOQATAT VULLNETARE ZJARRFIKËSE

Neni 21

(1) Me qëllim të pjesëmarrjes së organizuar të qytetarëve në mbrojtjen nga zjarret dhe fatkeqësitë tjera, në pajtim me ligjin dhe rregulla të tjera, në komunat mund të formohen shoqata vullnetare zjarrfikëse, të cilat paraqesin pjesë të sistemit unik të mbrojtjes nga zjarret.

(2) Shoqatat nga paragrafi 1 i këtij neni, mund të bashkohen në lidhje zjarrfikëse komunale dhe në Lidhjen zjarrfikëse të Republikës së Maqedonisë.

(3) Komunat, Qyteti i Shkupit gjegjësisht komunat në Qytetin e Shkupit, në pajtim me ligjin, sigurojnë hapësirë dhe mjete financiare për aktivitetin rrjedhës të shoqatave vullnetare zjarrfikëse dhe të Lidhjes komunale zjarrfikëse në rajonin e vet.

Neni 22

(1) Me qëllim të pjesëmarrjes në shuarjen e zjarreve dhe shpëtimit e njerëzve dhe të pronës, shoqatat vullnetare zjarrfikëse mund të formojnë njësi vullnetare zjarrfikëse.

(2) Njësitë nga paragrafi 1 i këtij neni, duhet të kenë së paku dhjetë zjarrfikës operativ.

(3) Njësitë vullnetare zjarrfikëse, për shuarjen e zjarreve kanë pajisje zjarrfikëse, mjete për shuarje të zjarreve dhe pajisje personale mbrojtëse.

(4) Zjarrfikësit e njësite zjarrfikëse vullnetare kanë uniforma dhe shenja në uniformat.

(5) Lidhja ezjarrfikëse e Republikës së Maqedonisë, pas mendimit paraprakisht të marrë nga Drejtoria, me akt të posaçëm i përcakton llojet dhe sasitë minimale të pajisjes zjarrfikëse të njësite vullnetare zjarrfikëse, pajisjen mbrojtëse personale të tyre, si dhe llojin dhe dukjen e uniformës dhe shenjave në uniformë.

Neni 23

(1) Zjarrfikës operativ në njësi vullnetare zjarrfikëse mund të jetë person i cili:

- është në moshë ndërmjet 18 dhe 65 vjet (burra), gjegjësisht deri më 55 vjet (gra);

- ka aftësi shëndetësore dhe psikofizike për kryerjen e punëve zjarrfikëse;

- ka kryer kurs për zjarrfikës vullnetar;

(2) Kursi për zjarrfikës vullnetar realizohet përmes Lidhjes së zjarrfikësve të Republikës së Maqedonisë.

(3) Programin për realizimin e kursit për zjarrfikës vullnetar e nxjerr Lidhja e zjarrfikësve e Republikës së Maqedonisë, pas mendimit paraprakisht të marrë nga Drejtoria.

Neni 24

(1) Në njësitë vullnetare zjarrfikëse mund të punësohen zjarrfikës profesional.

(2) Për zjarrfikësit nga paragrafi 1 i këtij neni, zbatohen dispozitat nga neni 16 i këtij ligji.

Neni 25

Për shkak të pjesëmarrjes në shuarjen e zjarreve, punëdhënësi është i obliguar t'i lirojë nga puna zjarrfikësit e njësitë zjarrfikëse nga neni 22 i këtij ligji.

Neni 26

(1) Zjarrfikësit vullnetarë të cilët janë në marrëdhënie pune, e të cilët marrin pjesë në shuarje të zjarreve gjatë kohës së punës, kanë të drejtë kompensimi në rrogë, jo më të vogël se rroga e paraparë për punën e tyre të rregullt, i cili nuk duhet të jetë më i vogël se rroga mujore mesatare për punëtorë në Republikë, të shpallur në Entin e Statistikës të Republikës së Maqedonisë, për muajin për të cilin kanë qenë të angazhuar.

(2) Punëdhënësi ka obligim për pagimin e kompensimit nga paragrafi 1 i këtij neni, për çka shpenzimet refundohen nga buxheti i komunës në rajonin e së cilës është shuar zjarri.

(3) Zjarrfikësit vullnetarë të cilët nuk janë në marrëdhënie pune, si edhe zjarrfikësit vullnetarë të angazhuar jashtë orarit të punës, kanë të drejtë kompensimi i cili në përpjestim me kohën e tyre të angazhimit në shuarjen e zjarrit, nuk duhet të jetë më i vogël se rroga mesatare në Republikë, dhe bie në barrë të komunës në rajonin e së cilës është shuar zjarri.

(4) Punëdhënësit, mundën punëtorëve të vet –zjarrfikës vullnetarë, t'u japin beneficione të caktuara financiare si nxitje për anëtarësimin dhe aktivitetin e tyre në njësitë vullnetare zjarrfikëse.

(5) Zjarrfikësit e njësitë zjarrfikëse nga neni 22 i këtij ligji, kanë të drejtë mungese të paguar nga puna në zgjatje prej një dite pune, për çdo pesë ditë të kaluara efektivisht në shuarje të zjarrit në njësinë e tyre zjarrfikëse, për çka mjetet bien në barrë të komunës.

Neni 27

Zjarrfikës vullnetar për shkak të pjesëmarrjes në shuarjen e zjarreve me njësinë zjarrfikëse në të cilën është i angazhuar, nuk mund të lëshohet nga puna, të sistemohet në vend tjetër të punës ose të dëmtohet në mënyrë tjetër.

Neni 28

(1) Zjarrfikësi vullnetar i cili gjatë shuarjes së zjarrit do të lëndohet ose sëmurët, dhe ai lëndim ose ajo sëmundje shkaktohet drejtpërdrejt ose si pasojë e jashtëzakonshme nga shuarja e zjarrit, është i siguruar konform me rregullat për sigurim shëndetësor, pensional dhe invalidor, si edhe për lëndime të punëtorëve gjatë kohës së punës.

(2) Kohën dhe vendin e ndodhjes së lëndimit i konfirmon udhëheqësi i intervenimit mbi zjarrin gjatë shuarjes të të cilit është lënduar zjarrfikësi, ndërsa lëndimi paraqitet te organi kompetent.

(3) Nëse zjarrfikësi nga paragrafi 1 i këtij neni, gjatë kohës së shuarjes së zjarrit e humb jetën, anëtarët e familjes së tij kanë të drejtë kompensimi të shpenzimeve për varrim dhe të drejta tjera nga sigurimi pensional, gjatë së cilës shpenzimet për realizimin e tyre bien në barrë të komunës në rajonin e së cilës është shuar zjarri.

IV. SHUARJA E ZJARREVE

Neni 29

(1) Secili qytetar i cili vëren rrezik të drejtpërdrejt nga ndezja e zjarrit ose vëren zjarr, është i detyruar ta

mënjanojë rrezikun, gjegjësisht ta shuajë zjarrin, nëse mundet ta bëjë atë pa rrezik për veten ose për ndonjë person tjetër.

(2) Nëse qytetari nuk mundet vetë ta mënjanojë rrezikun, gjegjësisht ta shuajë zjarrin, është i obliguar ta informojë njësinë më të afërt të zjarrfikjes ose stacionin policor dhe të kërkojë ndihmë nga qytetarët në rrethin më të afërt.

Neni 30

Në mënjanimin e rrezikut të drejtpërdrejt për krijimin e zjarrit, shuarjen e zjarrit, shpëtimin e njerëzve dhe pronës dhe mënjanimin e pasojave nga zjarri, janë të detyruar të marrin pjesë qytetarët, organet shtetërore dhe personat juridikë me punëtorët e tyre, veglat, mjetet transportuese, teknike etj. në mënyrë të përcaktuar me ligj dhe dispozita tjera të miratuara në bazë të ligjit.

Neni 31

(1) Njësia për shuarjen e zjarrit është e detyruar të ndër marrë masa për shuarjen e zjarrit, gjegjësisht mënjanimin e rrezikut të drejtpërdrejt për shkaktimin e zjarrit, menjëherë pasi të kuptojë për zjarrin e krijuar ose rrezikuar për krijimin e zjarrit.

(2) Kur njësia për shuarjen e zjarrit nuk mundet vetë ta shuajë zjarrin, personi i cili udhëheq me shuarjen e zjarrit kërkon ndihmë nga njësitë më të afërta për shuarjen e zjarrit.

(3) Njësitë territoriale për shuarjen e zjarrit nga neni 5 paragrafi 5 janë të detyruara të marrin pjesë në shuarjen e zjarrit dhe shpëtimin e jetës së njerëzve dhe të pronës së rrezikuar nga zjarret dhe fatkeqësitë tjera në tërë territorin e Republikës së Maqedonisë, si dhe të ofrojnë ndihmë kur kërkohet ajo gjatë shuarjes së zjarrit në shtetet tjera.

(4) Drejtoria e koordinon pjesëmarrjen e njësitë nga paragrafi 3 i këtij neni në shuarjen e zjarreve të krijuara jashtë territoreve të tyre operative, si dhe në rastet të ofrimit të ndihmës gjatë shuarjes së zjarreve në shtetet tjera.

(5) Njësia për shuarjen e zjarrit prej së cilës kërkohet ndihmë është e detyruar atë ndihmë ta ofrojë, duke siguruar kushte paraprake për mbrojtje nga zjarret në territorin e tyre.

Neni 32

(1) Me shuarjen e zjarrit udhëheq personi përgjegjës i njësies për shuarjen e zjarrit e cila e para ka filluar ta shuajë zjarrin, nëse personi përgjegjës i njësies të cilët marrin pjesë në shuarjen e zjarrit nuk janë marrë vesh ndryshe.

(2) Në personat juridikë të cilët kanë njësi për shuarjen e zjarrit në pajtim me nenin 14 paragrafi 1 i këtij ligji, me shuarjen e zjarrit udhëheq komandanti i asaj njësie për shuarjen e zjarrit.

(3) Kur gjatë shuarjes së zjarrit merr pjesë njësia profesionale për shuarjen e zjarrit dhe njësia vullnetare për shuarjen e zjarrit, me shuarjen e zjarrit udhëheq personi përgjegjës i njësies profesionale për shuarjen e zjarrit, pavarësisht cila njësia e para ka filluar me shuarjen e zjarrit.

Neni 33

(1) Me shuarjen e zjarreve në male dhe në sipërfaqe tjera të hapura, për shuarjen e të cilit janë të mjaftueshme forcat e njësive për shuarjen e zjarrit, në territorin e së cilës është krijuar zjarri, si dhe qytetarët të cilët janë inkuadruar në shuarjen e zjarrit, udhëheq personi përgjegjës i asaj njësie për shuarjen e zjarrit.

(2) Kur në shuarjen e zjarreve në male dhe në sipërfaqe tjera të hapura përveç forcave nga paragrafi 1 i këtij neni janë inkuadruar edhe të punësuarit në personin juridik që administrojnë me sipërfaqet e ndezura, me shuarjen e zjarrit udhëheq personi përgjegjës në atë person juridik, në pajtim me planin e tij për mbrojtje nga zjarret.

(3) Kur në shuarjen e zjarrit janë angazhuar forcat për mbrojtje dhe shpëtim, me shuarjen e zjarrit udhëheq shtabi i forcave për mbrojtje dhe shpëtim.

Neni 34

(1) Me qëllim të shuarjes së suksessme të zjarrit dhe sigurisë së jetës dhe shëndetit të qytetarëve dhe pronës,

nëse ajo është e domosdoshme dhe në tjetër mënyrë e pamundshme, personi i cili udhëheq me aksionin e shuarjes së zjarrit ka të drejtë dhe detyrë në vendin e zjarrit të ndërmer masa, veçanërisht:

- të ftojë pjesëtarë të policisë me qëllim të ndalohet afrimi në vendin e zjarrit të personave të paftuar, si dhe të ndalohet komunikacioni në rethinë;

- të urdhërojë evakuimin e personave dhe pronës që është rrezikuar nga zjarri, mënjanimin e materialeve të cilat do të mundnin të jenë të përfshirë nga zjarri dhe rrënimin i objektit që do të mundnin ta bartin zjarrin mbi objekte tjera, si dhe të ndërmer masa sigurie,

- të urdhërojë ndërpreje të sjelljes së energjisë elektrike, gazit dhe lëngjeve ndezëse;

- të urdhërojë të shfrytëzohen burimet e ujit të cilat i takojnë qytetarëve, personave juridikë dhe organeve shtetërore, nëse në mënyrë tjetër nuk mund të sigurohet sasia e nevojshme e ujit për shuarjen e zjarrit;

- të kufizojë përcjellje të pjesërishme ose të plotë të ujit te konsumatorët tjerë, për shkak të sigurimit të sasisë së nevojshme të ujit për shuarjen e zjarrit;

- me forcë të hapë objektin e mbyllur ose lokalin për shkak të shuarjes së zjarrit dhe shpëtimin e jetës së njerëzve dhe pronës;

- të urdhërojë shfrytëzimin e automjeteve të qytetarëve, personave juridikë dhe organeve shtetërore, për shkak të transportimit të personave të lënduar dhe pronës së rrezikuar nga zjarri, si dhe për sjelljen e paisjes teknike dhe mjeteve për shuarjen e zjarrit;

- të përdorë mjete për lidhje të qytetarëve, personave juridikë dhe organeve shtetërore;

- të urdhërojë prerjen e drunjve në mal për shkak të krijimit të brezit të sigurisë për pengimin e zgjerimit të zjarrit, dhe

- të urdhërojë ndezjen e metrive të rrezikshme, nëse nuk ekziston mënyrë tjetër për mënjanimin e rrezikut.

(2) Marrja e masave nga paragrafi 1 i këtij neni mund të zgjasë për kohën që është e domosdoshme për mënjanimin e rrezikut, gjegjësisht shuarjen e zjarrit.

(3) Udhëheqësi i aksionit për shuarjen e zjarrit është i detyruar t'i ndërmarrë të gjitha masat e nevojshme me qëllim të pamundësohet paraqitja e sërishme e zjarrit, si dhe masat për ruajtjen e gjurmëve dhe lëndëve të cilat mund të shërbejnë si material për përcaktimin e shkaqeve të zjarrit.

Neni 35

Në objektet e përfaqësive diplomatike ose përfaqësive konzulare, njësitë e zjarrfikësve nga neni 5 i këtij ligji mund të hyjnë për shuarjen e zjarrit, vetëm me kërkesë të shefit të misionit ose personit të autorizuar nga ai.

Neni 36

Personi gjegjësisht shtabi i cili udhëheq me shuarjen e zjarrit mund t'i angazhojë qytetarët që janë gjetur në vendin e zjarrit, të punësuarit te personat juridikë, në rast të zjarrit të shkaktuar në objektet e tyre, të marrin pjesë në shuarjen e zjarrit, si dhe t'i vëjnë në dispozitim mjetet e tyre të nevojshme për zbatimin e aksioneve për shuarjen e zjarrit, nëse njësitë e angazhuara të zjarrfikësve nuk janë në gjendje ta bëjnë atë.

Neni 37

(1) Për shkak të zbatimit të autorizimeve nga neni 34 dhe neni 36 i këtij ligji, udhëheqësi i aksionit për shuarjen e zjarrit ka legjitimacion të posaçëm.

(2) Drejtoria mban evidencë të posaçme për legjitimacionet e lëshuara nga paragrafi 1 i këtij neni.

(3) Formën dhe përmbajtjen e formularit të legjitimacionit, mënyrën e lëshimit të tij dhe mënyrën e mbajtjes së evidencës për legjitimacionet e lëshuara nga paragrafi 1 i këtij neni, i përcakton drejtori i Drejtorisë.

Neni 38

(1) Prefekti i komunës, në rajonin e të cilit është shkaktuar zjarri me përmasa më të mëdha, në pajtim me Planin për mbrojtje dhe shpëtim, mundet përmes shpalljes publike t'i thërrasë qytetarët më të moshuar se 18 vjet të marrin pjesë në aksionin për shuarjen e zjarrit.

(2) Prefekti i komunës, në rastet e shënuara në paragrafin 1 të këtij neni mund t'u urdhërojë qytetarëve dhe personave juridikë t'i vëjnë në dispozitim mjetet dhe pajisjen e tyre të nevojshme në zbatimin e aksionit për shuarjen e zjarrit, në pajtim me Planin për mbrojtje dhe shpëtim.

Neni 39

(1) Qytetarët që marrin pjesë në shuarjen e zjarreve në pajtim me nenin 38 paragrafin 1 të këtij ligji, i kanë të drejtat e përcaktuara në nenet 26, 27 dhe 28 të këtij ligji, që u takojnë zjarrfikësve vullnetarë për pjesëmarrje në shuarjen e zjarreve.

(2) Shpenzimet nga paragrafi 1 i këtij neni bijnë mbi barrën e komunës në rajonin ku është shkaktuar zjarri.

Neni 40

(1) Zjarrfikësit dhe qytetarët që marrin pjesë në aksionin për shuarjen e zjarrit më gjatë se katër orë, kanë të drejtë ushqimi në llogari të komunës në rajonin e së cilës shuhet zjarri.

(2) Në rastet nga paragrafi 1 i këtij neni, komuna mund të kërkojë refundim të mjeteve të harxhuara nga pronari i pronës së djegur.

Neni 41

Shpenzimet për interevenim të shuarjes së zjarrit, komuna mund t'i arkëtojë nga:

- shkaktuesi i zjarrit, në rastin kur zjarri është i shkaktuar me qëllim ose nga pakujdesia e madhe;

- personi fizik ose personi juridik që nuk i ka zbatuar masat e caktuara për mbrojtje nga zjarri, si dhe masat e caktuara gjatë transportit, depoimit dhe veprimeve të tjera lidhur me materie të rrezikshme;

- personi fizik i cili nuk ka organizuar rojë kundër zjarrit në pajtim me ligjin;

- personi i cili me qëllim ose pa arsye e ka alarmuar njësinë zjarrfikëse.

Neni 42

(1) Njësitë zjarrfikëse janë të obliguara të mbajnë evidencë të posaçme për zjarret e shkaktuara, shpërthimet, intervenimet për shuarje dhe intervenimet për veprime të tjera, sipas metodologjisë unike dhe për atë ta lajmërojnë Drejtorinë dhe komunën që i ka formuar njësitë zjarrfikëse.

(2) Organet shtetërore, personat juridikë dhe personat të cilët në mënyrë të pavarur kryejnë veprimtari janë të obliguar të mbajnë evidencë dhe më së voni në afat prej pesë ditësh ta lajmërojnë Drejtorinë dhe njësinë territoriale zjarrfikëse në rajonin e tyre për zjarret e shkaktuara në objektet e tyre dhe pasojat e shkaktuara nga të njëjtat.

(3) Drejtori i Drejtorisë do të nxjerrë rregulla më të përafërta për formën e formularëve, mënyrën e mbajtjes së evidencës për zjarret e shkaktuara, shpërthimet, intervenimet për shuarjen e zjarreve dhe veprime të tjera.

V. APARATET, PAJISJET DHE MJETET PËR SHUARJEN E ZJARREVE

Neni 43

(1) Prodhimi i aparateve, pajisjeve dhe mjeteve për shuarjen e zjarreve, si dhe mjeteve të tjera mbrojtëse dhe instalimeve bëhet në pajtim me rregullat për standardizim.

(2) Aparatet, pajisjet, mjetet dhe instalimet nga paragrafi 1 i këtij neni që importohen, mund të shfrytëzohen vetëm nëse për të njëjtat është siguruar certifikat në pajtim me rregullat për standardizim, akreditim dhe vlerësim të përshtatshmërisë.

(3) Për prodhimin e aparateve, pajisjeve dhe mjeteve për shuarjen e zjarreve nga paragrafi 1 i këtij neni, është e ndaluar të përdoren substancat që ndikojnë dëmshëm ndaj mjedisit jetësor dhe shtresës së ozonit.

(4) Ministri i Mjedisit Jetësor dhe i Planifikimit Hapësinor në pajtim me drejtorin e Drejtorisë, do ta caktojë listën e substancave, si dhe mënyrën dhe kriteret për shfrytëzim, depoim, lëshim dhe shkatërim të substancave që shfrytëzohen për mbrojtje nga zjarret, dhe të cilat e rrezikojnë mjedisin jetësor dhe shtresën e ozonit.

Neni 44

(1) Mirëmbajtjen dhe servisimin e instalimeve stabile për zbulimin, alarmimin dhe shuarjen e zjarreve dhe zbulimin e përzierjeve eksplozive, mund t'i kryejë personi juridik i regjistruar për kryerjen e asaj veprimtarie, që disponon me pajisje teknike përkatëse për punë dhe ka të punësuar së paku dy persona prej të cilëve njëri ka të kryer së paku shkollimin e lartë të drejtimit teknik, ndërsa tjetri të ketë të kryer së paku shkollën e mesme të drejtimit teknik.

(2) Personi juridik i cili i kryen punët nga paragrafi 1 i këtij neni duhet të ketë autorizim nga Drejtoria.

(3) Mirëmbajtjen, servisimin dhe kontrollin e instalimeve nga paragrafi 1 i këtij neni, personat juridikë janë të obliguar ta kryejnë në pajtim me normativat teknike, standardet dhe udhëzimet e prodhuesit, së paku një herë në vit.

(4) Subjektet juridike në të cilat bëhet mirëmbajtja, servisimi dhe kontrollimi i instalimeve nga paragrafi 1 i këtij neni, janë të obliguar të mbajnë evidencë të posaçme për mirëmbajtjen e kryer, servisimin gjegjësisht kontrollin e instalimeve nga paragrafi 1 i këtij neni.

(5) Për servisimin e kryer, gjegjësisht kontrollin e instalimeve nga paragrafi 1 i këtij neni, pronari gjegjësisht shfrytëzuesi i objektit merr vlerëtim nga subjekti juridik i cili e ka bërë servisimin gjegjësisht kontrollin.

(6) Personit juridik nga paragrafi 1 i këtij neni, do t'i merret autorizimi nëse punët nuk i kryen në pajtim me normativat teknike, standardet dhe udhëzimet ose nëse pushon t'i plotësojë kushtet kadrovike dhe teknike për kryerjen e asaj veprimtarie.

(7) Drejtori i Drejtorisë do të miratojë rregulla për përcaktimin e kriterëve më të përafërta që duhet t'i plotësojnë personat juridikë nga paragrafi 1 i këtij neni që kanë të bëjnë me pajisjen teknike

Neni 45

(1) Mirëmbajtja, servisimi dhe kontrolli i aparateve kundër zjarrit kryhet në pajtim me normativat teknike, standardet dhe udhëzimet e prodhuesit, së paku një herë në vit, ndërsa aparatet kundër zjarrit të ekspozuar në ndikimet e jashtme atmosferike dhe ndikimet në mjediset agresive teknologjike, së paku një herë në periudhë prej gjashtë muajsh.

(2) Subjektet juridike në të cilat bëhet mirëmbajtja, servisimi dhe kontrolli i aparateve kundër zjarrit, janë të obliguar të mbajnë evidencë të posaçme për mirëmbajtjen e kryer, kontrollin, gjegjësisht servisimin e aparateve kundër zjarrit.

(3) Kontrollin e servisimit dhe të provuarit kontrollues të aparateve në pajtim me paragrafin 1 të këtij neni, mund ta kryejnë personat juridikë që kanë të punësuar së paku dy persona me shkollim të kryer së paku shkollën e mesme të drejtimit teknik dhe që disponojnë me pajisje përkatëse dhe lokal për punë.

(4) Për kryerjen e punëve nga paragrafi 1 i këtij neni, personat juridikë duhet të kenë autorizim nga Drejtoria.

(5) Drejtori i Drejtorisë do të miratojë rregulla për përcaktimin më të përafërt të zgjedhjes së llojeve dhe të sasive të aparateve kundër zjarrit të cilat duhet t'i kenë personat juridikë dhe qytetarët, si dhe për caktimin e kriterëve që duhet t'i plotësojnë personat juridikë nga paragrafi 3 i këtij neni që i përkasin pajisjes teknike dhe lokalit për punë.

(6) Punëtorët që e kryejnë kontrollin e servisimit dhe të provuarit kontrollues të aparateve për shuarjen e zjarreve, doemos duhet ta kenë të dhënë provimin profesional në pajtim me Programin për dhënien e provimit profesional që e miraton Drejtoria.

(7) Provimi profesional jepet para Komisionit të formuar nga drejtori i Drejtorisë, i përbërë prej tre anëtarësh, prej të cilëve dy nga Drejtoria, të cilët punojnë në punët për mbrojtje nga zjarret, si dhe një anëtar i jashtëm, me së paku shkollim të lartë të drejtimit teknik të kryer dhe përvojë pune prej së paku pesë vjetësh kryekëput në punët për mbrojtje nga zjarret.

(8) Drejtori i Drejtorisë do të miratojë rregulla më të përafërta për mënyrën e dhënies së provimit profesional të punëtorëve që kryejnë kontroll të servisimit dhe të provuarit kontrollues të aparateve për shuarjen e zjarreve.

Neni 46

Personat e autorizuar juridikë të cilët i kryejnë punët nga neni 45 paragrafi 1 i këtij ligji, si dhe personat juridikë nga neni 44 paragrafi 1 i këtij ligji, shpallen në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

Neni 47

(1) Njësitë zjarrfikëse janë të obliguara të kryejnë kontroll periodik dhe kontroll të rregullshmërisë së pajisjes kundër zjarrit me të cilën ata disponojnë.

(2) Drejtori i Drejtorisë do të miratojë rregulla më të përafërta për mënyrën, procedurën dhe afatet kur duhet të kryhet kontrolli i pajisjes kundër zjarrit nga paragrafi 1 i këtij neni.

VI. FINANCIMI

Neni 48

(1) Mjetet për financimin e njësisve zjarrfikëse dhe organizatës për shuarjen e zjarreve sigurohen nga:

- Buxheti i Republikës së Maqedonisë;
- Buxheti i komunës dhe Buxheti i Qytetit të Shkupit;
- 12% nga premitë e paguara për sigurimin e pronës nga zjarri;
- 2% e premive të paguara për sigurimin e automjeteve (Kasko) dhe sigurimi i përgjegjësisë nga përdorimi i automjeteve;
- mjetet nga dënimet e paguara për kundërvajtje të bëra nga sfera e mbrojtjes nga zjarret dhe shpërthimet;
- kontributet vullnetare dhe mjetet tjera nga shoqëritë e sigurimit, fondacionet, personat fizikë dhe juridikë, të destinuara për përparimin e mbrojtjes nga zjarret;
- të hyrat nga burimet vetjake për shërbimet e kryera në pajtim me nenin 5 paragrafin 2 të këtij ligji.

(2) Mjetet nga paragrafi 1 alineja 3 e këtij neni janë të hyra të Drejtorisë dhe arkëtohen një herë në muaj.

(3) Mjetet që sigurohen në pajtim me paragrafin 1 alineja 4 neni ???, janë të hyra të Buxhetit të komunës dhe arkëtohen një herë në muaj.

(4) Mjetet nga paragrafi 1 alinetë 5, 6 dhe 7 të këtij neni janë të hyra të Buxhetit të komunës.

Neni 49

(1) Mjetet nga neni 48 paragrafi 1 alineja 1 sigurohen për financimin e rrogave dhe kompensimet e të punësuarve në njësitë zjarrfikëse nga neni 5 i këtij ligji, në pajtim me ligjin me të cilin përcaktohet financimi i njësisve të vetadministrimit lokal, nëse me këtë ligj nuk është caktuar ndryshe.

(2) Mjetet nga neni 48 paragrafi 1 alineja 3 arkëtohen në llogari të posaçme në Drejtori, me destinim të caktuar për furnizimin e pajisjes kundër zjarrit dhe mjeteve për shuarjen e zjarreve për njësitë zjarrfikëse nga neni 5 paragrafi 5 i këtij ligji.

(3) Drejtoria formon Komision për lejimin e furnizimit të pajisjeve zjarrfikëse, dhe mjete për shuarjen e zjarrit për njësitë zjarrfikëse nga neni 5 paragrafi 5 i këtij ligj (në tekstin e mëtejshëm: Komisioni).

(4) Komisioni nga paragrafi 3 i këtij neni përbëhet prej dy përfaqësuesve të Drejtorisë dhe Shoqatës së njësisve të vetadministrimit lokal dhe një përfaqësuesi të Ministrisë së Financave.

(5) Kryetari i Komisionit është përfaqësues i Drejtorisë.

(6) Komisioni ka për detyrë në bazë të kriterëve të qarta dhe transparente t'i përcaktojë nevojat dhe prioritetet për furnizim me pajisje kundër zjarrit dhe mjeteve për shuarjen e zjarreve për njësitë zjarrfikëse nga neni 5 paragrafi 5 i këtij ligji, ta përcjellë kryerjen e procedurës për furnizim, dhe në Drejtori të parashtrijë propozim për ndarjen e pajisjes kundër zjarrit dhe mjeteve për shuarjen e zjarreve, sipas komunave.

(7) Me propozim të Drejtorisë, Qeveria miraton vendim për ndarjen e pajisjes së furnizuar zjarrfikëse dhe mjeteve për shuarjen e zjarreve, në komuna.

(8) Drejtori i Drejtorisë, me propozim të Komisionit nga paragrafi 3 i këtij neni vendos edhe për lënien e pajisjes së përdorur zjarrfikëse prej njësisë zjarrfikëse, të cilës i është ndarë pajisje e re zjarrfikëse, njësisë tjetër zjarrfikëse. Pajisja zjarrfikëse e cila largohet duhet të jetë e llojit të njëjtë, gjegjësisht për të njëjtin qëllim me pajisjen e re zjarrfikëse.

Neni 50

(1) Mjetet nga neni 48 paragrafi 1 alineja 2, 4, 5, 6 dhe 7 të këtij ligji, sigurohen për:

- financimin e aktiviteteve rrjedhëse operative dhe furnizimin me pajisje zjarrfikëse në njësitë territoriale zjarrfikëse nga neni 5 paragrafi 3 dhe 4 të këtij ligji.

- pjesëmarrje në financimin e njësisë zjarrfikëse që e mbulon rajonin e vet, dhe e cila në pajtim me dispozitat e këtij ligji nuk formon njësi zjarrfikëse, në lartësi në përpjestim me numrin e banorëve të asaj komune;

- financimin e aktiviteteve programore të shoqatave vullnetare zjarrfikëse dhe shoqatave të tyre në rajonin e komunës, dhe

- financimin e angazhimit dhe nevojave përzjarrfikës sezonale, zjarrfikës vullnetarë dhe qytetarëve të cilët marrin pjesë në aksionet për shuarjen e zjarrit, në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

Neni 51

(1) Lidhja e zjarrfikësve e Republikës së Maqedonisë financohet nga mjetet nga neni 48 paragrafi 1 alineja 3 që janë të hyra të Drejtorisë, në lartësi prej 10%, në pajtim me programin vjetor të aktiviteteve që i miraton Drejtoria.

VII. MBIKËQYRJA MBI PUNËN E NJËSIVE TË ZJARRFIKËSVE, SHUARJES SË ZJARREVE DHE MIRËMBAJTJES SË PAJISJES KUNDËR ZJARRIT

Neni 52

Mbikëqyrje mbi punën operative të njësisë zjarrfikëse, organizimin e shuarjes së zjarreve, mirëmbajtjen, servisimin dhe kontrollin e instalimeve stabile për zbulimin, lajmërimin dhe shuarjen e zjarreve, si dhe mbi mirëmbajtjen, servisimin dhe kontrollin e aparateve kundër zjarrit, i kryen inspektori i përgjithshëm në pajtim me ligjin me të cilin përcaktohen të drejtat, obligimet dhe kompetencat e inspektorit të përgjithshëm.

VIII. DISPOZITA NDËSHKUESE

Neni 53

(1) Me dënim me para, prej 100 000 deri më 300 000 denarë, do të dënohet për kundërvajtje personi juridik, nëse:

- nuk formon njësi profesionale të zjarrfikësve, në pajtim me dispozitat e nenit 14 paragrafi 2 i këtij ligji;

- nuk e respekton dispozitën nga neni 30 të këtij ligji;

- për mbrojtje nga zjarret shfrytëzon substanca që e rrezikojnë mjedisin jetësor dhe shtresën e ozonit, në kundërshtim me mënyrën e përcaktuar në rregullën e posaçme nga neni 43 paragrafi 4 i këtij ligji;

- nuk është i regjistruar për kryerjen e veprimtarisë, në pajtim me nenin 44 paragrafi 1 të këtij ligji;

- nuk ka autorizim në pajtim me nenin 44 paragrafin 2 të këtij ligji;

- nuk i plotëson kushtet nga neni 45 paragrafi 3 i këtij ligji dhe nuk ka autorizim nga Drejtoria në pajtim me nenin 45 paragrafi 4 i këtij ligji.

(2) Për kundërvajtjen nga paragrafi 1 i këtij neni, do të dënohet me dënim me para, prej 30 000 deri në 50 000 denarë, edhe personi përgjegjës te personi juridik, nga paragrafi 1 i këtij neni.

Neni 54

(1) Me dënim me para prej 50 000 deri më 100 000 denarë, do të dënohet për kundërvajtje personi juridik, nëse:

- nuk e respekton dispozitën nga neni 18 i këtij ligji;

- nuk vepron në pajtim me dispozitën e nenit 25 të këtij ligji;

- nuk vepron në pajtim me dispozitën e nenit 26 paragrafit 2 të këtij ligji;

- nuk i vë në dispozicion mjetet personale dhe pajisjet e nevojshme për zbatimin e aksionit për shuarjen e zjarrit, në pajtim me nenin 38 paragrafin 2 të këtij ligji;

- nuk vepron në pajtim me dispozitën e nenit 42 paragrafi 2 të këtij ligji;

- nuk vepron në pajtim me dispozitën nga neni 44 paragrafët 3 dhe 4 të këtij ligji;

- nuk vepron në pajtim me dispozitën nga neni 45 paragrafi 2 i këtij ligji;

(2) Për kundërvajtjen nga paragrafi 1 i këtij neni, do të dënohet me dënim me para, prej 10 000 deri në 30 000 denarë, edhe personi përgjegjës te personi juridik.

Neni 55

(1) Me dënim me para prej 10 000 deri në 30 000 denarë do të dënohet personi përgjegjës për zbatimin e grevës në pajtim me rregullat për grevë, nëse nuk vepron në pajtim me dispozitën e nenit 20 të këtij ligji.

(2) Me dënim me para prej 10 000 deri në 30 000 denarë do të dënohet personi përgjegjës i njësisë zjarrfikëse nga neni 5 i këtij ligji, nëse nuk vepron në pajtim me dispozitën nga neni 31 paragrafët 1, 2, 3 dhe 5 të këtij ligji.

(3) Me dënim me para prej 10 000 deri në 30 000 denarë do të dënohet personi përgjegjës i njësisë zjarrfikëse nga neni 5 i këtij ligji, nëse nuk vepron në pajtim me dispozitën nga neni 42 paragrafi 1 i këtij ligji.

(4) Me dënim me para prej 10 000– deri në 30 000 denarë do të dënohet personi i cili udhëheq me aksionin për shuarjen e zjarrit, nëse nuk vepron në pajtim me dispozitën nga neni 34 i këtij ligji.

Neni 56

(1) Me dënim me para, prej 10 000 deri më 30 000 denarë, do të dënohet për kundërvajtje personi fizik, nëse:

- nuk kryen trajnim në pajtim me dispozitën e nenit 7 paragrafi 2 të këtij ligji;

- nuk e jep provimin profesional për udhëheqës të aksionit për shuarjen e zjarrit, në pajtim me dispozitën nga neni 12 paragrafi 2 i këtij ligji;

- nuk vepron në pajtim me dispozitën e nenit 29 të këtij ligji, nëse bëhet fjalë për persona më të moshuar se 18 vjet;

- nuk vepron në pajtim me dispozitën e nenit 30 të këtij ligji;

- nuk vepron në pajtim me dispozitën e nenit 34 të këtij ligji;

- nuk i vë në dispozicion mjetet personale dhe pajisjen e nevojshme për zbatimin e aksionit për mbrojtje nga zjarri, në pajtim me nenin 38 paragrafin 2 të këtij ligji;

- nuk vepron në pajtim me dispozitën e nenit 42 paragrafi 2 të këtij ligji;

IX. DISPOZITA KALIMTARE DHE PËRFUNDIMTARE

Neni 57

Personat juridikë, nga neni 44 i këtij ligji të cilët deri në ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji bëjnë mirëmbajtjen dhe servisimin e instalimeve stabile për zbulimin, lajmërimin dhe shuarjen e zjarreve dhe zbulimin e përzjerjeve shpërthyes, janë të obliguar të marrin autorizim nga Drejtoria në afat prej gjashtë muajsh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Neni 58

Personat juridikë nga neni 45 i këtij ligji të cilët deri në ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji bëjnë mirëmbajtjen, servisimin dhe kontrollin e aparateve kundër zjarrit, janë të obliguar të marrin autorizim nga Drejtoria në afat prej gjashtë muajsh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Neni 59

Kontrollin e servisimit dhe të provuarit kontrollues të aparateve mund ta kryejnë edhe personat juridikë të cilët deri në ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji të cilët i kanë të punësuar minimum dy persona me shkollim të mesëm me drejtim teknik dhe përvojë pune prej së paku dy viteve në sferën e mirëmbajtjes, servisimit dhe kontrollit të aparateve kundër zjarrit.

Neni 60

(1) Objektet të cilat janë të vendosura, si dhe objektet që i shfrytëzojnë njësitë zjarrfikëse nga neni 5 paragrafi 3 i këtij ligji, nuk mund të ndahen dhe të njëjtat të barten në pronësi pa kompensim të komunave në kompetencat e së cilës barten këto njësi, në afat prej gjashtë muajve nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji, në Qytetin e Shkupit dhe komunat: Manastir, Veles, Gjevgjeli, Gostivar, Koçan, Kumanovë, Ohër, Prilep, Strumicë, Tetovë, Shtip, Resnjë, Kavadar, Vallandovë, Dibër, Berovë, Vinicë, Dellçevë, Kriva Pallankë, Kratovë, Strugë, Kërçovë, Krushevë, Makedonski Brod, Radovish, Sveti Nikollë, Probishtip, Demir Hisar dhe Negotinë.

(2) Njësitë zjarrfikëse nga neni 5 paragrafi 4 i këtij ligji, do të formohen më së voni në afat prej 24 muajsh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

(3) Dispozitat nga paragrafi 1 dhe 2 të këtij neni zbatohen edhe ndaj tërë pajisjes me të cilën disponojnë njësitë zjarrfikëse nga neni 5 paragrafi 3 i këtij ligji, në ditën e bartjes oficiale të kompetencës.

(4) Pjesët e objekteve nga paragrafi 1 dhe 2 të këtij neni, të cilat deri në ditën e bartjes së kompetencave i shfrytëzon Ministria e Punëve të Brendshme për destinime të tjera, vazhdojnë të shfrytëzohen nga kjo Ministri, në bazë të marrëveshjes me komunën, me mbulimin e hargxhimeve rrjedhëse që shkaktohen në lidhje me shfrytëzimin e tyre.

(5) Pas kalimit të 30 ditëve nga dita e bartjes së objekteve dhe pajisjes së komunave në pajtim me bilancin e ndarjes, në mënyrë përkatëse zbatohen dispozitat nga neni 49 të këtij ligji.

Neni 61

(1) Njësitë zjarrfikëse nga neni 5 paragrafi 3 i këtij ligji, në ditën e bartjes së tyre nën kompetencat e Qytetit të Shkupit dhe komunat në pajtim me nenin 60 të këtij ligji, vazhdojnë të funksionojnë si njësi zjarrfikëse në Qytetin e Shkupit dhe komunat nga neni 5 paragrafi 3 i këtij ligji.

(2) Të punësuarit në njësitë zjarrfikëse nga neni 5 paragrafi 3 i këtij ligji, ndërmerren nga Qyteti i Shkupit dhe komunat, në pajtim me ligjin me të cilin rregullohet financimi i njësisve të vetadministrimit lokal më 01.01.2005.

(3) Zjarrfikësit në njësitë zjarrfikëse nga neni 5 paragrafi 3 i këtij ligji, të cilët në ditën e bartjes së tyre nën kompetencat e Qytetit të Shkupit dhe komunat, nuk e plotësojnë kushtin në pajtim me nenin 11 paragrafi 2 alineja 3 e këtij ligji, janë të obliguar ta plotësojnë këtë kusht më së voni në afat prej 2 vjetësh, llogaritur nga dita e bartjes oficiale e njësisve zjarrfikëse në kompetenca të Qytetit të Shkupit dhe komunave, në pajtim me nenin 60 të këtij ligji.

(4) Punët administrative-teknike dhe evidencat e kontabilitetit të njësisve zjarrfikëse nga neni 5 paragrafi 3 dhe 4 të këtij ligji, ndërmerren dhe kryhen nga administrata e komunës, në pajtim me afatet nga paragrafi 2 i këtij neni dhe neni 60 paragrafi 1 i këtij ligji.

Neni 62

Obligimin për dhënien e provimit profesional të personave të cilët udhëheqin me aksionet për shuarjen e zjarrit dhe shpëtimin e njerëzve dhe pronës nga neni 12 paragrafi 2 i këtij ligji, nuk ka të bëjë me njerëzit të cilët deri në ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji kanë fituar statusin e udhëheqësit të aksioneve për shuarjen e zjarrit dhe shpëtimin e njerëzve dhe pronës.

Neni 63

Për zbatimin e procesit të bartjes së kompetencave të njësisve zjarrfikëse në bazë të bilancit të ndarë, në pajtim me dispozitat e këtij ligji, do të formohet Komision i posaçëm nga Qeveria, e përbërë prej tre përfaqësuesve të Ministrisë së Punëve të Brendshme, Ministrisë së Vetadministrimit Lokal dhe Ministrisë së Financave, si dhe tre përfaqësuesve nga Qyteti i Shkupit, gjegjësisht komuna nën kompetencat e së cilës bartet njësi zjarrfikëse.

Neni 64

(1) Aktet nënligjore që dalin nga dispozitat e këtij ligji, do të miratohen në afat prej 12 muajve nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Neni 65

Me ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji pushon të vlejë Ligji për mbrojtjen nga zjarri ("Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr. 43/86, 37/87, 51/88, 36/90 dhe 12/93), në pjesën e dispozitave që kanë të bëjnë me njësitë zjarrfikëse, shoqatat dhe lidhjet zjarrfikëse, shuarjen e zjarreve, këshillat për mbrojtje nga zjarret, financimin, dispozitat ndëshkuese dhe dispozitat kalimtare dhe përfundimtare.

Neni 66

Ky ligj hyn në fuqi ditën e tetë nga dita e shpalljes në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

1263.

Врз основа на член 125 од Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 98/00 и 17/03), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 04.10.2004 година, донесе

О Д Л У К А

**ЗА НАЧИНОТ НА НАПЛАТА НА ИЗНОСОТ ЗА
„ДЕТСКА НЕДЕЛА“ ВО ВРЕМЕТО ОД 4 ДО
10.10.2004 ГОДИНА**

Член 1

За време на траењето на „Детска недела“ се плаќа посебен износ:

1. На секој продаден влезен билет за театар, кино, уметничка изложба и други културни манифестации – 5,00 денари;
2. На секоја поштенска пратка во внатрешниот сообраќај, освен на печатени работи – 2,00 денари;
3. На секој влезен билет на спортски натпревари и други спортски приредби – 5,00 денари;
4. На секој продаден билет во железничкиот и автобускиот (меѓународниот) сообраќај – 10,00 денари;
5. На секој продаден возен билет во авионскиот сообраќај – 50,00 денари;
6. На секоја продадена грамофонска плоча, музички компакт диск и видео касета – 10,00 денари.

Од плаќањето на износот од став, точка 1 на овој член, се исклучуваат изложбите, приредбите и другите културни манифестации организирани од страна на ученици и студенти во јавни установи.

Член 2

Оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 23-3542/1
4 октомври 2004 година
Скопје

Претседател на Владата
на Република Македонија,
Хари Костов, с.р.

1264.

Врз основа на 17 став 3 од Законот за јавните претпријатија (“Службен весник на Република Македонија” бр. 38/96, 6/2002 и 40/2003) и член 36 став 6 од Законот за Владата на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” бр. 59/2000 и 12/2003), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 20 септември 2004 година, донесе

РЕШЕНИЕ**ЗА РАЗРЕШУВАЊЕ И ИМЕНУВАЊЕ ЧЛЕН НА УПРАВНИОТ ОДБОР НА ЈАВНОТО ПРЕТПРИЈАТИЕ ЗА ПРОСТОРНИ И УРБАНИСТИЧКИ ПЛАНОВИ СКОПЈЕ ОД РЕДОТ НА ВРАБОТЕНИТЕ**

1. м-р Пене Пенев се разрешува од должноста член на Управниот одбор на Јавното претпријатие за просторни и урбанистички планови - Скопје од редот на вработените, поради заминување на друга должност.

2. За член на Управниот одбор на Јавното претпријатие за просторни и урбанистички планови - Скопје од редот на вработените се именува Никола Гацовски, дипл. маш. инженер.

3. Ова решение влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во “Службен весник на Република Македонија”.

Бр. 17-1944/2 Претседател на Владата
20 септември 2004 година на Република Македонија,
Скопје Хари Костов, с.р.

1265.

Врз основа на 23 став 1 од Законот за јавните претпријатија (“Службен весник на Република Македонија” бр. 38/96, 6/2002 и 40/2003) и член 36 став 6 од Законот за Владата на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” бр. 59/2000 и 12/2003), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 20 септември 2004 година, донесе

РЕШЕНИЕ**ЗА РАЗРЕШУВАЊЕ ОД ФУНКЦИЈАТА ДИРЕКТОР НА ЈП ЗА НАБАВКА, ТРАНСПОРТ И ДИСТРИБУЦИЈА НА ПРИРОДЕН ГАС “ГА-МА” - СКОПЈЕ**

1. Радослав Ѓиновски се разрешува од функцијата директор на Јавното претпријатие за набавка, транспорт и дистрибуција на природен гас “ГА-МА” - Скопје, поради истек на мандатот за кој е именуван.

2. Ова решение влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во “Службен весник на Република Македонија”.

Бр. 17-3353/2 Претседател на Владата
20 септември 2004 година на Република Македонија,
Скопје Хари Костов, с.р.

1266.

Врз основа на 66 од Законот за класифицирани информации (“Службен весник на Република Македонија” бр. 9/2004) и член 36 став 6 од Законот за Владата на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” бр. 59/2000 и 12/2003), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 20 септември 2004 година, донесе

РЕШЕНИЕ**ЗА ИМЕНУВАЊЕ НА ДИРЕКТОРОТ НА ДИРЕКЦИЈАТА ЗА БЕЗБЕДНОСТ НА КЛАСИФИЦИРАНИ ИНФОРМАЦИИ**

1. За директор на Дирекцијата за безбедност на класифицирани информации се именува д-р Стојан Славески, вршител на должноста директор на Дирекцијата за безбедност на класифицирани информации.

2. Ова решение влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во “Службен весник на Република Македонија”.

Бр. 17-3422/2 Претседател на Владата
20 септември 2004 година на Република Македонија,
Скопје Хари Костов, с.р.

1267.

Врз основа на 23 став 1 од Законот за јавните претпријатија (“Службен весник на Република Македонија” бр. 38/96, 6/2002 и 40/2003) и член 36 став 6 од Законот за Владата на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” бр. 59/2000 и 12/2003), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 20 септември 2004 година, донесе

РЕШЕНИЕ**ЗА РАЗРЕШУВАЊЕ ОД ФУНКЦИЈАТА ДИРЕКТОР НА ЈП ЗА ИЗВРШУВАЊЕ НА ВОДОСТОПАНСКИ ДЕЈНОСТИ ХС “ЗЛЕТОВИЦА” - ПРОБИШТИП**

1. Мирослав Нушевски се разрешува од функцијата директор на Јавното претпријатие за извршување на водостопански дејности ХС “Злетовица” - Пробиштип.

2. Ова решение влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во “Службен весник на Република Македонија”.

Бр. 17-3423/1 Претседател на Владата
20 септември 2004 година на Република Македонија,
Скопје Хари Костов, с.р.

1268.

Врз основа на 9-а став 3 од Законот за индустриската сопственост (“Службен весник на Република Македонија” бр. 47/2002, 42/2003 и 9/2004) и член 36 став 6 од Законот за Владата на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” бр. 59/2000 и 12/2003), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 20 септември 2004 година, донесе

РЕШЕНИЕ**ЗА ИМЕНУВАЊЕ ЗАМЕНИК НА ДИРЕКТОРОТ НА ДРЖАВНИОТ ЗАВОД ЗА ИНДУСТРИСКА СОПСТВЕНОСТ**

1. За заменик на директорот на Државниот завод за индустриска сопственост се именува м-р Јана Дуковска, дипл. правник.

2. Ова решение влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во “Службен весник на Република Македонија”.

Бр. 17-3455/1 Претседател на Владата
20 септември 2004 година на Република Македонија,
Скопје Хари Костов, с.р.

1269.

Врз основа на 23 став 1 од Законот за јавните претпријатија (“Службен весник на Република Македонија“ бр. 38/96, 6/2002 и 40/2003) и член 36 став 6 од Законот за Владата на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија“ бр. 59/2000 и 12/2003), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 20 септември 2004 година, донесе

РЕШЕНИЕ
ЗА ИМЕНУВАЊЕ ДИРЕКТОР НА ЈП ЗА ИЗВРШУВАЊЕ
НА ВОДОСТОПАНСКИ ДЕЈНОСТИ ХС “ЗЛЕТОВИЦА“
ПРОБИШТИП

1. За директор на Јавното претпријатие за извршување на водостопански дејности ХС “Злетовица“ - Пробиштип се именува Благој Индов, дипл. економист, сопственик на ДООЕЛ “БИПРОМ“ за производство на мебел - Велес.

2. Ова решение влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во “Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 17-3456/1 Претседател на Владата
20 септември 2004 година на Република Македонија,
Скопје **Хари Костов, с.р.**

1270.

Врз основа на 23 став 1 од Законот за јавните претпријатија (“Службен весник на Република Македонија“ бр. 38/96, 6/2002 и 40/2003) и член 36 став 6 од Законот за Владата на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија“ бр. 59/2000 и 12/2003), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 20 септември 2004 година, донесе

РЕШЕНИЕ
ЗА ИМЕНУВАЊЕ ДИРЕКТОР НА ЈП ЗА НАБАВКА,
ТРАНСПОРТ И ДИСТРИБУЦИЈА НА ПРИРОДЕН
ГАС “ГА-МА“ - СКОПЈЕ

1. За директор на јавното претпријатие за набавка, транспорт и дистрибуција на природен гас “ГА-МА“ - Скопје се именува Владо Петровски, дипл. правник, вработен во ова јавно претпријатие.

2. Ова решение влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во “Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 17-3457/1 Претседател на Владата
20 септември 2004 година на Република Македонија,
Скопје **Хари Костов, с.р.**

1271.

Врз основа на 17 став 1 од Законот за јавните претпријатија (“Службен весник на Република Македонија“ бр. 38/96, 6/2002 и 40/2003) и член 36 став 6 од Законот за Владата на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија“ бр. 59/2000 и 12/2003), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 27 септември 2004 година, донесе

РЕШЕНИЕ
ЗА РАЗРЕШУВАЊЕ И ИМЕНУВАЊЕ ЧЛЕН
НА УПРАВНИОТ ОДБОР НА ЈП МАКЕДОНСКА
ИНФОРМАТИВНА АГЕНЦИЈА - МИА - СКОПЈЕ

1. д-р Дејан Мицковиќ се разрешува од должноста член на Управниот одбор на Јавното претпријатие Македонска информативна агенција - МИА - Скопје, поради заминување на друга должност.

2. За член на Управниот одбор на Јавното претпријатие Македонска информативна агенција - МИА - Скопје се именува Зоран Маркозанов, новинар.

3. Ова решение влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во “Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 17-3535/1 Претседател на Владата
27 септември 2004 година на Република Македонија,
Скопје **Хари Костов, с.р.**

1272.

Врз основа на член 39, став 3 од Законот за енергетика („Службен весник на РМ“ бр. 47/97, 40/99, 98/00, 94/02 и 38/03), член 28 од Законот за акцизите („Службен весник на РМ“ бр. 32/01, 50/01, 52/01, 45/02, 98/02 и 24/03), член 28 и 29 од Законот за данокот на додадена вредност („Службен весник на РМ“ бр. 44/99, 59/99, 86/99, 11/00, 8/01 и 21/03), Регулаторната комисија за енергетика на Република Македонија, на седницата одржана на 04.10.2004 година, донесе

ОДЛУКА
ЗА ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НАЈВИСОКИ ЦЕНИ НА
ОДДЕЛНИ НАФТЕНИ ДЕРИВАТИ УТВРДЕНИ
СОГЛАСНО МЕТОДОЛОГИЈАТА

1. Претпријатијата кои произведуваат деривати од нафта можат да ги формираат цените на одделни нафтени деривати така што највисоките производни цени да изнесуваат и тоа:

а) Моторни бензини	ден/лит.
- МБ - 96 (ПРЕМИУМ)	до 22,544
- БМБ - 90 (БЕЗОЛОВЕН РЕГУЛАР)	до 22,362
- БМБ - 95 (БЕЗОЛОВЕН ПРЕМИУМ)	до 22,786

б) Дизел гориво	ден/лит.
- Д (ДИЗЕЛ)	до 24,291

в) Масло за горење	ден/лит.
- екстра лесно (ЕЛ)	до 23,349

г) Мазут	ден/кг.
- М - 1 (М)	до 10,743
- М - 2	до 10,717

2. Претпријатијата и другите правни и физички лица, што вршат промет на нафтени деривати и увозници (во натамошниот текст: претпријатија) ги формираат цените за одделни нафтени деривати така што највисоките малопродажни цени да изнесуваат и тоа:

а) Моторни бензини	ден/лит.
- МБ - 96 (ПРЕМИУМ)	до 60,50
- БМБ - 90 (БЕЗОЛОВЕН РЕГУЛАР)	до 57,00
- БМБ - 95 (БЕЗОЛОВЕН ПРЕМИУМ)	до 57,50

б) Дизел гориво	ден/лит.
- Д (ДИЗЕЛ)	до 47,50

в) Масло за горење	ден/лит.
- екстра лесно (ЕЛ)	до 35,50

г) Мазут	ден/кг.
- М - 1 (М)	до 13,267
- М - 2	до 13,236

Цените од став 1 на оваа точка, потточките "а", "б" и "в" важат франко пумпна станица, а цената на потточката "г" важи франко производител во земјата.

Во малопродажните цени содржан е данокот на додана вредност согласно Законот.

3. Во малопродажните цени утврдени со точка 2 од оваа одлука акцизите кои ги плаќаат обврзниците согласно Законот изнесуваат и тоа:

а) Моторни бензини	ден/лит.
- МБ - 96 (ПРЕМИУМ)	25,127
- БМБ - 90 (БЕЗОЛОВЕН РЕГУЛАР)	22,343
- БМБ - 95 (БЕЗОЛОВЕН ПРЕМИУМ)	22,343
б) Дизел гориво	ден/лит.
- Д (ДИЗЕЛ)	12,363
в) Масло за горење	ден/лит.
- екстра лесно (ЕЛ)	3,136
г) Мазут	ден/кг.
- М - 1 (М)	0,100
- М - 2	0,100

4. Во цените од точка 2 освен во потточката "г" на оваа одлука содржани се и трошоците за превоз од 0,40 ден/литар, а трошоците на прометот изнесуваат:

а) Моторни бензини	ден/лит.
- МБ - 96 (ПРЕМИУМ)	до 3,20
- БМБ - 90 (БЕЗОЛОВЕН РЕГУЛАР)	до 3,20
- БМБ - 95 (БЕЗОЛОВЕН ПРЕМИУМ)	до 3,20
б) Дизел гориво	ден/лит.
- Д (ДИЗЕЛ)	до 3,20
в) Масло за горење	ден/лит.
- екстра лесно (ЕЛ)	до 3,20
г) Мазут	ден/кг.
- М - 1 (М)	до 0,40
- М - 2	до 0,40

5. Оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе се применува од 00,01 часот на 05.10.2004 година.

Бр. 02-826/1
4 октомври 2004 година
Скопје

Претседател,
Славе Ивановски, с.р.

1273.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 70/1992), на седницата одржана на 15 септември 2004 година, донесе

О Д Л У К А

1. Се укинува Одлуката за измена и дополнување на Одлуката за донесување на Деталниот урбанистички план за населба Црнице I - Кисела Вода бр. 07-97/1, донесена од Советот на општина Кисела Вода - Скопје на 30 септември 2003 година („Службен гласник на град Скопје“ бр. 12/2003).

2. Се става надвор од сила Решението за запирање од извршување на поединечните акти и дејствија донесени односно преземени врз основа на одлуката означена во точката 1 од оваа одлука.

3. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

4. Уставниот суд на Република Македонија по повод поднесена иницијатива на Месната заедница „Црнице“ - Скопје, Еколошкото друштво „Црнице“ - Скопје Здружението на борците на Македонија - огранок Црнице и 109 граѓани потписници на иницијативата; Јордан Ралуповски и Петар Караманов од Скопје и Даница Сиколова, Бранислав Синколов, Сузана Бачовска и Анета Петрова од Скопје, со Решение У. бр. 199/2003 и У. бр. 44/2004 од 30 јуни 2004 година поведе постапка за оценување на законитоста на одлуката означена во точката 1 од оваа одлука.

Постапката беше поведена затоа што основано се постави прашањето за согласноста на оспорената одлука со Законот за просторно и урбанистичко планирање.

5. Судот на седницата утврди дека оспорената одлука е донесена на 30 септември 2003 година од Советот на општина Кисела Вода под бр. 07-97/1.

Со оваа одлука според член 1 се врши измена и дополнување на Одлуката за донесување на Деталниот урбанистички план за населба Црнице I - Кисела Вода со цел да се создадат услови за планирање на организирани простори за градба кои ќе бидат реализирани од страна на корисниците на земјиштето. Документацијата е изработена во согласност со Законот за просторно и урбанистичко планирање, Правилникот за поблиска содржина и начин на графичка обработка на плановите и Правилникот за стандардите и нормативите за планирање на просторот.

Во член 2 од одлуката е дефиниран опфатот на Деталниот урбанистички план во вкупна површина од 19,98 ха.

Согласно Генералниот урбанистички план на град Скопје, на предметниот локалитет се предвидува зона домување, а со предложеното решение се задржува оваа намена. Предвидено е зона за услужни дејности. Понатаму со планот се врши усогласување на изградените објекти со основните параметри на урбанистичкото, сообраќајното решение и инфраструктурата.

Во членот 3 од одлуката е предвидено што содржи Деталниот урбанистички план (планиран развој, одредби за спроведување на планот, графички дел). Во овој член е предвидено дека текстуралниот и графичкиот дел и одредбите за реализација се составен дел на оваа одлука.

Во член 5 од одлуката е предвидено дека Одделението за урбанизам во рок од 60 дена од денот на донесувањето на одлуката ќе обезбеди комплетна документација за остварување на планскиот документ.

Во член 6 е предвидено дека измените и дополнувањата на Деталниот урбанистички план со сите негови делови се чува и за негова реализација се грижи Одделението за урбанизам на општината.

Според член 7, оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен гласник на град Скопје“.

6. Судот понатаму утврди дека пред донесување на Одлуката за измена и дополнување на Одлуката за донесување на Деталниот урбанистички план за населба Црнице I, надлежните органи согласно Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр. 4/1996, 28/1997, 18/1999, 53/2001 и 45/2002) ги презеле следните дејствија:

На 5 јуни 2001 година градоначалникот на општина Кисела Вода поднел барање до главниот архитект на град Скопје за покренување на иницијатива за измена и дополнување на Деталниот урбанистички план за населба Црнице. Врз основа на наведеното барање, а согласно член 52 точка 1 и 2 од Законот за локална самоуправа главниот архитект на град Скопје со акт бр. 18а-973/1 од 20 јуни 2001 година повел иницијатива да се пристапи кон измена и дополнување на Деталниот урбанистички план за просторот на населба Црнице, односно УЕ 61.

Врз основа на член 19 од Законот за просторно и урбанистичко планирање, општината Кисела Вода на Институтот за просторна организација на човековата средина при Архитектонскиот факултет од Скопје му доверила да изврши стручна ревизија на Нацрт на измените и дополнувањата на Деталниот урбанистички план за населба Црнице I - Кисела Вода, кој бил изработен од ИН - ПУМА - Институт за урбанизам, сообраќај и екологија.

Овој институт во април 2002 година, во врска со измените и дополнувањата на Деталниот урбанистички план, а по повод стручната ревизија изготвил одговор на стручната ревизија.

На 10 мај 2002 година, Министерството за транспорт и врски дало стручно мислење по Нацрт-планот во кое се содржани одредени забелешки и сугестии кои требало да се вградат во Нацрт планот по што согласно законската регулатива би се пристапило кон донесување на планот.

На 23 септември 2002 година, главниот архитект на град Скопје по разгледување на доставениот Нацрт-план за измена и дополнување на Деталниот урбанистички план изготвен од ИН-ПУМА дал стручно мислење. Во ова мислење се наведува дека Нацрт-планот во целост е изработен според одредбите за спроведување на Генералниот урбанистички план, барањето во Програмата за содржината на планот и Правилникот за стандардите и нормативите, па согласно тоа општината може да отпочне со постапка за донесување на Нацрт-планот.

По разгледување на изготвениот материјал во врска со Нацрт-одлуката, а врз основа на Записникот за утврдување на текстот на Нацрт-одлуката за измена на Деталниот урбанистички план за Црнице, Одделението за урбанизам, комунални работи и инфраструктура, уредување на градежно земјиште и заштита на животната средина на општина Кисела Вода на 2 октомври 2002 година донело Заклучок со кој се утврдува текстот на Нацрт-одлуката за измена на планот.

Утврдениот текст на Нацрт-планот бил доставен до градоначалникот на општина Кисела Вода заради донесување одлука за организирање на јавна анкета.

На 2 октомври 2002 година, градоначалникот на општина Кисела Вода донел одлука за организирање на јавна анкета во која е утврдено дека соопштението за организирање на јавна анкета ќе биде објавено во дневниот печат, а анкетата ќе трае 30 дена од денот на објавувањето на соопштението. Соопштението за спроведување на јавната анкета со податоци за местото и времето на траење на јавната анкета било објавено во "Утрински весник" на 4 октомври 2002 година.

Од извештајот на комисијата за спроведената јавна анкета е констатирано дека по Нацрт-одлуката е спроведена јавна анкета и во наведениот извештај е презентираниот кој приговор е прифатен, а кој не.

Притоа за одбележување е дека комисијата донела Заклучок во кој се наведува дека "се задолжува изготвувачот на планот да ги вгради измените по прифатените приговори и сугестии од комисијата и стручната

консултација" (стручната консултација по Нацрт-планот била одржана на 14 ноември 2002 година) и како таков планот да биде доставен со предлог одлука на усвојување на Советот на општина Кисела Вода.

На 9 јуни 2003 година изготвено е известување по извештајот за спроведената јавна анкета во кое се наведува дека забелешките од спроведената јавна анкета кои комисијата ги прифатила изготвувачот на планот ИН-ПУМА ги вградил во целост.

Врз основа на наведеното, Министерството за транспорт и врски на 17 јуни 2003 година под бр. 13-6152 дало согласност на Предлог планот за измена на Деталниот урбанистички план за населба Црнице I општина Кисела Вода.

На 30 септември 2003 година Советот на општина Кисела Вода донел Заклучок во кој е предвидено:

1. "Се усвојува Одлуката за измена и дополнување на Одлуката за донесување на Деталниот урбанистички план за населба Црнице I - Кисела Вода со следното дополнување:

- Да се даде можност со Предлог - Одлуката за измена и дополнување на Одлуката за донесување на Деталниот урбанистички план за населба Црнице I - Кисела Вода, за максимална висина на маркиците водејќи притоа сметка на процентот на изграденоста и коефициентот на искористеноста, односно објектите кои имаат висина 8,5 да им се даде 10 м. висина. Горенаведеното да се спроведе во графичкиот план односно синтезен приказ".

7. Во натамошната постапка, а за целосно согледување на фактичката состојба Судот изврши увид во Нацрт-планот и Предлог-планот при што е направена споредба во смисла што било презентиранио на увидот и што е усвоено со планот. Извршен е исто така увид во анкетните листови на граѓаните.

Притоа, Судот констатира дека во Нацрт-планот објектите 01.012 и 01.013 биле предвидени како објекти за вршење на услужни дејности со висина од 4,5 м.

Во врска со овие објекти поднесен е приговор бр. 56 од Хаџи Стефан Костов и Прохирја Пешиќ со кој подносителите бараат објектите да се пренаменат во станбено деловни и да се намали градежната линија.

Овој приговор односно, барање е прифатено и во Предлог - планот овие објекти се предвидени како станбено деловни објекти со висина од 7,50 м.

Објектите означени под шифра 01.02; 01.021; 01.022 и 01.023 во Нацрт-планот биле предвидени со висина од 8,50 и со таа висина биле усвоени во Предлог-планот.

Понатаму, Судот утврди дека подносителите на иницијативата Петар Караманов и Јордан Ралуповски како и Златко Цветковски поднеле приговор на Нацрт-планот Анкетен лист 61 и 69.

Имено, подносителите на приговорот барале: да не се легализира втор објект во една урбана парцела, а тоа е објект 02.081 кој бил предвиден во Нацрт-планот; да се овозможи рамноправна поделба на сите сопственици за поделба на дворните места; процентот на искористеност да се третира еднакво за сите сопственици и да се преиспита предлогот за внесување нови објекти во постојниот зелен појас.

Во извештајот од јавната анкета, а и во Предлог-планот по однос на првото барање е позитивно одговорено во смисла на тоа што објектот 02-081 не е предвиден.

Во однос на другите барања во извештајот се наведува дека се задржува постојната парцелација согласно важечкиот Детален урбанистички план и дека решението за новоградби се совпаѓа со стручното мислење на Министерството за транспорт и врски.

Од увидот извршен во изводот на Генералниот урбанистички план на град Скопје, Судот утврди дека на предметниот локалитет се предвидува зона домување.

По однос на подносителите на иницијативата Даница Сиколова, Бранислав Синколов, Сузана Бачовска и Анета Петрова Судот утврди дека тие се сопственици на објекти означени под шифра 01.132; 01.13 и 01.14 и дека тие на 1 април 2003 година поднеле приговор - Анкетен лист бр. 5/1997 со барање да се почитува катастарската сопственост во формирање на површините за градба, што било прифатено од комисијата, имајќи ја превид катастарската сопственост и приложените документи.

Меѓутоа, пред поднесување на приговорот, односно барањето на горенаведените лица, на 6 ноември 2002 година Александар Стојановски и Арсена Антова поднеле барање - Анкетен лист бр. 08-5/374 во планот да се предвиди површина за градба на КП. 468/1 која е нивна сопственост. Барањето било прифатено и во Предлог-планот е предвиден објект 01.131.

8. Од увидот извршен во Нацрт-планот кој бил изложен на јавен увид и Предлог-планот кој е усвоен на седница на Советот на општина Кисела Вода, Судот утврди дека на поголем број на објекти, односно на повеќе од 40 објекти кои во Нацрт-планот биле предвидени во висина од 8,50, во Предлог-планот се усвоени со висина од 10 м.

Од наведеното, според мислењето на Судот произлегува дека зголемувањето на висината на над 40 објекти во Предлог-планот не произлегло од јавната анкета, туку тоа е резултат на Заклучокот на Советот на општината кој е имплементиран во графичкиот приказ.

9. Согласно член 22 став 1 точка 1 од Законот за локалната самоуправа, општините се надлежни за урбанистичкото планирање (урбано и рурално), издавањето на одобрението за градење на објекти од локално значење утврдени со закон, уредувањето на просторот и уредувањето на градежното земјиште.

Според членот 22 став 3 од Законот за просторното и урбанистичкото планирање, општината донесува урбанистички планови од член 7 алинеи 1, 2 и 3 на овој закон, а тоа значи дека општината ги донесува: генералните и деталните планови и урбанистичка документација за населено место во општината.

Според член 17 став 7 и член 18 од Законот, градоначалникот на општината по утврдување на Нацрт-планот од општинската администрација донесува одлука за организирање на јавна анкета по нацрт детален урбанистички план, а јавната анкета се спроведува со излагање на планот на јавно место најмалку 10 дена во кој рок заинтересираните граѓани и правни лица од конкретното подрачје опфатено со планот доставуваат писмени забелешки на анкетни листови до организаторот на анкетата.

За времето и местото каде ќе биде изложен планот задолжително се објавува соопштение во јавните гласила, а извештајот со образложение за неприфатените забелешки го изработува општината.

Членот 19 став 1 и став 2 од Законот, предвидува дека пред организирањето на стручната расправа и јавната анкета се врши стручна ревизија, која што ја врши стручно научна институција или комисија што ја определува, односно формира министерот надлежен за работите на уредување на просторот.

Според член 22 став 6 од Законот, општината го донесува деталниот урбанистички план по издавање согласност на предлог планот од страна на министерството надлежно за работите на уредување на просторот.

Од наведеното според мислењето на Судот произлегува дека планирањето на просторот кое се врши во постапка и од надлежни органи има за цел задржување или менување на постојната состојба на просторот во постапка во која треба да бидат изразени и потребите на граѓаните што е концепт на законот, заради што и се спроведува јавната анкета. Секако друго постапување и менување на планот надвор од она што е предвидено во Нацрт-планот и што не е резултат на јавната анкета во суштина ја обесмислува и ја обезличува целта на јавната анкета.

Оттука, Судот смета дека ако при разгледување на Предлог-планот во општината односно градот Скопје се дадат нови предлози кои не биле дадени во постапката на разгледување на Нацрт-планот, Предлогот на планот се враќа во фаза на Нацрт на план и се организира нова стручна расправа или јавна анкета на Нацрт-планот.

Имајќи ја предвид утврдената фактичка состојба и законската регулатива за постапката за донесување на Деталните урбанистички планови, Судот оцени дека оспорената одлука не е во согласност со Законот за просторно и урбанистичко планирање, бидејќи висината на објектите предвидена во Предлогот планот не е резултат на јавната анкета, туку тоа е резултат на заклучокот на Советот на општината.

9. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 и 2 од оваа одлука.

10. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство во состав од претседателот на судот Лилјана Инглизова-Ристова и судиите д-р Трендафил Ивановски, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов.

У. бр. 199/2003

У. бр. 44/2004

15 септември 2004 година

Скопје

Претседател

на Уставниот суд на Република

Македонија,

Лилјана Инглизова-Ристова, с.р.



www.slvesnik.com.mk
contact@slvesnik.com.mk

Издавач: ЈП СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, ц.о.-Скопје
бул. "Партизански одреди" бр. 29. Поштенски фах 51.

Директор и одговорен !

Телефони: +389-2-3298-860, +389-2-3298-769.

Телефакс: +389-2-3112-267.

Претплатата за 2004 година изнесува 9.200,00 денари.

„Службен весник на Република Македонија“ излегува по потреба.

Рок за рекламации 15 дена.

Жиро-сметка: 30000000188798. Број за ДДВ МК: 4030987108771.

Депонент: Комерцијална банка, АД - Скопје.

Печат: Графички центар КМ Креатив - Скопје.